

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Матеріали

VII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

06 листопада 2020 року

Одеса
ОДУВС
2020

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0
С764

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Стан та перспективи розвитку адміністративного права
України: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.,
764 м. Одеса, 06 листопада 2020 р. – Одеса : ОДУВС, 2020. – 138 с.

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0

© ОДУВС, 2020

Вельмишановні учасники конференції!

Дозвольте привітати науковців: теоретиків та практиків адміністративного права із багатьох регіонів України, всіх учасників сьомої щорічної міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. Учасники конференції репрезентують науку адміністративного права і це дозволяє з оптимізмом дивитися у майбутнє. Одним із перспективних напрямів науки адміністративного права є трансформація уявлень і поглядів на науку адміністративного права. Надзвичайно цікавим вбачається дослідження питань запобігання та протидії корупції, а саме аналіз та формування антикорупційної політики, вивчення сучасних механізмів запобігання корупції в органах публічної влади України.

Нові погляди на суспільне призначення адміністративного права – забезпечення прав, свобод і інтересів людини та громадянина, гарантування їх дотримання в усіх сферах діяльності держави, відповідальність держави перед людиною – вимагають подальшої теоретичної розробки.

Для визначення концептуальних засад розвитку адміністративного права також має пряме відношення наукове обґрунтування різних джерел адміністративного права.

На підходи до формування доктрини адміністративного права концептуально впливає розвиток в Україні адміністративного процесу, у зв'язку з чим, потребує остаточного визначення місця цих відносин у структурі предмета адміністративного права. Все це обумовлює питання про необхідність виведення з адміністративного права процесуальних відносин і остаточне утворення адміністративного процесуального права.

У зв'язку з реформуванням сфери охорони здоров'я в Україні, виникають дискусійні питання щодо напрямів діяльності в ці галузі спеціальноуповноважених органів та органів виконавчої влади.

Все висловлене й зумовило головну мету конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» - вироблення відповідних потребам часу наукових та практичних рекомендацій розвитку правоохоронних органів, з урахуванням міжнародно-правових стандартів, вимог Європейського Союзу та українських особливостей. Упевнений, що за результатами роботи конференції будуть сформульовані висновки, запропоновані дієві пропозиції для впровадження їх у практичну площину.

Обговорювані на конференції ідеї та рекомендації сприятимуть подальшому розвитку науки адміністративного права, вдосконаленню діяльності органів Національної поліції України та інших державних та недержавних органів України.

Вельмишановні учасники конференції, бажаю Вам творчого натхнення, жвавих та цікавих дискусій, плідної роботи!

В'ячеслав Аброськін,
ректор Одеського державного
університету внутрішніх справ

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Денисова А.В., д.ю.н, доцент, завідувач кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Сьогодні, на етапі реформування системи охорони здоров'я, якість медичної допомоги вважається основною метою і водночас критерієм для оцінки діяльності системи охорони здоров'я.

Забезпечення якості при наданні медичної допомоги у більшості країн розглядається як основа національної політики у сфері охорони здоров'я. Але незважаючи на відмінність організації моделей охорони здоров'я у світі, їх об'єднує єдина мета — спроможність надавати якісну медичну допомогу, яка являє собою складну систему, в основу якої покладено сукупність принципів, що характеризують ефективність, доступність та своєчасність процесів щодо охорони здоров'я людини. Досягнення цієї мети залежить від багатьох чинників, основним з яких є ефективність організаційного устрою системи охорони здоров'я, її фінансування, наявність кваліфікованих кадрів, сучасного медичного обладнання та дієвої системи забезпечення якості медичної допомоги.

Одним із засобів контролю за якістю надання медичної допомоги закладами охорони здоров'я всіх форм власності і службового підпорядкування є акредитація, під якою розуміють оцінку діяльності закладу охорони здоров'я згідно з вимогами стандартів, які характеризують структуру, процес та кінцеві результати його роботи [1, с. 628]. Порядок державної акредитації закладу охорони здоров'я регламентований постановою Кабінету Міністрів України № 765 від 15 липня 1997 року «Про затвердження порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я».

Відповідно до п. 1 вказаної постанови, державна акредитація закладу охорони здоров'я — це офіційне визнання наявності у закладі охорони здоров'я умов для якісного, своєчасного, певного рівня медичного обслуговування населення, дотримання ним стандартів у сфері охорони здоров'я, відповідності медичних (фармацевтичних) працівників єдиним кваліфікаційним вимогам [2].

Мета акредитації — офіційне визнання закладу на наявність у ньому умов для надання певного виду лікувально-профілактичної допомоги. Акредитація закладів охорони здоров'я дозволяє визначити відповідність їх діяльності встановленим стандартам, нормам і правилам. Вона є підтвердженням того, що певний заклад або фізична особа відповідають конкретним вимогам, які дозволяють їм здійснювати певні функції. У майбутньому одержання того чи іншого рівня акредитації стане ще однією з передумов для укладання контракту зі страховою компанією [3, с. 252].

Акредитації підлягають усі заклади охорони здоров'я незалежно від форми власності. Проводить акредитацію Головна акредитаційна комісія, а акредитацію аптечних закладів — Головна комісія з акредитації аптечних закладів, що утворюються при МОЗ та акредитаційні комісії, що утворюються при Міністерстві охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділах охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій [2].

Отже, акредитація медичних закладів покликана забезпечити безперервне підвищення якості й націлена на досягнення оптимальних стандартів. Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що національний орган з акредитування через незалежне зовнішнє оцінювання публічно підтверджує досягнення акредитаційних стандартів тим чи іншим закладом. Наприклад, у Великій Британії цим займається United Kingdom Accreditation Forum — волонтерська мережа організацій NHS, підзвітна уряду; у Франції — HAS, орган влади у сфері охорони здоров'я (незалежна некомерційна публічна наукова організація); у США — Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organization (національна некомерційна організація). Оскільки в Україні акредитація здійснюється не незалежною структурою, як це відбувається в більшості країн Європейського Союзу, а Міністерством охорони здоров'я України, котре перевіряє підпорядковані йому ж заклади, це створює об'єктивні перешкоди для забезпечення належної якості медичної допомоги в охороні здоров'я.

У 2009 році Проектом Європейського Союзу «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні» було задокументовано вичерпні рекомендації щодо удосконалення процесу акредитації в Україні через створення незалежного Агентства з якості та акредитації медичних

закладів. Експерти вказали МОЗ на те, що на сьогодні акредитація в Україні виконує роль «контрольної перевірки» закладів охорони здоров'я на предмет їх відповідності нормативно-правовим вимогам, при цьому відсутні ефективні критерії якості й механізми мотивації медичного персоналу, котрі спонукали б його до досягнення вищої планки в цьому напрямку. Також експерти підсумували, що наявна в Україні система акредитації не приділяє уваги критеріям задоволеності пацієнтів отриманою допомогою та безпекою, клінічному управлінню, вимірюванню й оцінці індикаторів якості, які відображали б відповідність медичним стандартам, клінічним протоколам на основі доказової медицини. Тож у цілому згаданий проект поставив під сумнів відповідність системи акредитації в Україні сучасним цілям в охороні здоров'я [4].

Зважаючи на вищевикладене, можна зробити висновок, що для створення ефективної системи забезпечення якості медичної допомоги в Україні необхідно насамперед узагальнити досвід країн ЄС і запозичити найкращу практику, щоб акредитація була публічним визнанням «незалежним органом» задоволення вимог/стандартів акредитації, продемонстроване в рамках незалежного зовнішнього оцінювання результатів діяльності такої організації відносно затверджених стандартів.

Література

1. Гладун З. С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації) [Текст] : монографія. / З. С. Гладун. — Тернопіль : Економічна думка, 2005. — 460 с.
2. Про затвердження порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 : у редакції від 27.11.2015, підстава 921-2015-п // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/765-97-p>
3. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я [Текст] / за заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 680 с.
4. Степаненко А. Контроль якості медичної допомоги в Україні — голий контроль? [Електронний ресурс] / А. Степаненко // Ваше здоров'я : медична газета України. — Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/kontrol-yakosti-medychnoyi-dopomogy-v-ukrayini-golyj-korol/>

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

Ярмакі Х.П., д.ю.н., професор, заслужений юрист України, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Проблему людської особистості в державі з гуманітарних позицій не можна зводити лише до проблеми громадянина, як справедливо зазначає Н.І Данілюкевич, поняття «особистість» - збірне, узагальнююче, що підкреслює наявність певного зв'язку між людиною і державою[1]. Щодо належності до конкретної держави особистість може виступати в одному з трьох правових станів: вітчизняні громадяни – у стані громадянства, іноземні громадяни – так званого іноземства, особи без громадянства – без громадянство.

Кожен з цих станів обумовлює відповідний правовий статус особистості. Правовий статус особистості завжди виступає в одному з трьох видів: правовий статус громадянина, правовий статус іноземного громадянина, правовий статус особи без громадянства.

Громадянин України - особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України [2]

Іноземець – особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав [2].

Особа без громадянства – особа, яка не розглядається як громадянин будь-якою державою в силу дії її закону [2].

Розвиток міжнародних відносин України з іншими країнами в різних сферах та областях, встановлення безвізового режиму з державами Європейського Союзу та рядом інших держав сприяв значному збільшенню числа іноземних громадян, які приїжджають в Україну. У зв'язку з цим Україна удосконалює правове регулювання статусу іноземних громадян та осіб без

громадянства. Від того, яким є цей статус, багато в чому залежить авторитет України та її становище в міжнародному співтоваристві держав.

Як свідчить практика, правові зв'язки іноземних громадян і осіб без громадянства під час їх перебування в Україні досить численні і різноманітні. Значну групу складають правовідносини за участю іноземних громадян та осіб без громадянства в сфері дії норм адміністративного права в галузі публічного управління. Саме в цій сфері права і свободи іноземних громадян і осіб без громадянства істотно обмежені, детально регламентований порядок їх реалізації, встановлена значна кількість їх обов'язків, застосовуються різноманітні заходи відповідальності. Крім того, участь іноземних громадян і осіб без громадянства в адміністративних правовідносинах є передумовою виникнення всіх інших правовідносин.

Для того щоб стати учасниками адміністративних правовідносин, іноземні громадяни та особи без громадянства повинні володіти відповідним адміністративно-правовим статусом. Адміністративно - правовий статус є одним з головних засобів впливу адміністративного права на суспільні відносини і стосовно до індивідуальних суб'єктів являє собою врегульоване нормами адміністративного права правове становище особистості в її відносинах з представниками виконавчої влади.

Необхідно зауважити, що правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства розрізняється, наприклад, в питаннях дипломатичного захисту. Разом з тим, у більшості випадків іноземні особи і особи без громадянства з точки зору права для держави є однаковими, що підтверджується законодавчою та правозастосовною практикою. Тому цілком є допустимим і обґрунтованим застосування узагальнюючого терміну «іноземець» в працях теоретичного і наукового характеру в якості термінологічного прийому, який дозволяє охопити цілісне специфічне явище - участь в правовідносинах на території України осіб, які не є громадянами України. У тих випадках коли для осіб без громадянства встановлені спеціальні правила (порядок виїзду особи без громадянства за межі України), це повинно бути оговорено.

Щодо питання про склад елементів правового статусу іноземців в юридичній літературі висловлені численні точки зору. Ще не досягнуто єдиної думки про можливість включення в нього тих чи інших елементів, внаслідок чого пропонувані різними авторами конструкції включають від двох до п'яти елементів - таких, як права і обов'язки, відповідальність, гарантії, принципи, правоздатність, дієздатність, громадянство.

На мій погляд, адміністративно-правовий статус іноземців являє собою сукупність їх прав та обов'язків, закріплених нормами адміністративного права і гарантованих державою. Що стосується змісту адміністративно-правового статусу іноземців, то в структурному плані він представлений правами, обов'язками і гарантіями їх реалізації.

Адміністративні права і обов'язки займають центральне місце в адміністративно-правовому статусі іноземців. Іноземці наділені значним обсягом прав і обов'язків у сфері дій норм адміністративного права, які можуть бути класифіковані за тими самими підставами, що і права та обов'язки громадян України. Разом з тим визначальною є класифікація з урахуванням ступеня поширення прав і обов'язків на учасників адміністративних правовідносин. За цією підставою адміністративні права та обов'язки іноземців можна умовно розділити на дві групи: 1) права і обов'язки, загальні і для іноземців, і для громадян України; 2) права і обов'язки, встановлені тільки для іноземців.

Права і обов'язки повинні бути гарантовані державою, яка приймає іноземців, це підтверджується чинним законодавством. Тільки декларація прав і обов'язків іноземців буде формувати потенційний статус, а гарантованість свідчить про те, що держава бере на себе певні зобов'язання щодо забезпечення декларованого і, крім того, дає можливість реального використання іноземцями наданих їм прав і покладених на них обов'язків.

Що стосується таких явищ правової дійсності, як громадянство, правоздатність, дієздатність, то вони, не будучи в відомому сенсі елементами адміністративно-правового статусу іноземців, мають неабиякий, а часом навіть вирішальний вплив на його регулювання та реалізацію.

Громадянство іноземної держави слід розглядати як передумову і умову офіційного визнання особи іноземним громадянином або особою без громадянства отже, воно є першопричиною

виникнення відповідного статусу. Крім того, громадянство суттєво впливає на практичний зміст і здійснення адміністративно правового статусу іноземців.

Правоздатність та дієздатність - необхідні юридичні властивості будь-якого індивідуального суб'єкта адміністративного права, вони зумовлюють володіння іноземцями адміністративними правами і обов'язками.

Питання про момент виникнення адміністративної правоздатності іноземців в юридичній літературі висловлюються різні точки зору. На думку В.Прокопенка, вона виникає з моменту прибуття в Україну[3]. Д.М. Бахрах вважає, що іноземець, звернувшись до посольства або консульства Російської Федерації із заявою про видачу візи на в'їзд, вже вступає в адміністративні правовідносини з російськими органами влади [4]. Враховуючи наявність безвізового в'їзду в Україну іноземців, іноземець який звернувся до представників державної прикордонної служби на Державному кордоні України, з приводу перетинання кордону для в'їзду в Україну, теж вступає в адміністративні відносини з українськими органами влади.

Будучи в принципі рівною, адміністративна правоздатність іноземців не є однаковою. Вона залежить від ряду факторів, наприклад від того, перебуває іноземець в Україні тимчасово (на навчання, роботу, лікування; в якості туриста) або постійно проживає в Україні.

Адміністративна правоздатність іноземців порівняно з правоздатністю українських громадян містить обмежений характер. Так, іноземцям не надаються деякі права, на них не покладаються деякі обов'язки. Разом з тим окремі обов'язки характерні тільки для іноземців.

Під адміністративною дієздатністю іноземців розуміється їх здатність своїми діями здійснювати та набувати права, виконувати обов'язки, передбачені адміністративно правовими нормами і нести відповідальність за вчинені правопорушення. Адміністративна дієздатність виникає по-різному, в залежності від того, які права має намір здійснити іноземець або які обов'язки він повинен виконати.

Слід зауважити, що терміни «адміністративна правоздатність іноземців» і «адміністративна дієздатність іноземців» використовуються лише в науковій та навчальній літературі. В адміністративному законодавстві немає не тільки норм, що визначають зміст правоздатності та дієздатності іноземців (так само як і українських громадян), але навіть не вживаються ці терміни. Виходячи з цього факту, що іноземці є суб'єктами адміністративного права, в цій області вони не можуть володіти загальними юридичними якостями суб'єктів права - правоздатністю і дієздатністю, що знаходить підтвердження в діючому законодавстві. З урахуванням подальшого поглиблення і розширення людського виміру суспільних відносин, в тому числі і в адміністративному праві, слід ввести до відповідного законодавства терміни «правоздатність» і «дієздатність» та розкрити їх зміст стосовно іноземців.

Що стосується адміністративної відповідальності іноземців як можливого структурного компонента їх адміністративно правового статусу, відповідальність є елементом, вторинним по відношенню до обов'язків, оскільки без обов'язки немає відповідальності. Українське адміністративне законодавство, що регулює адміністративну відповідальність іноземців перед державою, не робить різниці між українськими громадянами і іноземцям. Держава ставить їх перед необхідністю дотримуватися встановленого державою публічного порядку, адміністративних законів і інших подібних правила поведінки на рівні з громадянами України, підпорядковуючи іноземців також, як робить це відносно своїх громадян. Разом з тим повної рівності відповідальності іноземців та українських громадян немає. По-перше, тому, що суб'єктом відповідальності за деякі адміністративні правопорушення можуть бути тільки іноземці або тільки українські громадяни, і по-друге, тому, що деякі санкції можуть застосовуватись тільки до іноземців.

Принципи юридичного становища іноземців забезпечують узгодженні дії усіх елементів адміністративно правового статусу та складають основу системи правового регулювання відносин за участю іноземців.

Залежно від ступеня персоніфікації слід розрізняти три види адміністративно-правового статусу іноземців: загальний, спеціальний та індивідуальний. Загальний адміністративно-правовий статус іноземців характеризує їх адміністративно-правовий стан в Україні в цілому. Крім того,

він є визначальним відносно до спеціальних та індивідуальних статусів. Правова регламентація загального статусу іноземців здійснюється внутрішнім законодавством України.

Спеціальний статус визначає адміністративно-правовий стан іноземців з урахуванням їх належності до тієї чи іншої категорії. Тут не відбувається змін у правовому регулюванні, що суперечать вимогам норм, які встановлюють загальний адміністративно-правовий статус. У той же час, саме тут проявляються особливості правового регулювання стану конкретних груп іноземців, що містяться в додаткових (спеціальних) нормах. Значну роль у встановленні спеціального адміністративно-правового статусу відіграють міжнародні договори. Тому правова регламентація даного статусу визначається не тільки нормами внутрішньодержавного законодавства, а й нормами окремих міжнародних договорів.

Індивідуальний адміністративно-правовий статус іноземців визначається на основі адміністративно-правового становища іноземця як індивіда і відображає ті особливості, які характеризують його становище. Даний статус включає в себе права і обов'язки іноземців в цілому, - права і обов'язки, характерні для певної їх категорії, а також індивідуально визначені права і обов'язки, що виникають у окремого іноземця в наслідок вступу в конкретні правовідносини. При цьому в механізмі правового регулювання беруть участь норми внутрішньодержавного законодавства, норми окремих міжнародних договорів, а також норми національного законодавства держави громадянства іноземця.

Таким чином, адміністративно-правовий статус іноземців є передумовою виникнення всіх інших правовідносин за участю іноземних громадян та осіб без громадянства в державі перебування й безпосередньо входить в будь-який з правових статусів в якості його найважливішої складової частини.

Література

1. Данилькевич Н.И. Административное право Украины. Днепропетровск, 2001. С. 46
2. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 № 2235-III
3. Прокопенко В.В. Правовий статус суб'єктів порушення митних правил// Журнал Митна справа. Одеса, 2004. № 2. С17.
4. Бахарах Д.Н. Субъекты советского административного права //Субъекты советского административного права: Межвуз. Сб. научн. Трудов. Свердловск, 1985. С.8

ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНЕ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ, ЩО МОЖУТЬ ПОРУШУВАТИ ПРАВА ОСОБИ, ЯКА ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Галуцько В.М. , д.ю.н., професор, заступник декана (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Бездольний М.Ю., к.ю.н., в.о. доцента (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Центральне місце в конституціях сучасних держав відводиться правам і свободам людини і громадянина. Так, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року Конституція України, норми якої є нормами прямої дії, проголосила, що людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. Вона ставить права людини в центр державної політики. Конституція встановлює, що держава відповідає за свою діяльність перед людиною. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

13 січня 2020 року наказом МВС України №13 затверджено Інструкцію з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі», яка визначає процедуру оформлення працівниками органів і органів (підрозділів) Національної поліції України, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень, матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі [3].

Для гарантування можливості користування всіма правами та свободами людини і громадянина держава повинна забезпечити механізм реалізації прав і свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав і основних свобод людини.

Так, в статті 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), якою передбачені права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності зазначено, що справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279¹-279⁴ КУпАП [2].

Ряд специфічних моментів розгляду справ про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) викладені у статті 179¹ КУпАП.

Але, на наш погляд, деякі специфічні обставини, які визначені законодавцем та викладені в нормативних актах, в тому числі і системи МВС України, у зв'язку із відсутністю конкретизації, в тому або іншому вигляді порушують права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Так, відповідно до ч. 5 статті 179¹ КУпАП постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), може виноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності [2].

Нажаль, законодавець не визначає і не конкретизує (в тому числі і в статтях КУпАП, які передбачають особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису)), в яких саме випадках, може виноситися постанова про накладення адміністративного стягнення, без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Таким чином, відсутність іншого переліку прав (крім викладених у статті 268 КУпАП) у особи, яка притягається до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) прямо лишає її права бути присутнім під час розгляду адміністративної справи.

Додатком 1 до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих у автоматичному режимі (пункт 3 розділу II) затверджено зразок постанови про накладення адміністративного стягнення у справі про адміністративне правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка має реєстрацію місця проживання / перебування (місцезнаходження юридичної особи) на території України [3].

На відміну від зразка постанови по справі про адміністративне правопорушення затвердженого наказом МВС України №1376 від 06.11.2015 року «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції», постанова про притягнення особи за скоєне адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі не містить жодної інформації про конституційні права та права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, що не дає можливість громадянину скористатись своїми правами в повному обсязі в тому числі і правом на захист, або отримання правової допомоги [4].

Описані прогалини адміністративного законодавства не повинні порушувати прав людини і громадянина, тому вони потребують удосконалення, шляхом конкретизації та розширення прав особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Слід зазначити, що коригуванню, щодо наявності інформації про права правопорушника, повинні бути піддані процесуальні документи, які складаються відносно особи, яка притягається до адміністративної відповідальності і містяться в адміністративній справі.

Література

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі». Наказ МВС України №13 від 13.01.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0113-20#Text>
4. «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції». Наказ МВС України №1376 від 06.11.2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>

ДО ПИТАНЬ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Гаращук В.М., д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна)

Окрім удосконалення правової бази функціонування державного апарату, розвитку форм заохочення державних службовців, важливим та високоефективним важелем оптимізації професійно-службової діяльності слід визнати подальший розвиток інституту правової відповідальності державних службовців в цілому, та такого його різновиду, як дисциплінарна відповідальність. За допомогою дисциплінарної відповідальності вирішується низка проблем забезпечення належного функціонування системи державного управління, запобігання проявам корупції, іншим можливим правопорушенням з боку державних службовців, здійснюється захист прав та законних інтересів не тільки громадян, а й самих державних службовців.

За своїм характером дисциплінарна відповідальність державних службовців має ті ж самі цілі – покарання правопорушника та його виховання, підвищення дисциплінованості та відповідальності за виконання службових обов'язків інших членів трудового колективу. До того ж така форма протидії правопорушенням, своєчасне і невідворотне покарання винних сприяють формуванню у громадян упевненості в тому, що держава застосовує відповідні заходи для підтримання правопорядку в суспільстві, підкріплюють віру в справедливість державної влади, показують, що держава має належний та ефективний апарат примусу щодо нерадивих службовців, ефективно його застосовує. Фактично дисциплінарна відповідальність, водночас, виконує роль певного важеля оптимізації виконання державними службовцями їх посадових обов'язків.

Для настання дисциплінарної відповідальності, поряд з нормативною основою, потрібна наявність фактичної підстави дисциплінарної відповідальності — тобто, реального факту правопорушення, яке полягає у винному протиправному діянні, що виражається в порушенні службової дисципліни.

Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII [1, 2016, № 4, ст.43] достатньо чітко надає визначення дисциплінарної відповідальності державних службовців (ст. 64 Закону) та перелік підстав для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності Ст. 65 Закону). Так, відповідно до Закону дисциплінарна відповідальність державного службовця настає: «За невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни», а підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності Закон називає: «...вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване

дисциплінарне стягнення». Тут же, в цій статті законодавець перелічує й види дисциплінарних проступків: порушення Присяги державного службовця; порушення правил етичної поведінки державних службовців; дії, що шкодять авторитету державної служби; невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків; недотримання правил внутрішнього службового розпорядку; перевищення службових повноважень; прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону та ін. [1, 2016, № 4, ст.43].

Маємо зазначити: ці заходи впливу на державного службовця стосуються тільки службовців так званої «цивільної служби». Державні службовці «мілітаризованої державної служби» відповідають за окремими нормативними актами. Переважно вони мають назву «статuti». Так службовці органів внутрішніх справ відповідають за Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України, затверджений Законом України від 22 лютого 2006 р. № 3460-IV [1, 2006, № 29, ст.245], при чому Національна поліція України має власний статут — Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII [1, 2018, № 29, ст.233]. Службовці органів прокуратури, яким присвоєно класні чини відповідають за положеннями Розділу VI «Дисциплінарна відповідальність прокурора» Закону України «Про прокуратуру» [1, 2015, № 2-3, ст.12] та ін.

Важливою особливістю дисциплінарної відповідальності державних службовців слід визнати й її міжгалузевий характер. Відповідно чи чинного законодавства лише дисциплінарна відповідальність військовослужбовців військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, а також осіб рядового і начальницького складів Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, поліцейських має виключно адміністративно-правовий характер (див.: ст. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення, далі — КУпАП) [2, 1984, додаток до № 51, ст.1122] та суттєво відрізняється від дисциплінарної відповідальності за трудовим законодавством. Фактично адміністративна відповідальність розповсюджується не на всіх державних службовців, а лише на тих, хто носить спеціальний формений одяг (однострій) — тобто на тих, кого слід відносити до службовців мілітаризованої державної служби. Але і тут, чомусь, за «межами досягнення» ст.15 КУпАП [2] законодавець «залишив» службовці СБУ, прокуратури (яким присвоєно класні чини), Державної спеціальної служби транспорту (останні лише згадуються у ч. 4 ст. 15 КУпАП [2]. Частина ж перша цієї статті до суб'єктів дисциплінарної відповідальності за адміністративні правопорушення їх не відносить. Законодавець обмежився тим, що у ч. 2 ст. 15 зазначив: «Інші, крім зазначених у частині першій цієї статті, особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, у випадках, прямо передбачених ними, несуть за вчинення адміністративних правопорушень дисциплінарну відповідальність, а в інших випадках - адміністративну відповідальність на загальних підставах». Постає питання: чому щодо одних представників мілітаризованої державної служби засади відповідальності виписуються більш детально, ніж щодо інших? У чому вбачаються підстави для такої диференціації? Такий підхід свідчить про непослідовність, половинчастість в формуванні державою моделі правового регулювання відповідальності державних службовців.

Думається, що держава має належним чином продумати та сформувати системні підходи до удосконалення інституту дисциплінарної відповідальності за адміністративним законодавством, які б відповідали вимогам часу та рівню розвитку суспільства, оскільки дисциплінарна відповідальність в системі державної служби безпосередньо спрямована на захист інтересів держави та суспільства.

Література

1. Відомості Верховної Ради України
2. Відомості Верховної Ради Української РСР

АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Корнієнко М.В., д.ю.н., доцент, завідувач кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Закріпивши у 1996 році в Конституції принцип верховенства права та ратифікувавши у 1997 році Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, українське суспільство почало кардинальну перебудову своєї національної системи права. Адже до цього часу основним принципом в національному праві був принцип законності. Який до того ж, розумівся надто обмежено, як неухильне виконання приписів нормативно-правового акту, що має вищу юридичну силу. Однак, у державах, система права яких заснована на верховенстві права, окрім того, що законність інтерпретується по іншому, закон і право розмежовуються. Визнається, що закон може бути і несправедливим, тоді він не набуває якості права, або закон може бути «неякісним», тоді він теж не розглядається як закон.

Означене значною мірою мало вплив не тільки на конституційне право, але і адміністративне право, для якого і нині принцип законності відіграє фундаментальне значення. Адже і ч. 2 ст. 19 конституції України передбачає, що саме Конституція та закон є тими засобами, що визначають межі діяльності органів публічної влади та їх посадових осіб.

Наголосимо, що сучасність державно-правової сфери є значно іншою, ніж ще декілька десятків років тому. На сьогодні вже такі поняття як регіональні та міжнародні стандарти є необхідністю, фактором, що визначає напрям розвитку національного законодавства. Суверенітет держави все частіше і частіше обмежується нею самою, через взяття на себе додаткових зобов'язань, заради покращення життя народу. Тому проблематика джерел права загалом і адміністративного права, зокрема, набуває особливої актуальності. Як було зазначено вище, у 1997 році Україна зробила важливий крок для всебічного утвердження прав і свобод людини, ратифікувавши Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, відповідно до преамбули якої уряди знову підтвердили «свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі та які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать» [1]. Водночас, слід зауважити, що, на жаль, і до сьогодні окремі вітчизняні науковці і юристи-практики сприймають Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод як суто декларативний документ, який до того ж має відношення лише до сфери конституційного права. Такий підхід не є правильним, адже не відображає багатогранності сутності людських прав, яка пронизує відносини людини з державою. За таких обставин Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод є джерелом і адміністративного права, як і практика Європейського суду з прав людини.

Зауважимо, що окресленій проблематиці не приділяється належна увага вітчизняною правничою наукою. Водночас, окремі її аспекти були розкриті нами у праці «Практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права (на прикладі рішення суду)» [2, с. 24-26]. Не можна не відзначити, що у одному з підручників з адміністративного права України відзначається про Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права України [3].

Таким чином, виходячи з фундаментального значення джерел адміністративного права для належного функціонування відповідної соціальної сфери та забезпечення реалізації людських прав та свобод, основним завданням нашого дослідження є висвітлення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини, як її складової частини, як джерела адміністративного права.

Виходячи з принципу наукового пізнання «від загального до конкретного», зауважимо, що основою нашого дослідження є інтерпретація загальнотеоретичною правничою наукою джерел права «у їх формальному розумінні, як способі зовнішнього вираження змісту правових норм, – своєрідного «резервуару», з якого суб'єкти правозастосування черпають відповідні норми (правила) для вирішення справи» [4, с. 153]. Хоча не можна не відзначити наявність у правничій науці плюралізму підходів до тлумачення означеного терміну, до його співвідношення з поняттям «форма права», однак, за всього плюралізму інтерпретацій, джерело права пов'язується саме з тим,

звідки походять норми права, які регулюють конкретний випадок та які відповідно і застосовуються уповноваженим органом.

Наступний важливий загальнотеоретичний аспект, який необхідно висвітлити, це джерела права в державах, що належать до романо-германської правової родини. Зумовлюється ця необхідність наступними факторами. По-перше, більшість дослідників правових родин відносять Україну саме до романо-германського типу правової системи. По-друге, і до сьогодні превалює думка, що в державах континентального права як джерело права використовується нормативно-правовий акт, а не правовий прецедент, тому не можна розглядати практику Європейського суду з прав людини (як і будь які інші прецедентні рішення інших судів) як джерело права в Україні.

Щодо Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, то як ми зазначали вище, її пов'язують перш за все з конституційним правом або кримінальним чи цивільним (зокрема ураховуючи, що відповідно до ст. 6 цієї Конвенції «Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість висунутого проти нього кримінального обвинувачення» [1]).

У зв'язку з цим не можна не згадати справу «Лучанінова проти України» (2011 рік), в якій наводяться і фактичні обставини правопорушення: «8 вересня 2000 року працівник охорони колишнього роботодавця заявниці, приватного підприємства, склав протокол, в якому зазначив, що в ході робочого дня 7 вересня 2000 року заявниця вкрала тридцять п'ять трафаретів на загальну суму 0,42 грн. Ці трафарети були знайдені у заявниці, коли вона виходила з приміщення підприємства. Заявниця ознайомила з протоколом та пояснила керівництву підприємства, що вона не мала наміру використовувати трафарети, а збиралася викинути їх». Протокол було направлено до Тростянецького районного суду з клопотанням про притягнення заявниці до адміністративної відповідальності відповідно до частини 1 статті 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення. 6 листопада 2000 року суддя Тростянецького районного суду, у провадженні якого перебувала справа заявниці, завітав до диспансеру та повідомив заявницю про те, що він збирається провести судові засідання у палаті, в якій вона перебувала зі своїм онуком. Суд визнав заявницю винною у вчиненні дрібної крадіжки та наклав на неї стягнення у вигляді штрафу в розмірі 51 грн. Уряд зазначив, що провадження у справі заявниці було адміністративним, та що національне законодавство проводило чітку межу між кримінальним та адміністративним правопорушенням. Уряд стверджував, що стаття 6 Конвенції не застосовна у цій справі, оскільки провадження щодо заявниці не стосувалось визначення «кримінального обвинувачення» щодо неї [5]. У цій справі Європейський суд з прав людини зазначив, «що заявницю було визнано винною у вчиненні дрібної крадіжки. Відповідно до частини 1 статті 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення за таке правопорушення передбачалось стягнення у вигляді штрафу або виправних робіт. З огляду на загальний характер законодавчого положення, яке порушила заявниця, а також профілактичну та каральну мету стягнень, передбачених цим положенням, Суд вважає, що провадження, про яке йдеться, є кримінальним для цілей застосування Конвенції. Той факт, що стягнення, застосоване до заявниці Тростянецьким районним судом – штраф – було згодом замінено на зауваження, не може позбавити правопорушення, про яке йдеться, притаманного йому кримінального характеру» [5].

Ураховуючи прецедентний характер рішень Європейського суду з прав людини, національні суди та інші уповноважені органи повинні ураховувати і означене рішення, зокрема, розглядаючи справи про адміністративні правопорушення та накладаючи адміністративне стягнення. Відтак, питання про застосування положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і практики Європейського суду з прав людини як джерела адміністративного права не викликає заперечень.

До цього слід додати також те, що відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» одним з принципів діяльності Національної поліції є принцип верховенства права, який відповідно до ч. 2 ст. 6 має застосовуватися «з урахуванням практики Європейського суду з прав людини» [6]. Зважаючи на те, що принципи є основоположними, керівними ідеями, які визначають загальний порядок здійснення відповідної діяльності (у цьому випадку – поліцейської діяльності), то без вивчення практики Європейського суду з прав людини просто не зможуть виконувати покладені

на них завдання, оскільки не розуміючи принципу верховенства права не зможуть реалізувати його в своїй діяльності.

Висновки. Таким чином, процеси глобалізації та євроінтеграції суттєво змінили існуючий у першій половині ХХ століття західний світ, зокрема, у аспекті сутнісного розуміння системи права, що не могло не позначитися на інтерпретації джерел права. Важливим фактором цього стала діяльність Ради Європи і такої її інституції як Європейський суд з прав людини, завданням якого є захист Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Саме через практику Європейського суду з прав людини набуває конкретизації імпліцитний зміст людських прав, закріплених у Конвенції. Таким чином, для України, яка закріпила у законодавстві принцип верховенства права, пов'язавши його розуміння саме з практикою Європейського суду з прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практика Суду виступають джерелом права загалом та адміністративного права, зокрема.

Література

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Урядовий кур'єр. 2010. № 215.

2. Корнієнко М.В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права (на прикладі рішення суду). Практика європейського суду з прав людини як джерело національного права: зб. мат-лів кругл. столу (м. Дніпро, 24 листопада 2017 р.). Дніпро: ДДУВС, 2017. С. 24-26

3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с

4. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваїте, 2015. 392 с.

5. Рішення Європейського суду з прав людини «Лучанінова проти України». URL.: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_788

6. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379.

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Філіпенко Т.В., д.н. з держ.управл., професор, професор кафедри (Маріупольський державний університет, м.Маріуполь, Україна)

Філіпенко А.С., к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Донецький юридичний інститут МВС України, м.Кривий Ріг, м.Донецьк, Україна)

В науковій літературі під механізмом запобігання та протидії корупції в органах публічної влади розуміється система дій, спрямована на виявлення, припинення, обмеження поширення та запобігання корупційних дій в органах публічної влади [1, с. 7]. З нашої точки зору, механізм запобігання та протидії корупції уявляє собою систему цілеспрямованих дій посадових осіб органів центральної та місцевої публічної влади, службовців силових структур та представників громадянського суспільства, спрямованих на забезпечення конституційних прав і свобод людини та укріплення демократичних європейських цінностей, виховання громадянської нетерпимості до проявів корупції, попередження й невідворотне покарання корупційних державно-владних відносин.

Можна виокремити наступні механізми запобігання корупції в органах публічної влади: інституціонально-управлінські, політико-правові, соціально-економічні, суспільно-громадянські та етично-психологічні.

Корупція, як системна проблема, вимагає відповідного системного інструментарію та комплексного механізму боротьби з нею, що передбачає спільні скоординовані системні дії представників шести суспільних інститутів – державної виконавчої влади; органів місцевого самоврядування; силових органів включно з судами; бізнесу; громадянського суспільства та засобів масової інформації. Спільна антикорупційна політика зазначених суб'єктів має поєднувати три стратегічні напрямки:

– стратегії суспільного усвідомлення, котра полягає в загальному аудиті й моніторингу ситуації та вдосконалення на цих підставах антикорупційної стратегії; антикорупційній громадянській просвіті; вільному доступі до інформації і незалежних ЗМІ;

– стратегії попередження, сутність якої лежить в сфері формування транспарентності органів влади; активного залучення інститутів громадянського суспільства до діяльності щодо запобігання корупції; зменшення втручання держави в справи бізнесу та суспільства; прийнятті кодексів етики для чиновників, підприємців; зниженні адміністративних бар'єрів;

– стратегії невідвратної відплати, котра передбачає підвищення професіоналізму та ефективності розкриття корупційних злочинів силовими структурами; формування сильної і незалежної судової влади; неухильне виконання закону; громадську експертизу нормативно-правових та державно-управлінських рішень; доступність громадянами правової допомоги і захисту [2, с. 74–75].

Під інституційними механізмами реалізації заходів з протидії корупції в конкретній державі слід розуміти організацію і діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, включаючи їх посадових осіб, інститутів громадянського суспільства.

Вагомий комплекс функцій щодо запобігання і протидії корупції покладається державою на НАЗК, НАБУ, Антикорупційну прокуратуру та інші антикорупційні органи. Крім того, важливу роль тут повинні відігравати й інститути громадянського суспільства. Як зазначає П. А. Кабанов, запобігання корупції є складним завданням, яке вирішується "безліччю суб'єктів з різним обсягом компетенції: від міжнародних організацій до муніципальних утворень, інститутів громадянського суспільства і приватних осіб" [3, с. 5].

Треба зазначити, що недостатня ефективність в даній сфері пов'язана з низьким рівнем взаємодії органів публічної влади і інститутів громадянського суспільства. Адже, у ситуації, коли орган публічної влади не виконує покладеної на нього антикорупційної чи іншої суміжній функції, або порушує відповідне законодавство, інститути громадянського суспільства повинні виступати дієвою силою ініціативного протидії протиправній поведінці.

Можна виділити два рівня функціонування інституційного механізму запобігання корупції: публічно-муніципальний і публічно-державний.

В рамках публічно-муніципального рівня організація та здійснення антикорупційної діяльності провадиться органами місцевої влади загальної та спеціальної компетенції, іншими муніципальними інститутами, а також інститутами громадянського суспільства муніципального рівня.

В межах публічно-державного рівня здійснюється діяльність органів державної влади та інших державних органів, наділених компетенцією антикорупційного характеру, а також інститутів громадянського суспільства – загальнодержавного і регіонального значення.

Проблема корупції на місцевому рівні стоїть дуже гостро, і боротьба з нею повинна мати системний характер. Причому саме органи місцевої влади займають одну з найважливіших позицій в питаннях реалізації заходів запобігання корупції, тому що знаходяться в безпосередній близькості до населення. Органи місцевої влади, внаслідок притаманних їм ознак виступають постійно діючим і організаційно певним елементом системи запобігання корупції, в той час, коли населенню (ініціативній групі) необхідно в кожному конкретному випадку здійснювати юридично значущі дії для того, щоб їх антикорупційна ініціатива мала необхідну правову форму (наприклад, організувати збори, направити звернення до компетентного органу тощо).

Отже, ситуація, яка склалася, вимагає не тільки уніфікації підходів до реалізації заходів щодо запобігання корупції в загальнодержавному масштабі, але і звернення пильної уваги на специфіку антикорупційної діяльності органів місцевої влади.

З огляду на певні досягнення в цій галузі (прийняття цільових програм, формалізація експертизи проектів муніципальних правових актів тощо), доцільним може бути здійснення таких напрямків організаційно-нормотворчої діяльності компетентних органів місцевого самоврядування:

- оптимізація та прийняття нових правових актів щодо запобігання корупції в муніципальних утвореннях, зокрема, на службі в органах місцевого самоврядування; організація і ефективне

здійснення діяльності по забезпеченню дотримання законодавства про запобігання корупції на місцевому рівні з боку інститутів громадського та парламентського контролю;

- затвердження та реалізація регіональних програм протидії корупції на місцевому рівні;
- інформатизація процесу розміщення і забезпечення прямого доступу до визначених законом і конкретизованих в муніципально-правових актах відомостей про посадових осіб та членів їх сімей;
- підвищення ефективності функціонування системи контролю доходів зазначених осіб;
- вдосконалення організації органів місцевого самоврядування та здійснення функцій державного управління, а також нормативно-правового регулювання зазначених процесів (наприклад, в частині виявлення структурних підрозділів та посадових осіб, яким притаманні корупційні ризики);
- оптимізація кадрової політики на місцевому рівні;
- підвищення рівня інформованості населення територіального утворення про діяльність органів місцевої влади та заходи антикорупційного впливу (наприклад, в частині здійснення антикорупційної пропаганди і правового виховання);
- вдосконалення механізму розпорядження муніципальним майном і бюджетними коштами та ін.

Крім того, вбачається за необхідне уніфікувати і формально закріпити обов'язкове включення до складу координаційно-дорадчих органів територіальних утворень із запобігання корупції представників громадськості (населення конкретного територіального утворення) в кількості не менше 1/3 від загальної кількості її членів за умови наявності спеціальної (юридичної) освіти (професійних навичок) не менше, ніж у половини з них. Така вимога дозволить збалансувати публічно-владні та громадські засади в антикорупційній діяльності на рівні місцевого самоврядування на основі взаємного контролю, з урахуванням досягнення реальності права населення територіальних утворень на участь у здійсненні антикорупційних заходів, ефективності здійснення профільних повноважень органів публічної влади і, як наслідок, рішення стратегічних антикорупційних завдань держави.

Література

1. Серьогін С. С. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади. *Публічне управління : теорія та практика* : зб. наук. пр. Асоціації докторів державного управління. Х. : Вид-во АДНДУ, 2010. № 1. С. 134 – 140.
2. Шедий М. В. Социальные детерминанты коррупции в российском обществе : монография. Орел : Изд-во ОФ РАНХиГС, 2012. – 148 с.
3. Кабанов П. А. Некоторые формы взаимодействия институтов гражданского общества с органами местного самоуправления в области противодействия коррупции. *Административное и муниципальное право*. 2012. № 5. С. 5–10.

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ЩОДО ПРОВАНДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Баранов С.О., к.ю.н, доцент, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Рибаченко С.П., аспірант (Міжнародний гуманітарний університет, м.Одеса, Україна)

Важливим завданням будь якої суверенної держави є захист її кодонів та національних інтересів. Національні інтереси України у прикордонній сфері полягають у створенні політичних, правових, організаційних та інших умов для забезпечення надійної охорони державного кордону України. Забезпечення реалізації зазначених завдань покладаються на відповідні державні інституції Державну прикордонну службу України (далі-ДПСУ), Службу безпеки України та Національну гвардію України.

ДПСУ здійснює специфічний вид державної діяльності - охорону державного кордону, яка має чітко виражений характер правоохоронної діяльності [1, с.98]. Ознаками ДПСУ як правоохоронного органу є те, що це державний орган виконавчої влади, який має свою чітко

визначену юрисдикцію, рішення, що приймаються її підрозділами (посадовими особами), мають правозастосовний характер.

Важливою складовою правоохоронної діяльності є адміністративна діяльність, яка розглядається як один із важливих напрямків роботи ДПСУ щодо охорони правопорядку.

Серед основних напрямів зовнішньої адміністративної діяльності ДПСУ є: охорона державного кордону на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, забезпечення дотримання правил прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через держкордон, режиму виключної (морської) економічної зони України, встановленого порядку плавання і перебування невійськових суден та військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України, забезпечення пропуску через кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, здійснення (в районах несення служби) контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля, здійснення реєстрації іноземців та осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів у пунктах пропуску через кордон, проставлення відміток у документах на право візду в Україну або виїзду з України, встановлення за погодженням з Держмитслужбою та Міністерством транспорту України режиму у пунктах пропуску через держкордон України, контроль за дотриманням порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України або виїзду з неї [2].

У процесі її здійснення правомочними службовими особами органів ДПСУ реалізується визначений законодавством значний обсяг їх повноважень щодо боротьби з адміністративними правопорушеннями на державному кордоні України, що виражається, зокрема, у виявленні подій адміністративних правопорушень, збиранні та перевірці доказів, оформленні необхідних процесуальних документів, розгляді підвідомчих справ та винесенні щодо них відповідних постанов, поданні окремих справ для розгляду за підвідомчістю, а також – у виконавчому провадженні у таких справах.

Для кращого розуміння поняття адміністративно-юрисдикційної діяльності органів ДПСУ слід розглянути теоретико-правові ознаки поняття юрисдикції в цілому та адміністративної юрисдикції зокрема.

«Юрисдикція» (від лат. - *jurisdictio*) – термін, утворений шляхом злиття двох слів «*jus*» – право, «*dicto*» – кажу, – означає «встановлена законом (або іншим нормативно-правовим актом) сукупність повноважень відповідних державних органів вирішувати правові спори та питання про правопорушення, тобто оцінювати дії особи або іншого суб'єкта права з точки зору їх правомірності щодо застосовування юридичних санкцій до правопорушників» [3, с. 870].

Слід відзначити, що в українському законодавстві відсутнє визначення термінів «адміністративно-юрисдикційна діяльність» та «адміністративна юрисдикція», але вони використовуються не тільки якості наукової термінології, а й у правозастосовній практиці при складанні правових та аналітичних документів правоохоронних органів.

Значне місце серед переліку адміністративних проваджень, які знаходяться у компетенції ДПСУ займають провадження у справах про адміністративні правопорушення. Під провадженням у справах про адміністративні правопорушення слід розуміти систему адміністративно-процесуальних норм, що регулюють суспільні відносини, порядок, форми і методи діяльності відповідних державних органів, їх посадових осіб і представників громадськості з приводу порушення та розгляду справ про адміністративні проступки, застосування до винних справедливих заходів адміністративної відповідальності і їх виконанню з метою боротьби з адміністративними правопорушеннями і виховання громадян.

До безпосередньої компетенції ДПСУ щодо проваджень у справах про адмінправопорушення віднесено: 1) адміністративні проступки фізичних осіб, справи яких розглядаються посадовими особами ДПСУ, (пов'язані з порушенням прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, порушенням іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через її територію, невиконанням рішення про заборону в'їзду в Україну, порушенням порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України або виїзду з неї, а також з порушенням порядку в'їзду до району проведення антитерористичної операції або виїзду з нього (стаття 202,

частина друга статті 203, стаття 203-1 (щодо порушень, виявлених у пункті пропуску (пункті контролю) через державний кордон України, контрольному пункті в'їзду-виїзду або контрольованому прикордонному районі), статті 204-2, 204-4); 2) адміністративні проступки фізичних осіб, щодо яких посадові особи ДПСУ мають право складати адміністративні протоколи та направляти їх на розгляд: а) районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 2, 4 та 5 ст. 85; ст. 185-10, 191; ч. 1 ст. 203; ст. 204, 204-1, 205, 206, 206-1 КУАП); б) підрозділів Національної поліції (ст. 121-1, 195 КУАП); в) органів мисливського господарства (ч. 1 ст. 85 КУАП) та рибохорони (ч. 3 ст. 85 КУАП); 3) адміністративні проступки юридичних осіб, щодо яких посадові особи ДПСУ мають право складати адміністративні протоколи відповідно до норм Законів України «Про виключну (морську) економічну зону України» та «Про відповідальність за повітряні перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів для в'їзду в Україну» та направляти їх на розгляд у суди першої інстанції [4].

ДПСУ у ході провадження у справах про адміністративні правопорушення має право здійснювати: виявляти та припиняти адміністративні правопорушення; вчиняти процесуальні дії визначені стадіями провадження; встановлювати причини та умови, які спричинили або сприяли вчиненню порушення законодавства про державний кордон; здійснення самостійно або спільно з іншими органами публічної влади запобіжних та профілактичних заходів щодо їх усунення; охорона та тримання осіб а також транспортних і плавзасобів до моменту їх передачі правоохоронним органам України або суду, у тому числі і органам прикордонної охорони чи іншим органам суміжної держави; вимагати від громадян припинення правопорушень або дій, які перешкоджають працівникам ДПСУ виконувати свої обов'язки; у випадках і порядку передбаченому законодавством України розглядати справи про правопорушення, накладати стягнення або передавати матеріали справи на розгляд до інших уповноважених органів виконавчої влади або судів; виконувати всі передбачені статтею 260 КУПАП заходи з забезпечення провадження у адміністративних справах [4]; застосовувати фізичну силу, службових собак, а також носити та застосовувати спеціальні засоби та зброю.

З наведеного можна зробити висновок, що органи ДПСУ в межах здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності наділені широким колом повноважень, які закріплені у загальнодержавних та галузевих нормативних актах.

Література

1. Шоптенко С.С. Повноваження правоохоронних органів у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення. Право і суспільство. 2017. №4. ч.2, С.96-100.
2. Про Державну прикордонну службу України від 3 квітня 2003 р. № 661-IV: Закон України // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 27, ст. 208.
3. Юридичний словник / за ред. Б.М. Бабія та ін.; уклад.: І.П. Бутко, Р.І. Гричук]. 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Головна редакція УРЕ, 1983. – 872 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984, додаток до № 51. – Ст.1122 (з наступними змінами та доповненнями).

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Бондар В., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Красіловська О., магістрант (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Козловська В., курсант (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Стрімкий розвиток демократичної правової держави, пошук нових партнерів у сфері ринкових відносин, становлення та зміцнення країни, орієнтир на європейську точку зору, а також пріоритетність закордонних поглядів призводять до формування нових елементів, які дозволяють розкривати по-новому конституційні гарантії прав і свобод громадян та спонукають до

необхідності переосмислення та нового дослідження правових інститутів, що становлять основу розвитку України як сучасної правової держави.

Серед них важливе місце посідає інститут адміністративної відповідальності. Оскільки розвиток суспільних відносин перебуває в постійному русі, а також спостерігається зростання зацікавленості громадян, виникає необхідність у всебічному переосмисленні соціальної ролі поняття адміністративної відповідальності, його сутності, ознак, підстав виникнення, співвідношення з іншими видами юридичної відповідальності, законотворчого процесу зі спиранням на дослідження як вітчизняних науковців, так і закордонних діячів.

Адміністративна відповідальність — це різновид правової відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку держави, в особі її компетентних органів, на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, що скоїли ці правопорушення, повинні дати відповідь перед повноваженим державним органом за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установлених законом формах і порядку.

Похідними ознаками адміністративної відповідальності є такі:

1. Підставою є не тільки адміністративне правопорушення (проступок), а й порушення норм інших галузей права, у випадках передбачених чинним законодавством.

2. Полягає в застосуванні до винних адміністративних стягнень. У ст. 23 КУпАП зазначено, що адміністративне стягнення є мірою відповідальності.

3. Право притягнення до адміністративної відповідальності надано багатьом державним органам та їх посадовим особам. Серед них органи державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, суди (ст. 213 КУпАП). Повний їх перелік міститься в розділі 3 (статті 218-244) КУпАП.

4. Законодавством встановлено особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності (складання протоколу, збір і оцінка доказів, винесення постанови тощо).

5. Адміністративна відповідальність урегульована нормами адміністративного права, що містить переліки адміністративних стягнень та органів, уповноважених їх застосовувати.

6. Право встановлення адміністративної відповідальності має досить широке коло суб'єктів[1].

Досить важливим є питання щодо адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб.

Ю. І. Ковальчук адміністративну відповідальність неповнолітніх розуміє як «застосування у встановленому порядку судовими органами адміністративних стягнень та заходів виховного впливу на неповнолітніх осіб, винних у вчиненні адміністративних проступків, для виховання у них поваги до законів, до правил соціального співжиття, а також запобігання вчиненню ними нових правопорушень» [2, с. 111].

Водночас О.Л. Чернецький адміністративну відповідальність неповнолітніх як спеціальних суб'єктів визначає як «примусове застосування суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів заходів впливу, а в деяких випадках і адміністративних стягнень, які тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки як правило морального характеру і накладаються на підставах і в особливому порядку, встановлених нормами адміністративного права» [3, с. 443].

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи, передбачені ст. 24/1 КУпАП, а саме:

- зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим;

Цей захід орган адміністративної юрисдикції застосовує тоді, коли він дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому. Публічність вибачення при цьому полягає у здійсненні його не тет-а-тет (тобто неповнолітній і потерпілий), а у присутності інших осіб.

- попередження;

Попередження — суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного, від імені держави, осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку, що не становить значної суспільної небезпеки.

- догана або сувора догана;

Догана або сувора догана є заходами морально-психологічного впливу, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування анти-суспільної установки.

- передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. [4].

В адміністративно-правовій науці останнім часом наголошується на тому, що у сучасних умовах адміністративна відповідальність не виконує свої функції у боротьбі з девіантною поведінкою неповнолітніх, оскільки при притягненні до адміністративної відповідальності останніх застосовуються заходи виховного впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП, які не є адміністративними стягненнями і не призводять до настання юридичних наслідків для правопорушника.

Враховуючи наведене, пропонуємо особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх поділити на дві групи – матеріальні та процесуальні. До матеріальних особливостей адміністративної відповідальності неповнолітніх, на нашу думку, належать: вік, з якого настає вказаний вид відповідальності; переважно виховний характер адміністративної відповідальності; мета адміністративної відповідальності неповнолітнього, що обумовлює менші обсяг і ступінь позбавлення чи обмеження прав і свобод порівняно з особами, старшими за 18 років; в окремих випадках настання адміністративної відповідальності на загальних підставах.

Література

1. Коваль Л.В. Адміністративне право України. К.: Вентурі. , 1998. – 208 с.
2. Ковальчук Ю. І. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. Право України. 2003. № 6. С. 111–114.
3. Чернецький О. Л. Поняття та особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх: теоретико-правові питання / О. Л. Чернецький // Форум права. - 2008. - № 1. - С. 439-444. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2008_1_67
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення (зі змінами та допов. від 16 жовтня 2020 року) // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Божок С.Г., к.ю.н., в.о.старшого викладача кафедри (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Шевченко Д.Д., курсант (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Адміністративне право як галузь права перебуває в стані постійних динамічних змін. Постійно оновлюється адміністративне законодавство, а сутність адміністративно-правової доктрини зазнала суттєвих змін. Не є виключенням також і адміністративно-правова наука, яка трансформувалась відповідно до доктрини перетворення адміністративного права з галузі державного управління в галузь права, що визначає механізм взаємодії держави та громадян.

Метою написання статті є розгляд проблемних аспектів адміністративного права та процесу в сучасних умовах на основі аналізу чинного законодавства України.

Необхідно підкреслити, що значний внесок у розвиток науки адміністративного права та процесу внесли такі видатні вчені як Берлач А.І., Битяк Ю.П., Голосніченко І.П., Колпаков В.К., Комзюк А.Т., Коломоець Т.О. Ярмачі Х.П., та ін.

Окремо необхідно зазначити про значний вплив права Європейського Союзу. Як слушно зазначає В. Бевзенко: «повільне, але невпинне поширення права Європейського Союзу створює суттєвий вплив на вітчизняне адміністративне право та процес. Національне адміністративне право і процес невпинно збагачуються новим змістом, однак, спостерігається давня тенденція

порушення суб'єктивно-публічних прав, свобод та інтересів учасників адміністративно-правових відносин» [1].

Отже, розповсюдженість адміністративно-правових відносин в сучасному суспільстві, спрямована в кінцевому підсумку на вдосконалення інститутів адміністративного права з метою захисту прав та свобод громадян під час реалізації їх в сучасних умовах.

Особливе місце у з'ясуванні сутності адміністративно-правових відносин має розмежування адміністративного права з кримінальним, цивільним та іншими галузями законодавства. Окремої уваги потребує питання функціонування адміністративно-правових інститутів, які перетворили адміністративне право з управлінського на правозахисне.

Значне місце тут посідають механізми та способи забезпечення законності в публічному адмініструванні та під час розгляду справ про адміністративні правопорушення. Важливим є те що вплив науки адміністративного права і адміністративного процесу є взаємозалежними. Адже, адміністративне судочинство спрямоване на визначення оцінки вірного застосування адміністративно-правових норм. Водночас, теорія адміністративного права слугує обґрунтуванню відповідей на проблеми в галузі адміністративного судочинства та способів подолання недоліків судового захисту публічних прав і свобод, інтересів громадян. Серед таких недоліків можна зазначити – визначення критеріїв адміністративної юрисдикції та здійснення забезпечення правосуддя в соціальних, земельних, податкових спорах, спорах щодо адміністративних договорів тощо.

Однак, як засвідчила практика адміністративного судочинства, доволі неоднозначними є положення теорії адміністративного права та адміністративного законодавства. Тому, в учасників адміністративно-правових відносин виникають чимало труднощів під час реалізації своїх прав в судовому порядку.

Водночас, оновлення законодавства та прийняття численних нормативно-правових актів створюють проблеми як для фізичних (юридичних) осіб, так і суб'єктів владних повноважень.

У зв'язку з прийняттям Кодексу про адміністративне судочинство України, в якому закріплено нові положення, виникає необхідність їх тлумачення та визначення змісту окремих процесуально-правових інститутів [2].

Також, внаслідок законодавчого закріплення системи адміністративних судів виникають процесуальні проблеми щодо вирішення адміністративних справ. Існує потреба розмежування юрисдикції між адміністративними та судами загальної юрисдикції. Актуальність теми підтверджується значною кількістю роз'яснень вищих судових інстанцій та суттєвим числом праць вчених-правників.

Отже, розвиток адміністративно-правових відносин створює умови для вдосконалення адміністративного законодавства, відображує стан готовності адміністративних судів до ефективної діяльності. Так, особливої уваги потребує питання розмежування публічного та приватного права.

Потреба у розмежуванні компетенції між адміністративними та іншими судами загальної юрисдикції викликана тим, що здійснення судочинства не завжди вірно вирішує питання належності конкретного публічно-правового спору до відповідного суду.

Як зазначає доктор юридичних наук О.П. Рябченко : «Відповідь на те, який саме суд – господарський чи адміністративний буде розглядати окремі категорії спорів у сфері господарської діяльності за участі органу державної влади, органу місцевого самоврядування, передбачає необхідність вирішення ще одного питання. Воно стосується визначення змісту правовідносин, які становлять предмет спору: або це правовідносини, які виникають у зв'язку з реалізацією публічних інтересів (інтересів держави, інтересів територіальної громади) або це господарські відносини» [3].

На сучасному стані свого розвитку Україна намагається належним чином владнати відносини між людиною та органами судової влади.

Насамперед, нагальним є розмежування приватноправових відносин у зв'язку з набранням чинності цивільним кодексом та Кодексом адміністративного судочинства. Існування публічно-правових відносин дає можливість оцінити значення цих відносин для забезпечення прав та свобод громадян в судовому порядку під час вирішення адміністративних спорів.

Таким чином, необхідно підсумувати, що об'єктивне існування публічно-правових відносин створює можливість для вдосконалення адміністративно-правових відносин шляхом реалізації адміністративно-правових норм та механізмів.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку науки адміністративного права, у зв'язку з прийняттям великої кількості нових законодавчих актів, досить актуальним постає питання розмежування публічного та приватного права.

Підводячи підсумки нашої доповіді, можна сказати про такі перспективні напрямки розвитку доктрини адміністративного права, що обумовлені прийняттям Кодексу адміністративного судочинства. Головними питаннями тут постають – законодавче визначення категорій та понять (таких наприклад, як: «адміністративний договір», «адміністративна послуга», «суб'єкт публічної адміністрації»), а також оцінка цих категорій адміністративними судами під час захисту публічних прав, свобод та інтересів громадян. Особливої уваги потребують також питання визначення адміністративної юрисдикції та її відмежування від господарської, митної, фінансової, земельної та ін.

Пріоритетним напрямком також має стати оновлення діючих процесуальних норм та подальше прийняття адміністративного процедурного законодавства, яке дозволить вилучити такі норми з різних законів (таких, наприклад як: «Про звернення громадян», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та ін.) та систематизувати їх в одному нормативно-правовому акті.

Література

1. Бевзенко В.М. «Владимир Бевзенко: административное право как бы «проникает» в другие отрасли права, приводя их в действие» [Електронний ресурс]/ В.М. Бевзенко // pravotoday.in.ua – юридичний портал. – Режим доступу: <http://www.bigmir.net>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. №2747-IV Дата оновлення: 04.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 05.04.2019).
3. Рябченко О.П. Проблемні питання розвитку сучасної доктрини адміністративного права та процесу/ О. Рябченко// Адміністративне право і процес – 2014. – то №4(10) – с.6

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬЄВРОПЕЙСЬКОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Волокітенко О.М., к.ю.н., доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Корупція стала однією з головних перешкод демократичного розвитку не тільки окремих країн, але й світового господарства в цілому, починаючи з 80-х років минулого століття, ефективна державна (національна) антикорупційна політика розглядається як ключова проблема в більшості країн світу [2]. Мета національної антикорупційної політики може визначатися по-різному: негайне підвищення ефективності в приватному секторі, довгострокова динамічна ефективність економіки, її зростання, соціальна справедливість, політична стабільність. Відповідно до обраної мети використовують найбільш адекватні антикорупційні заходи.

Зменшення корупції в Україні до рівня європейських держав [9] (або у європейському контенті – «до рівня, що соціально сприймається») можливе як в результаті застосування комплексу заходів державного і суспільного характеру, а також, і насамперед, сучасного ефективного антикорупційного законодавства. При належному оформленні антикорупційного законодавства жорсткість правової відповідальності за корупційні дії чиновників, буде не тільки виправданою, але й ефективною.

Розуміння поняття корупції, як явища, аналіз причин її виникнення і поширення, вивчення досвіду зарубіжних країн та думки громадськості, дають можливість визначити, що національна антикорупційна політика має такі ознаки, як: державно-владна, публічна, носить ситуативний характер, залежить від політичного курсу держави та політичної волі її керівників; має комплексний характер антикорупційних заходів; повинна відповідати міжнародним принципам

протидії корупції; носить програмний характер; закріплена у відповідних правових актах; має взаємозв'язок з іншими видами державної політики; їй притаманне проникнення в усі сфери суспільного життя; необхідність залучення до формування та реалізації значного кола суб'єктів: як індивідуальних так і колективних [4].

Сьогодні корупція аналізується переважно в економічному контексті. Втім, ще 50 років тому корупція вважалася проявом моральної слабкості людини, у той час, як сьогодні основний натиск робиться на можливостях і факторах, що спонукують: методи боротьби з корупцією повинні бути спрямовані на зменшення можливостей для корупції [5]. На думку окремих дослідників, у процесі формування антикорупційної політики на рівні національної держави в умовах глобалізованого суспільства виокремились дві проблеми. По-перше, у посткомуністичних країнах до корупції ставлення дуже неоднозначно. І по-друге, механізм обвинувачення в корупції перетворився в популярний і вдалий засіб політичної боротьби з реформами і реформаторськими силами.

Транснаціональні корпорації, іноземні інвестори в цілому і міжнародні фінансові організації є сьогодні головними борцями з корупцією у світі. Індекс корумпованості, що розраховується міжнародною організацією Transparency International, реєструє ступінь «чесності» чиновників різних країн світу по оцінках співробітників транснаціональних корпорацій. При традиційному підході до хабарництва досить несподіваною і вражаючою може показатися трансформація транснаціональних компаній із джерел корупції й активних борців з нею.

Аналіз індексу корумпованості Transparency International демонструє, що країни з найменш конкурентоздатною промисловістю мають найгірші показники по корумпованості. Це може наштовхнути на думку, що корупція знижує конкурентоздатність. Однак, протилежний висновок виявляється вірним: корупція є реакцією на неконкурентоздатність [8].

Україна здобула 30 балів зі 100 можливих у дослідженні Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (CPI) за 2019 рік і посіла 126 місце (зі 180 країн). В динаміці результати минулих років вищі, так наприклад, у 2018 році кількість була на 2 бали вище, ми повернулися на рівень 2017 року. Серед причин, які дозволили Україні досягти своєї найвищої сходінки у 2018 році, наступні. Антикорупційні органи (САП/НАБУ) у 2017 розгорнули свою слідчу роботу та направили до суду перші справи щодо підозр у топ-корупції. Реєстр електронних декларацій продовжив своє функціонування. Минув час з моменту реформи державних закупівель та обов'язкового використання системи ProZorro. Відбулася реформа ринку газу. Україна здійснила деякі позитивні кроки з дерегуляції. Відзначено зниження рівня корупції в поліції та зменшення кількості випадків, коли бізнес змушений давати хабарі. Водночас, падіння динаміки у порівнянні з 2018 роком, пояснюється такими обставинами, як не виконання 6 рекомендацій Transparency International Ukraine із 12 наданих, які б могли покращити показники України, а також низький рівень довіри до українських судів та прокуратури, та органів влади в цілому. Як результат, корупція залишається для бізнесу та звичайних громадян однією з головних проблем [7].

Порівнюючи сьогоднішню Україну й розвинені індустріальні країни, що мають багатовікові демократичні традиції, ми повинні враховувати, що намагаємося зіставляти соціальні організми, що перебувають на різних стадіях розвитку демократії й ринкових інститутів. Не зайве згадати, що традиція послідовного (і далеко не завжди успішного) обмеження корупції нараховує в «західних демократіях» 20-30 років, у той час як період демократичного розвитку цих країн на порядок перевищує ці терміни. На підставі аналізу світового досвіду боротьби з цим негативним явищем можуть бути запропоновані такі засоби запобігання корупції в Україні: створити умови засудження зловживань державних службовців суспільством, несприйняття корупції; вивести економіку з тіні, реалізувати її ринковий механізм; вирішити проблему легалізації фінансових потоків і інтенсифікації їх інвестиційних функцій; нормативно правову базу для боротьби з корупцією, розробити критерії відповідності рівня зловживання рівню покарання. Разом з тим, власного вирішення потребує завдання імплементації передового досвіду антикорупційної політики в Україні, визначеного на основі критеріїв наближеності норм правового регулювання, правових традицій та правової культури.

1. Печенкін І. Антикоруційна реформа в Україні: місце і роль органів прокуратури як координатора протидії злочинності та корупції. І. Печенкін. Віче. 2015. № 4. С. 24-27.
2. Чурсін В. П. Корупція в Україні як перешкода провадженню належного врядування. В. П. Чурсін. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. Вип. 4 (31). С. 171-179.
3. Шелест Н. Корупція як історичний феномен Н. Шелест. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. редкол. С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Дніпропетровськ : ДФ УАДУ, 2004. № 1 (15). С. 88-96.
4. Чергова спроба протидії корупції. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 12. Ч. 1 С. 13; Ч. 2. С. 25-26.
5. Чубукова О. Ю. Аналіз корупційної поведінки підприємницьких структур. О. Ю. Чубукова. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 11. С. 55-59.
6. Суббот А. Засоби протидії та запобігання корупції в умовах реформування законодавства. А. Суббот, Ю. Дем'янчук Підприємництво, господарство і право. 2017. № 6. С. 113-117.
7. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей. Організація економічного співробітництва і розвитку; Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. Official website of The Organisation for Economic Co-operation and Development. Режим доступу: <http://www.oecd.org/dataoecd/7Z51/39972270.pdf> (22.06.2011)
8. Севрук В. Г. Світовий досвід запобігання та протидії корупції: інтеграція України до ЄС. В. Г. Севрук. Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних правопорушень: мат. круглого столу (Київ, 20 листоп. 2014 р.). К.: Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 84-88.
9. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-ІІ від 14 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
10. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України № 1699-VII від 14 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.
11. Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014. Офіційний вісник України. - 2014. - № 84. - Ст. 2370.

ОСНОВНІ МОДЕЛІ (СТРАТЕГІЇ) ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Дручек О.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Київський факультет Національної академії Національної гвардії України, м.Київ)

Питання боротьби з корупцією на сучасному етапі розвитку країн світу розглядаються як пріоритетні. Особливо актуальним ця проблема є для України, успіхи якої у зазначеній сфері, попри певний прогрес останніх років, є незначними. За висновками експертів, в Україні найвищий рівень корупції наразі спостерігається у сферах діяльності, пов'язаних з державними закупівлями, ліцензуванням, квотуванням, бюджетними трансфертами тощо. Зазначене обумовлює звернення уваги на існуючі серед держав світу основні моделі побудови механізмів боротьби з корупцією. Природньо, що найбільший інтерес дослідників і практиків викликає досвід держав, яким вдалося досягти найбільших успіхів у реалізації антикорупційної політики. Такими державами, зокрема, є: Великобританія, Данія, Ізраїль, Ісландія, Китай, Нідерланди, Німеччина, Румунія, Сінгапур, США, Фінляндія, Швеція та ін. Кожна із зазначених країн має свої особливості в організації антикорупційної діяльності, проте спільними рисами для них є: зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам; створення відповідної правової бази; залучення громадських організацій до протидії корупційним проявам; посилені заходи превенції. У цілому, існуючі моделі побудови механізмів боротьби з корупцією поділяють на дві базові: азіатську (сінгапурську) та європейську (шведську). З урахуванням змісту і спрямування заходів протидії, що реалізуються в межах зазначених моделей, останні інколи називають антикорупційними стратегіями [1].

Азіатська (сінгапурська) модель спрямована на швидке досягнення результатів, її метою є не повна ліквідація корупції, а досягнення певного прийнятного для влади та суспільства рівня останньої, тому таку стратегію почасти називають вертикальною. Така модель реалізується, зокрема, у Сінгапурі, Японії, Південній Кореї, КНР. У кожній із зазначених країн модель має свої унікальні риси, проте спільними рисами є суворі юридична відповідальність та контроль за суб'єктами корупційних діянь, зокрема, вищими посадовцями. Так, у КНР протидію корупції очолює спеціалізований орган – Національне бюро із запобігання корупції, існує жорстке антикорупційне законодавство, а санкції за вчинення корупційних злочинів передбачають вищу міру покарання. Крім того, відповідальність за корупційний злочин несуть і родичі корупціонера, оскільки проводиться повна конфіскація їхнього майна, їх позбавляють роботи, змушують привселюдно каятися тощо. Серед інших, ефективними заходами антикорупційної спрямованості в КНР є: удосконалення процедур взаємодії з громадянами й організаціями з метою уникнення бюрократичних перешкод; забезпечення прозорості відомчого контролю в різних сферах; проведення ротації чиновників для попередження формування стійких корумпованих зв'язків; заборона для дітей і родичів займатися бізнесом у сфері, де особа посідає керівну посаду тощо [1], [2]. Яскравим прикладом зазначеної моделі є Сінгапур, успіхи якого у протидії корупції визнано чи не найефективнішими. Основу сінгапурської вертикальної антикорупційної стратегії склали такі, зокрема, заходи: а) створення і функціонування ефективного спеціального органу з протидії корупції – Бюро з розслідування випадків корупції; б) спрощення процедур прийняття державно-управлінських рішень і вилучення будь-яких нечітких або двозначних положень у законодавстві; в) ліквідація зайвих адміністративних бар'єрів (дозволів, ліцензій) для розвитку економіки; г) ліквідація всіх форм імунітету для депутатів, чиновників і суддів; ґ) захист осіб-інформаторів, які повідомляють про випадки корупції; д) вжиття покарання за факт хабарництва стосовно обох сторін; е) систематичне проведення перевірок доходів і витрат чиновників і членів їхніх сімей; є) гідна оплата праці, що зменшує стимул до здійснення корумпованих дій; ж) підвищення якості підбору кадрового державного апарату; з) запровадження елементів електронного урядування тощо. Окремі елементи зазначеної моделі запроваджено в Україні.

Європейська (шведська) модель протидії корупції побудована на застосуванні т. зв. горизонтальної стратегії, орієнтованої, передовсім, на поступову, засновану на антикорупційних стимулах, тривалу антикорупційну діяльність. Крім зазначеного, характеризується широким громадським тиском на корупціонерів, зниженням обмежень в економіці, максимальною прозорістю у публічних справах, затвердженням високих етичних норм, які висувуються перед чиновниками. Поширена у більшості країн Європи, проте у найбільш «чистому» виді запроваджена у скандинавських країнах – Швеції, Данії, Фінляндії, Нідерландах. Ключовими елементами зазначеної моделі, спільними для усіх країн, зокрема є: а) участь громадян у прийнятті рішень; б) прозорість доходів, рішень, дій; в) своєчасна реакція на потреби громадян і підзвітність державних структур громадськості; г) підтримка розвиненої системи етичних цінностей як для держслужбовців, так і громадян; ґ) встановлення високих етичних стандартів для держаних службовців; д) відкритий внутрішній державний доступ до документів; е) створення незалежної системи правосуддя; є) створення культури «абсолютної нетерпимості» стосовно корупції. Як приклад вдалої реалізації зазначеної моделі слід назвати Нідерланди, антикорупційна політика яких включає такі процедурні та інвестиційні заходи, як: 1) постійну звітність і гласність щодо виявлення корупції та обговорення наслідків; 2) обов'язкове покарання за корупційні дії; 3) щорічну доповідь Міністра внутрішніх справ парламенту про виявлені факти корупції та вжиті заходи; 4) розробку системи моніторингу можливих місць виникнення корупційних дій у державних та громадських організаціях і суворий контроль за діяльністю осіб, які там працюють; 5) створення системи прав і обов'язків посадових осіб із визначенням міри відповідальності за порушення посадової етики та корупційні прояви; 6) застосування у якості основної міри покарання за корупційну дію; 7) заборону особам, які вчинили корупційний злочин, працювати в державних організаціях та позбавлення всіх соціальних пільг, які надає державна служба [4].

Отже, існує дві основні організаційно-правові та інституційні моделі боротьби з корупцією – азіатська та європейська. Незважаючи на стратегічні відмінності у їх реалізації, принципи їх побудови у демократичних країнах є спільними. Зокрема, це: а) прозорість і підзвітність структур

органів державної влади суспільству через вільний доступ громадських організацій до процесу прийняття і виконання управлінських рішень; б) реальне забезпечення прав і захисту приватної власності; в) невідворотність відповідальності за вчинення корупційних дій, незважаючи на персоналії та посади; г) контроль держави і суспільства за діяльністю представників державного сектору; г) виховання громадян у дусі нульової терпимості до корупції; д) підтримка розвиненої системи етичних цінностей. Для України перспективними вважаємо запровадження найбільш ефективних елементів обидвох моделей, з урахуванням національних особливостей попереднього досвіду протидії корупції та національного менталітету.

Література

- 1.Трепак В.М. Міжнародний досвід запровадження системи заходів антикорупційної спрямованості. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2(10). - С. 233-246.
- 2.Дрозд О. Ю. Запобігання корупції: досвід Китаю. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.): у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. 264 с.- С. 72-73.
- 3.Нонік В.В. Сінгапурська антикорупційна історія: досвід для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1509>.
4. Прохоренко О. Я. Протидія корупційним проявам у системі державної служби України (організаційно-правовий аспект): дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03. - К., 2004. - 206 с.

ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

Ігнатченко І.Г., к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м.Харків)

Публічне адміністрування в соціально-культурній сфері на будь-якому її рівні залежить від його відповідності нормативно-закріпленим завданням і функціям. Ефективність управлінських процесів з точки зору механізму функціонування апарату публічного адміністрування повинен відповідати соціально-культурним потребам та інтересам громадян, юридичних осіб, державних організацій, існуючій економічній моделі суспільних відносин у розглядуваній сфері, змісту функцій соціально-культурної діяльності як такої.

До основних функцій публічного адміністрування соціально-культурної сфери традиційно відносять: створення сприятливих умов для відтворення населення країни; збереження здоров'я та працездатності населення; організацію професійної підготовки кадрів для народного господарства; зміцнення сім'ї та турботу про підростаюче покоління; збереження та примноження культурного надбання; організацію відпочинку, дозвілля населення; створення сприятливих умов для зайняття наукою, туризмом, спортом тощо [1, с.387].

Публічне адміністрування в соціально-культурній сфері – форма реалізації публічної влади, діяльність органів публічного адміністрування щодо реалізації на основі чинного законодавства з метою задоволення публічного інтересу завдань і функцій держави щодо освіти та науки, охорони здоров'я людей, розвитку культури та мистецтва, фізкультури і спорту, сприяння сім'ї та молоді, а також соціального захисту населення [2, с.348].

Публічне адміністрування в сфері соціального розвитку і культури, як діяльність спеціально уповноважених суб'єктів, має свій власний зміст, що полягає у: (а) правовому регулюванні відносин шляхом прийняття нормативних і індивідуальних адміністративних актів з метою задоволення публічного інтересу в цій сфері та здійсненні відповідних організаційних заходів; (б) створенні системи центральних і місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування по управлінню нею в цілому та окремими її галузями, що повинні діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; (в) вжиття заходів щодо вдосконалення структури та покращення організації, підвищення ефективності функціонування цих органів; (г) надання якісних адміністративних послуг у цій сфері та створення

системи соціальних гарантій та захисту прав громадян у конкретних галузях; (г) забезпечення належного фінансування й матеріально-технічного забезпечення соціально-культурної сфери; (д) здійснення якісного внутрішнього адміністрування всіх суб'єктів публічного адміністрування (як керуючих і керованих), а також створення достатньої базової мережі державних соціально-культурних закладів та установ тощо.

Діяльність, пов'язана зі здійсненням публічного адміністрування в соціально-культурній сфері може розумітися як своєрідний циклічний процес, у якому реалізуються цілі, принципи, функції, методи, технології цього адміністрування. Крім того, реальна дія цього механізму неможлива без застосування відповідних його форм і інструментів (видання нормативних актів, здійснення окремих проваджень з боку суб'єктів публічного адміністрування на підставі загальних принципів адміністративної процедури в розглядуваній сфері тощо).

Функції публічного адміністрування при цьому дозволяють виділяти певні етапи зазначеного циклу, враховуючи принципи, форми і методи їх здійснення за допомогою спеціальних засобів (правових, організаційних, інформаційних тощо). Суб'єкти публічного адміністрування повинні виконувати ці функції на підставі Конституції та Законів України, в межах їх компетенції та повноважень, та у спосіб, передбачений законодавством.

Для більш чіткого формулювання означених функцій та їх нормативного закріплення необхідно враховувати сучасну соціально-культурну ситуацію в Україні, а також орієнтуватися на функції самої соціально-культурної діяльності.

Функції соціально-культурної діяльності припускають максимальний розвиток самостійності, ініціативи, підприємливості населення. Функції піддаються зміні в часі – від виникнення до становлення до повної зрілості. Залежно від тривалості тих чи інших етапів розвитку соціально-культурної діяльності її функції поділяються на: постійні, основні, (якими найчастіше користується більшість соціально-культурних інститутів), допоміжні, тимчасові, (які об'єктивно виникають і зникають на певних часових відрізках).

Кожна з функцій соціально-культурної діяльності пройнята соціально захисним, реабілітуючим змістом, спрямована на стимулювання соціальної активності, духовну реабілітацію та адаптацію особистості, забезпечення безперервної освіти і духовного збагачення, розвиток творчих здібностей особистості, створення максимальних умов для повноцінного соціально-культурного творчості людей.

Отже, врахування особливостей функцій соціально-культурної діяльності під час нормативного закріплення функцій суб'єктів публічного адміністрування в зазначеній сфері слугуватиме ефективності й цілеспрямованості діяльності останніх.

Література

1. Адміністративне право: підручник / за заг. ред. Т.О. Коломєць. Вид. 2-ге, змін. і доп. Київ, Істина, 2012. – 527 с.
2. Адміністративне право: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2020. – 392 с.

THE SEIF-GOVERNMENT IN THE CONTENT OF THE PHENOMENON OF SELF-RESTRICTION OF STATE POWER AND MOVEMENT TO THE RULE OF LAW

Karagioz Ruslan (Odessa State University of Internal Affairs)

Karagioz P.C., к.політ.н., доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Naumkina Svitlana (Ushinsky University)

Наумкіна С.М., д.політ.н., завідувач кафедри (Південноукраїнський Національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м.Одеса, Україна)

The initial theoretical and methodological basis for the formation of public, including self-government, in Ukraine is the public and natural-legal concept of power and self-government. These ideas humanize public authority, make it more citizen-friendly, and their implementation substantially broadens the sphere of individual freedom, its social action, forming an essential segment of its social interaction with the state, which optimally realizes individual and collective rights of the individual.

Authorities under these conditions reflect not only the specific way of thinking and the form of realization of the will of a particular person, groups of people for the life and life of their descendant. At the local level, such a power will form and operate a coherent system of social connections that actually shape a real civil society.

For the political thought of the XX century the nature and principles of functioning of power and local self-government is characterized by the evolution of scientific ideas about the model of the relationship between «power and self-government». In this time interval, it is advisable to distinguish three stages. Thus, the beginning of the century was marked by the development of the problem within the idea of the rule of law, the Soviet times introduced their vision of these relations, and modernity added its scientific principles and models of relations in accordance with the requirements of modern democracies [1].

The beginning of the twentieth century proved that the problems of the essence and content of power and self-government are embedded in the content of the phenomenon of self-restriction of state power and movement to the rule of law, as the state that guarantees the most natural rights for the individual. However, with respect to domestic political practice, it should be noted that the bourgeois-class self-rule of capitalist countries has acquired in the USSR the form and content of proletarian-class self-government. This fundamentally changed the notion that existed before the revolution about local government as a non-state by nature.

According to the Soviet approach, the local Soviets freely united on the basis of democratic centralism into a single, federal, consolidated, nationwide Soviet power. Organized into a rigid state vertical, local councils were, in fact, a democratic cover for the party's monopoly power. From the fact that the councils tried to provide traditional municipal services to people with their limited capabilities, their nature did not change. They formed and acted as an organic part of the totalitarian regime. In part, this approach remains in the ideas of the modern population of Ukraine, which is manifested in the fact that people still consider self-government as an extension of state power rather than an independent kind of government.

Already in 60-80-ies of XX century the scientific and educational literature analyzed the problems of self-government of the people in connection with the democratic processes that took place in the state and public life of the country, with the activity of councils and the strengthening of democratic principles in government. However, self-government was not limited to the local level, but was considered as a social phenomenon that penetrates into all spheres of life of society and its political system. It was not limited to advice; its forms, such as self-government of public organizations, labor collectives, cooperative, school, student self-government, were actively investigated, which in their totality formed the concept of «self-government of the people».

Reverences

1. Дунаева Л. М. Влада та самоврядування: Монографія. Одеса: Поліграф, 2009. 356 с.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Коронатюк О.М., к.ю.н, доцент, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

З перших років незалежності нашої держави й до сьогодні частими є масові порушення законності в усіх сферах життя суспільства, всюдозволеність у поведінці багатьох осіб, у тому числі й посадовців. Прорахунки, допущені під час реформ, послаблення державного та громадського контролю над злочинністю, відсутність необхідної законодавчої бази перетворили загрозу корумпованості багатьох сфер суспільного життя на реальність[1, с.11].

Упродовж останніх десятиліть питання запобігання корупції залишаються одними із пріоритетних завдань держави, але розроблена і діюча система заходів протидії цьому негативному суспільному явищу не дає очікуваних результатів.

В Україні запроваджено суворі правила щодо декларування майна, доходів і фінансових та інших інтересів публічними службовцями, а також створено спеціальні органи контролю в цій сфері. Під антикорупційний контроль поставлена діяльність політичних партій і політичних рухів.

В економічній сфері відкрито інформацію щодо власників та керівників юридичних осіб. Було суттєво спрощено процедури конфіскації майна у фізичних та юридичних осіб, які не можуть довести на законній основі, що воно отримане легальним шляхом. Як зазначається, демократія є ефективною, тільки якщо народ довіряє тим, хто урядує, а ця довіра невідворотно втрачається, коли високопосадовці та їх призначенці займаються діяльністю, що викликає підозру [2, с. 4].

В сучасних умовах корупція стала чинником, який реально загрожує національній безпеці, демократичному розвитку держави та суспільства, конституційному ладу, руйнує моральні та суспільні цінності, дискредитує державу на міжнародному рівні. Передусім державні організації мають зрозуміти, що корупція є надзвичайно небезпечним явищем. І лише усвідомлення цієї небезпеки зумовлює необхідність створення ефективного національного антикорупційного законодавства, розробки антикорупційної політики та відповідних заходів.

Антикорупційна політика – це постійно здійснювана, систематична, цілеспрямована діяльність держави у тісній співпраці з інститутами громадянського суспільства, що полягає у розробці, удосконаленні та реалізації стратегічних засад і тактичних заходів, спрямованих на усунення або блокування причин та умов корупції, удосконалення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення та формування антикорупційної культури [1, с.17].

Загальний аналіз антикорупційної проблематики ґрунтується на тому, що корупція, насамперед, розглядається у площині таких основних вимірів, як культура, політика та економіка. Якщо та чи інша країна має суттєві проблеми з корупцією, то це свідчить про глибокі ускладнення в сфері культури соціальних відносин, в організації політики та економіки. Вказане вище, дає можливість визначити, що, основні завдання з питань запобігання корупції має формулюватися не в рамці «знищення корупції», виключно, примусовими методами, а у форматі стратегічного підвищення загальної ефективності, справедливості та законності держави [3].

Досвід запобігання корупції дає можливість констатувати, що в оцінці стану корупції в конкретному суспільстві домінує саме зовнішній фактор. Країни більш високого економічного розвитку визначають стан корумпованості соціального середовища слабкіших країн, виходячи із своїх критеріїв і свого розуміння належного врядування [4, с. 2].

Вказані аспекти є важливими при формуванні антикорупційної політики у сучасній демократичній державі. Вони фактично складають базові засади загального стратегічного розуміння у цій справі. Під час формуванні національної антикорупційної політики необхідно, насамперед, орієнтуватися на потреби соціальної системи в цілому, а не лише на проблемах окремих сегментів, зокрема владних. Державна антикорупційна політика має бути частиною стратегії політичного оновлення країни.

Політична система має позбавлятися політичних проєктів лідерського типу, «партій однієї особи» і наповнюватися партіями ідеологічного змісту з чітким визначенням власного виборця. Інструменти політичної відповідальності влади повинні тісно пов'язуватись з інструментами формування довіри. В економічному сегменті антикорупційна політика має рухатись у контексті децентралізації, деолігархізації, демонополізації, активного розширення ринку у бік свободи руху капіталів, робочої сили, товарів та послуг. У культурологічному аспекті ця політика має реалізовувати не як заклик до тотальної протії корупції, а, насамперед, пропозицію впровадження іншого способу соціальних відносин. У правовому сегменті успіх антикорупційної стратегії прямо пов'язується із утвердженням верховенства права, законності, справедливого правосуддя. І, навпаки, спроби «прискорити боротьбу» на основі хибних юридичних конструкцій приречені на негативний результат [5, с.204].

Відповідно до статті 18 Закону України «Про запобігання корупції» Засади антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) визначаються Верховною Радою України. Верховна Рада України щороку не пізніше 1 червня проводить парламентські слухання з питань ситуації щодо корупції, затверджує та оприлюднює щорічну національну доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики. Антикорупційна стратегія розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції на основі аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії.

Підтримуємо думку народного депутата України, Голову Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності Монастирського Д.А., відносно того, що при формуванні

антикорупційної стратегії деякі аспекти залишаються поза увагою державних інституцій: здійснення постійного оцінювання рівня корупції, моніторингу ефективності вжитих антикорупційних заходів, формування світогляду несприйняття корупції в суспільстві тощо. Регламентація та нормативне закріплення окреслених завдань сприятиме підвищенню рівня довіри населення до антикорупційних і правоохоронних органів [6, с. 15-16.].

Формування послідовної, прозорої, дієвої та скоординованої державної антикорупційної політики є актуальним завданням для уповноважених органів державної влади, що передбачають заходи організаційного, економічного, правового, інформаційного та кадрового спрямування. Важливе значення щодо питань запобігання корупції має підвищення рівня правової культури, обізнаності та правосвідомості не наділених державною владою громадян та публічних службовців. Вибудовуючи й упроваджуючи антикорупційну комунікаційну стратегію, уповноважені державні органи в галузі протидії корупції взаємодіють не лише з органами державної влади та місцевого самоврядування, а й громадськістю. Налагодження діалогу державних органів із суспільством, активне залучення громадян до співпраці в галузі запобігання корупції, є запорукою успішної реалізації державної антикорупційної політики.

Література

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. К.: 2016. 524 с.
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. К. : Ваіте, 2018. 472 с.
3. Дубровський В., Джон Лаф. Україна має зосередитися на запобіганні корупції, а не покаранні: URL: <https://voxukraine.org/uk/ukrayinamaye-zosereditisya-na-zapobiganni-koruptsiyi-a-ne-pokaranni-velikijantikoruptionsijni-analiz>.
4. Політична корупція перехідної доби / Пер. з англійської / За ред. С. Коткіна та А. Шайо. К., 2004. XX, 440 с.
5. Сірий М.І. Базові засади антикорупційної політики в демократичній державі. /Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. К : НАВС, 2019. Ч. 1. 264 с., С.201-204.
6. . Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. – К., 2019. Ч. 1. 264 с.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Косаревська О.В., к.пед.н., доцент (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Проведений автором В.М. Трепаком аналіз статистичних даних щодо стану протидії корупції в частині адміністративних правопорушень пов'язаних з корупцією доводить, що у продовж 12 місяців 2019 року:

- направлено до суду 11229 протоколів про корупційні правопорушення;
- по 11235 справах судом прийняті рішення про адміністративні правопорушення, пов'язанні з корупцією;
- накладено штрафів на 5 759 осіб.

Серед притягнутих до цього виду відповідальності:

- 4 судді;
- 4 прокурора;
- 96 депутатів обласних рад;
- 359 працівників поліції;

- 102 працівника податкової служби;
- 236 службовців ЗСУ.[1,с.187]

Це зумовлює актуальність проблеми удосконалення системи суб'єктів протидії корупції в адміністративно-правовому механізмі протидії корупційним проявам в Україні, що розглядали такі автори, як: В.Д. Андріанов, О.Ф. Андрійко, В.В. Баштаник, Ю.В. Дем'янчук, О.С. Новаков, О.О. Онищук, О.В. Ткаченко, В.М. Трепак, І.І. Яцків та інші, які класифікували суб'єкти протидії корупції з огляду так званої «політичної» та «економічної» корупції.

Так, автор Ю.В. Дем'янчук класифікує суб'єкти протидії корупції у системі державної служби як спеціалізовані та неспеціалізовані суб'єкти.

Спеціалізовані суб'єкти: (Президент, Парламент, Прем'єр-міністр, уряд,

органи державної влади й органи місцевого самоврядування, судові органи, правоохоронні органи всіх рівнів). Неспеціалізовані суб'єкти: (комерційні та некомерційні організації із різними формами власності, підприємства і установи, громадські, міжвідомчі та місцеві комісії, асоціації і фонди; політичні партії і масові громадські організації, що діють на основі статутів і положень та мають вертикальну і горизонтальну структуру на різних рівнях; ЗМІ; об'єднання та молодіжні формування; профспілки, громадські організації і формування, створювані на добровільних засадах) [2, с.95].

Найбільш доцільною, на наш погляд, є класифікація автора І.І. Яцків, який суб'єкти корупції поділяє на 2 великі групи: на суб'єктів протидії та попередження корупції, а також суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення.

Суб'єкти протидії та попередження корупції автор розподіляє на 2 підгрупи: суб'єкти безпосередньої протидії та суб'єкти опосередкованої протидії.

До першої підгрупи слід віднести спеціально уповноважені органи, а до другої - всіх фізичних осіб, громадські організації, підприємства, установи, організації всіх форм власності. У випадках виявлення суб'єктами другої підгрупи фактів корупційних діянь – вони мають звернутись до спеціально уповноважених органів протидії (суб'єктів безпосередньої протидії) для вжиття ними відповідних заходів.

Вдосконалення механізму протидії корупції передбачає і вдосконалення інституту суб'єктів відповідальності за корупційні адміністративні правопорушення. Загалом пропонується встановити, що ними є публічні посадові особи. А у конкретному складі корупційного адміністративного правопорушення конкретизувати суб'єкта відповідальності та закріпити його спеціальні ознаки [3, с 64-68]

Самостійний підхід до визначення суб'єкту корупційних правопорушень співробітника системи МВС України доводить автор О.В. Ткаченко, який відокремлює 2 групи: співробітники рядового і молодшого начальницького складу та співробітники старшого та вищого начальницького складу. Автор відзначає особливі ознаки цих суб'єктів формуються відповідно до:

- особистого життєвого досвіду;
- різних посадових можливостей;
- рівнем доступу до інформації при виконанні завдань, пов'язаних зі службовою діяльністю;
- соціальним статусом у суспільстві, а відповідно до цього – наявністю різних соціальних потреб.

Залежно від способів організації та вчинення корупційного правопорушення автор О.В. Ткаченко розглядає наступні види корупції: внутрішньо-організовану; індивідуально-організовану; ситуативну корупцію [4, с. 467-470].

Автор А.В. Мовчан наголошує, що перші кроки правозастосовної діяльності створеної системи спеціалізованих суб'єктів протидії корупції у сфері публічної влади носили декларативний характер, оскільки показові затримання прокурорів, суддів, чиновників так і не переросли у реальні судові вироки. Оприлюднення декларацій народних депутатів шокують своїми розмірами доходів не тільки пересічних громадян України, а й західних партнерів [5, с.118].

Більш ґрунтовною класифікацією системи суб'єктів владних повноважень, які забезпечують формування та реалізацію державної антикорупційної політики в Україні, на нашу думку, дає автор С.В. Дрьомов включаючи наступні елементи:

1. Суб'єкти, що визначають та формують антикорупційну політику (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національне агентство з питань запобігання корупції). Ця група суб'єктів відповідно до своїх конституційних і законодавчо встановлених повноважень визначає засади внутрішньої і зовнішньої політики держави зокрема антикорупційної.

2. Суб'єкти, які здійснюють заходи, щодо забезпечення нормативно-правового регулювання правовідносин у сфері протидії корупції- Верховна Рада України виконує функцію нормативно-правового забезпечення суспільних відносин у сфері протидії корупції.

3. Суб'єкти, спеціально уповноважені державою у сфері запобігання і протидії корупції: (органи прокуратури, Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції).

Особливістю цієї групи суб'єктів слід відзначити часту змінюваність інстанційного наповнення залежно від концептуальних підходів щодо формування державної антикорупційної політики.

4. Суб'єкти, які здійснюють судовий розгляд справ про корупційні правопорушення (суди).

7 червня 2018 року прийнято Закон України про вищий антикорупційний суд, який є постійно діючим вищим спеціалізованим судом в системі судустрою України

5. Суб'єкти, які забезпечують контроль і нагляд за діяльністю суб'єктів безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері протидії корупції: (Верховна Рада України та її Комітет з питань запобігання і протидії корупції, суди, Кабінет Міністрів України, НАЗК, Міністерство юстиції, Національна рада з питань антикорупційної політики, прокуратура України).

Ця група суб'єктів виконує завдання координації відносин у сфері антикорупційної політики з громадянським суспільством та іноземними партнерами, оцінювання ефективності впровадження заходів антикорупційної політики, експертне та аналітичне забезпечення антикорупційної політики, розроблення пропозицій щодо змін до законодавства, проведення інформаційних компаній, поширення антикорупційних знань [6]

Таким чином, ключовими здобутками у сфері інституційного забезпечення антикорупційної реформи в Україні стало створення протягом кількох останніх років спеціально уповноважених органів протидії корупції, а саме: Національного агентства з питань запобігання корупції, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного антикорупційного бюро, Державного бюро розслідувань та Вищого антикорупційного суду [7]

Сучасна криміналістична наука розглядає суб'єктів корупційних діянь з огляду морально-психологічних та соціально-рольових ознак.

Основними факторами скоєння корупційних діянь різні автори висувають наступні: так автор Т. Корнякова стверджує, що: «...виникнення протиріч між особою та суспільством призводить до злочинної поведінки»;

Д.Трејсман зосереджує на стані « балансування між очікуваними прибутками (психологічними, соціальними, фінансовими) »;

Окремо авторами наголошується відсутність відчуття поваги до національної незалежності, обов'язку служити українському народу за рахунок «... ностальгії за Радянською імперією на півдні та сході України» [1]

На підставі вище зазначеного ми дійшли наступних висновків:

1. Система протидії корупції складається з двох комплексних компонентів: суб'єкти протидії корупції та заходи протидії корупції.

2. Суб'єктами протидії корупції в Україні слід вважати:

- державу- в особі антикорупційних органів публічної влади;
- суспільство – в особі системи інститутів громадянського суспільства;
- громадян – у сфері індивідуальних правовідносин.

3. Національна антикорупційна стратегія повинна спиратись на основні ключові питання:

1) удосконалення Національного антикорупційного законодавства, з метою налагодження юридичного контролю у сфері антикорупційної нормотворчості, спрямованої на визначення чітких меж повноважень органів публічної влади;

2) створення та нормативне закріплення «Етичного кодексу для публічних осіб»;

3) посилення процедури призначення керівників кадрів вищої ланки державного управління в межах створення «моральних орієнтирів й імперативів», з метою підвищення можливості створення умов для прозорості діяльності державних органів в напрямках додержання прав і свобод людини і громадянина.

4. Вкрай необхідною постає проблема розробки комплексних інноваційних методик науково-практичного спрямування для суб'єктів протидії корупції стосовно методів виявлення і фіксації корупційних діянь.

5. Ефективність кримінологічної профілактики службових злочинів, пов'язаних з корупційними правопорушеннями залежить від стану оздоровлення суспільних відносин, а саме: прогресивного та збалансованого розвитку економіки, зміцнення інститутів влади, підвищення добробуту та соціальних гарантій для населення, підвищення духовного розвитку громадян .

Література

1. Трепак В.М. Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми : монографія. Львів : Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 444 с.

2. Дем'янчук Ю. В. Сучасні адміністративно-правові засоби запобігання та протидії корупції у системі державної служби України / Ю. В. Дем'янчук // Право та інновації. - 2016. - № 4. - С. 92-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2016_4_15.

3. Яцків І. І. Загальні положення протидії корупції: адміністративно правовий аспект / І. І. Яцків // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. - 2010. - Вип. 25. - С. 64-68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2010_25_14.

4. Ткаченко О.В. Запобігання корупції в правоохоронних органах - крок до правової держави // Матер. І міжн. наук.- практ.конф «Від громадського суспільства до правової держави». – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006. – с.467-470.

5. Мовчан А.В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні// Вісник кримінального судочинства №1/2017р. – С.118

6. Дрьомов С.В. Інституційне забезпечення державної антикорупційної політики України : реалії сьогодення : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2018. 56 с.

7. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / за заг. ред. Т.О. Коломєєць, В.К. Колпакова. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 588 с

СОЦІАЛЬНІ МЕДІЙНІ ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА

Крижановська О. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

З метою реалізації охорони та захисту прав і свобод громадян закон України «Про Національну поліцію» проголошує одним із головних принципів в діяльності поліції взаємодію з населенням на засадах партнерства.

Взаємодія поліції та суспільства здійснюється в тісній співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. [1] Участь громадськості в здійсненні державних органів своїх функцій набуває все більшого значення. Це також відноситься і до участі громадськості в зміцненні правового порядку, попередження злочинності та кримінального правосуддя.

У прийнятій в 2010 році на дванадцятому Конгресі ООН по попередженню злочинності та кримінального правосуддя Сальвадорській Декларації про комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики - системи попередження злочинності та кримінального правосуддя та їх розвиток, встановлено, що саме державні органи відповідають за політику в галузі попередження

злочинності, здійснюють контроль за її реалізацією. [2] При цьому держави - учасниці ООН висловили переконання, що зусилля стосовно розробки та реалізації політики в галузі попередження злочинності ґрунтуються на взаємодії всіх зацікавлених учасників, в тому числі і громадянського суспільства.

Сьогодні, усвідомлюючи переваги участі громадськості в побудові і зміцненні систем попередження злочинності, значна кількість держав проводять активну політику по встановленню партнерських зв'язків з елементами громадянського суспільства (неурядові організації, наукові організації, громадяни та їх об'єднання). [3, с. 10] Розробляються національні і місцеві стратегії попередження злочинності та забезпечення безпеки, направлені на значну кількість представників громадянського суспільства в реформуванні систем кримінального правосуддя, громадського контролю за ефективністю їх роботи і, за дотриманням прав людини.

Для залучення громадськості в роботу щодо попередження злочинності все частіше використовують нові соціальні медійні засоби інформації (далі - СМЗІ). Такий підхід містить певний потенціал і можливості для позитивних змін в даній сфері. У той же час, будучи відносно новим, динамічним і децентралізованим явищем СМЗІ можуть створити певні проблеми в плані безпеки та правосуддя.

Активна участь громадськості в попередженні злочинності ускладнюється низкою проблем. Це пов'язано з фрагментарністю знань про механізми та методи участі громадськості в розглянутих сферах, відсутність традиційних партнерських зв'язків між державою і суспільством, обмеженістю політичної волі, правової свідомості та громадської довіри до діяльності органів державної влади. [4, с. 14]

Постійний динамічний розвиток інформаційних технологій, розширення доступу в мережі Інтернет, розвиток соціальних засобів інформації, розповсюдження смартфонів і інших технічних засобів зв'язку радикально змінюють спосіб життя, роботу і взаємодію людей.

Правоохоронні органи багатьох держав за допомогою СМЗІ розвивають зв'язки з громадськістю і поширюють інформацію з метою розслідування та розшуку злочинців. Так, в майбутньому роль СМЗІ в розслідуванні злочинів і розшуку злочинців може ще більше зрости.

Зарубіжні правоохоронні органи використовують в своїй роботі соціальні мережі (наприклад, «Facebook»), відеохостинг з функціями соціальної мережі «YouTube», а також широко використовують «Twitter» в якості соціального медійного інструменту для розповсюдження інформації. Наприклад, у Великій Британії та Північній Ірландії система оповіщень через «Twitter» забезпечує доступ до всієї інформації, що надходить від правоохоронних органів, пожежної служби та інших державних структур.

Поліція Лондона за допомогою «Twitter» поширює інформацію щодо запобігання крадіжок особистого майна, а також інформацію про кримінальні розслідування та розшук безвісти зниклих осіб.

У США департамент поліції Сіетлу реалізував в «Twitter» ініціативу «Tweets-by-Beat», яка дозволяє отримувати інформацію про діяльність правоохоронних органів. При цьому в канали не включена інформація про випадки насильства в сім'ї, сексуальні домагання та інші визначені види злочинів. Для уникнення появи людей на місці події повідомлення в «Twitter» розміщуються з затримкою в одну годину після отримання повідомлення про злочин. Також одним з видів використання комунікаційних технологій є розробка мобільного додатка з прив'язкою повідомлень про події з картою місцевості. [5, с. 297]

Соціальні медійні засоби інформації використовуються правоохоронними органами для зміцнення і розвитку взаємодії з місцевим населенням та залученням громадськості до співпраці. Все більше поширюються випадки, коли СМЗІ використовують з метою розслідування злочинів [6, с. 281].

В Україні правоохоронні органи також активно використовують СМЗІ. Наприклад, МВС України має акаунти у всіх соціальних мережах - «Facebook», «YouTube», «Twitter», «Instagram», «Telegram».

Найближчим часом громадяни зможуть викликати Національну поліцію за допомогою мобільного додатка. Крім того, в Україні вже запущено сервіс електронних водійських прав у

додатку «Дія». Нещодавно представлений додаток «Дія», який на даний час є електронною базою документів водіїв, уже спробували в роботі понад 310 тисяч користувачів. [7]

З огляду на зацікавленість громадськості у використанні різного мобільного контенту, слід вважати, що за допомогою мобільного додатку можливо інформування більш значного кола населення, що сприяє потенційному затриманню розшукуваних злочинців. «Отримання звернень» є безпосереднім каналом зв'язку між населенням та органом державної влади, формуючи один із засобів суспільного контролю за діяльністю поліції.

В цілому можна констатувати про користь медійних засобів інформації під час встановлення партнерських відносин між правоохоронними органами та громадськістю. [8, с. 32] В даний час для забезпечення участі громадськості в управлінні все частіше використовуються електронні форми участі із застосуванням соціальних медійних засобів інформації, мобільних телефонів і Інтернету. Участь громадськості в управлінні держави можна також розширити шляхом вдосконалення систем електронного управління, завдяки чому громадяни зможуть розкривати компетентним органам свої думки і надавати пропозиції з потрібних питань.

Отже, можна зробити висновок, що вирішення проблем встановлення правопорядку, публічної безпеки, охорони прав та свобод громадян передбачає, поряд з реформуванням органів та підрозділів поліції, утвердження в суспільній свідомості принципу соціального партнерства громадянського суспільства і правоохоронних органів як умови створення безпечного та комфортного соціального середовища.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII. [Електронний ресурс] *Режим доступу:* <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
2. Резолюція Генеральної Ассамблеї ООН A/RES/65/230 от 21 декабря 2010 г. «Двенадцатый Конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию» [Електронний ресурс] *Режим доступу:* <http://www.un.org/>
3. Коваль Т. Сучасна концепція прав людини як підґрунтя медіадіяльності в Україні. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. кол. За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ: *Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2018. С. 9-16.
4. Сльцов О. Особливості взаємодії правоохоронних органів з медіа – поради та рекомендації. Особливості взаємодії засобів масової інформації з правоохоронними органами: міжнародний та національний досвід: матеріали міжнародного круглого столу (23 листопада 2016 року). К.: *Національна академія прокуратури України*, 2017. С. 14-18.
5. Кукіна З. О. Міжнародно-правові джерела медіа-права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 296-299.
6. Мокряк М. О. Засоби масової інформації і національна поліція: тенденції взаємодії. Матеріали круглого столу «Community policing - нова парадигма діяльності поліції» (до 20-річчя кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Одеська юридична академія») (23 листопада 2017 р.). Одеса: *Видавничий дім «Гельветика»*, 2017. С. 280-283.
7. МВС працює над мобільним додатком для виклику поліції. [Електронний ресурс] *Режим доступу:* <https://mvs.gov.ua/ua/news/28781>
8. Уманец А. Індивідуальний блог на «Фейсбуке» – потужний робочий, комунікаційний і медійний інструмент в сучасній Україні. Особливості взаємодії засобів масової інформації з правоохоронними органами: міжнародний та національний досвід: матеріали міжнародного круглого столу (23 листопада 2016 року). К.: *Національна академія прокуратури України*, 2017. С. 32-35.

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Крижановська О. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Уткіна К.С., курсант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Питання взаємодії правоохоронних органів із громадськістю завжди було актуальним на всіх ступенях розвитку держави. Залучення населення до правоохоронної діяльності є одним із основних факторів підвищення ефективності роботи поліції у справі забезпечення безпеки та громадського порядку.

Основні сучасні положення взаємодії правоохоронних органів з населенням закріплені в нормативно-правових документах. Так, відповідно до частини 1 статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. У ч.2 ст. 89 цього ж Закону законодавець говорить про співпрацю та взаємодію поліції з громадськістю в якості необхідної умови ефективної роботи поліції: «співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності такої діяльності». [1]

Говорячи про взаємодію поліції з населенням необхідно усвідомлювати, що така співпраця заснована на законах, має спільну мету – підтримання належного стану публічного порядку, перш за все на вулицях та інших громадських місцях, зниження рівня вуличної злочинності, залучення до спільних заходів все більшої кількості населення, збільшення кількості громадських формувань з охорони публічного порядку, підвищення ефективності їх роботи –все це є нагальна потреба сьогодення.

Важливий напрямок забезпечення взаємодії поліції з громадськістю є нормативно-законодавчий аспект. Як вже було зазначено Закон України «Про Національну поліцію», в якому міститься ряд вимог до поліцейських, щодо забезпечення взаємодії поліції з населенням. Разом із цим документом діють декілька нормативних актів, які на законодавчому та галузевому рівні регулюють цю проблематику. Це, насамперед, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону».

Вказаний Закон фактично визначає тільки одну форму такої участі, а саме: колективну в складі громадських формувань, проте не регулює питання індивідуальної участі, наприклад громадських помічників дільничного інспектора поліції. В документі не визначені інші випадки сприяння населення правоохоронним органам в охороні публічного порядку, які вже давно використовуються в зарубіжних країнах. [2]

Також необхідно в повній мірі використовувати той зарубіжний досвід взаємодії поліції з населенням, який вже діє в інших країнах. У таких країнах як США, Німеччина, Франція, Великобританія, Австрія, Бельгія, Італія, Японія та інші вважається, що взаємодія поліції з населенням є необхідною умовою ефективної роботи правоохоронних органів. Відомі західні програми взаємодії поліції з населенням – «Сусідська допомога», «Зупини злочинця», «Громадський патруль». «Адміністративна допомога», «Команди нерозкритих справ», «Допомога жертвам правопорушень», створення оперативних груп з охорони публічного порядку та боротьби з правопорушеннями, утворення наукових та педагогічних організацій, які передають поліції результати своєї роботи та надають рекомендації по підвищенню ефективності роботи правоохоронних органів. [3, с. 61]

Отже, можна зробити висновок, що сьогодні наріла потреба у прийнятті нових нормативно-правових актів МВС України, Національної поліції України, які повинні регламентувати особливості взаємодії правоохоронних органів з населенням. Необхідно підготувати методичні рекомендації про тематику та порядок проведення занять з громадськими помічниками інспекторів поліції, розробити механізм залучення до правоохоронної діяльності осіб, які не є членами громадських формувань.

Враховуючи вищевикладене можна зробити наступні висновки:

- організація діяльності поліції, яка заснована на підтримці громадськості і направлена на попередження злочинів та правопорушень повністю відповідає умовам сьогодення;
- вдосконалення взаємодії поліції з населенням – це необхідна умова існування довіри громадян до правоохоронних органів, а також до влади в цілому;
- аналіз і використання зарубіжного досвіду участі населення у правоохоронній діяльності – дійовий інструмент якісного покращення співробітництва поліції і громадськості, реальна можливість підвищення ефективності роботи поліції;
- впровадження в роботу правоохоронних органів моделей діяльності поліції зарубіжних країн по використанню консультативного механізму та співпраці з населенням у справі охорони громадського порядку – нагальна потреба теперішнього часу;
- існує необхідність у розробці та прийнятті нормативних документів, регламентуючих цей аспект правоохоронної діяльності, як на державному, так і на галузевому рівні.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
2. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.07.2000 № 1835-III [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
3. М. Криштанович. Зарубіжний досвід державного управління діяльністю поліції і можливості його використання в Україні. Collection of scientific works. 2012. Issue 32 "EFFICACY PUBLIC ADMINISTRATION". С. 59-66.

МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ

Кубаєнко А.В., к.ю.н, доцент, доцент кафедри (Національний університет «Одеська юридична академія», м.Одеса, Україна)

Ефективність влади в демократичній державі залежить від якості її взаємодії з громадянським суспільством, тому перспективним напрямком є розвиток конструктивної взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства в сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Реалізація правоохоронної функції забезпечується діяльністю держави щодо захисту прав і свобод людини і суспільства в цілому.

Ефективна взаємодія громадянського суспільства та держави при реалізації правоохоронної функції може зблизити населення та владу, вирішити багато протиріч у соціальній та державно-правовій сферах. Тільки тісна взаємодія держави і громадянського суспільства в особі його інститутів можуть дозволити ефективно здійснення правоохоронної функції держави в сучасних умовах.

Механізм партнерської взаємодії інститутів громадянського суспільства і держави в сфері реалізації правоохоронної функції передбачає наявність:

- суб'єктної складової (визначення кола суб'єктів, які беруть участь в реалізації правоохоронної функції держави);
- нормативної складової - нормативно-правової бази - основи регулювання взаємовідносин інститутів держави і громадянського суспільства;
- функціональної складової - напрямків спільної діяльності і організаційних форм взаємодії держави і громадянського суспільства (проведення форумів, здійснення громадського контролю).

Суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави можна умовно поділити на дві групи: державні та недержавні.

Суб'єктами, які визначають державну політику України у правоохоронній сфері (загальними суб'єктами), є Президент України, Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України. До числа суб'єктів, для яких здійснення правоохоронної діяльності є основним призначенням (спеціальних суб'єктів), належать правоохоронні органи, які безпосередньо займаються здійсненням

правоохоронної діяльності, органи, уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність, а також судові органи як безпосередні суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави.

Недержавними суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави є: органи місцевого самоврядування, інституції громадянського суспільства (наприклад, громадські організації та політичні партії, громадські консультативні ради, засоби масової інформації тощо) та інші суб'єкти (зокрема, адвокатура, нотаріат, законні представники, громадські експерти, аудитори тощо). Доцільність включення наведених вище суб'єктів до числа суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави є беззаперечною, оскільки вони, не здійснюючи безпосередньо правоохоронну діяльність, забезпечують правозахисний компонент, чим сприяють її належній реалізації іншими суб'єктами [1].

Важливим суб'єктом реалізації правоохоронної функції є Національна поліція, яка служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечує підтримання публічної безпеки і порядку.

Основу партнерської моделі взаємовідносин суб'єкта здійснення правоохоронної функції держави – поліції та інститутів громадянського суспільства складає довіра громадян до державних органів. Спираючись на співпрацю з інститутами громадянського суспільства, поліція здійснює правоохоронну діяльність, виконуючи своє головне призначення - служить суспільству. Основною передумовою партнерства поліції і громадянського суспільства є залучення громадян у процеси забезпечення публічної безпеки та порядку. При партнерській моделі населення не тільки безпосередньо бере участь в охороні правопорядку, але і своєчасно інформує поліцію про всі ситуації, які можуть загрожувати людям, що, в свою чергу, підвищує результативність діяльності поліції. В умовах такої взаємодії поліція є більш доступною для населення, краще реагує на проблеми громадян, частіше залучає і мобілізує населення для виконання завдань з охорони правопорядку. Ефективність здійснення правоохоронної функції держави багато в чому залежить від взаємодії поліції і суспільства [2].

Партнерська модель взаємовідносин органів державної влади та інститутів громадянського суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції закріплена у багатьох міжнародних і національних нормативно- правових актах.

Кодекс поведінки службовців органів правопорядку, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17 грудня 1979 року[3], а також прийняті ООН для закріплення цього документа «Керівні принципи для ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1989 р.)[4] були взяті за основу при виробленні норм поведінки працівників правоохоронних органів багатьох країн. Вимоги до поведінки і функцій працівників поліції, викладені в Кодексі, підкреслюють взаємозв'язок моральних і правових регуляторів в системі соціальних норм, покладених в основу професійної діяльності поліції. Необхідність захисту прав і свобод людини, недопущення свавілля з боку посадових осіб в їх взаємовідносинах з громадянами та порушення закону зумовили пред'явлення високих вимог до осіб, які підтримують правопорядок. В Кодексі підкреслюється, що ті, хто наділені поліцейськими повноваженнями, зобов'язуються поважати і захищати права людини по відношенню до всіх осіб. Кодекс забороняє застосування катувань та інших форм негуманного або такого, що принижує людську гідність відношення, а також вказує, що сила може бути застосована тільки в разі крайньої необхідності. Метою Кодексу є забезпечення «ефективної підтримки етичних норм серед посадових осіб», орієнтація на пріоритет загальнолюдських моральних цінностей (гуманізм, милосердя, справедливість, терпимість та ін.) [3].

В Кодексі поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку міститься звернення до таких моральних категорій, як «гідність», «репутація», «людяність», «співчуття», «повага», «моральна поведінка», «моральна відповідальність», а також до понять «приниження людської гідності» і «інші відхилення від гуманістичних норм». Положення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку взаємопов'язані з положеннями інших міжнародних організацій.

Встановлення партнерських відносин поліції і суспільства, при яких всі поліцейські, державні структури та населення активно співпрацюють, бачить своїм основним завданням Організація з безпеки і співробітництва в Європі - найбільша в світі регіональна організація, що

займається питаннями безпеки і об'єднує 57 країн, розташованих у Північній Америці, Європі і Центральній Азії [5].

Співпраця поліції і суспільства має бути спрямована на вирішення проблем забезпечення громадського спокою і правопорядку, захисту основних прав і свобод, особливо життя людини, запобігання і розкриття злочинів, надання сприяння та послуг суспільству з метою зниження рівня злочинності [6].

Важливим документом, що встановлює основні правила діяльності поліцейських із забезпечення прав та основних свобод людини є «Декларація про поліцію», прийнята Парламентською асамблеєю Ради Європи 8 травня 1979 року. У Декларації наголошується, що поліція відіграє життєво важливу роль для держави і членів суспільства; умови, в яких діє поліція, пов'язані з ризиком для працівників і відсутність певних правил поведінки ускладнюють виконання ними своїх обов'язків. Етичні норми, які є обов'язковими для поліцейського та закріплені в «Декларації про поліцію», повинні сприяти тісній співпраці поліції та суспільства [7].

Таким чином, підвищення ефективності взаємодії інститутів громадянського суспільства з поліцією в сфері реалізації правоохоронної функції потребує не тільки вдосконалення його правової основи, а й здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення довіри, взаємної поваги, рівня правової культури, включаючи заходи правової освіти та виховання всіх членів суспільства.

Література

1. Безпалова О.І. Методологічні засади адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави. Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine. Vol. 2. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. 336 p. P. 57-79.
2. Nizhnik N. S. Police and civil society institutions: search for a vector of interaction in the field of combating crime. International Scientific Conference «Archibald Reiss Days» (2017; Beograd): Thematic Conference Proceedings of International Significance. Vol. 2. S. 244–245
3. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку (затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17 грудня 1979 року. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/code_of_conduct.shtml
4. Руководящие принципы для эффективного осуществления Кодекса поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка (приняты 24 мая 1989г. Резолюцией 1989/61 на 15-ом пленарном заседании Экономического и Социального Совета ООН) URL: http://ukrprison.org.ua/international_documents/1203409773.
5. Final act of the 1st CSCE Summit of Heads of State or Government. URL: <http://www.osce.org/node/39501>
6. Second CSCE Summit of Heads of State or Government, Paris, 19–21 November 1990. Supplementary document to give effect to certain provisions contained in the Charter of Paris for a New Europe. URL: <http://www.osce.org/node/39516>
7. Резолюція №690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи "Декларація про поліцію". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803

ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ

Маковій В.П., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Розглядаючи право на охорону здоров'я як одне з основоположних природних прав людини як фізіологічної істоти, необхідно звернути увагу на форму та зміст реалізації цього права. У зв'язку з цим доречно згадати положення Загальної декларації прав людини, ч. 1 ст. 25 якої прямо вказує на одне з основних завдань, що стоять перед кожною державою-підписантом, а саме: створення гідних умов проживання людини, необхідних для підтримання її здоров'я і

забезпечення додатковими соціальними благами у випадку виникнення фізіологічних чи вікових порушень такого (хвороба, інвалідність, старість тощо). Відповідним чином на рівні національної правової системи в Конституції України (ст. 49) та Цивільному кодексі України (ст. 283) безпосередньо було деталізовано право особи на охорону здоров'я, яке забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом. Вочевидь сутність останнього поняття має множинне значення, під яким слід розуміти систему законодавства в сфері охорони здоров'я людини, як найвищої цінності сучасної держави та суспільства.

З огляду на положення одного з фундаментальних нормативно-правових актів у цій сфері Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (ст. 3) під здоров'ям людини необхідно розуміти її стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад. У той же час, охорону здоров'я як правову категорію слід тлумачити як систему вчинених державою, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами з даної сфери суспільного буття заходів, що спрямовані на створення дієвого механізму доступу будь-кого до спектру медичних послуг, медичного обладнання та відповідних лікарських засобів з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» наша держава заклала підвалини до побудови власної моделі охорони здоров'я, що визначила ортогональні вектори для унормування всієї системи медичних послуг і суміжних з нею сфер господарювання. У розрізі наведеного безумовно вагомим є питання співвідношення й вирізнення предмету правового регулювання між приватним і публічним правом, а відповідно й між цивільним та адміністративним. Зокрема, слушним буде визначитись з приводу таких категорій як цивільно-правовий договір та адміністративний договір у відповідному співставленні природи договору з надання медичних послуг та договору про медичне обслуговування населення, відображених у чинному цивільному та адміністративному законодавстві України.

Обидва різновиди договорів по своїй суті є соціально-правовим інструментом до реалізації права на охорону здоров'я людини, однак вони мають суттєві відмінності.

У правовому вимірі згідно положень Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Закону України «Про державні гарантії медичного обслуговування населення» договором про медичне обслуговування населення є договір між Національною службою здоров'я України, як головним розпорядником бюджетних коштів на забезпечення системи охорони здоров'я, та закладами з охорони здоров'я і фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики. Даний договір є за своєю природою адміністративним, оскільки характерною його рисою є участь на одній із сторін суб'єкта, який уповноважений на його укладення та реалізацію в межах власних повноважень, визначених адміністративним законодавством. Дійсно, в якості головного розпорядника бюджетних коштів на потреби провадження господарської діяльності в сфері охорони здоров'я виступає Національна служба здоров'я України (надалі - НСЗУ), яка є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Оскільки система державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення передбачає сукупність заходів та засобів, за допомогою яких має забезпечуватись медичне обслуговування населення за рахунок державного бюджету в межах визначеного переліку та обсягу медичних послуг і лікарських засобів, то саме договір про медичне обслуговування населення має розглядатись як один з таких засобів, що використовує НСЗУ для реалізації власного адміністративно-правового статусу в якості замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій згідно п. 3 Положення про Національну службу здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1101. Для даного договору притаманним поряд зі специфічним адміністративно-правовим статусом однієї із сторін (НСЗУ) є публічний інтерес, на задоволення якого він укладається, віднесення предмета договору до кола обов'язків, що реалізує НСЗУ стосовно замовлення відповідних

медичних послуг та лікарських засобів, імперативна процедура укладення договору, визначена відповідним адміністративним законодавством, особливо для НСЗУ, а також визначений законодавством перелік умов, що входять до змісту такого договору, як-то норми ст. 8 Закону України «Про державні гарантії медичного обслуговування населення», як наслідок, не сприйняття сутності принципу свободи договору, як такого. Даний договір за своєю природою є договором на користь третіх осіб.

Договір з надання медичних послуг регламентований положеннями Цивільного кодексу України в загальних рисах в числі договорів з надання послуг (глава 63). Закон України «Про захист прав споживачів» окремо визначає сутність послуги як родового поняття для даного об'єкта споживчих відносин, під якою сприймається діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб (ст. 1). Оскільки цивільне законодавство засноване на ідеях диспозитивності, свободи договору, то щодо останнього договору відсутня додаткова регламентація, яка створює передумови до волюнтаризму його сторін на користь власним інтересам з дотриманням вимог щодо меж здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків з огляду на норми ст.ст. 12-14 Цивільного кодексу України. При цьому договір з надання медичних послуг за своєю природою є оплатним договором, який реалізується за рахунок замовника (пацієнта) або ж держави, що створює передумови до сприйняття його як безоплатного, з приводу чого наявна позиція Конституційного Суду України [1]. Водночас необхідно погодитись з існуючою точкою зору, згідно якої у межах реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення формою договору приєднання з надання медичних послуг є так звана декларація про вибір лікаря [2, с. 50].

Оскільки сутність категорії «договір» розкривається у приватному, читай цивільному праві, доречним є окреслення характеристики договору про медичне обслуговування населення у розрізі підходів до даного явища саме з позиції приватноправових засад, де раціональним буде виокремлення його ознак у площині диференціації цивільно-правових договорів. По-перше, такий договір за метою є договором з надання послуг публічного характеру, а саме з охорони здоров'я в числі інших подібних послуг із забезпечення життєдіяльності населення [3, с.32]. По-друге, цей договір з урахуванням значення для задоволення відповідних потреб та з огляду на викладене є публічним. По-третє, залежно від суб'єкта, що набуває права за договором, договір про медичне обслуговування населення, як було вказано вище, є договором на користь третьої особи, пацієнта. По-четверте, цей договір за моментом укладення є консенсуальним, оскільки згідно вважається укладеним з моменту досягнення домовленості з істотних умов й оформлення у письмовій (електронній) формі. По-п'яте, він вчиняється у простій письмовій формі, яка згідно чинного законодавства ототожнюється з електронною, а тому припускає використання електронного підпису (п. 11 Порядку укладення, зміни та припинення договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій (надалі – Порядок)). По-шосте, у цьому договорі простежуються ознаки договору з умовою, оскільки набрання ним чинності безпосередньо пов'язується з встановленням в кошторисі відповідного бюджетного призначення для НСЗУ (п. 23 Порядку). По-сьоме, залежно від характеру розподілу прав та обов'язків між сторонами договору, що є предметом розгляду, необхідно віднести до взаємних або синалагматичних договорів, оскільки права та обов'язки розподіляються між його сторонами. Щодо решти критеріїв, то за ступенем юридичної завершеності він є остаточним, за змістом діяльності – майновим, за формою легітимації – легітарним, за порядком укладення – договором приєднання. Безумовно, наведені критерії класифікації не є вичерпними. Вочевидь, заслуговує на увагу диференціація договору про медичне обслуговування населення у контексті підходу до поділу за відповідними критеріями господарсько-правових договорів з надання послуг, в числі яких: джерело закріплення, характер діяльності, характер правосуб'єктності послугонадавача, порядок формування покладених в основу договору зв'язків, вид господарської діяльності, тощо [4, с. 327].

Наведені міркування виокремлюють комплексний підхід у характеристиці договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, який з огляду на адміністративно-правову природу правового режиму його реалізації віднаходить власне коріння у

сутності цивільно-правового договору з надання послуг, й можуть слугувати підвалиною для подальших досліджень.

Література

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29.05.2002. *Офіційний вісник України*. 2002. № 23. Ст. 1132.

2. Теремецький В.І., Книш С.В. Розмежування адміністративних і цивільних правовідносин у сфері охорони здоров'я в Україні. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Том 2. С. 47-53.

3. Публичные услуги: правовое регулирование (российский и зарубежный опыт) : сборник / под общ. ред. Е. В. Гриценко, Н. А. Шевелевой. М.: Волтерс Клувер, 2007. 256 с.

4. Голіна О.В. Питання класифікації договорів з надання послуг у господарській сфері. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2013. № 2-1 (Ч. 1). Том 26 (65). С. 324-331.

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДОМІНІУМІВ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Мирза С.С., к.ю.н, доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку згідно із чинним законодавством України створюються для забезпечення ефективного використання приватизованих квартир та управління ними [1; 2]. Ураховуючи деяку невизначеність у понятті «співвласники», саме з прийняттям закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» пов'язане правове закріплення в українському законодавстві концепції про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку. Фізичні особи, які приватизували своє житло, можуть виступати учасниками процесу створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків або так званих «кондомініумів» [3, с. 15]. Разом з тим зазначене поняття має історію свого походження та впровадження в законодавство багатьох країн світу.

Так, поняття «condominium» у римському праві слугувало синонімом «communio» (спільна власність) [4, с. 79]. Інститут спільної власності вирішує проблему юридичного обґрунтування існування прав декількох осіб на одну річ, де кожний співвласник є власником ідеальної частки. Деякі автори вважають, що ідею власності багатьох осіб на одну річ в ідеальних частках – *pars pro indiviso* вперше висунув Кв. Муцій Сцевола [5, с. 180].

Відомо, що перші об'єднання співвласників житла з'явилися ще в ХІХ ст. у Англії. Прийнятий в 1836 році закон про будівельні організації регламентував організацію та діяльність об'єднань, які будують та обслуговують житло та поклав початок для створення кондомініумів [6, с. 14].

Пізніше після першої світової війни в деяких країнах Східної Європи, зокрема в Угорщині, перші кондомініуми почали будуватися представниками середнього класу, друга хвиля будівництва кондомініумів почалась у 60-ті роки ХХ ст., коли в житловій політиці Угорщини було взято напрям на залучення особистих коштів громадян на будівництво житла.

Економічні умови, які призвели до поширення інституту кондомініуму в Європі, існували і на українських землях, що входили тоді до складу Російської імперії, де на початку ХХ ст. у великих містах (Київ, Харків) почало розвиватися будівництво багатоквартирних будинків на пайових засадах. У таких будинках квартири належали різним власникам. Однак після революції фактично всі будинки в результаті націоналізації були зосереджені у єдиного власника в особі держави. Як зазначає І.Б. Новицький, у приватній власності залишились лише малопробиткові житлові споруди в містах [7, с. 6]. Отже, як висновок: через наведену причину на той момент часу в Російській імперії відпала необхідність у правовому регулюванні взаємовідносин власників приміщень в багатоквартирних будинках.

Згодом у зв'язку із зміною суспільного, політичного, економічного ладу поняття «кондомініум» було запроваджено в законодавстві більшості країн Європи, під яким розуміють спеціальну організаційно-правову форму юридичної особи, тобто товариство власників житлових приміщень у багатоквартирних будинках з установленням умов сумісного володіння та користування міжквартирними сходами, коридорами, дахами, технічними підвалами, інженерним обладнанням, прибудинковою територією та іншими місцями загального користування.

Із цього приводу має власну думку О.І. Сивоградков, який зазначає у своїй статті наступне: «Здебільшого зарубіжні автори підтримують хибне уявлення про те, що кондомініум – це тип споруди. Іноді кондомініум асоціюється з певним архітектурним стилем. Насправді кондомініуми можуть мати багато фізичних форм: багатоповерхові будинки, будинки дачного типу, окремі міські будинки та будинки, об'єднані в квартали». Саме форма власності відрізняє кондомініуми від інших понять. Кондомініум – це нове правове явище, яке дозволяє власнику користуватися житловим комплексом разом з іншими співвласниками [8, с. 3].

Водночас на відміну від класичних приватноправових інститутів кондомініум набув значного поширення порівняно недавно – у першій половині XX ст. в Європі, а з 1961 році отримав правове закріплення в США. Досвід США та країн Європи показав, що кондомініуми є основною ефективною формою організації співвласників багатоквартирних будинків при наданні їм житлово-комунальних послуг [9, с. 117]. На даний момент у зазначених країнах об'єднання співвласників існують у кожному багатоквартирному будинку.

Порівняльне дослідження законодавства Франції, США, Канади, Японії та країн Східної Європи, яке було проведено ученими-цивілістами, указує на те, що зміст поняття «кондомініум» у законодавстві вказаних країн збігається [10, с. 27]. Що стосується використання цього поняття у вітчизняному законодавстві, то на даний момент часу термін «кондомініум» не вживається у чинному законодавстві України, здебільшого це прерогатива зарубіжного законодавства. Законодавство більшості зарубіжних країн детально регламентує відносини спільної власності, які складаються при володінні, користуванні та розпорядженні об'єктами загального користування в багатоквартирних житлових будинках. Об'єднання власників нерухомості в житловій сфері отримали різноманітні назви: кондомініуми, асоціації, товариства і т. ін. Обсяг прав та обов'язків як самих об'єднань, так і їх членів у різних державах неоднаковий, але всі ці утворення мають єдину мету – ефективну експлуатацію житлових та нежитлових приміщень, прибудинкових територій та інших об'єктів, які належать до жилих багатоквартирних будинків.

Зокрема французьке законодавство називає об'єднання співвласників нерухомості в житловій сфері синдикатами і наділяє їх правами юридичної особи. У Сполучених Штатах Америки значного поширення набули кондомініуми – асоціації власників квартир. Слід додати, що взагалі в юридичній доктрині США прийнято за правило розглядати кондомініум як одну з форм власності.

Оскільки кондомініум є правовим явищем, його сутність зводиться до сукупності норм права. Правова характеристика явища об'єктивної дійсності являє собою правовий режим, в якому об'єднано всю сукупність прав, обов'язків суб'єктів, яким вони належать або адресовані. У кондомініумі комплексу нерухомого майна відповідає комплекс правових режимів даного майна, оскільки кожне приміщення в кондомініумі, а також загальне майно виступають як самостійні об'єкти цивільних прав.

Таким чином, кондомініум можна розглядати як правове явище, що склалося історично і являє собою єдиний комплекс нерухомого майна, як правовий режим цього майна та як спільноту домовласників, що складається на підставі відносин спільної часткової власності на майно.

Література

1. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29. 11. 2001 № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text> (дата звернення 13.10.2020).
2. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14.05. 2015 № 417-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 29. Ст. 262.
3. Гнатюк А. Несколько слов о кондоминиумах в Украине. *Господарське право*. 2001. № 12. С. 14-15.

4. Бартошек М. Римское право: понятие, термины, определения. М.: Юрид. лит., 1989. – 447 с.
5. Римское частное право: учебник / под ред. И.Б. Новицкого, И.С. Перетерского. М.: Юристъ, 1996. 544 с.
6. Крашенинников П.В. Правовые аспекты английской жилищной реформы XX века. *Теория и практика совершенствования законодательства на современном этапе*. Екатеринбург, 1993. С. 12-15.
7. Новицкий И.Б. Права частных лиц на строения. *Право и жизнь*. 1924. № 9. С. 3-7.
8. Сивоградков О. Когда у дома много хозяев. *Белорусская деловая газета*. 1998. 28 мая (№ 470). С. 2-3.
9. Крашенинников П.В. Жилищное право. Изд. 5-е, перераб. и доп. М.: Статут, 2006. 365 с.
10. Крашенинников П.В. Кондоминиумы. Общая собственность в многоквартирных домах. М.: Спарк, 1995. 187 с.

ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОВІДНИХ КРАЇН ЄВРОПИ

Мозоль В. В., к.ю.н. (Національна академія внутрішніх справ, м.Київ, Україна)

Пошук та запровадження нових підходів у сфері управління органами Національної поліції, побудови їх якісно нової моделі відповідно до стандартів, принципів і норм, що вироблені світовою спільнотою, на сьогоднішній день є досить актуальним питанням. Зарубіжними країнами накопичено значний досвід щодо підготовки кадрів для поліцейських служб, організації діяльності по забезпеченню публічної безпеки і порядку, боротьбі зі злочинністю. Однак, поліцейська діяльність у кожній країні має свою специфіку та особливості.

Зупинимось на особливостях діяльності поліції провідних країн Європи: Республіки Польщі, Франції та Федеративної Республіки Німеччини.

Управління поліцією Польщі здійснюється за централізованою схемою (Головна комендатура поліції – воєводська комендатура – повітова (районна) комендатура). Поліція Польщі складається з таких галузевих служб: кримінальної, превентивної і сприяючої (допоміжної) діяльності поліції. У структурі поліції функціонує також судова поліція, повноваження та засади організації якої визначаються Міністром внутрішніх справ і адміністрації за погодженням з Міністром юстиції [1, с.602].

Ще однією країною, досвід якої потрібно врахувати, є Франція. Адже поліцейська система Франції відноситься до однієї з найстаріших систем Європи. У Франції історично склалася централізована система поліцейського управління. Сучасна поліцейська система Франції являє собою складний апарат з власною структурою, що покликаний захищати інтереси адміністрації. Структурно вищевказаний апарат складається з таких підрозділів: національна поліція, муніципальна поліція, жандармерія. Всі поліцейські сили країни об'єднані в межах національної поліції, що керується генеральною дирекцією поліції МВС Франції. У період мирного існування держави жандармерія перебуває в оперативному підпорядкуванні МВС [2, с.59].

Міністр внутрішніх справ призначається Президентом республіки і є одним із провідних членів уряду. У складі МВС Франції діють: генеральна дирекція Національної поліції; генеральна дирекція місцевих колективів; дирекція громадської безпеки; дирекція регламентації та права; центральна дирекція управління; дирекція особового складу й навчальних закладів поліції; дирекція технічних служб. Генеральній дирекції Національної поліції Франції підпорядковані й керують своїми підрозділами на місцях: центральна дирекція судової поліції; центральна дирекція міської поліції; центральна дирекція загальної інформованості; дирекція нагляду за територією; центральна служба республіканської безпеки; служба міжнародного технічного співробітництва поліції; служба повітряної поліції та охорони кордонів; служба офіційних поїздок і безпеки високих посадових осіб [2, с.703].

У складних умовах радикального реформування системи органів внутрішніх справ України досить корисним може стати досвід поліції Федеративної Республіки Німеччини. Німецька поліція визнається фахівцями як своєрідний еталон організації та практичної реалізації правоохоронної

діяльності. Вона є органом державної виконавчої влади, який вдало поєднав кращі традиції поліцейської служби з новітніми досягненнями, пов'язаними з побудовою правової, демократичної, соціально орієнтованої держави. Німеччина є федеративною державою, що обумовлює відповідну побудову правоохоронних органів країни. Федеральний уряд Німеччини відповідальність за стан правопорядку поділяє за урядами земель, які згідно з Конституцією 1949 року мають власні поліцейські сили [3, с.729].

Сучасну систему правоохоронних органів Німеччини складають: органи юстиції (федерального і земельного рівнів); поліцейські служби 16 федеральних земель; федеральні поліцейські відомства; федеральне митне відомство (підпорядковане Федеральному відомству фінансів); органи охорони Конституції (Федеральне відомство охорони Конституції підпорядковується МВС ФРН). Управління поліцією здійснюється за напівцентралізованою системою, характерною ознакою якої є обмеження повноважень центральних (загальнодержавних) органів поліцейського управління по відношенню до земельних поліцейських формувань. Поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію значно ширшу від МВС інших країн. Фактично МВС ФРН контролює всі основні сфери внутрішнього життя країни. Поліція Німеччини поділяється на: поліцію громадської безпеки та громадського порядку; поліцію готовності; кримінальну поліцію [3, с.96].

Європейська модель організації поліцейської діяльності – це далеко не кінцевий пункт реформування правоохоронної системи України. Тому практичне значення має, насамперед, запровадження європейських стандартів державного управління органами поліції. Попри широку варіативність стандартів управління поліцією в сучасних державних моделях країн ЄС, загальними для них є: забезпечення верховенства закону, деполітизація, демілітаризація і децентралізація органів поліції, організація підзвітності та прозорості їх роботи, налагодження тісної співпраці цих органів з населенням та місцевими громадами та сприяння професійній підготовці персоналу поліції. Головним стандартом в діяльності органів державного управління поліцією виступає забезпечення верховенства закону[4, с. 146].

Європейські поліцейсти сьогодні виступають за встановлення в поліції духу та культури цивільної служби. Стандарт децентралізації в європейських країнах розглядається як один з основних управлінських механізмів підвищення ефективності діяльності поліцейських органів.[5, с. 146].

Дуже важливим є запровадження стандарту державного управління щодо сприяння професійній підготовці персоналу поліції, оскільки авторитет державної влади в значній мірі залежить від індивідуальної професійної компетенції працівників цих органів. Європейські стандарти правоохоронної діяльності передбачають, що прийнятий на службу поліцейський повинен пройти у повному обсязі не тільки загальну, професійну та службову підготовку, але й отримати також відповідний інструктаж з соціальних проблем, демократичних свобод, прав людини і, зокрема, з Європейської конвенції з прав людини.

Із вищезазначеного можна зробити висновок про те, що вивчення досвіду розвитку поліцейських підрозділів країн Європи може бути корисним для України як держави, яка прагне мати поліцію європейського зразка. Але не слід забувати, що кожна з поліцейських систем має свою індивідуальну історію розвитку та свою специфіку. Тому одним із основних завдань, яке слід поставити перед Міністерством внутрішніх справ України, – це вдосконалення органів Національної поліції з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності провідних країн Європи.

Література

1. Білоконь М. В. Державне управління у сфері охорони громадського порядку : монографія / М. В. Білоконь. – Х. : НУВС, 2004. – 700 с.
2. Герасимов А. П. Местное самоуправление и местная полиция во Франции / А. П. Герасимов. – М., 1992. – 125 с.
3. Антонов И. П. Полиция Германии: История и современность / И. П. Антонов. – М., 2000. – 144 с.
4. Організація діяльності поліції зарубіжних країн : [навч. посіб.] / В. О. Зарасило, В. О. Басс, І. Р. Курилін, С. І. Братков. – К. : Акад. управління МВС, 2007. – 250 с.

5. Проневич О. С. Моделі управління поліцією: аналіз зарубіжного досвіду / О. С. Проневич // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : зб. наук. праць. – 2009. – № 1. – С. 145–167

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS» В ДІЯЛЬНІСТЬ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Мукоїда Р.В., к.ю.н., доцент, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Берендєєва А.І., к.ю.н., доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Система «Custody Records» вже ефективно впроваджена у чотирьох ізоляторах тимчасового тримання: у Сарнах, Кропивницькому, Херсоні та Дніпрі. Незважаючи на те, що повністю «Custody records» запущена в чотирьох містах, електронна база, яка є основою системи, використовується в кожному ізоляторі тимчасового тримання в країні.

Найближчим часом МВС планує розширити функціонування системи не тільки на ІТТ, а на всі підрозділи поліції. В зв'язку з цим виникає нагальна потреба в з'ясуванні можливостей цієї системи на та напрямків можливого застосування.

Головне завдання системи - забезпечення прав і свобод кожної людини, який звернувся, був запрошений або доставлений в підрозділ поліції. Механізм онлайн-реєстрації затриманих дозволить, починаючи з моменту фактичного затримання, подачі скарги, контролювати дії посадових осіб в режимі 24/7.

За словами начальника Управління дотримання прав людини, «Custody Records» є системою, в якій поєднано п'ять елементів: робота інспекторів з прав людини, електронна база, належні умови тримання, нормативно врегульовані процедури, ефективний зовнішній контроль.[1] Ця система впроваджується Нацполіцією за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», ВБО «Українська Фундація Правової Допомоги» та ГО «Експертний Центр з Прав Людини» для того, аби захистити права та безпеку як затриманих, так і поліцейських.

Впровадження «Custody records» націлене як на мінімізацію можливих випадків незаконного поводження із затриманими, забезпечення контролю за дотриманням їхніх прав і свобод, так і на захист персоналу ІТТ від неправдивих обвинувачень щодо неправомірного поводження із затриманими. Для забезпечення суспільної безпеки необхідно, щоб поліція мала повноваження затримувати, тимчасово утримувати під вартою і допитувати осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень, та інші категорії осіб, визначені законодавством. Утім, під час здійснення цих повноважень завжди існують ризики для затриманих.

Затримані особи перебувають під контролем держави, що автоматично накладає на Україну відповідальність створити безпечні умови їх тримання, а також забезпечити добробут цих людей під час їх перебування в умовах ізоляції. Держава також зобов'язана врахувати всі загрози та небезпеки, які потенційно можуть виникнути щодо затриманих осіб, як з боку персоналу або інших посадових осіб, так і з боку інших затриманих.

Для працівників поліції також існують ризики. Зокрема, перебування із потенційними правопорушниками може бути ризиком для життя та здоров'я працівників поліції. В українських умовах затримані досить часто скаржаться на правоохоронців щодо порушення їхніх прав, наприклад, у застосуванні протиправних методів досудового розслідування (катування, побиття, психологічний тиск), щодо порушення права на захист, погіршення стану здоров'я тощо. В той же час весь тягар доведення, що до затриманих не застосовували неправомірних заходів, лежить саме на поліції, тому система належного документування та фіксації всіх дій щодо затриманих осіб є важливим засобом для захисту поліцейських від необґрунтованих звинувачень.

Для роботи з електронною базою в ІТТ введено нові посади – інспекторів з дотримання прав людини та розроблені відповідні посадові інструкції. До основних обов'язків інспекторів входить:

- проведення персонального інтерв'ю з кожною особою, яка прибула до ІТТ. Кожне інтерв'ю проводиться під відеозапис. Перелік обов'язкових запитань включає: отримання відомостей щодо поводження з особою під час затримання та у відділі поліції, забезпечення особи процесуальних

прав та гарантій з моменту фактичного затримання тощо, часу та місця фактичного затримання особи, стану її здоров'я тощо;

- фіксація даних інтерв'ю та всіх обставин перебування особи в ІТТ в електронному дос'є. Інспектори пройшли конкурсний відбір та трьох-етапне навчання в т.ч. з стандартів прав людини, роботи з базою даних та проведення індивідуального інтерв'ю.

У базі даних фіксується інформація про всі дії стосовно затриманої особи з моменту її першого контакту з працівником правоохоронних органів (з моменту фактичного затримання), в тому числі і зі слів затриманої особи. Електронна база має аналітичні функції, зокрема:

- нагадування інспектору з прав людини (черговому) про наближення граничних термінів перебування особи в ІТТ;

- нагадування про необхідність вчинити ті чи інші дії стосовно затриманих (наприклад, виконання рекомендацій лікаря);

- база в автоматичному режимі дозволяє виявляти відомості, які можуть свідчити про порушення прав затриманих осіб;

- дистанційне отримання інформації в реальному часі (не виходячи з кабінету): зріз даних на конкретний час у будь-якому ІТТ щодо будь-якого затриманого, або у сукупності по всіх ІТТ можна отримати упродовж кількох хвилин.

Постійний зовнішній контроль в режимі онлайн включає в себе дві складові:

- онлайн моніторинг інформації через електронну базу даних: в реальному часі відстежується інформація про перебування затриманих в кожному ІТТ, в т.ч. щодо конкретного місця перебування осіб, граничних термінів їх перебування та можливих порушень їхніх прав;

- онлайн спостереження за кожною камерою ІТТ через віддалений доступ до камер відеонагляду, розташованих в приміщеннях ІТТ[2].

Таким чином працівники УЗПЛ зможуть онлайн контролювати стан дотримання прав затриманих в ІТТ як через електронну підсистему «ІТТ Custody Records» — по даним занесеним до реєстру, так і через систему відеоспостереження. Це дозволить посилити гарантії забезпечення та дотримання прав осіб які перебувають в ІТТ, попереджати та своєчасно реагувати на виявлені порушення, а окрім того, це дозволяє забезпечити захист працівників ІТТ від необґрунтованих звинувачень з боку затриманих.

Завдяки запровадженню системи Custody records працівники ІТТ отримали можливість у дуже зручному режимі відстежувати велику кількість параметрів тримання затриманих осіб, що за старої паперової системи фіксації вимагало б значно більше часу.

Так, зокрема, система дозволяє: відстежувати місце перебування усіх затриманих осіб у будь-який час доби (камера, прогулянковий двірник, кімната для проведення слідчих дій, суд тощо); швидко визначати місце знаходження конкретної затриманої особи; швидко самостійно фіксувати зміну місця перебування затриманого у разі потреби, наприклад виведення з камери.

За старої системи цю інформацію необхідно було вручну вписувати по кожній затриманій особі у відповідний журнал. Наразі ж це можливо зробити лише шляхом позначення курсором відповідної позиції на екрані монітору. Важливою характеристикою системи є запровадження механізму нагадування. Так, наприклад, система підказує інспектору про наближення граничних процесуальних термінів тримання особи (загального строку тримання, строку доставлення до суду, строку оголошення затриманій особі про підозру та ін.). У разі наближення граничного строку дата спливу терміну виділяється червоним кольором, що дозволяє інспектору вчасно відреагувати та запобігти порушенню процесуальних строків.

Система також містить функцію нагадування інспектору про необхідність виконання рекомендацій лікаря, наданих конкретній особі за результатами її медичного обстеження.

Перевагою системи у порівнянні з традиційною системою фіксації, що значно спрощує роботу інспектора є й можливість швидко отримати інформацію про особу навіть у випадках, коли така особа вже залишила ІТТ.

Окремо слід зазначити, що система автоматично перевіряє дотримання вимог окремого тримання різних категорій осіб, відповідно до ст. 8 Закону України “Про попереднє ув’язнення”. Якщо в системі зафіксовано поміщення до однієї камери осіб, які мають статус який передбачає

окрему тримання, вона сигналізує про це в розділі “Монітор” і інспектор має обов’язково відреагувати.

Електронна система спрямована на те, щоб максимально спростити роботу поліцейських з документування усіх дій, які відбуваються із затриманими особами. Зокрема, для цього однією з ключових функцій електронного обліку утримуваних в ІТТ було передбачено оперативне отримання інформації. Електронна система дозволяє протягом кількох хвилин отримати інформацію як по поточному стану справ в конкретному ІТТ по кожному затриманому, так і за визначений період. Також система дозволяє отримувати детальну інформацію щодо сукупності ІТТ як в окремому регіоні (області) так і по всій Україні. Зокрема: щодо кількості осіб, які перебувають в кожному ІТТ, їх категорії, загальну наповнюваність ІТТ та кількість вільних місць тощо.

Підсумовуючи можна зазначити, що Custody Records це система забезпечення безпеки затриманих та персоналу ІТТ, яка має уможливлувати фіксацію усіх дій, які відбуваються із затриманими особами, в такий проміжок часу: з моменту фактичного затримання, до обрання судом запобіжного заходу і направлення особи до слідчого ізолятора або до звільнення особи з під варти.

Література

1. Custody Records – система, що запобігатиме порушенню прав людини в ізоляторах тимчасового тримання [Електроний ресурс] – режим доступу: Офіційний сайт Національної поліції: <https://www.npu.gov.ua/news/prava-lyudini/vprovadzhennya-Custody-Records-vivelo-sistemu-zabezpechennya-prav-zatrimanix-u-derzhavi-na-novij-riven-ruslan-goryachenko/>
2. Моніторинговий звіт системи Custody Records в Україні за 2019 рік <http://www.custodyrecords.com/index.php>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ’ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Пастух І. Д., к.ю.н., доцент (Національна академія внутрішніх справ, м.Київ, Україна)

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року порушення норм цього Закону може проявлятися у вигляді корупційного правопорушення або правопорушення, пов’язаного з корупцією. Як зазначено у ст. 1 Закону корупційним є таке правопорушення, що повинно містити ознаки корупції (тобто бути вчиненим з використання особами службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання або одержанням неправомірної вигоди для себе чи інших осіб), за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. За сутністю та змістом конфлікти інтересів (хоча і являються найчастіше невід’ємною частиною службових корупційних правопорушень) позбавлені такої складової як одержання неправомірної вигоди. Виходячи з цього, розглядувані конфлікти відносяться до іншої групи протиправних діянь – правопорушення, пов’язані з корупцією. Вони не містять ознак корупції, але порушує встановлені антикорупційним законодавством вимоги, заборони та обмеження.

Підстави та порядок притягнення осіб до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов’язані з корупцією передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Водночас, наслідки притягнення до такої відповідальності різняться залежно від виду публічної служби. Найчастіше у національному законодавстві така обставина визначається як підстава припинення публічної служби. Так, відповідно до ст. 51 Закону України «Про прокуратуру», прокурор звільняється з посади у разі набрання законної сили судовим рішенням про притягнення прокурора до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов’язане з корупцією. Контракт припиняється (розривається), а особи начальницького складу звільняються із служби цивільного захисту також у зв’язку з набранням законної сили судовим рішенням, відповідно до якого особу притягнуто до відповідальності за адміністративне правопорушення, пов’язане з корупцією (ч. 3 ст. 106 Кодексу цивільного захисту). Повноваження Директора Державного бюро розслідувань, першого заступника Директора Державного бюро розслідувань і заступника Директора Державного бюро розслідувань припиняються у разі притягнення до адміністративної відповідальності за адміністративне

правопорушення, пов'язане з корупцією. Посадові особи Державної прикордонної служби України (крім військовослужбовців), яких притягнуто до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, звільняються з роботи у триденний строк з дня одержання органом Державної прикордонної служби України копії відповідного судового рішення. Військовослужбовці Державної прикордонної служби України, яких притягнуто до відповідальності за вчинення такого правопорушення підлягають звільненню із служби.

Водночас, законами передбачені й інші правила. Відповідно до п. 3 ст. 84 Закону України «Про державну службу» підставами для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням є набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за пов'язане з корупцією правопорушення, яким на особу накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Стосовно осіб, які для цілей Закону «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (посадові особи юридичних осіб публічного права, особи, які надають публічні послуги, представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій), як правило, додаткових наслідків у вигляді обов'язкового звільнення з роботи непередбачено.

Як видно із зазначених прикладів, законодавець чомусь по-різному підходить до наслідків притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. Як варіант вирішення проблеми такого регулювання, можна запропонувати наступний підхід. Аналіз складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, що містяться у главі 13-А КУпАП, свідчить про те, що їх можна поділити на дві групи: а) ті, що пов'язані з виконанням службових обов'язків (ст. 172-5 порушення обмежень щодо одержання подарунків (а саме, у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи), ст. 172-7 неповідомлення про реальний конфлікт та дія в умовах реального конфлікту інтересів, 172-8. незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень); б) ті, що безпосередньо не пов'язані з виконанням службових обов'язків (172-5 прийняття подарунків, що не відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність (понад дозволену їх вартість), 172-4 порушення вимог сумісництва, 172-6 порушення вимог фінансового контролю та інші). З урахуванням цього, вважаю, що припинення публічної служби як наслідок притягнення до адміністративної відповідальності має бути лише у випадках вчинення таких правопорушень, що пов'язані із виконанням службових обов'язків, в інших випадках звільнення має бути наслідком вчинення особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню, повторного порушення.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Пашковська М.В., к.ю.н., с.н.с. (Національна академія внутрішніх справ, м.Київ, Україна)

Федоровська Н.В. (Національна академія внутрішніх справ, м.Київ, Україна)

Відповідно до Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій від 28.06.1993 № 43 сумісництвом вважається виконання працівником, крім своєї основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації або у громадянина (підприємця, приватної особи) за наймом.

Для роботи за сумісництвом згоди власника або уповноваженого ним органу за місцем основної роботи не потрібно [1].

Суміщення професій (посад) - це виконання працівником, крім основної роботи, обумовленої трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією, посадою, не звільняючись від виконання основної роботи.

Однак суміщення посад дозволяється лише у випадку, коли робота виконується в межах категорії персоналу, до якої сам працівник належить.

Умови застосування суміщення професій (посад): у штатному розписі є вакантна посада; працівник згоден на виконання додаткових обов'язків; виконання додаткової роботи провадиться поряд з основною роботою (протягом законодавчо встановленої тривалості робочого дня, зміни); за суміщення професій (посад) встановлюється доплата [2].

Публічним службовцям забороняється займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України. Яскравим прикладом встановлення таких спеціальних вимог є положення ч. 1 ст. 120 Конституції України, яка закріплює, що члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку [3].

Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини - бажанням отримати прибуток або грошову винагороду за виконання роботи за сумісництвом.

Необхідно зауважити, що суб'єктом правопорушень у цих статтях є особи, зазначені у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Як і склад злочину, діяння можна визнати корупційним лише за умов наявності чотирьох обов'язкових елементів: об'єкта посягання, об'єктивної та суб'єктивної сторони і суб'єкта правопорушення.

Тобто, щоб корупційне діяння відбулося, мають бути наявні такі елементи:

- сам державний службовець;
- владні повноваження, якими він може розпоряджатися на власний розсуд;
- факт зловживання цими повноваженнями;
- вигода (у грошовому чи іншому вигляді), що її державний службовець отримує внаслідок такого зловживання [4, с. 32].

Під іншою оплачуваною діяльністю слід розуміти будь-яку діяльність, спрямовану на отримання доходу і не пов'язану з виконанням особою своїх посадових обов'язків. Така заборона не поширюється на викладацьку, наукову і творчу діяльність, медичну практику, інструкторську та суддівську практики із спорту.

Ознайомлення із постановою № 88262827, 17.03.2020, Новозаводського районного суду м. Чернігова свідчить, що не має значення фактичне отримання коштів за свою діяльність. Важливим є саме факт вступу в таку діяльність – надання правової допомоги за договором, зайняття іншою оплачуваною діяльністю для особи, що притягується до адміністративної відповідальності, діяння протиправне, адже диспозиція ч. 1 ст. 172-4 КУпАП носить саме формальний склад правопорушення.

Суть вказаного у цій статті обмеження полягає в тому, що відповідна особа, уповноважена на виконання функцій держави, отримуючи заробітну плату за рахунок бюджетних коштів, не може займатися будь-яким іншим видом оплачуваної діяльності (крім виключень, зазначених у Законі). Це є однією з гарантій неупередженості такої особи при виконання нею своїх службових обов'язків. Діяльність, пов'язана з наданням правової допомоги, незалежно від фактичного отримання прибутку за таку діяльність, на думку суду, безумовно є такою оплачуваною діяльністю.

За рішенням суду особу було визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч.1 ст.172-4 КУпАП та накладено адміністративне стягнення у виді штрафу у розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 5 100 (п'ять тисяч сто) грн.; з конфіскацією отриманих коштів у розмірі 1 200 грн. (відповідно до актів виконаних робіт, укладеного договору про надання правової допомоги); стягнуто судовий збір у розмірі 420 грн 40 коп [5]¹.

Підсумовуючи вище вказане, слід зазначити, що пряма заборона щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю чітко передбачена у спеціальних законах, а саме: вимогах п.1 ч.1 ст.25

¹ Постанова № 88262827, 17.03.2020, Новозаводський районний суд м. Чернігова. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/88262827/>

Закону України «Про запобігання корупції». Зазначена норма закону та інші закони України не містять положення щодо можливості державного службовця на період відпуски по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку займатися іншою оплачуваною діяльністю.

Література

1. Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: затв. наказом Мініпраці України, Мін'юст України, Мінфін України від 28.06.1993 р., № 43. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0076-93> (дата звернення: 16.10.2020).
2. Про порядок та умови суміщення професій (посад): затв. постановою Ради Міністрів СРСР «Про порядок і умови суміщення професій (посад)» від 04.12.1981 № 1145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1145400-81#Text> (дата звернення: 16.10.2020).
3. Конституція України від 28 червня 1996 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.10.2020).
4. Бортник Н.П., Білінська Л.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_845_6
5. Постанова № 88262827, 17.03.2020, Новозаводський районний суд м. Чернігова. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/88262827/>

ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ: ПРОБЛЕМА ТА ПЕРСПЕКТИВА СТВОРЕННЯ

Плешко Е.А., к.ю.н., полковник юстиції

У складі Збройних Сил України утворено та діє спеціальне правоохоронне формування – Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (ВСП).

Історія ВСП почалася у 2002 році, коли з метою зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України (ЗСУ), забезпечення конституційних прав військовослужбовців 7 березня 2002 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України".²

Статтею 1 вищезазначеного Закону передбачено, що Військова служба правопорядку є спеціальним правоохоронним формуванням у складі Збройних Сил України, призначеним для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях, військових містечках, на вулицях і в громадських місцях.

З метою реалізації Закону України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України" Верховною Радою України 15 травня 2003 року був прийнятий Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України"³, яким внесені зміни до низки законодавчих актів, зокрема до Кримінально-процесуального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України "Про прокуратуру" та деяких інших. Однією з найсуттєвих змін на той час стала зміна п. 3 ст. 101 Кримінально-процесуального кодексу України.

За наведеною нормою закону, начальники органів управління ВСП та їх заступники визнавалися органами дізнання з питань провадження дізнання - у справах про злочини, скоєні військовослужбовцями, працівниками ЗСУ під час виконання ними службових обов'язків або в розташуванні військової частини.

У 2008 році враховуючи досвід із забезпечення правопорядку в арміях розвинутих країн Європи та світу, в яких функціонують правоохоронні органи з військовим статусом, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року було схвалено Концепцію реформування кримінальної юстиції України, якою передбачено перетворення ВСП у Військову поліцію та віднесення до її компетенції розслідування військових злочинів. Тобто пропонувалося

² Закон України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України" від 7 березня 2002 р. N 3099-III.

³ Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України" від 5 червня 2003 р. №743-IV.

розширити сферу дії ВСП не тільки на військовослужбовців та персонал ЗСУ у визначених випадках, а й на інші військові формування.

Але, вчасному виконанню завдання заважала відсутність єдиного розуміння сутності Сектору безпеки та складу його суб'єктів.

Врешті решт, 6 червня 2016 року побачив світ Указ Президента України, яким, відповідно до західних стандартів, був схвалений Стратегічний оборонний бюлетень України (СОБ) та доручено Кабінету Міністрів України забезпечити розроблення та внесення в установленому порядку законопроектів та програмних документів, спрямованих на реалізацію його положень.⁴

Серед іншого, СОБ підняв серйозні проблеми протидії корупції у військовому середовищі, належного юридичного забезпечення функціонування ЗС України та навіть визначив оперативну ціль № 3.7. «Реформування Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у Військову поліцію».

Матриця досягнення стратегічних цілей і виконання основних завдань оборонної реформи (додаток 1 до Стратегічного оборонного бюлетеня України) передбачає вирішення досі актуальних завдань 3.7.2 – 3.7.4 щодо створення та функціонування Військової поліції.

Завдання 3.7.2 зазначало метою нарощення спроможності Військової поліції та оптимізацію її організаційної структури відповідно до нової структури ЗСУ з результативними показниками щодо уточнення організаційно-штатної структури органів управління та військових частин Військової поліції відповідно до її функцій і завдань та нової структури ЗСУ, визначення місць дислокації органів управління та військових частин Військової поліції в залежності від місць дислокації та чисельності військ (органів військового управління та військових частин) ЗС України.

Виконання 3.7.3 мало забезпечити до кінця 2020 року підготовку (перепідготовку, допідготовку) особового складу для комплектування посад у підрозділах Військової поліції зі здійсненням переходу до підготовки підрозділів військової поліції за стандартами НАТО, у т.ч. за рахунок створення та функціонування Навчального центру Військової поліції.

Слід зауважити, що значну допомогу у цьому питанні ЗС України надала армія Канади, а під керівництвом канадських інструкторів проведено значну кількість курсів та занять за інтенсивною методикою, надано допомогу у криміналістичному забезпеченні можливостей під час досудового розслідування, опануванні позитивного досвіду з цих питань армій НАТО.

Нарешті, завдання 3.7.4 передбачало і оснащення Військової поліції, ще до кінця 2018 року, модернізованими зразками озброєння та військової техніки, а органів управління та військових частин Військової поліції необхідним казармено-житловим фондом, матеріально-технічними засобами.

Для належного правового врегулювання наведених завдань розроблялися проекти законів «Про військову поліцію», «Про військове державне бюро розслідувань», «Про систему військової юстиції», «Про жандармерію», але вони так й залишилися проектами.

На цей час, при Комітеті Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки триває робота над законопроектом про Військову поліцію, яка має отримати більш ширші повноваження ніж має зараз Військова служба правопорядку. До завдань Військової поліції, пропонують віднести: захист прав, свобод і законних інтересів військовослужбовців та членів їхніх сімей; забезпечення правопорядку у ЗСУ та інших військових формуваннях; запобігання, виявлення і припинення правопорушень, протидія кримінальним правопорушенням та корупції у військових формуваннях, а також на підприємствах ОПК (дискусійне питання); здійснення досудових розслідувань у кримінальних провадженнях – за проектом Міноборони підслідність має поширюватися на військовослужбовців до капітана включно (старшими офіцерами займається ДБР).

Діяльність новостворюваного інституту, на думку науковців-правників, має поширюватися на всі військові формування та правоохоронні структури, а не лише на Збройні Сили. При цьому діяльність військової поліції може спрямовуватися і координуватися міністром оборони. Водночас

⁴ Указ Президента України № 240/2016 від 6 червня 2016 року.

призначення та підпорядкування керівника військової поліції, на переконання правників (аби уникнути конфлікту інтересів), має бути компетенцією уряду.

Нажаль, поки що, існуюча ВСП не тільки не наблизилася до задекларованої мети перетворення у повноцінний правоохоронний орган, а й навпаки, після прийняття нового кримінального процесуального законодавства та закону про Державне бюро розслідувань, втратило навіть статус органу дізнання у ЗС України, залишившись лише органом адміністративної юрисдикції.

Між тим, відсутність законодавчого визначення статусу органів військової поліції як структури, що здійснює досудове розслідування військових правопорушень, є не тільки невиконанням раніше проголошених стратегічних цілей, марнотратством міжнародної допомоги, а й утворює конфлікт з правовими нормами щодо відповідної компетенції та повноважень Державного бюро розслідувань, при створенні якого не враховано питань надання працівникам цього органу статусу військовослужбовців та забезпечення їм належного захисту, гарантованого міжнародним гуманітарним правом. Зазначене дозволяє спрогнозувати ті ж самі проблеми, з якими Україна намагається впоратися з початком військового конфлікту. У разі повноцінної війни, такі проблеми лише загостряться.

Таким чином, перспектива створення Військової поліції, як повноцінного військового правоохоронного органу, що відповідає стандартам НАТО, поки залишається невизначеною, хоча вже отримала достатньо опрацьоване підґрунтя для законодавчого врегулювання.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ДІТЕЙ

Сірко В.С., к.ю.н., в.о.доцента кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Проблема насильства та жорсткого ставлення по відношенню до дітей є дуже актуальною в нашій країні. Поширення насильства щодо дитини виявляє зв'язок із загальним зростанням кількості випадків насильства в суспільстві, суїцидів та нещасних випадків з летальним результатом. Тому одним із пріоритетних напрямків соціальної політики України є боротьба зі злочинами проти життя, здоров'я, волі й гідності особистості. Українське суспільство почало усвідомлювати, наскільки поширеним явищем є насильство у різних його формах та проявах, як це травмує дітей, що стають його жертвами. Кривдниками не є незнайомці, а рідні, люди, яких дитина знає і яким довіряє. Діти часто соромляться або бояться розповісти про те, що з ними сталося. Основними причинами не звернення дітей до правоохоронних органів вважають страх, сором перед оточенням, зневіра в захист, небажання згадувати та говорити про травмуючі події, але іноді діти просто не знають іншого ставлення до себе, а тому вважають його нормою.

«Зелена кімната» – це спеціально організована система заходів, що має на меті забезпечити законність, гуманність та ефективність кожного рішення щодо дитини, яка потрапила у конфлікт із законом чи перебуває у контакті із законом. Основна мета проведення опитування в такій кімнаті – запобігання повторній травматизації психіки дитини в ході слідчих та процесуальних дій за допомогою спеціальних методик та створення психологічно комфортної атмосфери, так і технічного оснащення, що дозволяє коректно вести відеозапис допиту та в подальшому використовувати його для ведення слідства без здійснення повторних допитів.

«Зелені кімнати» є новим явищем для України. Уперше такий термін з'явився в офіційних документах тільки у 2008 р. Так, у 2008 р. Департаментом кримінальної міліції у справах дітей були видані Методичні рекомендації щодо організації та функціонування «зеленої кімнати» для дітей, які потребують соціально-психологічного захисту. Відповідно у «зелених кімнатах» має проводитися профілактична робота з дітьми віком від 5 до 18 років таких категорій:

- бездоглядні і безпритульні;
- проживають у неблагополучних сім'ях;
- систематично залишають сім'ї та навчально-виховні заклади;
- займаються бродяжництвом і жебрацтвом;
- стали жертвами насильства або самі вчинили домашнє насильство;
- перебувають на обліку в органах внутрішніх справ;
- вчинили адміністративні правопорушення;

- вчинили суспільно небезпечні діяння до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність;
- звільнені від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру;
- звільнені з місць позбавлення волі;
- повернулись із спеціальних закладів соціальної реабілітації;
- схильні до вжиття алкогольних напоїв, наркотичних та психотропних засобів [2, с. 123-124].

На жаль, до цього переліку категорій дітей не потрапили діти – жертви та свідки злочинів, особливо сексуального насильства та експлуатації. Методичні рекомендації щодо облаштування таких кімнат були також далекі від міжнародних стандартів і обмежувались лише вимогами щодо кольору стін, шпалер, підлоги, килимового покриття, меблів (повинні бути зеленого кольору), відповідної температури та свіжого повітря, якості звукоізоляції, належного освітлення, наявності підсвічування, кімнатних квітів, іграшок та художньої літератури, відповідного звукового оформлення, наявності м'яких крісел.

Також вони містили рекомендацію щодо необхідності організації двох приміщень, відокремлених склом позавізуального спостереження та встановлення відеоапаратури. Ці методичні рекомендації не мали затвердження на рівні наказу чи розпорядження МВС.

Організація профілактичної роботи щодо дітей здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її вікових та психофізіологічних особливостей. Якщо поліцейський вважає, що дитина потребує додаткової допомоги, то запрошується відповідний фахівець – психолог або педагог. У разі виявлення факторів, які негативно впливають на поведінку дитини, фахівцями вносяться пропозиції щодо їх усунення та рекомендації стосовно проведення подальшої профілактичної чи психологічної роботи. Практика діяльності підрозділів ювенальної превенції свідчить, що діти можуть буди дуже надійними свідками, але за однієї умови – дитину потрібно опитувати професійно і з дружнім до дитини ставленням [3].

В цілому, введення ювенальної юстиції як інституту захисту прав і реабілітації обвинуваченого і / або засудженого – початок процесу загальної гуманізації ставлення держави до людей, формування громадянського суспільства та посилення впливу громадських структур на правосуддя. Цей процес в даний час зустрічається з масою труднощів, оскільки в збереженні традиційної для України каральної моделі правосуддя, що активно перешкоджає спробам її громадського контролю, зацікавлені практично всі учасники кримінального процесу, крім обвинуваченого і його близьких. Тому ініціатив і реальних кроків з реформування і гуманізації судочинства та суміжних процедур з боку держави чекати не слід.

Література

1. Коваленко А., Мороз А. Дітей-злочинців чи неповнолітніх, потерпілих від кримінальних правопорушень, – кого насамперед має захистити ювенальний прокурор. Вісник прокуратури. 2019. № 1. С. 20–25.
2. Пліско Є. Ю. Соціальне виховання неповнолітніх правопорушників в Україні: теорія та практика (XX – початок XXI століття) / [наук. ред. Е. А. Панасенко]. Слов'янськ : Б. І. Маторіна, 2019. 456 с.
3. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19 груд. 2017 р. № 1044. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#n7>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ ЗА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ СВОЇХ ОBOB'ЯЗКІВ

***Середницька І.А.,** к.ю.н., доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)*

***Церковна О.В.,** к.ю.н., доцент доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)*

Українська держава головним своїм пріоритетом, найвищою соціальною цінністю визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку. Саме тому складовою концепції розвитку українського суспільства є сучасна державна політика захисту дитинства. Ратифікувавши у 1991 р. Конвенцію ООН „Про права дитини” [1] і проголосувавши за Всесвітню декларацію „Про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей” [2], Україна прийняла на себе міжнародно-правові зобов'язання по здійсненню міжнародних стандартів прав дитини, відповідно з якими вона повинна забезпечити добробут, охорону здоров'я, житло, освіту для кожної дитини без будь-якої дискримінації, а також забезпечити її надійний захист від будь-яких форм насильства та експлуатації.

Сім'я в усі часи була і залишається однією з головних загальнолюдських цінностей. Вона знаходиться під посиленою правовою охороною, особливо діти та матір. Від нормалізації соціальних, економічних та правових відносин у сім'ї залежить майбутнє дітей як членів суспільства. Найважливіша роль при цьому надається інституту виховання та розвитку дитини. Виховання є тривалим процесом впливу на дітей, що має здійснюватися батьками на власний розсуд з урахуванням досягнень сучасної педагогіки та психології.

Цей процес передбачає як здійснення батьками цілеспрямованих дій, орієнтованих на отримання певного результату, так і несвідомий вплив на дитину, що відбувається постійно в процесі безпосереднього спілкування батьків і дітей, і впливу, що роблять на дитину поведження й прикладу батьків.

Право на виховання включає в себе комплекс заходів морального і правового характеру, які полягають у турботі про стан здоров'я дитини, її психічний і розумовий розвиток, суть якого складають різноманітні дії батьків, спрямовані на духовний розвиток дітей, формування їх особистості.

Для права батьків з виховання, як і для інших суб'єктивних сімейних прав, характерно, що права батьків з виховання дітей є одночасно їх обов'язками перед дітьми. Батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дітей.

Виконання правового обов'язку батьків щодо виховання та розвитку дитини забезпечується державою шляхом застосування відповідальності у разі його невиконання або неналежного виконання. Законодавчими нормами зазначено, що саме батьки несуть відповідальність за виховання та розвиток своїх дітей. Так, у відповідності до норм ч. 1 ст. 18 Конвенції про права дитини держава зобов'язана докладати всіх можливих зусиль щодо забезпечення визнання принципу загальної та однакової відповідальності обох батьків за виховання і розвиток дитини. Нормами вказаної статті наголошено, що у відповідних випадках батьки або законні опікуни несуть основну відповідальність за виконання обов'язку щодо виховання та розвитку дитини.

За невиконання вищенаведених обов'язків щодо виховання та розвитку дитини кожен з батьків несе персональну відповідальність, яка є однаковою для них обох.

Також щодо відповідальності батьків слід згадати норми ч. 4 ст. 155 СК України, якими наголошено, що батьки несуть обов'язок у разі ухилення від виконання відповідних обов'язків[3]. За невиконання вищенаведених обов'язків щодо виховання та розвитку дитини кожен з батьків несе персональну відповідальність, яка є однаковою для них обох.

Так, в ст. 164 СК України передбачені підстави позбавлення батьківських прав, зокрема в випадках якщо вони ухиляються від виконання своїх обов'язків щодо виховання дитини та/або забезпечення здобуття нею повної загальної середньої освіти ч. 2 статті, та вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва ч. 5 статті. Суд може постановити рішення про відібрання дитини від батьків або одного з них, не позбавляючи їх батьківських прав ст. 170 СК України.

На позбавленні права давати згоду на усиновлення дитини як на захід відповідальності зауважують норми ст. 219 СК України.

У разі невиконання аліментів особи, яка повинна їх сплачувати, накладається відповідальність у вигляді стягнення неустойки за нормами ст. 196 СК України.

Ще одним видом відповідальності є цивільна відповідальність, яка полягає у відшкодуванні батьками моральної і матеріальної шкоди [4]

До цивільно-правової відповідальності слід віднести за неналежне виховання дитини є відшкодування шкоди, яку завдала їх малолітня або неповнолітня дитина у разі відсутності у неї власного майна.

Так, згідно з нормами ч. 1 ст. 1178 ЦК України батьки або особи, що їх замінюють, відшкодовують шкоду, завдану малолітньою особою до 14 років, у разі, якщо вони не доведуть, що шкода не є наслідком несумлінного здійснення або ухилення ними від здійснення виховання та нагляду за малолітньою особою.

У випадку заподіяння шкодою дитиною у віці від 15 до 18 років, батьки підлягають субсидіарній відповідальності згідно з нормами ЦК України.

Так, у разі нанесення шкоди внаслідок хуліганських дій, батьками відшкодовуються кошти на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю потерпілого. Крім того, суд може зобов'язати стягнути з батьків грошові кошти, які були витрачено на виплату потерпілому допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Відповідно до норм ч. 2 ст. 1179 ЦК України у разі відсутності у неповнолітньої особи майна, достатнього для відшкодування завданої нею шкоди, ця шкода відшкодовується в частці, якої не вистачає, або в повному обсязі її батьками або особами, що їх замінюють, якщо вони не доведуть, що шкоди було завдано не з їхньої вини.

Отже, батьки, відшкодовуючи шкоду, заподіяну неповнолітнім, притягуються до цивільно-правової відповідальності та караються за винне невиконання обов'язку по нагляду за дітьми та їх неналежне виховання. Особливість цього покарання полягає в тому, що воно не має штрафного характеру, а виражається у відшкодуванні шкоди, яка є наслідком винних неправомірних учинків дітей(ст.ст.1178-1179 ЦК України).

Адміністративна відповідальність за ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей передбачена в ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей», спричиняє попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян[5].

Під невиконанням обов'язків із виховання і навчання дітей слід розуміти різні форми бездіяльності, у результаті якої відсутня належна турбота про виховання і освіту неповнолітніх. Ухилення батьків і осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків може виражатися в тому, що вони не піклуються про етичне виховання, фізичний розвиток дітей і зміцнення їх здоров'я, створення необхідних умов для своєчасного отримання ними освіти, успішного навчання, підготовки до трудової діяльності. Виховання складається з різного роду дій батьків, одним з елементів яких є нагляд зів поведінкою дитини. Тому легковажне або байдуже ставлення батьків або осіб, які їх замінюють, до поведінки дитини, відсутність належного спостереження за поведінкою і її відповідністю нормам життя суспільства часто ведуть до здійснення дітьми правопорушень. Через це підставою відповідальності батьків у разі здійснення дітьми адміністративної провини та правопорушень є також неналежне виконання батьками обов'язків із виховання, що призвело до правопорушення неповнолітнього.

Адміністративній відповідальності підлягають батьки за бездію, у результаті якої батьки здійснюють свої обов'язки щодо виховання та розвитку дитини не якісно, або не в повному обсязі.

Але батьки несуть адміністративну відповідальність не лише за неналежне виховання дітей. Так, статтею 180 КУпАП встановлено, що доведення неповнолітнього до стану сп'яніння батьками неповнолітнього, особами, які їх замінюють, або іншими особами - тягне за собою накладення штрафу від шести до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Адміністративній відповідальності також підлягають певні дії, зазначені у нормах КУпАП, зокрема: схвалення підлітком антигромадських вчинків; прививання поглядів, установок, що пропагандують жорстокість, агресивність, ненависть, неповагу до закону; створення умов, що є загрозою для життя та здоров'я дитини; постійні чіпляння до дитини з будь-якого приводу и без нього.

1. Про права дитини. Конвенція ООН № 995_021 від 20. 11. 1989 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
2. Про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. Всесвітня декларація № 995_075 від 30.09.1990 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_075#Text
3. Сімейний кодекс України: Закон України, 10 січ. 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 21 - 22. - с. 135. (в редакції від 03.07.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44 - ст.356. (в редакції від 16.08.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073¹-X // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1984 р.- Додаток № 51.- Ст. 1122; (в редакції від 13.08.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОТИДІІ КОРУПЦІЇ

Тулінов В.С., к.ю.н., завідувач кафедри (Донецький юридичний інститут МВС України, м.Кривий Ріг, м.Донецьк, Україна)

Вектор з протидії корупції на сьогодні вимагає принципово нових підходів і рішень. Прозорість і відкритість процедур і процесів щодо прийняття важливих рішень на державному рівні відомі як центральне місце у боротьбі з корупцією. Підставою для прозорості є те, що вона залишає небагато простору державній посадовій особі діяти на свій розсуд і без роз'яснення чи обґрунтування своїх рішень. Таким чином прозорість і підзвітність є важливими факторами у боротьбі з корупцією [1, с.473].

Застосування інформаційних технологій у таких сферах як освіта, медицина сприяє прозорості процесу надання послуг, при усуненні ряду недоліків [2, с.58], забезпечення зниження рівня корупції у повсякденному житті громадян, такби мовити побутової корупції. Така методика передбачає електронне управління як електронне надання громадянам і іншим зовнішнім споживачам державних послуг надійну, своєчасну та прозору основу, а не діджиталізацією одного органу або окремого відділу [3, с.20].

Інформаційні технології зменшують контакт клієнта з органом влади і прискорює процес надання послуги лише за одне відвідування. Автоматизація всіх підрозділів управління, від нижчого до вищого, повинна охоплювати всі дані таким чином, щоб знизити ймовірність помилок людського втручання.

У контексті адміністративної послуги має сенс використовувати такі технології саме по відношенню до різних форм заяв на послуги з видачі паспорта, візи, комунальних платежів і податків які відносяться до процесів і процедур, яких необхідно дотримуватися для отримання державних послуг. Застосування подібних технологій має безпосередній ефект зниження можливостей для побутової корупції [4]. Розглянемо це на прикладі таких країн, як Грузія, Індія та інші держави що взяли електронне управління і продемонстрували позитивні результати за рахунок збільшення кількості адміністративних процесів, які можуть виконуватися через мережі Інтернет.

Слід зазначити, що вартість як бездротового обладнання, так і послуг зв'язку останнім часом знижується, з'являється можливість встановлення додаткового обладнання до контрольно-касової техніки, яке допомагає розширити можливості та отримати показники фіскальної пам'яті і відправляти отримані дані на віддалені сервера для використання в аналітичних і контрольних цілях. Така системи повинна застосовувати технології багатопотокової консолідації даних, формуючи базу для хмарної обробки даних (Cloud Computing) [5, с.58]. Таким чином розширюються можливості фіскальних органів, а у платників податків буде менше стимулів здійснювати правопорушення, в тому числі корупційної спрямованості. Такий технічний підхід забезпечить вирішення проблем «відмивання грошей», тому що в касовому апараті фіксуються як готівковий, так і безготівковий оборот, що відповідно, знижує можливості фіскальних органів здійснювати заходи щодо перевірок господарюючих суб'єктів.

Як приклад розглянемо введення електронного листа непрацездатності, як альтернатива паперовому бланку, до того часу доки система електронної взаємодії не буде налагоджена у всіх регіонах країни, а також в суспільстві не сформується нова електронна культура.

Таким чином, у великих містах продаж підроблених лікарняних поставлена на потік. При цьому перевірка проводиться лише кожного третього лікарняного. У таких масштабах витрати бюджету виявляються значними. Тому не має сто відсоткової впевненості, що страхове шахрайство і корупція в цій сфері з переходом на електронний формат зникнуть зовсім, але можливостей для таких випадків стане значно менше. Електронний лист непрацездатності – це тільки один з початкових етапів. В подальшому відпрацювання подібної технології дозволить перевести в електронний вигляд такі послуги, як виплати по вагітності та пологах, процедура забезпечення технічними засобами реабілітації інвалідів, забезпечення санаторно-курортним лікуванням.

Вирішення завдань щодо формування атмосфери жорсткого неприйняття корупції забезпечується в тому числі шляхом досягнення максимальної прозорості процедур надання державних і адміністративних послуг. В цілях виключення таких корупційних ризиків відбувається «впровадження інформаційних технологій, коли службовець обмежений в можливості прийняття рішень, чіткий алгоритм не дає можливості вийти за межі, і він повинен приймати ті рішення, які прописані інформаційною системою: має місце виняток одноособового прийняття рішень, закріплення функцій контролю, перевірки рішень, які приймає конкретний виконавець».

Необхідно зазначити та виділити багатофункціональні центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), що діють за принципом «одного вікна», відповідно до якого надання такої послуги здійснюється після однократного звернення заявника з відповідним запитом, а взаємодія з органами, які надають адміністративні послуги, здійснюється центром без участі заявника відповідно до нормативних правових актів (див.: «Про адміністративні послуги» : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI; «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV; «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» : Закон України; Перелік від 19.05.2011 № 3392-VI) [6,7,8].

Визначається, що детальне регламентування процедур надання державних послуг, прийняття стандартів якості, впровадження електронних черг і офіційних додаткових платних послуг (наприклад, платна допомога в оформленні платіжних документів) можуть звести прояви побутової корупції до мінімуму. У той же час, вимагаючи державного службовця подавати декларації про доходи членів сімей, виявити прояви побутової корупції в сфері надання адміністративних послуг. Моніторинг відкритої інформації про надання адміністративних послуг не дозволить виявити факт дачі хабара за виконання безпосередніх обов'язків державного службовця, як би не деталізували зібрану інформацію. Але корупційні чинники можуть бути виявлені, наприклад, при аналізі рішень судів, що встановлюють факт незаконної відмови у видачі свідоцтва або ліцензії, ненадання адміністративної послуги. Аналіз такої інформації може дозволити виявити своєрідні «спалахи», ділянки, які вимагають окремого контролю.

Для запобігання побутовій корупції головне зосередити свої зусилля на підвищенні рівня цифрової грамотності [9]. Перш за все серед пересічних громадян для забезпечення безпечного доступу до основних послуг.

У багатьох країнах, де є значні підключення до мережі Інтернет і де багато людей користуються такими соціальними платформами як Facebook в якості засобу отримання достовірної інформації, а не просто як джерело соціальної взаємодії, онлайн-платформа дозволяє громадянам повідомляти про факти корупції на електронну пошту, телефон, SMS і іншими соціальними каналами [10, с.108]. Приклад: веб-сайт «Я дав хабар» (платформа ipaidabribe.com) в Індії запущена в 2010 році з метою заохочення жертв, які повідомили про випадки, коли вони були змушені пропонувати хабарі, коли вони стикаються з вимаганням хабара або коли вони не платили хабарі чесним посадовцям на службі, про випадки поліпшення різних процедур. Ця інформація узагальнюється і аналізується з метою виявлення найбільш корумпованих відомств, можливостей для чиновників вимагати хабарі і ситуацій, в яких хабарів не вимагали.

Таким чином, традиційні та соціальні медіа можуть стати корисним інструментом створення культури відкритості, прозорості та чесності [10, с.107].

Різні громадські організації проти корупції в різних країнах світу сприяють громадянському тиску для забезпечення транспарентності і підзвітності в сфері державних органів та надання відповідних послуг. З метою профілактики правопорушень корупційної спрямованості використовуються інтернет-сайти, де інформується громадськість про діяльність правоохоронних органів, розміщуються і публікуються статті про результати розслідування кримінальних справ.

Звернимо увагу на приклад Грузії де студенти-активісти з Університету м.Тбілісі створили активну громадську коаліцію з підтримки боротьби з корупцією в університеті. Студенти використовували матеріальні ресурси свого навчального закладу, такі як офіси для зустрічей, комп'ютери і доступ до Інтернету. Журналісти підтримали студентів за допомогою інтерв'ю та статей. Це спонукало студентів випустити свою газету, яка поширювалася на території кампусу безкоштовно. Популярність газети отримала підтримку від студентів з інших вузів, які приєдналися до руху. Студенти почали вимагати більш якісних послуг від Університету, таких як підручники, бібліотеки і комп'ютери. У Грузії провели опитування серед студентів, щоб назвати найбільш корумпованих професорів або адміністраторів вишу [11].

Громадська Асоціація за рівність і справедливість у Аргентині запустила онлайн-програму цивільних дій і боротьби з корупцією, щоб заохочувати активність громадян в процесі розслідування, судового переслідування та покарання за злочини, пов'язані з корупцією та забезпечення прозорості у діяльності державних органів і установ.

Основним своїм завданням Асоціація вважає спрощення доступу громадськості до правдивої інформації про випадки корупції та судових процесів [12, с.7].

Janaagraha (Jana = люди, Mahithi = інформація; Janaagraha Centre for Citizenship and Democracy; www.janaagraha.org/join-us/), некомерційна організація в Індії, вирішила використовувати онлайн-платформи для підвищення довіри громадян при отриманні послуг, не піддаватися хабарям. Громадська організація створила свій сайт, щоб активізувати жертв повідомляти про випадки корупції, які вони особисто пережили, і використовувати цю інформацію, щоб дискредитувати існуючі системи управління, а також посилити практику правозастосування з метою зниження рівня корупції при отриманні послуг від держави. Формат звітності здійснено таким чином, що дозволяє відвідувачам і приймаючій організації на сайті спостерігати за формами, типами та поширеністю хабарів в містах і відомствах [13].

З огляду на вище вказане висновується, що чинниками ефективних заходів у боротьбі з корупцією необхідно виділити наступне: людина розуміє припинить пропонувати або вимагати хабарі, якщо буде вважатися що корупція аморальна, люди почнуть повідомляти про корупцію коли помічатимуть такі випадки та підтримають діяльність організацій які протистоять корупції, тоді зміни наберуть обертів у справі боротьби з корупційними проявами.

Література

1. CarrI., Jago R. (2014 року) Petty Corruption, Development and Information Technology as an Antidote The Round Table // The Commonwealth Journal of International Affairs, 103 (5). P. 465 - 485
2. Пуляева Е.В. Проблемы использования дистанционных образовательных технологий и электронного обучения в образовательном процессе // Законодательство и экономика. 2015. № 10. С. 58 - 63.
3. Ghana Integrity Initiative (2011) The “Voice of the People” Survey, Accra :Global Integrity Initiative. P. 10 - 21.
4. Bhatnagar S. (2003) The Economic and Social Impact of E- government. Available at <http://www.iimahd.ernet.in/~subhash/pdfs/UNDESAeGovReport.pdf>.
5. Эффективность и безопасность облачных технологий: Сб. трудов МНК «Информационные технологии - стратегический приоритет в экономике знаний». Республика Болгария, г. Свиштов, 14-15 октября 2011 г. С. 56 - 64.

6. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5203-17>
7. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2806-15>
8. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності : Закон України; Перелік від 19.05.2011 № 3392-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3392-17>
9. Цифровая грамотность - набор знаний и умений, которые необходимы для безопасного и эффективного использования цифровых технологий. URL: <http://xn--80aaefw2ahcfbneslds6a8jyb.xn--plai/>.
10. Arnold A.- Katrin, Lal Sumir. Engaging Citizens against Corruption in Asia :Approaches, Results and Lessons // PTF Working Paper Series № 1/2012. 14p.
11. Meladze Giorgi. 2010. STUDent movement against corruption in Georgia,2010.URL:<http://siteresources.worldbank.org/intgovaCC/resources/eaC2009.pdf>.
12. Panth S. Innovative Solutions for Communication for Governance and Accountability Program (CommGAP). Changing Norms is Key to Fighting Everyday Corruption. 2011.
13. Nagano Fumiko. "Changing norms is Key to Fighting Corruption. People, spaces and deliberation" //Commgap blog post. The World Bank. URL: http://blogs.worldbank.org/publicsphere/paying_zeropublic-services.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Шевченко Н.Л., к.ю.н., доцент кафедри (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

На жаль, на сьогодні періодично зустрічаються випадки порушення права на свободу з боку поліцейських під час адміністративного затримання та застосування спеціальних засобів. І це в більшій мірі залежить не від їх моральних якостей, а від не досконалого знання законодавчої бази України. Знання майбутній поліцейській має отримувати не лише під час навчання, а і про самоосвіту не можна забувати. Проте, головним завданням викладачів, які займаються підготовкою майбутніх поліцейських, є дати основні напрямлення специфіки роботи.

Станом на сьогоднішній день основними нормативно-правовими актами, якими керуються поліцейські під час адміністративного затримання є:

- Конституція України (яка гарантує кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника» (ч. 4 ст. 29))[1].;
- Закон України «Про Національну поліцію [2];
- Кодекс України про адміністративні правопорушення [3];
- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні [4];
- Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України (затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4.10.2013 №950) [5];
- Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 №1363) [6].

Слід зазначити, що керівні принципи застосування поліцією заходів примусу, а також процедурні аспекти та обмеження щодо інтенсивності застосування спеціальних засобів поліцейськими визначено у ряді міжнародних документів, зокрема: Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку» [7]; Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Декларація про поліцію» [8].

Відповідно до міжнародних стандартів та практики Європейського суду з прав людини була сформульована ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» [2].

Адміністративне затримання провадиться Національною поліцією при вчиненні конкретного переліку адміністративних правопорушень, визначеного в ст. 262 КУпАП.

Три години замалий строк, з врахуванням, що його перебіг починається з моменту фактичного обмеження свободи затриманої особи. Як зазначалось вище, під час адміністративного затримання може виникнути необхідність застосування поліцейських засобів примусу, зокрема спеціальних засобів. При цьому, важливо, що будь-який поліцейський захід примусу, в тому числі і застосування спеціальних засобів, вживається виключно для виконання повноважень поліції, і повинен бути припинений, якщо: 1) досягнуто мету його застосування; 2) очевидно, що мету заходу неможливо досягнути; 3) немає необхідності в подальшому застосуванні такого заходу. Так, в Законі України «Про Національну поліцію» визначено, що поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату. Порядок застосування поліцейських заходів примусу визначений в ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» [2]. Так, поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування спеціальних засобів і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим.

І не можна не звернути увагу на некоректну назву «особи з явними ознаками обмежених можливостей», яка суперечить Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 [4], який оперує поняттям «особа з інвалідністю» замість всіх попередньо вживаним, на кшталт «інвалід», «особа з обмеженими можливостями» тощо. Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати виключно зазначені в ст. 42 Закону України спеціальні засоби: 1) гумові та пластикові кийки; 2) електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 7) службові собаки та службові коні; 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії; 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Важливо, що про застосування до особи спеціального засобу поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника. У випадку заподіяння поліцейським особі поранення або каліцтва внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора [2].

Звертає на себе увагу відсутність визначення конкретного часового терміну виконання даної вимоги, адже часто вживаний термін «негайно» є оціночним, хоча і має тлумачення у судових рішеннях як «момент, коли з'явилась реальна можливість виконання певного зобов'язання». Загальні правила застосування кожного із спеціальних засобів визначені в ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» [2].

Слід зазначити, що найбільш часто із всього переліку спеціальних засобів в практичній діяльності при адміністративному затриманні використовуються кайданки та інші засоби обмеження рухомості, а також гумові та пластикові кийки. Звертає на себе увагу відсутність конкретного переліку засобів обмеження рухомості. Зокрема, в п. 3 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що до засобів обмеження рухомості відносяться кайданки, сітки для зв'язування тощо [2], тобто перелік не є вичерпним. Це призводить до використання поліцейськими в якості таких будь-яких підручних засобів, на кшталт ремня, стяжок та ін. Така ситуація потребує глибокого аналізу, дослідження закордонного досвіду з цього питання, міжнародних та європейських стандартів.

У ч. 8 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України [2], однак наразі не існує жодного відомчого акту, який би деталізував положення Закону України «Про Національну поліцію» щодо порядку та правил застосування спеціальних засобів.

Однак така необхідність назріла та вимагає виваженого та якісного підходу до розробки та впровадження окремого нормативного акту МВС України з окреслених питань. Як ми бачимо існує комплекс проблемних питань застосування поліцейськими адміністративного затримання взагалі та спеціальних засобів під час його здійснення зокрема. Тому необхідно об'єднати зусилля науковців та практичних працівників для їх вирішення, а також здійснювати пошук ефективних форм підготовки поліцейських з питань застосування спеціальних засобів під час адміністративного затримання, з врахуванням закордонного досвіду, міжнародних та європейських стандартів.

Література

1. Конституція України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.09.2019);
2. Закон України «Про Національну поліцію»: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.09.2019).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 25.09.2019)
4. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення: 25.09.2019).
5. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України (затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4.10.2013 №950): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1496-15> (дата звернення: 25.09.2019);
6. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 №1363): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2019).
7. Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 (дата звернення: 30.09.2019).
8. Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Декларація про поліцію»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 30.09.2019).

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ І СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ СТОСОВНО ПРИРОДИ

Шувар Н. М. , к. б. н., вчитель СЗШ № 23 (м.Львів, Україна)

Закалик Г. М. , старший викладач (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Корман Н. П. , студент (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Сьогодні активно розвиваються як формальна екологічна освіта (у школах, вищих навчальних закладах, інститутах підвищення кваліфікації), так і неформальна (за допомогою засобів масової інформації, кіно, музеїв, виставок, заходів природоохоронних товариств тощо). Особливе значення розвитку екологічної освіти й культури надається в усьому світі, коли стало очевидно, що одними з головних причин невиконання ухвал міжнародних екологічних форумів, угод і конвенцій з охорони природи є низький рівень екологічної освіти, зокрема, осіб, які приймають важливі рішення.

Головною метою екологічної освіти повинно бути формування у населення нашої планети усвідомлення того, що необхідно опікуватися глобальними проблемами довкілля, які виникли останнім часом. На думку І. С. Черевко, щоб вирішити існуючі проблеми та запобігти майбутнім екологічним катастрофам, потрібні відповідні знання, досвід, уміння, мотивації та зобов'язання [6].

Старший підлітковий вік (14-15 років) вважається критичним, а отже, найбільш психологічно складним етапом формування екологічної свідомості. У цьому віці вже домінує об'єктивне уявлення про світ природи, а прагматизм відносно неї сягає максимуму. За даними С.Дерябо та В.Ясвіна, у старшому підлітковому віці вже чітко викристалізуються групи школярів, котрі характеризуються високо свідомим ставленням до світу природи, і відрізняються від більшості своїх ровесників за характеристиками екологічної свідомості [2].

Згідно І. С. Черевко [6], потреба формування екологічної свідомості і поведінки підлітків виникає через те, що:

- їхня обізнаність із екологічною проблематикою є фрагментарною, недиференційованою, вони краще орієнтуються в глобальних екологічних проблемах, ніж у проблемах своєї місцевості чи країни;

- значна частина (від чверті до третини) учнів загальноосвітніх навчальних закладів вважають себе непричетними до вирішення проблем довкілля, а інші, хто усвідомлює особисту причетність до екологічних проблем, убачають її в дотриманні елементарних правил поведінки в навколишньому природному середовищі та не усвідомлюють екологічного значення вчинків, пов'язаних із опосередкованим використанням природних ресурсів.

Нами проаналізовано навчальні програми з предметів «Природознавство», «Основи здоров'я», «Біологія», «Хімія» та «Фізика» і виявлено акцент на вироблення знань з теоретичної і частково – з практичної екології.

Тому метою наших досліджень було встановити рівень сформованості екологічної свідомості та взаємозв'язок із стратегією поведінки старших підлітків стосовно природного довкілля.

Для емпіричного дослідження учням 9 класів (36 осіб віком 14-15 років, з них 61% дівчат і 39% хлопців) однієї із львівських шкіл запропоновано добровільно пройти опитування. Респондентам було роз'яснено інструкції виконання методик «Вправа «Звична поведінка» [3] (модифікація Шувар Н. М.) і «Самооцінка стратегії поведінки стосовно природи» [3]. Дослідження проводилося у жовтні 2020 р. у груповому варіанті, в окремій аудиторії у спокійній обстановці. З метою уникнення соціально бажаних відповідей та будь-якого викривлення чи підлаштовування результатів опитування, тема дослідження учням не повідомлялася. Для підвищення достовірності результатів дослідження проводилося анонімно, вказувався тільки вік та стать.

Аналізуючи результати вправи «Звична поведінка» (Н. Пустовіт, модифікація Н. Шувар), встановлено у 33% респондентів високий рівень знань з практичної екології та у 50% – задовільний (тобто респонденти частково пояснювали вплив запропонованої поведінки на природу). Решта 17% – низький рівень, що підтверджує описані вище судження І. С. Черевко [6].

Із формулювання відповідей підлітків нами виявлено наявність екологічного мислення у 61% осіб. Насторожує висока частка опитаних з неекологічним типом мислення (39% осіб, з них 17% дівчат і 22% хлопців). На нашу думку, це може бути наслідком масових переглядів певних видів кліпів, поширених у соцмережах, що, як зазначають Я. В. Чаплук і Г. В. Чуйко [5], є технологіями маніпуляції суспільною й індивідуальною свідомістю, спрямованих на те, щоб не дати можливості особистості на основі відповідних символів і знаків сформувати осмислення неекологічних соціальних проєктів.

Більшість опитаних виявляли негативні емоції на запропоновані варіанти природоцивільної поведінки (смуток у 61% учня та злість чи гнів – в 11%), проявляючи цим адекватний екологічний афект. Проте були учні, які переважно відзначили радість, схвалення (6%) чи байдужість (22%) як реакцію на ту чи іншу природоруйнівну ситуацію.

На досить високому рівні прояву є антропоцентрична установка (39% осіб). При цьому екоцентризм (гармонійний розвиток людини й природи) мають 50% опитаних. Природоцентричну установку (діяльність людини оцінювали лише з точки зору корисності для довкілля) мають лише 11% осіб.

Нами відзначалася розвинена, багатостороння екологічна свідомість лише у формулюванні учнями відповідей на окремі питання. При цьому, у сумарній масі отриманого матеріалу ми не можемо стверджувати про наявність такого типу екосвідомості у жодного із респондентів. Загалом в учнів 14-15 років переважає екосвідомість активна з техніко-економічною домінантою (39% опитаних) та активна, традиційна з виховною домінантою (33% опитаних). Пасивна, традиційна

екосвідомість з виховною домінантою притаманна 17% осіб, а одностороння, стурбована, негуманітарна – 11% осіб.

Як стверджує психолог М. Мельницький, діти, як і дорослі, поділяються на дві категорії: споживачі та творці. Завдання сучасної освіти сформувати дитину творця, яка б не з примусу, а усвідомлено з радістю могла б віддавати рідній землі свої уміння, свою позитивну енергетику, формувати навколо себе середовище краси, гармонії та любові [4].

Згідно опитувальника «Самооцінка стратегії поведінки стосовно природи» учні мали самостійно визначити частоту свого прояву кожної із стратегій: активно агресивної, пасивно агресивної, природовідповідної та активно природоохоронної. Так екодевіантну поведінку, тобто поведінку, в основі якої спостерігаються риси, що зашкоджують природному середовищу, або собі, іншим людям, докільню [цит. за 1] виражено проявляли 39% респондентів у вигляді активно агресивної стратегії (відзначали «часто» та «іноді») і 6% – у вигляді пасивно агресивної стратегії (відзначали «часто»).

Таким чином, нами показано, що підлітки володіють навичками застосування отриманих екологічних знань на задовільному рівні, при цьому у більшості сформована активна екосвідомість з техніко-економічною домінантою.

Надалі нами планується провести ряд тренінгів для вироблення в учнів природоцентричних установок та формування розвиненої, багатосторонньої екологічної свідомості.

Література

1. Гірченко О.Л. Зміст та співвідношення визначень у поняттєвому апараті екологічної психології. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Сер. : Психологічні науки. 2013. Вип. 114. С. 42-45.
2. Львовичкіна А. М. *Основи екологічної психології*. К. : МАУП. 2004. 136 с.
3. Пустовіт Н. та інші. *Мій екологічний вибір : навч.-метод. посіб.* Харків: «Друкарня Мадрид». 2016. 176 с.
4. У КРЕНЦ відбулося засідання «круглого столу» на тему «Від екології природи – до екології душі» // Національний природний парк «Цуманська пуца» : офіційний сайт – URL: <http://knppr.com.ua/news/55>
5. Чаплук Я. В., Чуйко Г. В. Кліпова хаотичність як маніпулятивна технологія соціально-психологічного впливу в кіберпросторі. *Психологічний часопис : збірник наукових праць* / за ред. С.Д. Максименка. 2018. № 3. Вип. 13. С. 21-40.
6. Черевко І. С. Вплив екологічної освіти на формування особистості підлітка як суб'єкта навчання. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*. 2013. Випуск 20. С. 718-727.

ЩОДО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОБУДОВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ

Ярмакі В.Х., к. ю. н., доцент, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

На сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття «адміністративна юстиція». В широкому сенсі – це система спеціальних судових і квазісудових органів (відокремлених від загальних судів цивільної і кримінальної юрисдикції) по контролю за дотриманням законності у сфері державного управління. У більш вузькому розумінні цього терміна – це особливий процесуальний порядок розгляду адміністративних справ та вирішення адміністративно-правових спорів між громадянином або юридичною особою – з одного боку, та органом державного управління – з іншого [1, с. 25; 2]. Але на наш погляд більш вдалим є визначення, запропоноване О.В. Кузьменко, яка розглядає адміністративну юстицію як систему спеціалізованих судових органів, створених для розгляду і вирішення суперечок про право у визначеній законодавством процесуальній формі, що виникають з приводу діяльності публічної адміністрації між громадянами чи юридичними особами, з одного боку, і органами публічної адміністрації, їхніми посадовими особами – з іншого, в результаті чого може бути прийнято рішення про визнання

недійсності і (чи) скасування незаконного акта, чи інше відновлення порушеного суб'єктивного права зацікавленої особи [3, с. 46–47].

Слід зазначити, що адміністративну юстицію не можна розглядати окремо від адміністративного судочинства: процесуальною складовою адміністративної юстиції є адміністративне судочинство, тобто урегульована законом діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ. Завдання адміністративного судочинства обумовлюють більшість його особливостей, тобто те, що відрізняє його від інших видів судочинства.

У країнах існують два основні варіанти організації судового вирішення адміністративних спорів. Один із них втілений у більшості розвинутих країн континентально-європейської системи права і передбачає існування у межах судової влади окремої спеціалізованої гілки адміністративних судів (Франція, Німеччина, Італія, Польща, Туреччина) або спеціалізованих адміністративних палат у структурі загальних судів (Іспанія, Нідерланди, Швейцарія). Безумовною перевагою такої моделі є професіоналізм і досвідченість професійних суддів, що забезпечується їхньою чіткою спеціалізацією. Особливість цієї моделі полягає також в існуванні особливої процедури розгляду судами адміністративних справ [6, с. 11].

Крім того, у літературі розглядаються чотири основні види організації і побудови систем адміністративної юстиції. Цими способами забезпечення правового захисту громадян у сфері дії публічного права є:

1) романський (Франція, Італія, Іспанія, Португалія, Бельгія), коли адміністративна юстиція створена у вигляді специфічних (політичних) органів судової влади, а поділ юрисдикцій між загальними та спеціалізованими судами доволі «розмитий»;

2) германський (ФРН, Австрія), тобто адміністративна юстиція характеризується створенням спеціалізованих судів для вирішення спорів за індивідуальними адміністративними справами, що виникають у сфері функціонування органів управління; адміністративні суди (суди адміністративної юстиції) входять до єдиної судової системи і незалежні у здійсненні функцій правосуддя від адміністративних органів і від звичайних судів;

3) «квазісудовий» (англо-американський, «англосаксонський»), коли утворюється система підконтрольних судам загальної юрисдикції спеціальних трибуналів з розгляду адміністративних спорів, які не включені в судову систему (функціонує, у Великобританії, Шотландія і Уельс), а також адміністративними комісіями, агенціями у США;

4) змішаний (Нідерланди, Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Шотландія, Ірландія, Швейцарія), тобто адміністративна юстиція має окремі ознаки трьох вищезазначених типів [5, 6, 7, 8, 9].

Тобто відповідь на питання, хто і як буде здійснювати адміністративну юстицію в державі, неоднозначний. Конституції як основні закони держав можуть закріпити цю функцію за різними державними органами: за загальними судами (Росія, Ізраїль, Данія); за спеціальними адміністративними судами (Франція, Німеччина); адміністративними органами (адміністративними трибуналами у Великобританії, Шотландія і Уельс; адміністративними комісіями, агенціями у США); за змішаними органами-адміністративними або загальними судами та адміністративно-юрисдикційними органами адміністрації (Бельгія, Індія, Канада, Нідерланди, Єгипет, Швейцарія та ін.).

Щодо побудови системи адміністративних судів в Україні, особливу увагу привертає досвід організації та діяльності судів адміністративної юрисдикції Німеччини і Франції, як держав, близьких до України у географічному і в геополітичному планах, а також у правовому відношенні. Це виражено, передусім, у подібності структури права, розумінні правової норми, системи джерел права. Окрім цього, і Франція, і Німеччина є членами Європейського Союзу, до якого намагається приєднатися й Україна, і це зумовлює врахування міжнародних, зокрема європейських прикладів функціонування судових систем зарубіжних країн.

Франція і Німеччина є класичним прикладом моделі, яка передбачає існування спеціалізованих адміністративних судів. Найдавніше коріння має Французька адміністративна юстиція, її становлення сягає кінця XVIII ст. На думку Г.Бребан зародження адміністративної юстиції у Франції стало результатом недовіри революціонерів до суддів звичайних судів, які

представляли аристократію [9]. На законодавчому рівні таким суддям було заборонено контролювати діяльність адміністрації. Інститут адміністративної юстиції у Франції характеризується міцним зв'язком між органами адміністративної юстиції і адміністрацією. Як вбачається з книги другої французького Кодексу про адміністративну юстицію, який набрав чинності 1 січня 2001 р., цей зв'язок проявляється, зокрема, у тому, що адміністративні суди поряд із судовими повноваженнями здійснюють і окремі адміністративні [10]. Державна рада, яка є найвищим судовим органом адміністративної юстиції, одночасно наділена повноваженнями у сфері законодавчої і виконавчої влади. Судді адміністративних судів одночасно є радниками і виконують консультативні функції щодо діяльності адміністрації. Адміністративна юстиція в Німеччині органічно входить до єдиної системи правосуддя. Порівняно з французькою, у німецькій доктрині більш послідовно інтегрований принцип розподілу влади. Конституційні права людини від порушень з боку законодавчого органу захищають Федеральний і земельні конституційні суди. Якщо права порушує виконавча влада, то захист надають адміністративні суди. У судоустрої Німеччини поряд із загальними адміністративними судами діють ще дві вертикалі спеціалізованих судів, які вирішують спори публічно-правового характеру – фінансові суди, суди з розгляду соціальних спорів, а також Федеральний патентний суд. Однакове застосування права всіма судами загальної юрисдикції Німеччини на найвищому рівні забезпечує Загальний сенат верховних судів Федерації, який ухвалює рішення у разі виявлення розбіжностей у застосуванні норм права вищими судовими інстанціями Федерації [11, с. 13]. Відповідно до Положення про адміністративні суди адміністративне судочинство здійснюється незалежними, відокремленими від адміністративних органів судами.

Отже, організаційна побудова адміністративної юстиції в окремих країнах має свої особливості, які не завжди можна розглянути в рамках традиційних моделей, запропонованих в літературі. Адміністративна юстиція може існувати в різноманітних організаційних формах, а тому зводити її виключно до функціонування системи незалежних адміністративних судів (тобто до адміністративного судочинства) є помилковим. При цьому, при порівнянні різних способів організації вирішення адміністративних спорів, вочевидь перевага належить судовій формі захисту прав і свобод особи.

Література

1. Тарасова С. Административное развитие // Юридическая практика № 4, 23.11.2010. – 25с.
2. Курінний Є. Адміністративна юстиція як невід'ємна складова адміністративно-правового захисту / Є. Курінний // Підприємництво, господарство, право. – 2004. – №2. – С.20 -25.
3. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2007.
4. Ведернікова О.Н. Административная юстиция (опыт зарубежных стран) // Судебная реформа: итоги, приоритеты, перспективы. Материалы конференции. Серия «Научные доклады». М.: МОНФ, 1997. №47. С. 52 – 60.
5. Чечот Д.М. Административная юстиция (Теоретические проблемы). Л.: Изд-во ЛГУ, 1973. С. 31.
6. Хаманева Н.Ю. Защита прав граждан в сфере исполнительной власти. М.: Ин-т государства и права Российской академии наук, 1997. С. 115-116.
7. Покровский С. П. Государственный Совет во Франции как орган административной юстиции. Ярославль, 1913.
8. Ярова М.В. Судебные системы современных европейских государств: сравнительно-правовой анализ: автореф. канд. юрид. наук. М., 2006.
9. Брзбан Г. Французское административное право: Пер. с фр. / Под ред. и со вступ. ст. С.В. Боботова.–М.: Прогресс, 1988.–488 с.
10. Вігьє Ж. Адміністративна юстиція / Переклад з франц. А.Корнійчука. –К.: Конус-Ю, 2008. –160 с.
11. Коліушко І.Б. Адміністративна юстиція: Європейський досвід і пропозиції для України / Автори –упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. –К.: Факт, 2003. –536 с.

РЕЕСТРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Болгар О.В. (перший заступник керівника Одеської місцевої прокуратури №3, м.Одеса, Україна)

Боксгорн А.В., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Однією з найважливіших складових податкового права вважається облік податків та податкових операцій. Обумовлено це тим, що контроль за податковими надходженнями є необхідним для ефективного функціонування податкової системи. Тож, від якості виконання облікової функції безпосередньо залежить стан дотримання суб'єктами господарювання податкової дисципліни та повноти надходжень до бюджету. Забезпечують виконання цієї функції інформаційні системи іменовані реєстрами, за допомогою яких здійснюється накопичення, зберігання та аналіз податкової інформації. Саме реєстри виконують обліково-контрольні і легалізаційні завдання для забезпечення економічних інтересів і охорони законності у відносинах регульованих нормами податкового права.

Лексикографічні джерела визначають реєстр, як: список, перелік, опис; книга для реєстрації справ, документів майна [1, с.253]; упорядковану інформаційну систему про правове, природне, господарське, економічне і просторове положення об'єктів, що підлягають обліку в системі відповідного рівня управління [2]. Однак, звернення лише до таких визначень не забезпечить повного уявлення про феномен реєстру, оскільки нормативно-правові акти, що регулюють реєстраційну діяльність органів публічної адміністрації, визначають досліджуване поняття з врахуванням особливостей конкретних видів реєстраційної діяльності.

Наприклад, Реєстр – це автоматизована система збирання, накопичення та опрацювання актів законодавства, яка складається з еталонного, страхового, робочого та інформаційного фондів та окремого розділу [3]; Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів – це автоматизована система збирання, накопичення та опрацювання актів законодавства, яка складається з еталонного, страхового, робочого, інформаційного фондів та окремого розділу [4] та інші.

Різноманітні визначення реєстрів містяться в актах податкового права. Наприклад, Реєстр платників податку на додану вартість – автоматизований банк даних, створений відповідно до п.183.12 ст.183 Податкового кодексу України для забезпечення: реєстрації та єдиного обліку платників ПДВ, єдиних принципів ідентифікації платників ПДВ, контролю за справлянням ПДВ, організації суцільного й вибіркового аналізу [5]; Реєстр неприбуткових установ та організацій є автоматизованою системою збору, накопичення та обробки даних про неприбуткові підприємства, установи та організації (далі - неприбуткова організація) відповідно до п.133.4 ст.133 Податкового кодексу України [6]; Єдиний державний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право виробництва, зберігання, оптової та роздрібної торгівлі паливом, та місць виробництва, зберігання, оптової та роздрібної торгівлі паливом – перелік суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право виробництва, зберігання, оптової та роздрібної торгівлі паливом, та місць виробництва, зберігання, оптової та роздрібної торгівлі паливом у розрізі суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на таких місцях на підставі виданих ліцензій [7].

Таким чином, реєстр може являти собою як базу даних, що включає в себе юридично значиму інформацію про об'єкти реєстрації, так і систему збирання цієї інформації. Якщо ж реєстр має електронну природу функціонування, то він набирає форм автоматизованої системи збирання, накопичення та обробки відповідної реєстраційної інформації.

Короткий аналіз норм Податкового кодексу України, на предмет використання в конструкції правової норми поняття «реєстр», дав можливість виявити цілу низку реєстрів окремих об'єктів реєстрації в податкових відносинах. Зокрема: Єдиний реєстр ліцензіатів та місць обігу пального; Реєстр платників акцизного податку з реалізації пального; Реєстр великих платників податків; Реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю спиртом коньячним (включаючи дистилати у вигляді головної і хвостової фракції) і плодовим на підставі ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією; Єдиний державний реєстр виробників спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів; Ліцензійний реєстр виданих ліцензій

на оптову торгівлю спиртом; Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями, крім сидру та перрі (без додавання спирту); Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями – сидром та перрі (без додавання спирту); Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями, виключно пивом для виробників пива з обсягом виробництва до 3000 гектолітрів на рік; Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями; Єдиний державний реєстр обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок; Реєстр електронних форм податкових документів; Державний реєстр реєстраторів розрахункових операцій та інші [8].

Таким чином, можна зробити висновок, що реєстри в діяльності по адмініструванню податків є автоматизованими інформаційними системами збирання, накопичення та опрацювання об'єктів реєстраційної діяльності: дій чи діяльності платників податків, матеріальних благ (майна, коштів), документів; юридичних фактів, юридичних статусів та інших, завдяки яким досягається результат реєстраційних процедур в діяльності органів Державної податкової служби України.

Література

1. Большой энциклопедический словарь: В 2-х т. / Гл.ред. А.М. Прохоров. – Сов. Энциклопедия, 1991. Т.2. - 1991. 768 с.
2. Реєстр. Вільна енциклопедія Вікіпедія. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Реєстр>
3. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним. Постанова КМУ від 23.04.2001 №376. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/376-2001-p>
4. Про затвердження Інструкції про порядок та умови одержання інформації з інформаційного фонду Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів: Наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2002 №57/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0546-02>
5. Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України від 14.11.2014 №1130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14#n20>
6. Про затвердження Порядку ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру : Постанова КМУ від 13.07.2016 №440 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2016-p#Text>
7. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі паливом, та місць виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі паливом і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова КМУ від 19.06.2019 №545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2019-p#Text>
8. Податковий кодекс України : закон України; Кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

Вдовиченко О.М., викладач (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Принцип верховенства права є складним феноменом, що включає в себе низку вимог до учасників правових відносин, у першу чергу, до органів публічної влади, що і обумовлює його важливість для суб'єктів адміністративних правових відносин. Необхідність для органів державного управління керуватися принципом верховенства права, у тому числі й за відсутності окремих законодавчих приписів (або у випадку колізії між юридичними нормами) і надає досліджуваному явищу властивості джерел права, зумовлює потребу розгляду принципу верховенства права як джерела, зокрема, адміністративного права.

Зазвичай в межах пострадянського простору принципи права не розглядалися як джерело права; їм відводилась свого роду ідеологічна роль: задекларувати схильність до демократичних цінностей, відзначити *de jure* важливість забезпечення людських прав тощо. І до сьогодні такий

стан багато у чому зберігся. Принципи права за усталеним підходом займають другорядну роль у порівнянні з нормативно-правовими приписами, на що вказує теза про необхідність закріплення перших у текстах нормативно-правових актів для набуття ними регулятивної іманентності. В межах західної правової культури принципи права сприймаються по-іншому, а тому, зважаючи на прагнення України стати повноправним учасником європейської спільноти, перед вітчизняною правовою наукою та практикою стоїть завдання переосмислення сутності принципів права загалом та принципу верховенства права, зокрема.

Для української системи права принцип верховенства права є доволі новим явищем, якому до того ж, іманентний складний та імпліцитний характер (принцип верховенства права охоплює собою низку вимог, які можуть розглядатися як окремі принципи, до того ж, зміст цього принципу перманентно розкривається через практику Європейського суду з прав людини, через тлумачення *mutatis mutandis*. Вітчизняне сприйняття сутності і змісту цього принципу ґрунтується переважно на нормативістському розумінні права, що і зумовило появу терміну «верховенство правового закону» та подальшої інтерпретації права як результату діяльності органів публічної влади. Однак, верховенство права може існувати лише поза нормативістським розумінням права, що актуалізує необхідність його пізнання, виходячи з нових методологічних підходів.

Актуальність дослідження принципу верховенства права саме як джерела адміністративного права обумовлюється тим, що норми останнього безпосередньо регулюють відносини органів державної влади та громадян, саме адміністративні органи надають останнім адміністративно-правові послуги, які кількісно значно перевищують конституційно-правові відносини за безпосередньою участю органів публічної влади та людей (ми не беремо до уваги триваючі правові відносини, наприклад, відносини громадянства, які існують протягом перебування особи у громадянстві відповідної держави. Хоча тут теж варто наголосити, що сама процедура отримання документів, що посвідчують громадянство переважно відбувається саме за нормами адміністративного права).

Відзначимо, що основна увага вітчизняних вчених зосереджена на пізнанні сутності принципу верховенства права. Найбільш ґрунтовні дослідження цього аспекту досліджуваного концепту здійснюють такі відомі правники як С. Головатий і М. Козюбра. Найбільш відомою є трьохтомна праця С. Головатого «Верховенство права», у якій автором детально висвітлено становлення ідеї верховенства права, її концептуальне оформлення та проаналізовано стан української правничої науки щодо адекватності висвітлення верховенства права [1].

Серед зарубіжних вчених, які заклали основи розуміння принципу верховенства права у сучасних умовах, варто згадати П. Гаудера та Б. Таманагу. П. Гаудер не лише наводить ретроспективний аналіз імплементації верховенства права у соціальні відносини у різних державах, але і акцентує увагу на засобах визначення рівня верховенства права та його підтримання [2]. Б. Таманага аналізує різні підходи до інтерпретації явища верховенства права, розкриває зміст сутнісних його ознак [3].

Менш дослідженим на подібному рівні є верховенство права як принцип адміністративного права. Окремі аспекти цієї проблематики стали предметом пізнання таких вітчизняних науковців як М. Бояринцева (адміністративного суду в умовах імплементації європейських принципів судочинства в Україні [4]), О. Капля (верховенство права в системі принципів адміністративного судочинства [5]), О. Корчинський (дослідження загальних засад адміністративного судочинства [6]), М. Лученко (висвітлення такої складової принципу верховенства права як принцип пропорційності [7]), А. Пухтецька (верховенство права як європейський принцип адміністративного права [8]).

Водночас, більшості з означених праць іманентні вади, відзначені вище або ж у них висвітлюються окремі аспекти принципу верховенства права як джерела адміністративного права, що й посилює актуальність обраної тематики.

Вирішення поставленого завдання зумовлює необхідність відповіді на низку запитань, необхідно з'ясувати зміст такого правового явища як принципи права у контексті джерел права, що і стане підґрунтям висвітлення принципу верховенства права як джерела права та безпосередньо з'ясувати сутність та зміст принципу верховенства права у контексті адміністративного права.

Принципи права інтерпретуються як основоположні, керівні ідеї, відповідно до яких вибудовується уся система права (включно з системою законодавства) (тобто пріоритет надається саме принципам, які визнаються первинними у порівнянні з іншими правовими явищами, включно і з нормативно-правовими актами), однак, при цьому як форма об'єктивації принципів називається прескриптивний текст (тобто пріоритет надається саме нормативно-правовим актам, які визнаються первинними у порівнянні з принципами права, наявність останніх ставиться у залежність від перших). Таке розуміння пов'язане з тим, що і донині багато у чому переважає нормативістське розуміння права, за якого і відбувається отождолення права та закону, правом визнається об'єктивована у тексті нормативно-правового акту воля органів публічної влади. Тому як право сприймається лише те, що прямо відображено у прескриптивному тексті. Цей підхід явно суперечить сутності принципів права, оскільки визнається, що саме вони визначають у тому числі й напрями розвитку законодавства. Означене положення підтверджує і практика Європейського суду з прав людини.

Найбільш системно зміст верховенства права окреслено у Звіт Венеційської комісії щодо верховенства права, який було прийнято на 86 пленарному засіданні 25-26 березня 2011 року. Як зазначено у цьому звіті Венеційської комісії, верховенство права, виходячи з включає наступні складові: законність, яка передбачає, зокрема, прозорість, підзвітність і демократичний порядок ухвалення законів; юридична визначеність; заборона свавілля; доступ до правосуддя; дотримання прав людини; недискримінація і рівність перед законом [9, с. 6].

Означене дозволяє зробити висновок про те, що верховенство права передбачає необхідність підпорядкування органів публічної влади та громадян праву. При цьому, обмеженість діяльності публічної влади правом є засобом захищення населення від неправомірного примусу цієї влади, оскільки існує передбачуваність і стабільність свободи дій людини. А держава має діяти виключно в межах забезпечення прав і свобод людини.

Таким чином, принцип верховенства права є складним феноменом, що включає в себе низку вимог до учасників правових відносин, у першу чергу, до органів публічної влади, що і обумовлює його важливість для суб'єктів адміністративних правових відносин. Необхідність для органів державного управління керуватися принципом верховенства права, у тому числі й за відсутності окремих законодавчих приписів (або у випадку колізії між юридичними нормами) і надає досліджуваному явищу властивості «джерельності», зумовлює потребу розгляду принципу верховенства права як джерела, зокрема, адміністративного права.

Література

1. Головатий С.П. Верховенство права: монографія. У 3-х кн. Київ: Видавництво «Фенікс», 2006. 1747 с.
2. Гаудер П. Верховенство права в реальному світі / Пер. з англ. Д.Вовк, В. Гончаров, К. Горобець та ін. Харків: Право, 2018. 392 с.
3. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія. / Пер. з англ. А. Іщенко. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 208 с.
4. Бояринцева М.А. Діяльність адміністративного суду в умовах імплементації європейських принципів судочинства в Україні: автореф. дис.. ...д-ра ю.н.: 12.00.07. Запоріжжя, 2019. 30 с.
5. Капля О.М. Верховенство права в системі принципів адміністративного судочинства України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 45. Т.2. С. 10-13.
6. Корчинський О.І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні: дис.канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2018. 185 с.
7. Лученко М.М. Принцип пропорційності в адміністративному судочинстві: автореф. дис.. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2019. 18 с.
8. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права та європейський адміністративний простір. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Короцького, 2007. 88 с.
9. Report on the Rule of Law Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011).

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Драпалюк К.І., старший викладач (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Бубнова І.І., курсант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Велике значення для будь-якої діяльності, включаючи взаємодію поліції та населення відіграють базові ідеї, їх називають принципами [1, с.27]. Під основними принципами взаємодії необхідно розуміти основні положення, які відображають найбільш суттєві, головні сторони і прояви взаємодії.

Ми погоджуємося з групою науковців [1, с.28; 7, с.130], які поділяють принципи, на яких засновується взаємодія поліції та населення, на дві групи: загальні та спеціальні.

Перша група- загальні принципи мають основоположний характер, відображають основні закономірності взаємодії, забезпечують гармонію, узгодженість і рівновагу у цьому процесі [2, с.10]. До загальних принципів взаємодії, на нашу думку, слід віднести принципи верховенства права, науковості, законності, соціальної справедливості, поваги прав людини, гласності, плановості.

Проголошений у статті 8 Конституції України [6] принцип верховенства права означає, що при взаємодії поліції з населенням поведінка поліцейських повинна відповідати вимогам права.

Принцип науковості означає, що необхідно привести систему і механізми взаємодії поліції та населення у відповідність із рівнем розвитку суспільних відносин. Цей принцип підкреслює, виконання завдання поліції, яким є охорона публічного порядку і протидія правопорушенням, неможливе без комплексного підходу до удосконалення всієї системи взаємодії [1, с.33].

Використання принципу законності при взаємодії поліції та населення означає, що діяльність кожного із вказаних суб'єктів і форми їх взаємодії повинні перебувати у відповідному правовому полі і реалізовуватися відповідно до законів та інших нормативно-правових актів. Принцип законності полягає в безумовному виконанні взаємодіючими суб'єктами в процесі реалізації своїх повноважень законів і підзаконних нормативних актів. [4, с.11].

Принцип соціальної справедливості. Особливість соціальної справедливості полягає в тому, що вона в правовій сфері носить найбільш чіткий, формально-визначений характер, часто пов'язаний з державним примусом. Вся правова система стоїть на варті справедливості, служить засобом її вираження і закріплення, охорони і захисту. Принцип справедливості має нормативно-оцінний характер, закладений в самому змісті права й знаходить своє втілення в правах і обов'язках, заходах заохочення і покарання та ін.

Пріоритетне місце принципу "поваги прав і свобод людини й громадянина" в системі принципів взаємодії поліції з населенням зумовлене тим, що в Україні "людина, її права і свободи є вищою цінністю". "Визнання, дотримання й захист прав і свобод людини й громадянина-обов'язок держави" (стаття 2 Конституції України) [6]. Тому кожний громадянин має право брати участь в межах наданої можливості в роботі державних, в тому числі і правоохоронних органів.

Принцип гласності взаємодії поліції з населенням забезпечує зв'язок державного управління з суспільством, його громадянами. Принцип гласності полягає: по-перше, у широкому і регулярному інформуванні громадян про діяльність державних правоохоронних структур, реальний стан громадського порядку в суспільстві, що досягається за допомогою системи обов'язкових звітів поліції перед населенням, доступності інформації про їх діяльність, обговоренні найважливіших питань і рішень, що приймаються, а також в інформуванні громадськості про її правоохоронну діяльність; по-друге, це громадський контроль за діяльністю органів та служб системи МВС України з одного боку, та відомчий контроль поліції за діяльністю громадських формувань по охороні громадського порядку (наприклад, загони сприяння поліції, добровільні народні дружини та ін), з іншого; по-третє, реалізація принципу гласності також передбачає залучення до боротьби з правопорушеннями офіційних осіб, які обираються на місцях: урядових чиновників, керівників приватних організацій, адміністрацій міст, керівників політичних партій тощо [8, с.118].

Принцип плановості передбачає використання ресурсів і систему заходів взаємодії. Велике

значення для взаємодії поліції і населення в процесі охорони публічного порядку має спільне планування заходів. Плани складаються щоквартально, але, залежно від обстановки, можуть складатися на місяць, півріччя, рік [3, с.235]. У планах, як правило, передбачаються такі питання: спільне вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень на окремій території або зоні відпочинку, внесення спільних пропозицій щодо їх усунення; спільна робота з особами, схильними до вчинення правопорушень; організаційна робота в громадських місцях, де найбільш часто вчиняються правопорушення [7, с.131].

Що стосується спеціальних принципів, то вони доповнюють та конкретизують загальні принципи взаємодії поліції з громадськістю. Це пояснюється тим, що сутність будь-якої взаємодії полягає в узгодженні, координації зусиль її суб'єктів. До них можна віднести такі принципи як: принцип спільності інтересів; безперервності; “головної ланки”; “резерву”; маневреності; оптимального використання можливостей взаємодіючих елементів; принцип скоординованості дій; принцип паритетності; принцип спеціалізації; пропорційної відповідальності за наслідки взаємодії.

Принцип спільності інтересів пояснюється тим, що наявність у поліції і громадськості спільних інтересів в галузі охорони публічного порядку і протидії правопорушенням є найважливішою передумовою зазначеної взаємодії. Спільність інтересів цих суб'єктів виражається в їх спільній соціальній ролі – безпечному існуванні суспільства та його громадян. Існуючи в виді прагнень до задоволення повсякденних потреб, інтереси поліції і громадськості визначають тривалість і періодичність взаємодії, її форми, використання сил, засобів та методів правоохоронної діяльності. Аналіз інтересів і об'єктів, на які вони спрямовані, а також цільових завдань та функцій взаємодіючих суб'єктів дозволяє зробити висновок про ступінь їх сумісності, прогнозувати їх узгоджену діяльність.

Безперервність взаємодії громадськості та поліції полягає в здійсненні узгоджених дій по виконанню правоохоронних функцій. Організацію такої взаємодії ні в якому разі не можна розглядати як короткострокову акцію, розраховану лише на вирішення якогось конкретного завдання.

Будь-який прояв соціального управління складає систему, комплекс різних, пов'язаних між собою завдань. Ці завдання неоднакові за своїм значенням, місцем в загальному ланцюгу подій, способами та часом їх вирішення. Необхідно в цьому ланцюгу подій визначити головну ланку, основне завдання, виконання якого дозволить вирішити всю сукупність проблем [8, с.83]. Ця вимога повною мірою стосується і діяльності щодо охорони публічного порядку і протидії правопорушенням, яка здійснюється в порядку взаємодії між поліцією та громадськістю. Принцип “головної ланки” у процесі взаємодії полягає у тому, що основна увага взаємодіючих суб'єктів повинна бути приділена саме профілактиці правопорушень їх попередженню, тобто превентивним заходам.

Принцип “резерву” вказує на те, що взаємодія повинна організовуватися з певним запасом сил та засобів, тобто резервом, який буде забезпечувати нормальне, безперебійне функціонування правоохоронних структур навіть у випадку необхідності посилення охорони публічного порядку під час проведення масових заходів різноманітної спрямованості тощо. Взаємодія буде ефективною лише в тому випадку, якщо її суб'єкти забезпечать такі умови функціонування, за яких вихід з ладу якогось одного елемента не буде викликати припинення взаємодії в цілому. Так, у кожному територіальному підрозділі поліції складають списки, із обов'язковим зазначенням місця проживання, як членів громадських формувань з охорони правопорядку, так і списки осіб, які періодично виконують правоохоронні функції, але не перебувають у членстві громадських формувань (добровільні помічники поліції).

Взаємодії поліції з громадськістю властивий і принцип маневреності, або оперативності та гнучкості. Звичайно, діяльність поліції та громадськості, що виконує правоохоронні функції, планується, однак, навіть найдосконаліший план не в змозі врахувати всі деталі взаємодії, передбачити вичерпний алгоритм узгоджених дій представників двох різних підсистем в умовах постійно змінюваної оперативної обстановки. Це спричиняє необхідність коригування плану або будь-якого іншого управлінського рішення і відповідного регулювання системи, в ході якого й

реалізується принцип маневреності, що дозволяє більш ефективно використовувати сили, засоби, форми та методи, які є в розпорядженні учасників взаємодії [7, с.132].

Важливість принципу скоординованості дій обумовлена тим, що координації належить центральне місце в механізмі взаємодії. Особливо чітко її роль проявляється, коли взаємодіють настільки різнопланові за своєю правовою природою суб'єкти як поліція та населення. Виступаючи у взаємовідносинах самостійними представниками, з одного боку – тільки держави, а з іншого всього – суспільства, вони мають у своєму розпорядженні можливості для незалежної і самостійної організації і проведення правоохоронних заходів. За такого стану речей, незважаючи на спільність цілей і завдань, досягти ефективності в правоохоронній діяльності можна лише в тому випадку, коли дії цих суб'єктів будуть узгодженими та скоординованими, будуть взаємодоповнюватись [9, с.13].

Принцип паритетності полягає в тому, що поліція і населення, взаємодіючи вгалузі протидії злочинності, виступають як рівні, не підпорядковані суб'єкти. Їх паритетність виявляється в конкретній сфері існуючих між державними і громадськими суб'єктами правоохоронної діяльності відносин. Наприклад, громадські формування з охорони громадського порядку вільні у виборі спеціалізації правоохоронної діяльності, форм та методів цієї діяльності, але в частині реєстрації статутних документів та їх повсякденної оперативної діяльності вони все таки підконтрольні органам Національної поліції України.

Зміст принципу спеціалізації полягає у тому, що певне громадське формування правоохоронної спрямованості чи окремих громадян повинні виконувати передбаченні нормативно-правовими актами тільки їм властиві завдання та обов'язки щодо охорони публічного порядку. Наявність регламентованої нормативними актами спеціалізації допомагає поліцейським та членам громадських формувань правоохоронної спрямованості уникати дублювання в їх діяльності.

Принцип пропорційної відповідальності за наслідки взаємодії не можна реалізувати без вирішення такого практичного питання, як облік та оцінка діяльності взаємодіючих суб'єктів. Серед науковців є різні підходи щодо питання про відповідальність за наслідки взаємодії. Перші-передбачають: встановити для всіх взаємодіючих суб'єктів рівну (солідарну) відповідальність за вирішення спільного завдання [2, с.52; 5, с.216]. Відповідно до іншого- ці суб'єкти повинні нести відповідальність лише за той обсяг роботи, який був покладений на них у відповідності з компетенцією, що, на нашу думку є більш доцільним [7, с.132].

Застосування на практиці зазначених принципів повинно враховувати конкретний політичний та економічний стан держави та суспільства. Більше того, повністю запрограмувати та передбачити всі можливі наслідки суспільного розвитку, на відміну від технологій, неможливо, оскільки спроектована модель в кожному випадку деформується. Наведені принципи взаємодії, обґрунтовані наукою і вивірені на практиці, повинні бути чітким орієнтиром в діяльності всіх поліцейських та представників громадськості, які виконують функції в галузі охорони публічного порядку та публічної безпеки.

Література

1. Сущенко В.Д., Смирнов А.М., Коваленко О.І., Смирнов А.А. Організація управління персоналом в ОВС. – К.: Академія внутрішніх справ, 1999. – 352с.
2. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка: Учебное пособие. – К.: Украинская академия внутренних дел, 1993. – 80 с.
3. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. – Х.: “Основа”, 1999. – 440 с.
4. Васильева О.М., Веремеенко И.И., Денисов Р.И. Основы взаимодействия милиции и общественности.- М., изд. ВНИИ МВД СССР.-1980.- 84с.
5. Сиренко В.Ф. Проблема интереса в государственном управлении. – К.: Наукова думка, 1980. – 239 с.
6. Конституція України від 20.06.1996 р. Прийнята на V сесії Верховної Ради України// Відомості Верховної Ради України. - 1996.- № 30. - Ст.141.

7. Музичук О.М.. Організаційно - правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями: Дис...кандидата юрид. наук: 12.00.07 / Х., 2003. – 162с.
8. Сущенко В.Д., Смирнов А.М., Коваленко О.І., Смирнов А.А. Організація управління персоналом в ОВС. – К.: Академія внутрішніх справ, 2014. – 352с.
9. Марчук В.М. Адміністративно-правовий аспект науочної організації державного управління: Автореф. дис...д-ра юрид. наук: 12.00.02 / К., 1977. – 26 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА МЕДИЧНОЇ СФЕРИ

Закалик Г. М. , старший викладач (Львівський інститут ПриАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Жентичка М. Я., студентка (Інститут права, психології та інноваційної освіти, Національного університету «Львівська політехніка», м.Львів, Україна)

Успіх і результативність діяльності будь якого колективу залежить від чіткості, точності та злагодженості роботи працівників, що відзначаються на рівні сформованості формальних стосунків. Однак, як доказано науковими дослідженнями, важливе місце посідає роль керівника, який спрямовує їх діяльність. Маючи офіційні важелі впливу, він спонукає людей до продуктивної і результативної праці. Владні позиції керівника зміцнюються, якщо він завоює прихильність підлеглих завдяки особистим якостям – компетентності, рішучості, цілеспрямованості, енергійності, вміння пробуджувати ентузіазм тощо. Тобто для керівної особистості важливим є здатність виявляти лідерські якості, що ґрунтуються на неформальній основі.

Особливого значення набуває дослідження на виявлення здібностей до керівництва та лідерства у медичній сфері. Тому тема дослідження є актуальною.

Метою дослідження було виявлення психологічних якостей працівників, які можуть бути значущими для посади керівника.

Як відомо, керівництво базується на двох китах – вплив і влада – це два засоби, які дозволяють вносити зміни у поведінку, стосунки та відчуття інших людей. Керівника, який досяг влади лише завдяки своїй посаді і керує людьми винятково з цих позицій, відносять до формальних лідерів. Його влада поширюється переважно на виробничі відносини і здійснюється за схемою «начальник – підлеглий». Водночас лідерство – це також здатність впливати на поведінку окремих осіб чи робочої групи, але за рахунок наявності особистісних якостей, які відповідають зовнішнім і внутрішнім потребам групи. Лідерство ґрунтується на соціальній взаємодії у групі людей, на визнанні професіоналізму та компетентності особистості.

З позиції інтересів організації ідеальним є поєднання формальних і неформальних основ влади. Менеджер, будучи лідером, здійснює свої управлінські функції через призму неформального лідера. У підпорядкованому йому колективі складаються стосунки «лідер – послідовник», які значно тісніші та результативніші, ніж відносини «керівник – підлеглий».

Ефективного керівника характеризують як людину, здатну вказати підлеглим мету і скоординувати дії на шляху до її досягнення. Для лідера більш характерне підняти колективний дух і не лише вказати на мету, але дати насагу до неї йти. Розумний лідер допомагає людям відчувати себе важливою складовою всього колективу, необхідною і незамінною при русі вперед, до спільної мети.

У дослідженні брали участь 27 працівників Львівського приватного медичного центру. Вік досліджуваних від 35 до 48 років.

За допомогою комплексу методик було виявлено, що лише 19% опитаних можуть позитивно зарекомендувати себе у керівництві та лідерстві. Це сильні особистості, які виявляли гнучкість і професіоналізм у роботі, що можна вважати запорукою до згуртування колективу та об'єднання їх у команду однодумців. Для них характерні впевненість в собі і своїх силах, здатність здорового змагання з іншими; вони чесні і водночас амбіційні, прагнуть до кар'єрного росту та здобуття високого статусу. Їм властиві рішучість, здатність до ризику. Інтернальний локус контролю – це спосіб визнання власної відповідальності за те, що відбувається, а не покладання відповідальності на зовнішні обставини. Тому вони відповідальні за те, що відбувається у виробничих відносинах та міжособистісних стосунках, що поєднується з відповідальністю за сім'ю та здоров'я.

Як вважає Є. А. Климов, у керівництві людьми потрібен своєрідний талант, що передбачає уміння відсторонитися від особистого плану спілкування і «налаштуватися» на діловий стиль. Комунікабельність та товариськість дають змогу таким особистостям легко знаходити контакт, а активне уміння слухати – однодумців і прихильників.

Антоніс Малагардіс наголошує, що для успішного реформування медичної галузі стає необхідним удосконалення системи підготовки менеджерів у сфері охорони здоров'я. Фахівці нової генерації мають уособлювати в собі риси як керівника підприємства, так і лідера колективу. Це дозволить їм виконувати одні з головних умов успішної професійної діяльності – передбачати, адекватно оцінювати та приймати відповідні рішення щодо зворотної реакції колективу компанії, організації чи установи на запровадження нових методик діяльності. І недооцінювати цього не можна [4].

Якість кадрового потенціалу системи охорони здоров'я може визначатися ефективністю кадрового планування як одного з напрямів управління людськими ресурсами. Керівник медичного закладу чи керівник будь якого підрозділу в сфері охорони здоров'я часто синонімічно підмінюється поняттями «спеціаліст з державного управління охороною здоров'я» або «менеджер в охороні здоров'я», хоча за своїм змістом – вони різні [3]. Однак з точки зору психологічних якісних характеристик цілком можуть бути ототожені.

Тобто кадровий підбір осіб на посади керівників різних рангів в органи управління та медичні заклади може відігравати вирішальну роль у підтримці реалізації реформ здравооохоронної галузі, але й слугувати фактором злагодженої роботи колективу. Єдине, що відповідно до сучасних вимог для них необхідні нові знання та вимоги, які можна згрупувати таким чином [1]:

- 1) знання із сучасної охорони громадського здоров'я;
- 2) знання, вміння і навички із сучасного управління та менеджменту;
- 3) підвищення рівня економічної підготовки, оскільки модель майбутньої системи охорони здоров'я в Україні ґрунтується на нових фінансово-економічних засадах;
- 4) підвищення рівня правової освіти та правової культури управлінських кадрів.

За кордоном ведеться розмежування у підготовці менеджерів на два типи: управлінці загальної кваліфікації та управлінці-спеціалісти. На управлінців загальної кваліфікації покладено відповідальність за загальне управління медичним закладом, установою. А управлінці-спеціалісти відповідають за ефективне управління специфічними напрямками, такими як аналіз управлінських рішень та стратегій у системі охорони здоров'я, фінансів, бухгалтерського обліку, складання бюджету, маркетинг або управління людськими ресурсами [2].

Виходячи з проведеного дослідження можна зауважити, що в сучасних умовах сфера охорони здоров'я потребує переорієнтації поглядів на особистість керівника і вимагає змін у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації управлінців галузі охорони здоров'я в Україні.

Література

1. Авраменко Т. П. Кадрова політика у реформуванні сфери охорони здоров'я : аналіт. доп. / Т. П. Авраменко. – К.: НІСД, 2012. – 35 с.
2. Коваленко О. Наближення засад підготовки сучасних керівних кадрів з охорони здоров'я України до світових стандартів / О. Коваленко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – Вип. 2 (29). – С. 143-146.
3. Мельник Л. А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравооохоронної галузі// Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – № 11. – С. 1-7 /URL: www.dy.nauka.cjm.ua
4. Сіроштан Олександр Вітчизняна система охорони здоров'я: яким має бути сучасний керівник?// Фармацевтический рынок и фармрынок. Маркетинг и менеджмент. – 2006. – № 1. – січень 2006 URL: <http://library.if.ua/book/36/2443.html>

СУБ'ЄКТИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Мартинюк О.М., директор (Одеська загальноосвітня школа №12 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області)

Проблема запобігання корупції є однією з найбільш актуальних на сучасному етапі розвитку держави. У засобах масової інформації корупція розглядається як соціальне зло, але хто повинен протидіяти корупції, достеменних відповідей не дається.

Особливістю корупційних правопорушень є те, що вони вчинюються переважно особами, які самі створюють закони та нормативні акти і покликані намагатися примушувати інших до їх неухильного дотримання.

Незважаючи на заходи, які вживаються в Україні щодо запобігання корупції, її масштаби збільшуються з року в рік. Зараз можемо з певністю констатувати, що немає жодної сфери суспільного життя, де не панувала би корупція. Тому актуальним і важливим є питання, хто має проводити заходи щодо протидії корупції і які повинні бути ці заходи.

З погляду забезпечення дієвості та ефективності антикорупційної політики держави, досягнення її мети та виконання основних завдань надзвичайно важливим є чітке визначення зазначених суб'єктів та засад державної політики у сфері запобігання корупції.

Суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, залежно від сфери діяльності й повноважень, можна поділити на декілька рівнів.

До першого рівня належать: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України які здійснюють заходи в межах повноважень, визначених Конституцією України.

Повноваження Президента України вказані в ст. 106 Конституції України [1], до яких належать:

....11) призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора;

.....29) підписує закони, прийняті Верховною Радою України; (в тому числі в галузі запобігання корупції);

.....30) має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України. Наприклад, Указ Президента України №713/2019 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції».

Верховна Рада України відповідно до ст. 75 Конституції України [1] є єдиним органом законодавчої влади в Україні.

В ст.85 Конституції України закріплено повноваження Верховної Ради України, в тому числі в сфері запобігання корупції:

...3) прийняття законів; (прийнято Закон України «Про запобігання корупції»);

...11) розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; (в тому числі в галузі протидії корупції);

...33) здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією та законами України; (парламентський контроль, як одна з форм запобігання корупції) та ін.

Відповідно до статті 116 Конституції України [1] Кабінет Міністрів України має наступні повноваження в сфері запобігання корупції:

...2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

... 4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

...7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

... 9¹) утворює, реорганізовує та ліквідовує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади та ін.

Національне агентство з питань запобігання корупції утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України [1] (п. 3 ст 4 Закону України «Про запобігання корупції» [2])

Кабінет Міністрів України призначає Голову Національного агентства з питань запобігання корупції (п. 1 ст. 5 Закону України «Про запобігання корупції» [2])

При цьому Кабінет Міністрів України спрямовує і координує роботу органів виконавчої влади щодо запобігання корупції.

Наступний рівень суб'єктів протидії корупції – це спеціально уповноважені суб'єкти, які безпосередньо здійснюють заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [2] спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції - органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Координацію діяльності правоохоронних органів здійснюють у межах наданих повноважень, визначених законами, генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори, в тому числі і прокурори спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

До наступного рівня входять суб'єкти, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках – у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень, відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні заходів щодо запобігання і протидії корупції, у міжнародному співробітництві.

До таких суб'єктів належать уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції.

Так, відповідно до ст 13-1 Закону України «Про запобігання корупції» [2] вказано, що:

З метою організації та здійснення заходів із запобігання та виявлення корупції, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», утворюються (визначаються) уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції.

Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції утворюються (визначаються) в:

- Офісі Президента України, Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- апаратах Ради національної безпеки і оборони України, Рахункової палати, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Конституційного Суду України, Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; секретаріатах Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- апаратах та територіальних органах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України (крім Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства);
- апараті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, апаратах органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим;
- обласних, Київській та Севастопольській міських, районних, районних у місті Києві державних адміністраціях;
- апаратах Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських рад, Севастопольської міської ради, секретаріаті Київської міської ради;
- на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління державного органу (крім юридичних осіб, у яких відповідно до цього Закону затверджуються антикорупційні програми);
- у державних цільових фондах.

Підсумовуючи вказане, можливо зробити висновок: Чинне законодавство визначило перелік суб'єктів, які повинні здійснювати заходи протидії корупції. Також визначені спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.

Суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, залежно від сфери діяльності й повноважень, можна поділити на декілька рівнів.

До першого рівня належать: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України.

Другий рівень суб'єктів протидії корупції – це спеціально уповноважені суб'єкти, які безпосередньо здійснюють заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень. Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції - органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Третій рівень- уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30 – Ст.141. Із наступними змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр> (дата звернення: 20.10.2020р.)

2. Про запобігання корупції : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом від 01.08.2020, 922-19 – Електрон. дан. (1 файл). – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.10.2020р.)

ЛУДОМАНІЯ АБО ІГРОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ

***Моїсеєнко О.Г.,** викладач-методист (Херсонський базовий медичний коледж, м.Херсон, Україна)*

За часи Пірамід було відомо що людина любить грати. Вперше традиція робити ставки з'явилася в Стародавній Греції 5 – 6 віків до н.е. Найстарішою азартною грою були кості. Вони були знайдені на розкопках доісторичних поселень людини на території Стародавньої Месопотамії, а також в єгипетських пірамідах. Найстаріші гральні кості датуються 3500 роками до н.е. Про популярність гри свідчать малюнки на стінах гробниць фараонів, розписи на камінні та керамічних виробах, згадки в стародавній літературі.

Лудоманія виникає в країнах з добре розвиненим або практично неконтрольованим ігорним бізнесом. В мусульманських країнах ігроманія заборонена не лише законом, але й релігією. Найбільший відсоток азартних людей в країнах: Китай, Канада, США, Росія, Аргентина, Колумбія та інші. Україна не веде офіційний облік цих людей. Хоча офіційно в нашій країні ігровий бізнес заборонений, але підпільні казино працюють. Ігроманія рідко зустрічається як єдина проблема, частіше вона поєднується з алкоголізмом (43%), наркоманією (11%) та іншими психічними захворюваннями (25%), що ускладнює правильну діагностику та лікування.

Прогрес диктує нам нові умови існування. І вже в XXI столітті проблема ігрової залежності розглядається як захворювання. З 80 – х років минулого століття ряд країн для того, щоб підкреслити згубність цієї пристрасті і відмінність від простого захоплення, надали лудоманії статус хвороби. Хвороба відноситься до розладу звичок та потягів. В МКХ – «Це розлад, який проявляється в частих і повторних епізодах участі в азартних іграх, домінуючих в житті суб'єкта, які ведуть до зниження соціальних, професійних, матеріальних і сімейних цінностей». В США страждають на ігроманію 2- 3 % дорослого населення. 4 з 5 випадків це чоловіки в віці 20 – 30 років, більш 90 % починали грати в підлітковому віці. Залежні ігроки йдуть на великі витрати грошей і сил, активні мислиневі зусилля для досягнення виграшу.

Ігрові автомати, лотереї здаються безпечними розвагами та засобами зняття стресу. Також до них належать ігри в карти, рулетка, букмекерські контори, в том числі і он – лайн. Все гарно облаштовано, що сприяє посиленню сугестивного ефекту легкої можливості виграшу за короткий час та постійному бажанню відігратися та виграти ще більше.

Ігрові автомати розповсюджені давно по всьому світі. В 1970 – х роках в Англії виникла проблема відвідування кінотеатрів, до необхідності їх закриття, за рахунок зростаючої популяризації залів ігрових автоматів. В США, за даними 1996 року, кількість залежних від автоматів досягла 5 % населення. В Канаді в першу половину 1990 – х років число проблемних гравців виросло більш ніж на 75%. Розвиток сучасних технологій, доступність для населення

участі в азартних іграх, призвело до цієї проблеми і появи нових форм залежності, наприклад – *комп'ютерна залежність*. Вона має свої особливості:

- вразливі всі вікові категорії, в тому числі і діти молодшого віку;
- максимальна наближеність – комп'ютер є в кожній родині;
- важкість визначення початку патологічної залежності;
- неможливість виключити засоби комунікації із нашого життя.

За статистичними даними, в Україні більш ніж 55 % українців у віці до 21 року кожного дня проводять час в соціальних мережах, ще 26,9 % бувають на своїх сторінках раз на тиждень, 8,1 % - кілька разів на місяць. Серед 16 – 18 – літніх «мереже залежних» це 60 %, а серед 19 – 21 – трохи більше половини. Тільки 7% юнаків і дівчат живуть без Інтернету, 32,6 % - не уявляють свого життя без Інтернету. Лише 13,6 % можуть похизуватися відсутністю Інтернет залежності. Без соціальних мереж не можуть жити 23,3 % дівчат та 18,5 % юнаків.

Американські дослідники вважають азартні ігри серйозною проблемою, яка є загрозою для частини населення. Соціологічні дослідження американських психіатрів показують, що серед бідної частини населення пристрасть до азартних ігор зустрічається значно частіше, ніж серед заможних людей. В процесі гри виникає розслаблення, зняття емоційного напруження, відволікання від неприємних проблем, приємне проведення часу. За цим механізмом настає поступове втягування та розвивається залежність.

3 основні причини, які допомагають відрізнити залежність від гри:

1. виникають фінансові проблеми і порушуються міжособистісні відносини (розлучення, конфлікти в родині);
2. розповсюдженість протиправних дій;
3. високий суїцидальний ризик (до 40 % - скоюють спроби самогубства, у 32 – 70 % - суїцидні думки).

Розлад характеризується:

- вражається молодий вік;
- швидка десоціалізація людей, яка тягне значний прямий та непрямий економічний збиток для кожного з них, їх родин і суспільства в цілому;
- високою суспільною небезпекою – криміналізацією і віктимізацією хворих;
- наявністю великої кількості коморбідних розладів;
- відсутністю єдиного розуміння природи психопатії, клінічної динаміки, підходів до терапії та профілактики даного розладу.

Основні причини виникнення:

- відчуття самотності, хронічна туга. Люди, схильні до меланхолії, у яких наявність ендорфінів в крові знижена з самого початку, вони гарантовано підсідають на гру в гонитві за ейфорією;
- почуття незадоволення, воно штовхає людину проявляти себе в грі.

Нереалізованість в реальному житті, незадоволення собою, людина намагається виразити себе в грі, де набагато легше стати «переможцем», ніж в реальному житті. Чим успішніше результати в грі, тим більше він хоче повернутися до неї знову і знову.

- почуття легкої наживи. Отримавши один раз виграш, і відчувши хвилю адреналіну від легких грошей, людина намагається повторити свій успіх в грі, який часто не повторюється.

Люди з ігровою залежністю мають наступні особистісні особливості:

- високу «соціальну сміливість» - схильність до ризику, розгальмованість, аномальний стиль поведінки;
- «домінування почуттів» - схильність до непостійності, вплив випадку або обставин, зниження дотримання загальноприйнятих норм та заборон в поведінці та між особових контактах;
- «експресивність» - емоційна дезорієнтація мислення, спонтанна віра в удачу;
- «напруженість» - активна незадоволеність прагнень;
- «нестійкість самоконтролю» - конфліктність уявлень про себе, неадекватність самооцінки (незалежно від вікової групи).

Самим небезпечним є підлітковий період. Починається гормональна перебудова організму, додається недостатність уваги батьків, невпевненість в собі, брак спілкування з ровесниками та проблеми в навчанні. Підлітки починають йти в віртуальний світ.

Статистика показує, що підлітки ототожнюють себе з ігровим персонажем, заводять дружбу від його імені і навіть закохуються. Вони практично живуть в віртуальній реальності.

Перебування в Інтернеті у підлітків не обмежується іграми. Вони проводять багато вільного часу скачуючи музику, загружаючи фотографії, спілкуючись з друзями в соцмережах. Соціальні мережі стали справжнім стихійним лихом. Їх популярність в поєднанні з відсутністю життєвого досвіду та спробами самоствердитися невпинно веде до виникнення залежності. Їх кількість збільшується в залежності від віку:

14, 1 % - 11 років

25,8 ;% - 13 років

33,7 % - 15 років

26,8 % - хлопчики та 21,9% - дівчата.

Наслідки життя для підлітків в соцмережах:

- відсутність навичок життя в реальному світі;
- зниження здібності розмірковувати логічно, критично оцінювати інформацію;
- неадекватна поведінка, не прогнозовані емоції, нетерпимість, агресія;
- спроби суїциду через відмінності життя в реальності та мережі.

Більше половини користувачів мережі у віці від 14 років проглядають сайти з небажаним контентом, 19 % спостерігають сцени насилля, 16 % - захоплюються азартними іграми. Приблизно 1/3 шкідливого ПЗ, яке існує в наш час, створено підлітками. Діти починають цікавитися розробкою кодів, стикаючись з проблемами під час гри он – лайн.

Зв'язок між хобі та Інтернет залежністю:

- 100 % користувачів які мають хобі – незалежні чи слабо залежні;
- серед абсолютно залежних користувачів 28,6 % (але для них хобі і проведення часу в Інтернеті ідентичне).

Є прямий зв'язок між відсутністю розпорядку дня та Інтернет залежністю:

- 100 % незалежних завжди планують свій час;
- 40 5 – серед слабо залежних;
- 30 % - середньо залежних;
- 3 % - сильно залежних;
- 0 – для абсолютно залежних.

Діти та підлітки потребують самовираження. Якщо не має інших засобів поділитися своїм емоціями та енергією, вони йдуть в Інтернет. Дослідники TNS Russia провели масштабне дослідження та дізналися, що за останні 15 років кількість ігromанів в Росії збільшилася на 20 %. Кількість людей, які в місяць читають хоча б одну книгу, скоротилося на 15 %. В дослідженні приймали участь більш ніж 200 тис. росіян.

89 % опитаних у віці від 12 до 30 років обирають комп'ютерні ігри ніж книжки. А люди від 35 років люблять читати книги та газети, а не грати. В 2000 році більш 53 % росіян відносили себе до «читаючих» людей, тоді як зараз, таких приблизно 38%.

Наслідки ігрової залежності подібні наслідкам хвороб хімічної залежності. Починається деградація, розпад особистості. Всі людські цінності йдуть на другий план, а згодом взагалі перестають цікавити. Соціальні наслідки ігromанії також важкі, як і при наркоманії та алкоголізмі. Це злочинність, втрачена робота, покинута родина. Втрата інтересу до реального життя, уникання життєвих проблем. Як наслідок – депресія.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Петринич О. Г. , старший викладач (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів)

Санопал М. І. , студентка (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів)

Коли говорять про надання психологічної допомоги, то більш за все мають на увазі саме психологічне консультування. Тобто воно є більш поширеним у порівнянні з іншими варіантами

впливу на психіку, як то психотерапія чи психокорекція. Дехто досі вважає, що ці поняття є синонімами, адже, і там, і там може використовуватись групова форма роботи і однакові техніки. А найголовніше, те, що всі вони мають одну кінцеву мету – це продуктивний вихід з конфлікту (міжособистісного чи внутрішньо особистісного), адекватні умови для функціонування та розвитку особистості.

Психологічне консультування – це процес взаємодії двох чи більше людей у атмосфері довіри, коли спеціальні знання консультанта спрямовані на надання психологічної допомоги клієнту чи групі клієнтів в оперативному розв’язанні проблем, виявленні особистісних ресурсів чи створенні перспективних програм розвитку [3].

Індивідуальне консультування – це вид спеціально організованого спілкування, у процесі якого психолог-консультант допомагає клієнтові дослідити і прояснити свою життєву ситуацію, актуалізувати додаткові сили і здібності, щоб знайти вихід із складних для нього обставин [1].

Психологічне консультування є особливо організованим спілкуванням між фахівцем і його клієнтом, спрямоване на підтримку клієнта, на роботу з його станами, взаєминами, проблемами, конфліктами [2].

Психологічне консультування має певну кількість етапів і один з них може бути у формі психокорекції. Як консультування, так і корекція можуть бути індивідуальними та груповими. Групова психокорекція може зробити вагомий внесок у розвиток теоретичних засад практичної психології. У малій групі є можливість створити лабораторні умови для дослідження особливостей спілкування між її членами, прослідкувати характер їхньої взаємодії. Це важливо й з огляду на те, що в кожній людини навички спілкування формувалися у взаєминах з іншими людьми. Перевага групової психокорекції над індивідуальними формами в тому, що тут є змога цілісно вивчати психіку в її реальних проявах у стосунках.

Психотерапія спочатку була більшою мірою пов’язана з медициною, тобто формувалась та розвивалась як галузь медичної допомоги. Психокорекція спочатку була більш пов’язана з дефектологією, застосовується у віковій та педагогічній психології.

Плутанина у визначенні виду допомоги може бути у випадку, коли психолог має справу не з аномальними особам, а з тими, хто перебуває в межах норми, які не потребують допомоги в інтелектуальному, а мають потребу в особистісному розвитку. Для розмежування видів психологічної допомоги пропонується зважати на їх цілі та методи.

Мета психотерапії – створення умов для повноцінного становлення особистості, мета психологічної корекції – усунення недоліків у розвитку особистості. Завдання психологічної корекції мають певну смислову відмінність, хоча можуть підпорядковуватися психотерапевтичній меті як більш загальній. Що ж до методів, то психологічна корекція на відміну від психотерапії не має своїх спеціальних методик, а користується залежно від потреб методами психотерапії, педагогіки, медицини [4].

Психокорекція завжди орієнтується на певні норми в психічних процесах, станах тощо та вікові особливості. Тобто, будь-який психокорекційний вплив реалізується базуючись на теоретичні уявлення про норми перебігу пізнавальних та емоційних процесів в певній віковій категорії.

Тож, психологічна корекція має більш виражений цілеспрямований характер впливу на чітко зазначену сферу (поведінкову, інтелектуальна чи емоційну) і потребує більше часу ніж консультування. Тому що вона має на меті виправляти відхилення у процесах розвитку особистості та, не рідко і її оточення.

Психотерапія зосереджена на більш ґрунтовному проникненні в особистість і здійснює конструктивні та позитивні зміни у її взаємостосунку зі світом через зміну само- і світосприймання.

Основними етапами психокорекційної роботи є діагноз, прогноз, створення психологічно-педагогічної корекційної програми, її виконання та аналіз її ефективності. У діагнозі (на основі психологічної діагностики з використанням тестів) фіксуються показники психічного розвитку, їх відповідність нормам, формулюється гіпотеза щодо причин відхилень. Психологічний діагноз включає також формування прогнозу. Прогноз є передбаченням подальшого розвитку особистості

за умови своєчасної корекції та за відсутності такої. Особливостями програми корекції є наявність суто психологічної та педагогічної частин.

Таким чином, особливість психологічного консультування як самостійного напрямку психологічної допомоги визначається специфікою проблеми, з якою звертаються, ставленням до клієнта не як до хворого, сутністю і методами роботи. Переважно консультування має тривати до 10 зустрічей (переважно 5-6) для того, щоб виявити скаргу, сформулювати запит та попрацювати з проблемою клієнта.

Література

1. Горностай П. П., Васьковская С. В. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход. - К.: Наук. думка, 1995.
2. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина. – К.: Главник, 2007. – С.144.
3. Хомич Г. О., Ткач Р. М. Основы психологического консультирования: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004. — 152 с.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ВІДНОСИН НОТАРІАТУ ІЗ ДЕРЖАВОЮ, КЛІЄНТАМИ ТА НОТАРІАЛЬНИМИ ПАЛАТАМИ (ЗГІДНО ТИПОВОГО КОДЕКСУ НОТАРІАТУ)

Солошенко Ю.В., приватний нотаріус (Дніпровський міський нотаріальний округ, м.Дніпро)

Міжнародним союзом нотаріату було прийнято та уніфіковано так званий Типовий кодекс нотаріату (далі - Кодекс), в якому визначено засадничі імперативи нотаріальної діяльності, які є критеріями визначення професійної придатності нотаріусів. Ці імперативи є принципами нотаріальної діяльності та відліковими положеннями у визначенні професійної дієздатності окремих нотаріусів.

Тлумачення п.5.1. може бути доповненим тлумаченням ст.13 Кодексу, в якій зафіксовано зв'язок між кваліфікацією та компетенцією нотаріусів. Отримавши відповідну юридичну кваліфікацію, нотаріус отримує від держави та професійної спільноти свою компетенцію та юрисдикцію [1].

Обсяг компетенції та юрисдикції, згідно ч.1-2 ст.13 Кодексу, складають відповідні аутентифікаційно-документарні функції щодо складання актів та угод, так званих «актів добровільної юрисдикції» та інших актів або угод, які підлягають відповідній реєстрації в державних реєстрах. Компетенція та юрисдикція нотаріуса, отже, є похідною від державної виконавчої влади, а її авторизованість цією владою визначає професійну придатність нотаріусів.

До особистих критеріїв, згідно п. 5.1-5.6, 5.8 віднесено законність, неупередженість, незалежність, повагу до основних прав, готовність, старанність та відповідальність [1].

Вимога щодо законності (п.5.2) включає уникнення шахрайства як зловживання довірою щодо клієнтів та заподіяння їм різної шкоди, як майнової, так і немайнової. Ця шкода може впливати із невірного оформлення документів, нез'ясованих обставин укладання різних угод та ін. Законність в зазначеному пункті визначено як документарну презумпцію діяльності нотаріуса. Це означає, що ця умова передує його діяльності і супроводжує будь-які нотаріальні акти [1].

Автори наполягають на правильності та компетентності виконання функцій нотаріату, що передбачає збалансовування державних та приватних інтересів при складанні документів. Державні інтереси в цьому випадку є відображеними в законах, а приватні інтереси – в потребах клієнтів та їх запитах щодо аутентифікації правочинів, відображених у документах.

З іншого боку, зацікавленість щодо підтримки інтересів клієнтури не повинна конфліктувати із принципом законності, на чому наголошує п. 5.3. Автори Кодексу уточнюють, що юридична визначеність як основа законності (йдеться про формальну визначеність юридичних норм) має превалювати над корисливими інтересами сторін [1].

Проте, найважливішими нормами в дотриманні цієї професійно-етичної вимоги є інформування недостатньо інформованих учасників правовідносин, фокусування уваги на слабіших в юридичному відношенні учасниках та пропозиції щодо консультування всіх зацікавлених осіб.

Нотаріус, отже, не може користуватися слабкостями сторін, що полягають в їх недостатній юридичній інформованості, тій чи іншій статусній обмеженості (інвалідності, розумової відсталості тощо) і пропонувати всім учасникам нотаріального процесу за його участю рівноцінну консультаційну допомогу.

Ч.3 п.5.3. забороняє нотаріусу складати такі документи, від складання яких буде залежати його особиста вигода. Отже, нотаріус не може бути вигодоотримувачем в правочинах, де предмет таких правочинів може стосуватися його особистих майнових або немайнових інтересів [1]

П. 5.4. регламентовано професійно-етичний принцип незалежності. Незалежність нотаріусів стосується членів своєї професійної спільноти, адміністрації та сторін правовідносин, в яких вони є учасниками. Незалежність щодо членів професійної спільноти означає заборону на укладання різних угод та тіньове групоутворення, яке могло б зашкодити професійній репутації нотаріусів та авторитету нотаріату як соціально-юридичного інституту. Незалежність, проте, не виключає колегіально-групового співробітництва нотаріусів із судовою владою (ст. 9 Кодексу) та іншими державними органами та організаціями (ст. 10 Кодексу) [1].

Ст. 9 обмежує саме співробітництво рамками камеральних (професійно-корпоративних) обов'язків, що впливають із делегованих нотаріусам повноважень практикуючих юристів та представників державної влади. Саме наявність цих повноважень легітимізує їх співробітництво із судовими органами (в законно-визначених державною межах) та іншими органами та установами (ст. 10) [1].

Хоча самою статтею перелік цих органів, установ та агенцій чітко не окреслюється, йдеться про органи державної влади та управління, юридичних та фізичних осіб всіх форм власності та підпорядкування, з якими нотаріуси можуть взаємодіяти при реалізації необхідних правочинів/процедур на засадах делегованих їм повноважень.

При цьому нотаріуси також зобов'язуються до виконання функцій стеження/нагляду за колегами-юристами задля виконання останніми необхідних законних вимог. Нотаріуси взаємодіють із позначеними особами, органами та організаціями на засадах представництва професійних палат та асоціацій. Отже, у такій взаємодії вони представляють не себе, а професійну спільноту та соціально-юридичний інститут, що також впливає із принципу законності. Згідно ст. 9, ця взаємодія має на меті «поліпшення розвитку і застосування справедливості і соціального світу» [1].

Література

1. Deontology and Rules of Organization for Notariats.- URL: <https://www.uinl.org/organizacion-de-la-funcion>

ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В СУДАХ

Бабчук А., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Формування сучасної судової системи, яка покликана забезпечити захист прав людини, відновити порушені права видається можливим за умови підбору висококваліфікованих доброчесних суддів, та інших працівників, які сприяють забезпеченню діяльності суду.

Правовому статусу судді останнім часом приділяється достатня увага (зокрема, збільшується матеріальне забезпечення, створюються умови для професійного розвитку, тощо), що, нажаль не можна сказати про правове становище працівників, які проходять державну службу в судових органах.

Актуальність теми дослідження обумовлена об'єктивними якісними змінами, які характеризують сучасну національну судову систему в умовах організаційно-внутрішніх перетворень, що зумовлює необхідність аналізу основних принципів функціонування державної служби в судових органах.

У філософському словнику зазначається, що категорія «принцип» у перекладі з латинської мови («*principium*») означає буквально основу, першоджерело, керівну ідею, основне правило поведінки, вихідне положення якого-небудь явища (вчення), організації, діяльності тощо [1, с. 294]. На думку Ю.М. Грошевого, це «узагальнена сутність явища. А суті не буває більше або менше, її завжди буває стільки, щоб надати явищу, предмету якісної самотності» [2, с. 56]. За іншим підходом, дефініція «принципи» визначається, як категорія, яка є вторинною, оскільки

визначає першооснову, базу, першоджерело якое явища та є багатокomпонентною, оскільки розкриває уявлення про останнє на підставі абстрактних характеристик » [3, с. 179].

Принципи функціонування державної служби судових органів слід розглядати через аналіз положень, які закріплені в Законі України «Про державну службу», з особливостями характерними для проходження державної служби в суді.

Відповідно до Закону України «Про державну службу» державна служба здійснюється з дотриманням десяти основних принципів. Зокрема: 1) верховенства права; 2) законності; 3) професіоналізму; 4) патріотизму; 5) доброчесності, 6) ефективності; 7) забезпечення рівного доступу до державної служби; 8) політичної неупередженості; 9) прозорості; 10) стабільності [4].

Принцип верховенства права реалізується через спрямованість реалізації повноважень працівника суду на забезпечення пріоритету прав і свобод людини.

Принцип законності означає обов'язок працівника суду діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Відповідні повноваження закріплені в положеннях, посадових інструкціях, розпорядженнях, тощо.

Принцип професіоналізму реалізується через компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків державного службовця суду, а також вільне володіння державною мовою (за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону). Для цього, створюватись умови для постійного підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності. З метою перевірки професіоналізму працівника щорічно проводиться оцінювання (за потреби, може проводитись і частіше).

Державні службовці суду зобов'язані дотримуватись принципу патріотизму, який проявляється у відданості та вірному служінні Українському народові.

Принцип доброчесності в судовій системі набуває особливого значення, оскільки в певній мірі його зміст пов'язується з корупційними ризиками, притаманними судовій гілці влади. Для реалізації цього принципу на практиці вимагається спрямування дій працівників суду на захист публічних інтересів та відмову від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих їм повноважень.

Принцип ефективності реалізується через призму раціонального і результативного використання ресурсів для досягнення цілей державної політики, що означає спрямування дій працівника суду на результат .

Принцип забезпечення рівного доступу до державної служби дозволяє здійснити підбір кадрів в суд без проявів будь – якої дискримінації або надання переваг. Для цього, в установленому порядку проводиться конкурс, який має бути відкритим та прозорим.

В роботі суду його працівники повинні також слідувати такому принципу, який передбачає політичну неупередженість та означає недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків.

Прикладом принципу прозорості у функціонуванні органів суду може бути розміщення інформації на офіційних веб-ресурсах суду про діяльність державного службовця, крім випадків, визначених Конституцією та законами України.

Важливим у реалізації кадрової політики суду є дотримання принципу стабільності, який проявляється у призначенні працівників, віднесених до категорії державних службовців безстроково (крім випадків, визначених законом), у незалежності персонального складу від кадрових змін (як на центральному, так і на рівні суду).

Аналіз принципів, закріплених в Законі України «Про державну службу» дає підстави класифікувати їх за спрямуванням на 2 групи. До першої групи пропонуємо віднести принципи, які безпосередньо стосуються правового статусу державного службовця, проходження ним служби (наприклад, принципи забезпечення рівного доступу до державної служби та стабільності), до другої групи – принципи, які визначають напрямок функціонування державної служби (наприклад, принципи верховенства права, законності, професіоналізму, тощо).

Законом України «Про державну службу» визначено, що правове регулювання державної служби здійснюється Конституцією України, цим та іншими законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постановами

Верховної Ради України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби [4].

У зв'язку з чим, можна стверджувати, що перелік принципів функціонування державної служби, визначений в Законі України «Про державну службу» не є вичерпним і може міститися й в інших нормативно-правових актах, в тому числі міжнародних.

Окрім цього, слід розглянути можливість впровадження в діяльність суду й інших принципів, на підставі яких може здійснюватись забезпечення функціонування державної служби в суді, з урахуванням особливостей, зумовлених сферою їх діяльності, зокрема: принципу незалежності та неупередженості; об'єктивності; чесності і невідчужуваності; дотримання етичних норм; результативності, тощо). До прикладу, такі принципи можуть бути закріплені на рівні спеціалізованих нормативно-правових актів суду, в тому числі в Типовому положенні про апарат суду.

Також вважаємо, що принципи сформульовані головним чином для суддів, рівною мірою можуть застосовуватись і до інших працівників суду, зокрема державних службовців.

Отже, можна прийти до висновку, що комплексне впровадження та дотримання в діяльності апарату суду вищезазначених принципів, на всіх етапах її функціонування дозволить сформувати професійний кадровий склад державних службовців, забезпечити стабільність в роботі та ефективне виконання працівниками суду завдань та функцій.

Література

1. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. 4-е изд. М.: Политиздат, 1981. 445 с.
2. Кримінальний процес України: підручник / за ред. Ю.М. Грошевого, В.М. Хотенця. Харків: Право, 2000. 496 с.
3. Іванов С. Принципи державної митної політики в Україні: Поняття, зміст і критерії класифікації. *Підприємство, господарство і право*. 10. – 2018. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/36.pdf> (дата звернення 05 жовтня 2020 р.).
4. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення 17 липня 2020 р.)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Білоконь Д.С., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Інформаційне суспільство (Information society) - теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання.

22 липня 2000 року прийнята “Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства”[1], документ, в якому фактично вперше на міжнародному рівні задекларовано нові зміни в суспільній формації, вперше вказано напрям подальшого розвитку людства.

На Всесвітньому саміті ООН з інформаційного суспільства (перший - у 2003 р пройшов в Женеві, другий - в 2005 р в Тунісі) розглядалася проблема всебічного розширення застосування ІКТ у всіх країнах світу. Застосування ІКТ розглядається, як основа для сталого розвитку практично всіх елементів соціальної інфраструктури, а саме: е-уряд, е-комерційна діяльність, е-навчання, е-охорона здоров'я, е-зайнятість, е-охорона навколишнього середовища, е-сільське господарство, е-наукова діяльність і ряд інших. За підсумками саміту, ЮНЕСКО виступило з документом "Від інформаційного суспільства до суспільства знань". В його основі лежить твердження, що сьогодні потрібно говорити не стільки про поширення інформаційних потоків,

скільки про можливість їх якісного засвоєння як основи нових знань, фундаменту суспільства, що динамічно розвивається. Відповідно до своєї позиції ЮНЕСКО виділяє такі принципи, дотримання яких є неодмінною умовою розвитку справедливих товариств знань: культурне розмаїття; рівний доступ до освіти; загальний доступ до інформації, що є суспільним надбанням; свобода самовираження.

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства: діяльність всесвітньої відомої школи кібернетики; формування на початку 90-х років минулого століття концепції та програми інформатизації; створення різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ) і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення.

За цей час сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації. Відповідно до Указу Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 “Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”[2], розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275 “Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік” розвиток електронного урядування визначено одним з першочергових пріоритетів реформування системи державного управління. Також у рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна має забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог.

Україна готує і має значну кількість висококваліфікованих фахівців з ІКТ, математики, кібернетики; у країні постійно зростає та поновлюється парк комп'ютерної техніки, сучасних систем та засобів телекомунікації, зв'язку; високою є ступінь інформатизації банківської сфери.

Ці та інші передумови дають підстави вважати, що вітчизняний ринок ІКТ перебуває у стані активного становлення та за певних умов може стати фундаментом розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Разом з тим ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки: відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів; ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на інформатизацію, впровадження ІКТ у соціально-економічну сферу, зокрема в сільське господарство, є низькою; наявне відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо; рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів держави є низьким; розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній; створення інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет відбувається повільно; рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних ІКТ - повільним; рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність україномовних інформаційних ресурсів - недостатньою; рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження ІКТ є недостатнім, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя; спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення "інформаційної нерівності" між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення; не вирішуються у повному обсязі питання захисту авторських прав на комп'ютерні програми, відсутні системні державні рішення, спрямовані на створення національних інноваційних структур (центрів, технополісів і технопарків) з розробки конкурентоспроможного програмного забезпечення.

Водночас склалися такі передумови, які вимагають прискореного розвитку інформаційного суспільства в Україні. Насамперед це пов'язано із соціально-економічною нерівністю, яка виникає

між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, внаслідок суттєвої різниці в темпах зростання обсягів та номенклатури товарів і послуг, які виробляються та надаються за допомогою ІКТ. Така нерівність негативно впливає на конкурентоспроможність країн і життєвий рівень людей.

Становлення інформаційного суспільства змусило переглянути пріоритети державної інформаційної політики провідних країн світу, розробляти і впроваджувати державні програми, спрямовані на сприяння формуванню і розвитку інформаційного суспільства або окремих його складових: використання мережі Інтернет, впровадження дистанційної освіти, е-уряду, розвиток е-комерції, е-медіцини і віртуальної спільноти. Аналіз міжнародного досвіду показує, що не існує єдиної успішної програми розвитку інформаційного суспільства. Кожна стратегічна програма або план повинні бути індивідуальними і враховувати специфічні особливості кожної країни або регіону.

Література

1. Окінавська Хартія Глобального Інформаційного Суспільства [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www/Liga.net>.
2. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” : Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

ДО ПИТАННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Боднарук В.В., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Діяльність Національної поліції України як правоохоронного органу обумовлюється змістом її повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання завдань у зазначеній сфері, тобто – її правовим (адміністративно-правовим) статусом. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «статус» описується як правове становище громадян, державних і громадських органів, міжнародних організацій [1, с.1387]. У науковій літературі існують різні погляди на зазначене поняття. Так, О.О. Бандурка вважає, що правовий статус органу державної влади – це сукупність його повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених на нього завдань [2, с. 23]. На думку А. Т. Комзюка, правовий статус державного органу охоплює: місце органу у системі виконавчої влади; рівень і форми правового регулювання; межі відання; систему об’єктів підпорядкування; коло завдань; права і обов’язки (правомочності його посадових осіб); функції [3, с. 63].

Адміністративно-правовий статус є одним із аспектів (видів, проявів) загального правового статусу, серцевиною якого, на думку більшості науковців, є сукупність суб’єктивних прав та обов’язків, закріплених нормами адміністративного права, які реалізуються зазначеним органом у рамках адміністративних правовідносин та поза ними [4, с. 64]. Найчастіше елементами адміністративно-правового статусу органу публічної влади, яким є Національна поліція України, називають: мету діяльності; завдання; функції; принципи діяльності; правові приписи, що регламентують порядок утворення, реорганізацію, ліквідацію органу, його структуру, лінійну і функціональну підпорядкованість; компетенцію; юридичну відповідальність працівників.

Аналіз положень основних нормативно-правових актів з питань організації і діяльності Національної поліції України дозволяє виділити *характерні риси* зазначеного правоохоронного органу, а саме: а) Національна поліція України має широке коло виключних адміністративних повноважень у правоохоронній сфері, що обумовлюються специфікою мети її діяльності та завданнями; б) виконуючи свої завдання, Національна поліція України вступає у адміністративні правовідносини з іншими суб’єктами; в) організація діяльності Національної поліції України здійснюється на основі норм права, переважна більшість з яких є адміністративними; г) зазначені норми регламентують цільовий, організаційний та компетенційний аспекти діяльності Національної поліції України; г) зміст адміністративно-правового статусу Національної поліції України як правоохоронного органу закріплюється у нормативно-правових актах з питань її організації і діяльності.

Аналіз *цільових* елементів адміністративно-правового статусу Національної поліції України, здійснений з урахуванням положень Закону України «Про Національну поліцію» [5], інших нормативно-правових актів, дозволяє виділити *мету* Національної поліції України як правоохоронного органу: 1) організація та забезпечення політики держави щодо забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави; 2) протидія злочинності; 3) підтримання публічної безпеки; 4) надання у межах, визначених законом, послуг особам, особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Відповідно, *ціль* Національної поліції України як правоохоронного органу полягають у виконанні конкретних поставлених задач. Закон України «Про Національну поліцію» у якості *принципів* діяльності останньої закріплює: верховенство права; дотримання прав і свобод людини; законність; відкритість та прозорість; політична нейтральність; взаємодія з населенням на засадах партнерства; безперервність.

Аналізуючи *організаційні* складові адміністративно-правового статусу Національної поліції України, відмітимо наступне: а) *структуру* Національної поліції України складають центральний орган управління поліцією та територіальні органи; б) у *складі* Національної поліції України функціонують кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення; 3) у Національній поліції України існують *спеціальні процедури* конкурсного добору на службу в поліції та /або на зайняття вакантної посади; 4) діяльність Національної поліції України здійснюється у різних *формах*, різними *методами* (зокрема, адміністративними), в межах різних *процедур*.

Аналіз *компетенційних елементів* адміністративно-правового статусу Національної поліції України як правоохоронного органу обумовлює виділення, зокрема, такого: а) основним *завданням* поліції є реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; б) основними *функціями* Національної поліції України є: соціально-сервісна; превентивно-профілактична; кримінально-процесуальна; оперативно-розшукова; дозвільна; охоронна; матеріально-технічна; міжнародного співробітництва; інформаційного забезпечення; науково-методична; кадрова; соціально-правового захисту; в) *права, обов'язки та відповідальність* Національної поліції як елементи її адміністративно-правового кореспондуються не з Національною поліцією України як такою, а з її посадовими особами, тобто, є складовими адміністративно-правового статусу останніх; г) основними *обов'язками* поліцейських є: неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського; професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва; поважати та не порушувати права і свободи людини; надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я; зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків; інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді; г) у разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну *відповідальність* відповідно до закону. У правовідносинах з приводу притягнення до юридичної відповідальності співробітники поліції виступають у якості *спеціального суб'єкта*.

Отже, зміст адміністративно-правового статусу Національної поліції України як правоохоронного органу складають правові норми та правові відносини, переважно, адміністративного характеру, які у сукупності регламентують цільовий, організаційний та компетенційний аспекти діяльності останньої. Будь-який із елементів адміністративно-правового статусу Національної поліції України має особливе призначення та виконує унікальну функцію, тому є незамінним для виконання поставлених перед Національною поліцією задач.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.

2. Бандурка О. О. Державна податкова служба в Україні: система, правовий статус, модернізація. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 234 с.
3. Комзюк А. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи: дис....канд. юрид. наук: 12.00.07./ Націон. універ. внутр. справ. Харків, 2003. 196 с.
4. Коломоець Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII від 02.07.2015 р. Дата оновлення: 22.04.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 05.07.2020).

АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Довбуш О., ад'юнкт (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Інтерес до адміністративного нагляду протягом багатьох років залишається досить високим, та у сучасній науці адміністративного права трапляються спроби надати цьому складному адміністративно-правовому явищу чітко виражений характер, визначити його поняття, сутність та елементи.

Важливішим завданням держави є забезпечення безпеки громадян від протиправних посягань і одним із засобів щодо вирішення цього завдання є адміністративний нагляд.

Адміністративний нагляд, здійснюваний органами Національної поліції, посідає особливе місце серед видів адміністративного нагляду [1, с.1].

Адміністративний нагляд поліції поділяється на два види:

- 1) загальний;
- 2) спеціальний.

Загальний адміністративний нагляд поліції — це нагляд за додержанням загальнообов'язкових та інших правил. До них належать: правила перебування іноземців, правила дозвільної системи.

Спеціальний адміністративний нагляд поліції — це нагляд за поведінкою певної категорії громадян.

Загальний адміністративний нагляд поліції здійснюється стосовно невизначеного кола осіб за дотриманням ними загальнообов'язкових правил та за визначеним колом суб'єктів і запевним колом питань.

В плані виникнення і розвитку поліцейського (адміністративного) нагляду у юридичній літературі це питання досконально не розглядалося, по деяким питанням були опубліковані тільки фрагментарні результати досліджень [2, с.1].

Адміністративний нагляд поліції установлюється з метою запобігання вчиненню злочинів окремими особами, звільненими із місць позбавлення волі, та здійснення на них виховного впливу. [4].

Підставами для встановлення адміністративного нагляду осіб, звільненими від відбування покарань є:

- вирок суду, що набрав законної сили, - щодо осіб засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

- матеріали установ виконання покарань - щодо осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства.

Порядок підготовки матеріалів в установах кримінально-виконавчої системи щодо встановлення судами адміністративного нагляду:

Установи виконання покарань:

- здійснюють облік засуджених та збирають відомості про поведінку під час відбування покарання в установах кримінально-виконавчої системи осіб.

- готують матеріали, що свідчать про небажання засудженого стати на шлях виправлення та свідчать про доцільність встановлення адміністративного нагляду.

- готують матеріали стосовно раніше судимих осіб, які підпадають під дію Закону, що підтверджують необхідність встановлення адміністративного нагляду для розгляду їх на комісії.

- направляють до суду подання, у якому мають бути визначені обмеження, які пропонує встановити начальник органу внутрішніх справ, на територію якого прибуде раніше судимий, щодо якого встановлено адміністративний нагляд.

- направляють постанови суду про встановлення адміністративного нагляду за обраним піднаглядним місцем проживання для виконання відділами поліції за місцем реєстрації.

З метою якісної і своєчасної підготовки матеріалів для встановлення адміністративного нагляду за особами, які підлягають звільненню з установ виконання покарань, здійснюються такі функції:

- відділ по контролю за виконанням судових рішень не пізніше, ніж за три місяці до закінчення строку відбування засудженими покарання, складає списки осіб, які підпадають під дію Закону, і передає їх до відділу виховної і соціально-психологічної роботи, відділу нагляду і безпеки, оперативного відділу та медичної частини установи виконання покарань.[3, с.2-3].

- відділ нагляду і безпеки за формою, готує запит до відділу поліції, на територію обслуговування якого має прибути особа, щодо якої можливе встановлення адміністративного нагляду.

- оперативний відділ виявляє злочинні зв'язки і наміри осіб, які підпадають під дію Закону, та у взаємодії з відділом нагляду і безпеки вивчає надані відділом по контролю за виконанням судових рішень списки і визначає коло осіб із числа засуджених, щодо яких є законні підстави для порушення питання про встановлення адміністративного нагляду. Відділ виховної і соціально-психологічної роботи та відділ по контролю за виконанням судових рішень готує стосовно таких засуджених характеристики, копії вироків, довідки про застосовані заходи заохочення і стягнення та інші матеріали, які вказують про небажання засудженого стати на шлях виправлення та свідчать про доцільність встановлення адміністративного нагляду. [3, с.3-4].

- медична частина подає довідку про стан здоров'я засудженого та проходження курсу лікування від наркоманії, алкоголізму, тощо.

- відділ нагляду і безпеки узгоджує зібрані матеріали з першим заступником начальника установи, затверджує їх у начальника та подає до розгляду на комісії установ виконання покарань з метою порушення питання про встановлення адміністративного нагляду за засудженими.

До складу комісії, яка розглядає матеріали про доцільність встановлення адміністративного нагляду щодо конкретної особи, належать: начальник, його перший заступник та заступник із соціально-психологічної роботи, начальники оперативного відділу, відділу по контролю за виконанням судових рішень та відділу нагляду і безпеки, медичної частини.

Рішення про необхідність встановлення адміністративного нагляду щодо особи приймається комісією [3, с.3-4].

- відділ нагляду і безпеки та оперативний відділ ведуть обліки осіб, щодо яких порушувалося питання про встановлення адміністративного нагляду та про надходження з відділу поліції пропозицій щодо обмежень дій, у журналі реєстрації постанов суду про встановлення адміністративного нагляду.

Подання підписується начальником установи та передається разом з матеріалами до відділу по контролю за виконанням судових рішень. Разом з поданням до суду надсилаються копія вироку та матеріали, що свідчать про необхідність встановлення адміністративного нагляду за відповідною особою.

Особа, стосовно якої внесено подання про встановлення адміністративного нагляду, викликається (доставляється) в судове засідання. Особі, стосовно якої внесено подання про встановлення адміністративного нагляду, роз'яснюється її право подати клопотання про участь у судовому засіданні захисника. На клопотання цієї особи викликається захисник. Крім цього, обов'язкова присутність представника установи виконання покарань, начальник якої вніс подання. [3, с.3-4].

Постанова судді оголошується піднаглядному в судовому засіданні. При цьому особі, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, під підпис роз'яснюється її обов'язок вести законослухняний спосіб життя, не порушувати громадський порядок і додержувати таких правил:

- а) Прибути у визначений установою виконання покарань термін в обране ним місце проживання і зареєструватися в органі внутрішніх справ.
- б) З'являтися за викликом поліції у вказаний термін і давати усні та письмові пояснення з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду.
- в) Письмово повідомляти працівників поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста) у службових справах.
- г) У разі від'їзду в особистих справах з дозволу поліції в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися в місцевому відділі поліції.

Заборонено встановлювати обмеження, які не зазначені у постанові судді про встановлення адміністративного нагляду.

Про оголошення піднаглядному постанови судді про встановлення адміністративного нагляду й обмежень та роз'яснення відповідальності за порушення цих правил начальник або його перший заступник складає довідку. У разі відмови особи, що звільняється, підписувати довідку, посадова особа робить про це відповідний запис і попереджає піднаглядного, що його відмова не звільняє його від відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду [3, с.4-5].

Постанову судді про встановлення адміністративного нагляду, характеристику на піднаглядну особу, а також довідку про оголошення особі, яка звільняється з місць позбавлення волі, постанови суду про встановлення адміністративного нагляду відділ контролю за виконанням судових рішень направляє до відділу поліції за обраним нею місцем проживання в день його звільнення. Термін адміністративного нагляду починається з дня оголошення особі постанови судді про встановлення адміністративного нагляду [3, с.4-5].

Адміністративний нагляд поліції, по суті, має комплексний характер, і, відповідно, розуміння, його як особливого виду постенітенціарного профілактичного правопорядку дає можливість визначати цю категорію як режим, який базується на принципах, що рівною мірою належать як до змісту нормативної основи.

Поліцейський нагляд застосовується на користь самого засудженого, який вимагав потребу після звільнення з місць позбавлення волі в різних формах соціальної допомоги. У зв'язку з тим, що суспільство зі своєї сторони зацікавлене в спокої і безпеці. Особистий інтерес та громадський тут співпадають і доповнюють один одного.

Література

1. *Форми адміністративного нагляду, здійснюваного органами національної поліції: сучасні проблеми визначення сутності.* А.В. Денисова
http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2017/7.pdf.
2. Назаренко Д. О. Історія виникнення і розвитку поліцейського (адміністративного) нагляду [Електронний ресурс] / Д. О. Назаренко // *Право і Безпека*. - 2006. - Т. 5, № 4. - С. 148-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2006_5_4_41
3. Наказ від 04.11.2003 №1303/203 «Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі».
4. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 03.07.2020.
5. Скворцов С. І. Контроль (нагляд) за особами, звільненими із місць позбавлення волі: розвиток і генезис / С. І. Скворцов // *Право і суспільство*. - 2015. - № 5.2(2). - С. 167-171 . URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_5.2%282%29__31

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ

Кінчарський О. М., аспірант (Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету, м.Суми, Україна)

На сьогоднішній день завершено створення Служби судової охорони – інституції, покликаної забезпечити безпеку і незалежність суду. Під охороною перебуває близько 400 приміщень судів у всіх областях України, створено навчальний центр, продовжується комплектування кадрами та ін. В різні часи вказаний орган відносився як до судової так і виконавчої гілки влади та мав відповідно різне підпорядкування. Вищевикладене спонукає до дослідження теоретичних та

правових засад контролю за діяльністю Служби судової охорони, в першу чергу державного. Адже підконтрольність є одним із ключових принципів діяльності органів влади.

Згідно ст. 161 Закон України «Про судоустрій та статус суддів» Служба судової охорони підвітна Вищій раді правосуддя та підконтрольна Державній судовій адміністрації України [1]. Концепцією адміністративної реформи в Україні визначено, що *підконтрольність і підвітність* органів виконавчої влади – це певний стан (режим) організаційних відносин між органами виконавчої влади, за яким один орган має право перевіряти діяльність іншого, включаючи право скасовувати чи зупиняти дію його актів, а той зобов'язаний надавати необхідні можливості для таких перевірок і звітувати про свою діяльність. За змістом «підконтрольність» дещо ширша ніж «підвітність», оскільки завжди передбачає одержання інформацій та звітів. В свою чергу, підвітність може застосовуватись окремо від здійснення в повному обсязі функцій контролю [2]. Підвітністю також називають «відносини між наділеними владою і тими, хто таку владу їм надав ...» [3, с. 111].

Відповідно до норм Закон України «Про Вищу раду правосуддя» Вища рада правосуддя затверджує Положення про Державну судову адміністрацію України та типові положення про її територіальні управління, Положення про Службу судової охорони, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя та ін. (п. 13 ст. 3). Отже, Вища рада правосуддя є контрольно-наглядовим органом у сфері правосуддя з функціями та повноваженнями широкого спектру та безпосередньо виступає суб'єктом державного контролю по відношенню до Служби судової охорони [4].

Так, дослідник С. С. Вітвіцький розглядає державний контроль у вузькому розумінні як контроль органів виконавчої влади [5, с. 185]. Однак, державний контроль за Службою судової охорони здійснює Державна судова адміністрація – державний орган у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади в межах повноважень, установлених законом. Вказаний орган є державним, відноситься до судової гілки влади та здійснює державний контроль. Отже поняття державного контролю виходить за межі діяльності органів виконавчої влади, що потребує аналізу та подальших наукових досліджень.

О. І. Шурко у дисертаційному дослідженні, присвяченому адміністративно-правовому забезпеченню охорони та підтримання громадського порядку в судах, наголосив, що для врегулювання всіх проблемних аспектів трудової діяльності у Службі судової охорони має бути прийнятий Закон України «Про Службу судової охорони» та запропонував його структуру. Так 9 розділ з назвою «Громадський контроль» має визначати умови та межі здійснення контролю та нагляду з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості за діяльністю Служби судової охорони [6, с. 174]. Науковець звернув увагу, що необхідно приділити значну увагу контролю за діяльністю Служби судової охорони. Однак не можна погодитися із запропонованою назвою, адже громадський контроль є соціальним контролем, який здійснюється громадянами або іншими представниками громадянського суспільства. А з боку органів державної влади здійснюється державний контроль, а з боку органів місцевого самоврядування відповідно – муніципальний.

Отже, під державним контролем за діяльністю Служби судової охорони слід розуміти систему організаційно-правових форм забезпечення додержання принципу верховенства права, виконання поставлених завдань та реалізації управлінських рішень в діяльності Служби судової охорони, який здійснюється на підставі та в межах законодавства Державною судовою адміністрацією та Вищою радою правосуддя для забезпечення безпеки і незалежності суду.

Література

1. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>
3. Дніпров О. Спеціальні принципи функціонування виконавчої влади. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки.* Львів :

Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 884. С. 108–112.

4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

5. Вітвіцький С. С. Контроль як гарантія законності діяльності публічної адміністрації : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2016. 480 с.

6. Шурко О.І. Адміністративно-правове забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07, Суми: СумДУ, 2020. 217 с.

АНАЛІЗ ЗМІН ВВЕДЕНИХ В ДІЮ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ ВІД 19.09.2019 №114-ІХ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОМУ УКРАЇНИ «ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ» В РОЗРІЗІ УДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ

Киян Д.В., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» (далі по тексту –Закон) були прийняті 19 вересня 2019 року, проте ці зміни вступили в дію лише через шість місяців з дня їх публікації, крім розділу VI, що вводиться в дію через 12 місяців з дня його опублікування. Таким чином, вже з 19 квітня 2020 року змінено порядок проведення процедури закупівель. Кінцевий період введення в дію всіх змін до Закону наступить 01.01.2022 після ліквідації тендерних комітетів та наділенням виключними повноваженнями з проведення процедури уповноважених осіб замовників.

До основних змін можна віднести:

- зміна вартісного порогу процедури закупівель та введення поняття «спрощена процедура»;
- щодо можливості внесення змін до документів тендерної пропозиції
- створення електронних каталогів;
- суттєві зміни процедури оскарження в Антимонопольного комітету України (далі по тексту– АМКУ);
- введення поняття «аномально низька ціна».

Одним з кроків запобігання ухилу від проведення процедури закупівель стала нова практика організації та проведення «допорогових закупівель» вартістю більше 50 тисяч гривень. Відповідно до п.28 частини 1 статті 1 Закону спрощена закупівля – це придбання замовником товарів, робіт і послуг, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тисяч гривень та є меншою за вартість, що встановлена у пунктах 1 і 2 частини першої статті 3 цього Закону [1].

Саме тому частиною сьомою статті 3 нової редакції Закону визначено окремий перелік випадків для придбання замовником товарів, робіт і послуг, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тисяч гривень та є меншою за вартість, що встановлена у пунктах 1 та 2 частини першої цієї статті без застосування порядку проведення спрощених закупівель [2].

Порядок проведення спрощених закупівель визначено ст. 14 Закону та поділяється на декілька етапів: 1) оприлюднення оголошення про проведення спрощеної закупівлі на електронній площадці закупівель «Prozorro»; 2) уточнення інформації, що зазначена замовником в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі; 3) подання пропозицій; 4) проведення електронного аукціону відповідно до статті 30 Закону; 5) розгляд пропозицій учасників на відповідність умовам, що були визначені в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі, а також вимогам до предмета закупівлі; 6) визначення переможця спрощеної закупівлі та укладення договору про закупівлю; 7) розміщення звіту про результати проведення закупівлі відповідно до статті 19 цього Закону.

Окремими питання, що цікавить як замовників так і учасників спрощеної закупівлі є питання можливості оскарження рішення замовника/умов оголошення про проведення спрощеної закупівлі до органу оскарження – АМКУ. З однієї сторони в Законі немає прямої заборони подавати скарги учасникам спрощеної закупівлі, але неврегульованість поняття закупівля, що була описана вище, бо за змістом статті 18 Закону («Орган оскарження та порядок оскарження процедур закупівлі») фігурує лише слово «закупівля», без уточнення «спрощена закупівля». Проте Мінекономіки оперативно зреагувало та в Узагальнених відповідях від 05.05.2020 р. № 3304-04/28729-06 «Щодо спрощених закупівель було зазначено: «Порядок проведення спрощеної процедури закупівлі не передбачає застосування порядку оскарження процедур закупівлі, визначеного статтею 18 Закону. З метою захисту своїх прав та охоронюваних законом інтересів учасник спрощеної закупівлі може

на будь-якому етапі процедури звернутися до замовника та/або до органу, що здійснює контроль над замовником, або до суду. Поряд з цим, відповідно до статті 129-1 Конституції України судові рішення є обов'язковим до виконання» [3].

З цих роз'яснень можемо зробити висновок, що оскарження спрощених закупівель в АМКУ неможливе. Проте доцільність надання такої можливості учасниками спрощеної закупівлі ще обговорюється.

Щодо можливості внесення змін до документів тендерної пропозиції законодавець передбачив, що виправлення можливі у наступних випадках:

- лише протягом 24 годин з моменту завантаження замовником відповідної вимоги (частина 9 статті 26);
- шляхом завантаження уточнених або нових документів тендерної пропозиції (частина 9 статті 26) [2].

Закон в новій редакції врегулював існування більш зручного та спрощеного механізму для здійснення закупівель – електронні каталоги.

Проте на даному етапі електронні каталоги працюють в режимі закупівель тільки до 50 тисяч гривень бо за абзц.2 ч.14 ст.11 Закону структура, порядок формування та використання електронних каталогів визначається Кабінетом Міністрів України [2].

Торкнулися зміни і процедури оскарження Антимонопольному комітеті України, як в аспектах плати за скаргу так і в аспектах проведення процедури розгляду скарги. Відповідно до нової Постанови КМУ «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» плату встановлено не фіксовану, а у відсотках від очікуваної вартості, окрім випадків оскарження по специфічним процедурам енергомодернізації [4].

У Законі частиною 3 ст.18 закріплена заборона можливості відкликати скаргу. Новою редакцією зменшено строк розгляду скарги на 5 днів та унормовано юрисдикцію щодо оскарження рішень прийнятих АМКУ.

Законодавець у новій редакції ввів поняття «аномально низька ціна» та додав нових підстав замовнику для відхилення тендерної пропозиції учасників, тим самим захистивши замовників від нечесної конкуренції.

Поняття «аномально низької ціни» не є новелою для європейського законодавства, у ст. 69 Директиви 2014/24/EU Європейського Парламенту і Ради ЄС від 26 лютого 2014 «Про державні закупівлі» вказано настанову, за якої замовники повинні вимагати, щоб суб'єкти господарювання пояснили ціни або витрати, запропоновані в конкурсній пропозиції, якщо вони здаються аномально низькими по відношенню до робіт, матеріалів або послуг [5].

3 квітня 2020 року усі учасники ринку державних закупівель вимушені були переглянути стратегію закупівель та пристосовувалися до новинок у законодавстві. Нажаль, зважаючи на малу практику роботи за новими нормативами, важко зробити розвернутий аналіз, але вже зараз можна розглянути ті фактори що були усунуті завдяки нововведенням.

3 19 квітня 2020 із введенням у закон «Про публічні закупівлі» поняття «спрощені закупівлі» поріг для обов'язкового проведення закупівель через систему «Prozorro» знизився з 200 до 50 тисяч гривень, та відтепер приблизно двісті п'ятдесят тисяч закупівель на рік стануть відкритими для учасників та будуть мати елемент аукціону, що в свою чергу відкриє для бізнесу додатковий ринок понад тридцять мільярдів гривень, та кошти держави будуть розподілятися ефективніше завдяки конкуренції.

Ще одне тендерне зловживання, що було врегульовано – це обов'язок замовника звернутися до учасника з наданням можливості у виді розміщення повідомлення про усунення невідповідності в документах протягом 24 годин та неможливість відхилення тендерної документації учасника за формальними причинами.

Також у зв'язку із змінами, внесеними до процедури оскарження до АМКУ, плата за скаргу буде повертатися, якщо її задовольнить АМКУ та будуть діяти додаткові запобіжники від так званого «тендерного тролінгу»: до розгляду будуть прийматися лише оплачені скарги, а відкликати їх буде неможливо, а вартість за подачу скарги зміниться з фіксованої на гнучку.

Слід зазначити, що завдяки введенню законом нового механізму «аномальна низька ціна» електронна система має виділяти пропозиції учасників, що на 30-40% нижчі за найближчі пропозиції конкурентів та у такому випадку замовник може попросити учасника обґрунтувати таку ціну, а в разі відсутності пояснень – відхилити пропозицію, що в свою чергу є запобіжником створенню корупційним діям та зловживанням.

Отже, створивши від лагоджений алгоритм дій при здійсненні державних закупівель можна уникнути проблем пов'язаних із невизначеними критеріями та суб'єктивним судженнями а також мати на увазі досвід що виникає на етапі переходу від старої системи до нової, для уникнення повторних проблем у майбутньому.

Література

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n1284> (дата звернення 16.10.2020 р.).

2. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі»: Закон України від 19.09.2019 №114-ix. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n1284> (дата звернення 16.10.2020 р.).

3. Щодо спрощених закупівель: Лист Мінекономіки № 3304-04/28729-06 від 05.05.2020 р. URL: <https://www.me.gov.ua/InfoRez/DocumentsList?id>.

4. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження: Постанова КМУ від 22 квітня 2020 р. № 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n1284> (дата звернення 16.10.2020 р.).

5. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. Збірник директив ЄС з питань державних закупівель. URL: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/zakupivli/dodatok.pdf>. (дата звернення 16.10.2020 р.).

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИСЯГИ В СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Кремова Д.С., здобувач (Запорізький Національний університет, м.Запоріжжя)

В умовах сьогодення при розгляді розгалуженої системи адміністративного права вченими-юристами прийнято виділяти службове право як невід'ємний її елемент. Одним із інститутів службового права є інститут присяги, історія якого бере свій початок з часів звичаєвого права. Існує декілька джерел, які містять поняття присяги. Так як у нормативно-правових актах відсутнє чітко визначене поняття присяги, є необхідність звернутися до енциклопедичних видань. До таких видань належить, по-перше, Юридична енциклопедія під редакцією Шемшученко Ю.С., в якій присяга ототожнюється із клятвою, що урочисто приймає особа, тим самим покладає на себе зобов'язання виконувати ті чи інші обов'язки, що передбачені її статусом як правовий наслідок [1, с. 137-138]. По-друге, в Академічному тлумачному словнику української мови [2, с. 54] також наголошується на співвіднесенні понять «присяга – клятва», «присяга – обіцянка», зазначається, що присягою є урочиста обіцянка або клятва на виконання обов'язків, пов'язаних із певною діяльністю. Третім джерелом, яке містить поняття присяги, є Енциклопедичний словник Брокгауза та Ефрона [3, с. 255-259], історичні свідчення в якому свідчать про насамперед службовий характер інституту присяги, підтверджуючи думку про близькість понять «присяга – урочиста обіцянка».

Текст присяги, процедура підготовки та порядок складання її, відмова від складання та юридичні наслідки цього, відповідальність за порушення прийнятих зобов'язань регламентовані законодавством України. Прикладами таких нормативно-правових актів, які містять складання присяги як юридичний факт, що є підставою для виникнення обов'язків особи перед українським народом та державою, є Основний Закон (Конституція України) [4], що містить текст Присяги Президента України при прийнятті повноважень глави держави, а також народних депутатів України, тим самим засвідчуючи факт прийняття на себе зобов'язань бути вірними Україні; Закон України «Про державну службу» [5], який регламентує призначення на посаду державного службовця, текст Присяги, процедуру складання, правові наслідки та притягнення до дисциплінарної відповідальності за її порушення; «Про службу в органах місцевого

самоврядування», який містить текст Присяги посадової особи місцевого самоврядування, умови для її складання, зберігання та правові наслідки порушення складеної Присяги; «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» регламентує умови та порядок складання присяги особою для отримання свідоцтва на зайняття адвокатською діяльністю; «Про нотаріат» містить лише текст Присяги особи, що отримує право на зайняття нотаріальною діяльністю; у Законі України «Про Національну поліцію» зазначено текст Присяги та посилання на окремий Порядок складання Присяги працівника поліції, у якій зафіксовано суб'єкти складання Присяги, суб'єкти, що організовують, затверджують та провадять дану процедуру; «Про Національне антикорупційне бюро України» містить лише текст Присяги та коло суб'єктів, що її складають; у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» зазначено суб'єкта складання Присяги, її зміст та умови проведення «церемонії»; Кодекс цивільного захисту України містить лише текст Присяги громадян, які приймаються на службу; У Податковому кодексі України щодо складання Присяги зроблено посилання на Закон України «Про державну службу» та ін.

Вищезазначені нормативно-правові акти містять лише окремі елементи, що складають цілісну систему інституту присяги. В окремих законах та кодексах України зафіксовані тексти присяги, процедури складання, правові наслідки порушення її, які різняться за своїм змістом – вони не є тотожними. Кожен нормативно-правовий акт, що передбачає складання особою присяги, впливає своєю спеціалізацією на її зміст, додаючи конкретизації та вузькоспеціалізованих елементів промови, що безпосередньо пов'язані із обов'язками, які покладаються на особу, що складає дану присягу, що тим самим породжує проблеми у систематизації законодавства України.

Такою проблемою є відсутність чітко визначеного, нормативно закріпленого, окремого адміністративного акту, який би поєднав у собі всі елементи інституту присяги і став законодавчим «базисом» для даного інституту.

Таким чином, в умовах сьогодення вчені-юристи вважають гострою необхідністю створення Службового кодексу, поява якого вирішила б і питання закріплення єдиних умов для складання присяги особою, процедур підготовки, процедури складання присяги, із зазначенням виду відповідальності, згідно службового законодавства України, до якої буде притягнуто особу у разі порушення присяги, адже розглядаючи адміністративне право, виділяючи в його системі нові підгалузі права, в тому числі й службове право, насамперед слід до нього відносити інститут присяги, як такий, що має головну ознаку інституту права – існування однорідних відносин, а отже саме Службовий кодекс має стати тим самим законодавчим «базисом» для інституту присяги.

Література

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 5. 2003. С. 137-138.
2. Словник української мови: в 11 томах. Том 8, 1977. С. 54.
3. Энциклопедический словарь / изд. Ф.А. Брокгауз, И.А. Ефрон. СПб: Типо-Литография И.А. Ефрон, 1898. Т. XXV. С. 255-259.
4. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.10.2020).
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 23.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 21.10.2020).

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ, ЯК НОВА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА

***Міхальський Я.В.,** аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)*

***Науковий керівник: Пишина А.Г.,** к.ю.н, доцент кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)*

На Урядовому порталі наразі доступні 118 електронних послуг, користування якими минулого 2019 року зросло втричі. Україна має одні з найшвидших в світі темпи відкриття даних,

більше 5 000 електронних документів щодня пересилається між державними органами. На нашу думку, електронне урядування є ключем до реформ в Україні.

Електронне урядування передбачає перехід до вироблення та прийняття урядових рішень, які базуються виключно на безпаперових технологіях із одночасним забезпеченням ефективного залучення до цього процесу громадськості, реалізацію комплексного та індивідуалізованого підходу до надання державних послуг користувачам з одночасним усуненням їх від безпосереднього контакту з державними службовцями (деперсоніфікація). Воно має забезпечити радикальне підвищення якості урядових рішень із одночасним різким скороченням термінів їх розробки та прийняття і є одним з визначальних факторів адміністративної реформи, трансформаційних перетворень в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування та їх взаємодії з користувачами та власними співробітниками. Впровадження електронного урядування є складним процесом, що потребує принципових змін у технології підготовки та прийняття урядових рішень та значних матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів та вимагає вирішення комплексу, правових, організаційних і технологічних проблем.

Теоретичним фундаментом для концепції електронного урядування слугують теорії інформаційного суспільства, які отримали свій розвиток з другої половини ХХ століття. Ці теорії обґрунтували домінуючу роль інформації та інформаційних ресурсів для розвитку та існування суспільства на сучасному етапі. Крім того, інформація буде визначати розвиток цивілізації в майбутньому, стане основним критерієм соціальної стратифікації, основним ресурсом для прискореного розвитку деяких країн та, в той же час, джерелом нерівності. Що ж таке електронне урядування? У науковому та експертному середовищі існують різні визначення поняття «електронний уряд». Але ще більше визначень дається поняттю «електронне урядування». Це пов'язано із відсутністю узгодженості у трактуванні понять «електронний уряд» та «електронне урядування» в різних офіційних документах у різних країнах світу. Саме поняття «електронний уряд» (з англ. e-government) почали активно вживати у 90-х роках ХХ ст. Саме в цей час з'явилася нова парадигма використання ІКТ для підвищення ефективності публічного управління[1, с.7].

Отже, у сучасному розумінні англомовний термін «e-government» тлумачиться не лише як електронний уряд, а як електронне управління державою, тобто використання в органах публічного управління сучасних технологій, у тому числі Інтернет-технологій.

Згідно з Рекомендацією Rec (2004) 15 Комітету міністрів Ради Європи «Про електронне урядування», електронне урядування включає в себе е-демократію та постачання е-публічних послуг. Опублікування інформації електронними засобами як вид діяльності належить до е-послуг.

У Рекомендації Rec (2004) 15 Комітету міністрів Ради Європи «Про електронне урядування», зокрема, наведено такі кроки розбудови е-урядування у державах-підписантах: – переглянути політику впровадження технологій е-урядування, законодавство і практику його застосування у цій сфері; – залучати до співпраці відповідних іноземних та національних експертів з метою розробки спільної стратегії щодо напрямів впровадження і розвитку е-урядування; – розробити стратегію е-урядування, яка: повністю відповідатиме принципам національної організації демократичного врядування; сприятиме позитивному розвитку демократичних процесів тощо.

З метою реалізації цих заходів Уряд затвердив постанову про затвердження Плану заходів щодо реалізації концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 роки[2].

Важливою для пришвидшення темпів впровадження електронного урядування є адаптація українського законодавства до процесів цифровізації. У цьому напрямку зроблено важливий крок – прийнята постанова Кабінету Міністрів, яка передбачає впровадження принципу Digital by Default– «цифрового за замовчанням». Відповідно до нього, у всіх актах Уряду пріоритетним способом реалізації описаного в документі процесу за замовчанням буде визначений саме електронний спосіб. Для цього нормативно-правові акти Уряду будуть проходити цифрову експертизу.

Наразі лише незначний відсоток від усіх нормативно-правових актів у країні містить норму, за якою процес, описаний у документі, може бути реалізований в електронний спосіб. З прийняттям постанови розпочнеться поступове якісне перетворення усієї нормативно-правової

бази. Кожен новий ухвалений документ не гальмуватиме, а на початку навіть випереджатиме процес впровадження електронних проектів у державному управлінні.

Ще один важливий напрям діяльності у сфері електронного урядування – це впровадження електронного документообігу в органах влади.

До системи електронної взаємодії органів виконавчої влади було підключено 193 органи влади, установи та організації. Відтак електронна міжвідомча взаємодія на сьогодні впроваджена у 673 організаціях. Щоденно в системі пересилається близько 5 400 електронних документів.

На даний час, відбуватиметься поступовий перехід державних органів влади на європейський стандарт електронного документа. Вже розроблена і наразі тестується система погодження проектів нормативно-правових актів у електронному вигляді. Система також передбачає відслідковування проходження актів та побудову відповідної аналітики для працівників Секретаріату Кабінету Міністрів.

Важливою стала ініціатива Міністерства фінансів, за якою на порталі openbudget.gov.ua почали публікувати дані 9 683 місцевих бюджетів. Завдяки цьому кожен українець може контролювати використання бюджетних коштів на рівні області і навіть на рівні села.

Цьогоріч буде розширений перелік наборів даних, що стануть обов'язковими до відкриття. Наразі триває робота із внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835. Також у фокусі Державного агентства з питань електронного урядування України – сприяння підвищенню якості тих наборів даних, що вже публікуються.

Враховуючи вищесказане, ми вважаємо, що пріоритетними напрямками розвитку державних проектів електронного урядування є: – інтегрованість; – електронні послуги; – електронна ідентифікація; – відкриті дані.

Література

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 2: Електронне урядування: основи та стратегії реалізації / [А.І. Семенченко, А.О. Серенко]. – К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. – 72 с.

2. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ від 30 січня 2019 р. № 37-р "Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки"

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ

Нікітін В.С., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Незважаючи на те, що діяльність органів прокуратури має певне регулювання в Конституції України та Законі України «Про прокуратуру», державна служба в органах прокуратури України залишається дискусійним питанням. Зокрема комплексно не досліджено сутність проходження служби в органах прокуратури, формування в прокуратурі як в особливому державному органі компетентного прокурорсько-слідчого апарату, організація його ефективного функціонування. Також за рамками наукових пошуків залишається питання побудови системи державних посад в органах прокуратури, хоча варто зазначити, що у вітчизняній та зарубіжній літературі є достатня кількість досліджень сутності правового явища «державна посада», в т.ч. в різних державних органах. Окремим питанням є важлива передумова проведення повноцінної правоохоронної реформи в Україні – встановлення визначення поняття принципів проходження державної служби в органах прокуратури. У дослідженні окреслених питань є як наукова так і практична потреба.

Сутність служби в органах прокуратури України складається з декількох умовних складових: зasad її діяльності, принципів її організації та діяльності, напрямів її діяльності та функцій

Прокуратура України - самостійний централізований орган державної влади, що діє в системі правоохоронних органів держави та забезпечує захист від неправомірних посягань на суспільний і державний лад, права й свободи людини, а також основи демократичного устрою засобами та методами, які передбачено законом. Прокуратура не підпорядковується виконавчій або судовій владі, оскільки її діяльність є елементом системи стримувань і противаг між гілками влади, які формуються та утверджуються в державі після прийняття нової Конституції.

Відповідно до ст. 1 закону України «Про прокуратуру», прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Стаття 7 зазначеного закону, зазначає, що систему прокуратури України становлять:

- 1) офіс Генерального прокурора;
- 2) обласні прокуратури;
- 3) окружні прокуратури;
- 4) спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Конституція України визначає, що прокуратура підтримує публічне обвинувачення в суді, здійснює організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, представляє інтереси держави в суді (стаття 131¹).

Також, говорячи про сутність державної служби в органах прокуратури вважаємо за потрібне підкреслити, що в п.5. ст. 7 закону України «Про прокуратуру» закріплено фактори, якими забезпечується єдність системи прокуратури:

- 1) єдиними засадами організації та діяльності прокуратури;
- 2) єдиним статусом прокурорів;
- 3) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів;
- 4) фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України;
- 5) вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування.

В контексті нашого питання доречно також зафіксувати, що ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» визначає засади діяльності прокуратури:

- 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю;
- 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності;
- 3) територіальності;
- 4) презумпції невинуватості;
- 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків;
- 6) політичної нейтральності прокуратури;
- 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади;
- 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом;
- 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання;
- 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки.

Суть проходження служби в органах прокуратури можна розглядати крізь призму організації роботи в органах прокуратури. Організація роботи в органах прокуратури являє собою комплекс взаємопов'язаних між собою дій, спрямованих на оптимізацію функціонування прокурорської системи щодо реалізації цілей і завдань прокуратури. Головне в цій роботі - забезпечення ефективного управління елементами системи прокуратури, її окремими органами і установами та їх структурними підрозділами.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-BP> (дата звернення: 03.05.2020).
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 17.07.2020).

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Нечитайло Б.В., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Протидія такому явищу як домашнє насильство закріплена в Україні в першу чергу на законодавчому рівні, в нормативно-правових актах різної юридичної сили, починаючи від Конституції України, рішень Конституційного Суду України, джерел міжнародного-права та рішення Європейського суду з прав людини, кодифікованими нормативними актами та Законами України, Указами та розпорядженнями Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, відомчими та міжвідомчими актами органів виконавчої влади, Постанов Пленуму Верховного Суду України та Пленуму Верховного спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, та закінчуючи джерелами роз'яснювально-рекомендаційного характеру.

Так Конституція України закріплює суспільний і державний устрій країни, функції органів державної влади, основні права та обов'язки громадян. Згідно Основного Закону забезпечення прав і свобод людини несумісне з дискримінацією за будь-якою ознакою, зокрема і за віком, а будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом [1].

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає, що поліція вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі [2].

В Законі України Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» окремо приділено увагу захисту дітей, коли постраждалою особою є дитина, будь-які дії, що вчиняються щодо неї, базуються на принципах, визначених Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України у сфері захисту прав дитини [3]. Захист дитини з боку держави під час протидії домашньому насильству є пріоритетним напрямком держави, це засвідчують і міжнародні нормативні акти. Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини, що стала основоположним європейським нормативно-правовим актом щодо захисту прав дитини, яку ратифікували майже всі держави, включаючи і Україну.

В Конвенції зосереджений перелік основних прав дитини, що виражаються у забезпеченні, захисті прав дитини. Конвенція про права дитини сприяла перетворенню «дитини» з об'єкта правовідносин, на суб'єкт, який є особистістю, а не власністю держави чи батьків. При чому держави зобов'язані ставитись до особи, вік якої не встановлений, як до дитини, поки не буде встановлено інше [4]. Не менш ефективним є європейський механізм захисту прав дітей, зокрема робота Комітетів Ради Європи та безпосередньо Європейський Суд з прав людини, виконання рішень якого для України з 2006 року є обов'язковим. Європейський суд з прав людини це міжнародний судовий орган, юрисдикція якого поширюється на всі держави члени Ради Європи, що ратифікували Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод і включає всі питання які стосуються тлумачення і застосування, включаючи міжнародні справи і скарги окремих осіб. Підтвердження того є стаття 5 КПК України, яка зазначає що кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Крім того, особливу увагу слід звернути на Конвенцію (210) Ради Європи про запобігання та боротьбу із насильством стосовно жінок та домашнім насильством - Стамбульську конвенцію, яка підписана, але й досі не ратифікована Україною, що є на сьогодні прогалиною в законодавстві, так як на шляху євроінтеграційних перетворень робити такі помилки державі недопустимо. Дискусії навколо доцільності її ратифікації сприяли частковому відображенню її положень в національному законодавстві, зокрема що стосується визнання дітей-свідків насильства жертвами такого насильства, а також щодо закріплення в якості обтяжуючої обставини вчинення злочинів проти дитини чи в присутності дитини, але цього недостатньо для комплексного прийняття вищевказаного документу.

Потрібно відмітити, що деякі прогалини у законодавстві відносно протидії домашньому насильству поступово виправляються, так з 2019 року набрав чинність Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами».

Одним з превентивних заходів вчинення домашнього насильства згідно закону є вжиття спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, зокрема: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Терміновий заборонний припис виноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення [6].

Терміновий заборонний припис може містити такі заходи як зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

Під час вирішення питання про винесення термінового заборонного припису пріоритет надається безпеці постраждалої особи. Зазначена вимога поширюється також на місце спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника незалежно від їхніх майнових прав на відповідне житлове приміщення.

Терміновий заборонний припис виноситься строком до 10 діб. Терміновий заборонний припис вручається кривднику, а його копія - постраждалій особі або її представнику. Дія термінового заборонного припису припиняється у разі застосування до кривдника судом адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у кримінальному провадженні. Кривдник, стосовно якого винесено терміновий заборонний припис, згідно з яким він повинен залишити місце спільного проживання (перебування) з постраждалою особою, зобов'язаний повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ органів Національної поліції України за місцем вчинення домашнього насильства.

Особа, стосовно якої винесено терміновий заборонний припис, може оскаржити його до суду в загальному порядку, передбаченому для оскарження рішень, дій або бездіяльності працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції України.

Також одним із напрямків захисту прав дитини, є профілактичний облік, який відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу. Профілактичний облік це здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із вчиненням домашнього насильства [3].

Зняття кривдника з профілактичного обліку здійснюється уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України, який взяв його на профілактичний облік, автоматично після завершення встановленого строку, якщо інше не передбачено законодавством. Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Протидія домашньому насильству вимагає від працівників правоохоронних органів, громадськості постійних зусиль, спрямованих на попередження правопорушень, скоєних у сімейному середовищі.

Як свідчить практика, близько половини сімейно-побутових конфліктів залишаються латентними аж до моменту скоєння злочину, тобто потерпілі не бажають, а найчастіше

соромляться повідомляти про факти домашнього насильства не вірять у можливість реальної допомоги з боку правоохоронців. Тому одним з основних завдань поліції у протидії такому насильству є роз'яснення населенню того, що приховування подібних фактів що є помилкою і робить можливим скоєння тяжчих злочинів надалі.

Індивідуально-профілактична робота поліцейського з особою, яка вчинила домашнє насильство здійснюється з використанням методів: переконання та примусу. Уповноваженому поліцейському при проведенні індивідуально-профілактичної роботи необхідно пам'ятати, що: жоден сигнал щодо домашнього насильства не можна сприймати легковажно; кожне втручання має індивідуальний характер.

До індивідуально превентивних заходів можна віднести: роз'яснення особі наслідки її суспільної небезпечної поведінки; усне попередження про неприпустимість протиправних і антигромадських дій; соціальна реабілітація; терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік; адміністративний нагляд; соціальний патронаж осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк; заходи індивідуальної профілактики поліцейського спрямовані на особистість дитини, середовище, яке її формує, а також на умови, обставини та ситуації, що призводять до вчинення дитиною адміністративних і кримінальних правопорушень; ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, можливої роботи; профілактичні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складання плану заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини; організація надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру; сприяння у вирішенні соціальних проблем дитини, у тому числі конфліктних ситуацій у сім'ї, зокрема щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них домашнє насильство, застосовують заходи впливу згідно із законодавством, ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування питання щодо направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

Ми розглянули деякі аспекти вдосконалення законодавства стосовно протидії домашньому насильству.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35.
4. Конвенція про права дитини: Міжнародний документ від 20.11.1989 року. Конвенцію ратифіковано Постановою ВР. 1991. №789-XII від 27.02.1991.
5. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ МВС України від 01.08.2018 року. Відомості Верховної Ради України. 2018.

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

***Позігун І.О.,** аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)*

Прагнення національної правової доктрини відійти від превалювання позитивістського підходу до розуміння права та імплементувати положення природно-правової школи стало фактором актуалізації питання принципів права не як ідей, які закріплені в законодавстві та

відображають лише бажаний напрям розвитку правової системи, а як положень, що безпосередньо впливають на її функціонування, встановлюють вектор удосконалення останньої, зумовлюючи зміст матеріальних та процесуальних норм. Вважаємо, зважаючи на те, що багато у чому саме процесуальні норми «роблять можливою» правову конструкцію, сформульовану у матеріально-правових нормах, що принципи права мають більшу спрямованість саме на процесуальну діяльність, спрямовану на втілення правових приписів у життя. Тому у будь-якій державі принципам юридичного процесу іманентна перманентна актуальність.

Як додатковий аргумент такого висновку можна вказати те, що право існує у відносинах між суб'єктами права, саме правові відносини є формою об'єктивації правових норм (до цього слід додати, що у другій половині ХХ ст. в Європі актуалізувався комунікативний підхід до розуміння права, який передбачає інтерпретацію права як взаємодії людей). Відтак, без діяльності з реалізації правових норм, вони залишаються лише формальними приписами, яким не іманентний соціальний характер – будуть «мертвим правом».

Зважаючи на означене питання принципів юридичного процесу є вкрай актуальним для вітчизняної правничої науки. При цьому, ураховуючи значимість і поширеність саме адміністративно-правових відносин особливої уваги потребує тематика принципів адміністративного процесу.

Однак, слід зауважити, що це питання залишається невирішеним у вітчизняній правничій науці, одним з факторів чого є відсутність однозначного розуміння поняття «адміністративний процес». У межах нашої роботи це питання має важливе значення, оскільки від відповіді на нього залежать межі предмету дослідження. Відтак, важливим етапом цієї роботи має стати з'ясування змісту поняття «адміністративний процес».

Зауважимо, що в межах вітчизняної науки адміністративного права сформувалася низка підходів до розуміння змісту поняття «адміністративний процес». Так, наприклад, на думку вітчизняного правника Р. Сінельніка, з урахуванням того, що більшість науковців підтримує широкий підхід до розуміння адміністративного процесу, останній слід інтерпретувати як діяльність уповноважених суб'єктів, що урегульована адміністративно-процесуальними нормами і спрямована на реалізацію відповідних матеріальних галузей права у ході розгляду і вирішення індивідуально-конкретних справ [4]. До такого ж розуміння адміністративного процесу схиляється і В. Тімашов [5]. Зауважимо, з такою дефініцією поняття, що розглядається, важко погодитись через недотримання авторами низки методологічних вимог та положень загальної теорії права, положення якої, як відомо, мають фундаментальне, методологічне і пропедевтичне значення. Так, по-перше, у наведеній дефініції йдеться про те, що адміністративний процес – це діяльність, що «урегульована адміністративно-процесуальними нормами». Загальновизнаним є факт поділу правових норм за субординацією в правовому регулюванні на матеріальні і процесуальні (наведена дефініція це також підтверджує). При цьому незаперечним є положення, що у демократичній державі органи державної влади та місцевого самоврядування діють «лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами» [1] та те, що матеріальні норми, будучи різновидом класичних норм права, тобто тих, які визначають правила поведінки, наділяючи суб'єктів права юридичними правами та юридичними обов'язками, саме і закріплюють повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Відтак, «уповноваженість» цих органів на процесуальну діяльність та їх повноваження під час цієї діяльності визначаються матеріальними нормами, а не процесуальними. Процесуальні ж норми закріплюють (використовуючи терміни, використані в ст. 19 Конституції України) лише спосіб реалізації цих повноважень. Тому адміністративний процес є діяльністю, що урегульована як процесуальними, так і матеріальними нормами права. Для додаткової аргументації цього положення візьмемо приписи Кримінального процесуального кодексу України. Навряд чи хтось буде стверджувати, що ці приписи містять лише процесуальні норми права. Так, норми, які визначають права і обов'язки учасників процесу є матеріальними, значна частина статей цього нормативно-правового акту містить спеціалізовані норми права. Так, ст. 3 КПК України містить дефінітивні норми, глава 2 КПК України містить переважно норми-принципи, ст. 30 КПК України можна розглядати як загальнозакріпну норму [2]. До того ж, слід урахувати, що існують три способи викладення норми права в статтях нормативно-правового акту, що зумовлює

виникнення ситуацій, коли одна стаття нормативно-правового акту може містити лише частину норми права або, навпаки, містити декілька норм права (при цьому не виключенням, що одна з них може бути матеріальною, а інша (інші) – процесуальною).

Наведені нами положення дозволяють зауважити і на недоцільність використання у дефініції поняття «адміністративний процес» терміну «реалізація відповідних матеріальних галузей права». Оскільки не існує галузей права, які містять суто матеріальні чи суто процесуальні норми (доречно також зауважити, що такий поділ галузей не властивий західній правовій культурі, яка до того ж, не використовує терміно-поняття «галузь права» як сукупність норм права та правових інститутів. Означена термінологія сформована у межах радянської юридичної науки). Більш того, у межах процесу реалізуються і процесуальні норми (за логікою має йтися саме про процесуальні норми).

Недоречним є і використання терміну «індивідуально-конкретні справи». Адже виникає питання: а що, індивідуальна справа може бути неконкретною?

Таким чином, наведене вище додатково актуалізує необхідність з'ясування змісту поняття «адміністративний процес», адже лише за цих умов можна чітко визначити принципи того явища, що позначається терміном «адміністративний процес».

Зважаючи на указані нами положення щодо правил поділу понять, усі існуючі у вітчизняній науці адміністративного права підходи до розуміння змісту поняття «адміністративний процес», виходячи зі змісту поняття, можна звести до наступних двох.

1. Вузький підхід. У межах цього підходу адміністративний процес розуміється як діяльність, пов'язана із застосуванням спеціально уповноваженими органами адміністративного примусу за вчинення особою адміністративного правопорушення. Тобто фактично адміністративний процес ототожнюється з провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

Певний дисонанс у розуміння вузького підходу вніс Кодекс адміністративного судочинства України, у п. 5 і п. 6 ч. 1 ст. 4 якого наводяться дефініції понять адміністративного судочинства (під яким розуміється «діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому цим Кодексом») [3] і судового процесу (під яким розуміються «правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства») [3], що і дало підстави стверджувати, що адміністративний процес обмежується відбувається в межах діяльності адміністративних судів, завданням яких є вирішення не справ про адміністративні правопорушення, а спорів у сфері публічно-правових відносин.

2. Широкий підхід. Сама назва підходу вказує на те, що в його межах адміністративний процес включає не лише провадження у справах про адміністративні правопорушення, а й інші явища. У межах цього підходу адміністративний процес інтерпретується як урегульована адміністративно-правовими нормами діяльність спеціально уповноважених державою органів з вирішення індивідуальних справ. Фактично йдеться про реалізацію управлінської функції, тому цей підхід часто йменується «управлінським». Тому за такого підходу відбувається ототожнення адміністративного процесу з адміністративною процедурою (точніше, не існує практичної необхідності у їх розмежуванні, оскільки відповідна дискусія набуває догматичного характеру).

Слід відзначити, що дискусії щодо розмежування адміністративного процесу і адміністративної процедури відбуваються переважно на пострадянському просторі, що пов'язане з тим, що науковці послуговуються переважно розумінням адміністративного процесу, сформованого ще радянською юридичною наукою.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13.04.2012 року №4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. №9-10, №11-12, №13. Ст. 88.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
4. Адміністративне право України / За заг.ред. Т.О. Коломоєць. К.: Істина, 2008. 458 с.
5. Тімашов В.О. Поняття адміністративного процесу, його ознаки, принципи, структура, класифікація. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Продан А.А., аспірант (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ)

Корупція в Україні як негативне соціальне явище за своїми її масштабами та наслідками є одним із найбільш дестабілізуючих чинників у вітчизняному середовищі, оскільки має істотний вплив на усіх сфери суспільного життя.

З позиції законодавця, корупція – це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Важливо наголосити, що поширення корупційних проявів є не лише фактором криміногенності в суспільстві, але й прямою загрозою національній безпеці країни. Як свідчать результати міжнародного центру антикорупційних досліджень та ініціатив «Transparency International», Україна у 2006 р. за рівнем корупції посідала 99 місце серед 163 учасників. В 2008 році цей показник склав 134 місце серед 180 країн учасників, в 2011 році Україна посіла 152 місце серед 183 країн учасників рейтингу, в 2015 – 130 місце серед 68 учасників, а в 2017 посіла 130 місце (зі 180 країн) [2].

Як наголошено в Стратегії розвитку Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017-2020 роки та плани з її реалізації, що затверджена Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції, проблему корупції відображено на найвищому рівні комунікації державних інститутів в Україні, зокрема у Коаліційній угоді більшості депутатів Парламенту, а також у затвердженій Парламентом програмі діяльності Уряду України. До того ж Стратегією національної безпеки України 2015 року корупцію разом з неефективною системою державного управління визначено однією з дев'яти актуальних загроз національній безпеці України.

Не дивлячись на зміст наведених статистичних показників існування корупції в Україні, все ж реальний стан справ у сфері публічного управління свідчить про більш загрозливий рівень криміногенності, що несуть в собі масштаби корупційних правопорушень.

Як влучно зазначає вітчизняна дослідниця Н.П. Каменська, необхідно враховувати також й те, що у означеній сфері (як і в будь-якій іншій) має місце латентна злочинність, тому офіційні статистичні дані реальний стан речей повною мірою не відображають. За таких обставин ефективні та доступні гарантії належної реалізації та захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб не завадять. У свою чергу, звернення до публічної адміністрації серед відповідних юридичних гарантій посідають особливе місце. Саме за допомогою звернень з боку суспільства здійснюється контроль за дотриманням конституційних принципів законності та верховенства права у сфері публічного адміністрування» [3].

Беручи до уваги зазначене вище наголосимо, що наразі в Україні сформовано систему органів запобігання корупції, їх правове та організаційне забезпечення. Серед вказаних органів - Національне антикорупційне бюро, Національне агентство з питань запобігання корупції, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Державне бюро розслідувань, а також Вищий антикорупційний суд.

Варто наголосити, що реалізація адміністративно-правового статусу НАЗК засвідчила ряд недосконалостей Закону України «Про запобігання корупції». Так зокрема, норми ст. 4 Закону визначають, що Національне агентство є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Що стосується змісту повноважень Нацагенства, то відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 11 Закону, до функцій даного органу влади належить здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у

діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб.

Принагідно зазначити, що Рішенням Конституційного Суду № 13-р/2020 від 27.10.2020 р. дану норму Закону визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) [4].

Не менш проблематичною була й недосконалість норм пункту 9 частини першої статті 12 Закону, згідно якого Національне агентство наділене правом отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом, щодо достовірності відомостей, зазначених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Така редакція Закону на практиці призводила до неправомірності запитування інформації з боку працівників НАЗК, оскільки особа не зобов'язана була надавати будь-які пояснення без належної на це підстави.

Тобто мало місце, коли працівники Національного агентства виходили за межі ч.2. ст. 19 Конституції України, згідно якої, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [5].

Неабиякі труднощі викликала на практиці й редакція норм ст. 45 Закону щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Так зокрема, Закон зобов'язував осіб, які зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі - декларація), за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством. При цьому, як зазначають експерти, фактично такий термін подання декларацій реально нічим не обумовлений.

Разом з тим, беручи до уваги зміст інформації, що міститься в декларації та підлягає декларуванню і наслідки недостовірності будь яких відомостей, запропоновано відтермінувати дату подання податкових декларацій про майновий стан і доходи. Запропонований спосіб унеможливить ситуацію, коли інформація з Державного реєстру фізичних осіб-платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків не узгоджується з відомостями, які особа отримує в Державній податковій службі до 01 квітня.

Таким чином, удосконалення Закону України «Про запобігання корупції» сприятиме гармонізації антикорупційного законодавства, що, на нашу думку, сприятиме підвищенню ефективності механізму запобігання корупції в Україні.

Література

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Індекс корупції CPI <https://ti-ukraine.org/research/indexs-koruptsiyi-cpi>
3. Каменська Н. П. Звернення до публічної адміністрації як дієвий юридичний засіб боротьби з корупцією. Порівняльно-аналітичне право. 2019. №1. С. 212–215
4. Рішення Конституційного суду України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року (Справа щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України „Про запобігання корупції“, Кримінального кодексу України) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#n2>
5. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

ВИДАННЯ ПРАВОВИХ АКТІВ УПРАВЛІННЯ ЯК ПРАВОВА ФОРМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Сарнацький М.А., аспірант (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ, Україна)

Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері банкрутства передбачає використання повноважними владними суб'єктами відповідних форм. Наразі в науковій літературі серед вчених-адміністративістів відсутній єдиний підхід до визначення критеріїв їх класифікації, що пояснюється різним підходом дослідників до їх (форм) змісту.

Так на думку представників харківської школи адміністративного права, варто розглядати чотири форми управлінської діяльності, як то: видання нормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, проведення організаційних заходів, здійснення матеріально-технічних операцій [1, с. 122].

Досить близьким в частині класифікації форм адміністративно-правового регулювання є й інший підхід вчених, згідно якого формами є: встановлення загальнообов'язкових норм; видання адміністративних актів; укладення договорів; здійснення суспільно-організаційної діяльності; здійснення матеріально-технічних дій [1, с. 301].

Водночас, на думку К. Соляннікова, доцільно форми регулювання розглядати у вужчому форматі, а саме: правові, організаційні та матеріально-технічні [2, с. 100].

Як бачимо, така різнопоглядність на форми регулювання свідчить про складність та неоднозначність самого змісту управлінської діяльності владних суб'єктів. Як наголошував професор Д. Бахрах, незважаючи на різне трактування питання, яке досліджується, всі адміністративісти розрізняють правові і неправові форми адміністративної діяльності, а вже потім виділяють різновиди першої та другої груп. Відповідно можна вести мову про єдиний підхід до розуміння і класифікації форм державного управління [3].

Погоджуючись з думкою зарубіжного дослідника наголосимо про некоректність використання терміну «неправова» форма, оскільки, як зазначає професор Берлач А.І. використання терміну «неправова форма управління» є не зовсім коректним поняттям, оскільки воно несе у собі негативне смислове (зовнішнє) навантаження та може, за певних обставин, асоціюватися з такими категоріями як «незаконна», «протизаконна» [4, с. 166]. Зважаючи на зазначене вище, доцільніше використовувати термін «організаційна» форма.

Як наголошує вітчизняна дослідниця Сенченко Л.В., підставою для такого розподілу форм адміністративно-правового регулювання є наявність або відсутність правових наслідків, як результату застосування тієї або іншої форми, а точніше кажучи, дій, які становлять зміст відповідної форми регулювання. Так, усякий раз при виданні правових актів управління, укладанні адміністративних договорів, вчиненні юридично значимих дій виникають певні наслідки. І навпаки, використання організаційної форми адміністративно-правового регулювання (організаційні та матеріально-технічні дії) не вносить ніяких юридично значимих змін у суспільні відносини, не змінює правового статусу учасників зазначених відносин [5, с. 115].

Отже, до категорії правових форм адміністративно-правового регулювання, є видання правових актів управління. Однак як наголошує професор Битяк Ю.П. дана форма регулювання поділяється на два самостійних елементи, наслідком чого є виділення вже двох форм – видання нормативних актів управління та видання індивідуальних (ненормативних) актів управління [1, с.218-219].

Що стосується адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері банкрутства в Україні, то повноважні суб'єкти наділені правом видавати правові акти двох видів – нормативні та індивідуальні. Видання нормативних актів зорієнтовано на виконання та деталізацію законодавчих актів, які формують правову основу управління у сфері банкрутства.

За своїм змістом та функціональністю, нормативні акти мають загальнодержавне поширення та багаторазове використання на довгостроковій основі. Як приклад, Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку погодження умов і порядку проведення санації державних

підприємств до відкриття провадження у справі про банкрутство за рахунок небюджетних джерел фінансування» від 30 січня 2013 р. № 38, регламентує процедуру погодження суб'єктом управління об'єктами державної власності, який здійснює повноваження з управління майном державного підприємства - боржника (далі - уповноважений орган управління), умов і порядку проведення санації державних підприємств до відкриття провадження у справі про банкрутство за рахунок небюджетних джерел фінансування [6].

Як бачимо, завдяки вказаним повноваженням, Уряд як суб'єкт адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері банкрутства, має можливість оперативно впливати на процедуру проведення санації державних підприємств.

Як уже нами наголошувалося, паралельно з нормотворчою діяльністю суб'єкти адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері банкрутства, видають й індивідуальні (ненормативні) акти управління, призначення яких полягає у спрямуванні на конкретних суб'єктів досліджуваних нами суспільних відносин, оскільки саме на підставі індивідуальних актів у переважній більшості випадків виникають, змінюються та припиняються відносини у сфері банкрутства в Україні.

Як приклад, Наказ Міністерства юстиції України «Про видачу, анулювання, визнання недійсною та скасування рішення про видачу ліцензій на провадження господарської діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора)» від 20.02.2012 № 277/5, передбачає дію щодо окремих суб'єктів (юридичних та фізичних осіб), а також має яскраво виражений правозастосовчий характер, оскільки за своєю юридичною природою є розпорядчим актом. Окрім цього, індивідуальні акти є юридичними фактами, що породжують виникнення, зміну та/або припинення відносин у сфері банкрутства в Україні, а відтак несуть у собі управлінський зміст.

Таким чином, видання правових актів управління є однією з найбільш значущих форм адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері банкрутства, що забезпечує розпорядчу діяльність повноважних суб'єктів, яка спрямована на удосконалення процедури відновлення платоспроможності та банкрутства в Україні.

Література

1. Адміністративне право України: підручник для юрид. вузів і фак. / [за ред. Ю.П. Битяка]. – Харків: Право, 2000. – 520 с.
2. Соляник К. Форми діяльності виконавчих органів місцевих рад / К. Соляник // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 8. – С. 99–102.
3. Бахрах Д.Н. Административное право: учебник / Демьян Николаевич Бахрах. – М., Изд-во БЕК, 1996. – 356 с.
4. Берлач А.І. Адміністративне право України: [навч. посіб. для дист. навч.] / Анаталій Іванович Берлач – К.: Ун-т «Україна», 2005. – 472 с.
5. Сенченко Л.В. Адміністративно-правове регулювання демографічної політики в Україні : дис... канд. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 202 с.
- 6/ Про затвердження Порядку погодження умов і порядку проведення санації державних підприємств до відкриття провадження у справі про банкрутство за рахунок небюджетних джерел фінансування : Постанова Кабінету міністрів України від від 30 січня 2013 р. № 38 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/38-2013-%D0%BF#Text>

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Слаблюк Н.С., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

На даний час актуальним є питання щодо публічного адміністрування Державної податкової служби України, як одного із провідних та найбільш значущих центральних органів виконавчої влади. Враховуючи європейський вектор напрямку розвитку України, впровадження ефективних методів реалізації функцій та завдань Державної податкової служби України – є дуже важливим.

Шатило О.А. характеризує поняття «публічного адміністрування» - як вид організаційно розпорядчої діяльності, спрямований на підготовку та впровадження рішень, управління персоналом, та надання адміністративних послуг населенню.[3, с.51] З даним визначенням не можна не погодитися, так як поява нової форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які використовувались раніше, для того, щоб усі інституції публічної сфери працювали краще.

Влучним є визначення «публічного адміністрування» від Оболенського О.Ю., який характеризує його як регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямовану на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень та надання встановлених законами адміністративних послуг. [3, с.51] В сучасних умовах реформування законодавства в сфері надання публічних послуг та взаємостосунків із населенням, потреба у гармонічному законодавстві для втілення якісного управління - є високою. Зокрема і у сфері обслуговування платників податків.

06 березня 2019 року Кабінетом Міністрів України було ухвалено Постанову № 227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» відповідно до якої Державна податкова служба України - є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.[1] Вищевказана Постанова Кабінету Міністрів України – є гарним прикладом гармонізації законодавства щодо регулювання діяльності конкретного центрального органу виконавчої влади. Так, зокрема, на нормативному рівні урегульовано взаємодію Державної податкової служби України з державними органами інших країни згідно із міжнародними договорами; з органами державної влади та органами місцевого самоврядування; підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності; зі структурними підрозділами Міністерства фінансів України, тощо.

Організація взаємостосунків Державної податкової служби України державними органами інших країн, а також із установами, підприємствами і організаціями – є гарним прикладом оптимізації законодавства. Такі напрямки також сприяють зближенню довіри, зокрема платників податків із Державною податковою службою України. Конкретизація діяльності та впровадження партнерських стосунків органу державної влади та фізичних/ юридичних осіб – є прикладом європейського підходу організації публічного адміністрування.

Важливим подальшим напрямком є врегулювання взаємовідносин Державної податкової служби України з конкретними органами державної влади, установами, підприємствами і організаціями. Більш конкретний порядок установлення взаємовідносин можна врегулювати за допомогою Положення «Про організацію взаємодії Державної податкової служби України з органами державної влади, установами, підприємствами та організаціями». Удосконалення правовідносин щодо взаємодії Державної податкової служби України з іншими суб'єктами – є дуже важливим напрямком подальшої гармонізації податкового законодавства в цілому.

Отже підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день якість організації публічного адміністрування у будь-якому органі державної влади – є дуже важливою складовою функціонування такого органу. Європейський вектор розвитку України спрямовує шлях нормативного урегулювання діяльності Державної податкової служби України у бік оптимізації та гармонізації. Подібні кроки, щодо оновлення законодавства у сфері діяльності Державної податкової служби України – є позитивним напрямком. Важливою складовою подальшого розвитку є прийняття низки нормативно-правових актів, які будуть конкретизувати більш детальний взаємозв'язок Державної податкової служби України із іншими суб'єктами влади та громадськістю.

Література

1. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 227 // Офіційний вісник України від 05.04.2019 р. – № 26 – С. 10

2. Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни — Публічне управління: наукова розробка / О.Ю. Оболенський, С.О. Борисевич, С.М. Коник. – К.: НАДУ, 2011. – С. 56

3. Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» / О.А. Шатило; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. – С. 51

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХИСТ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Стариченко А.О., ад'юнкт (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Насильство, в тому числі домашнє, є суспільним явищем в житті багатьох народів ще з давніх часів. В Україні, лише у 2019 році Національна поліція України зареєструвала майже 130 тисяч звернень із повідомленнями про вчинені злочини та інші події, пов'язані з домашнім насильством, 1055 із них надійшли від дітей [1].

Відповідно до Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р., вона уже з народження вважається повноправним членом суспільства, життя якої підлягає правовій охороні [2].

Національне законодавство України також забороняє насильство над дітьми. Відповідно до статей 27 та 28 Конституції України, ніхто не може бути свавільно позбавлений життя; обов'язок держави – захищати життя людини; кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань; ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [3].

Запобігання насильницького поводження з дітьми здійснюється на основі Законів України «Про попередження насильства в сім'ї» [4] та «Про охорону дитинства» [5].

По наслідках аналізу Особливої частини Кримінального кодексу України можна зробити висновок, що кримінальні правопорушення щодо дітей поділяються на такі види: а) насильство в злочинах проти життя й здоров'я дітей; б) насильство в злочинах проти волі, честі та гідності дітей; в) насильство в злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканності дітей; г) насильство в злочинах проти власних дітей [6, с.73].

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відрізняє чотири основних форми насильства над дітьми: економічне насильство; психологічне насильство; сексуальне насильство; фізичне насильство [4].

Цей же закон, будь-які з перелічених видів насильства, у випадку, якщо вони не має ознак кримінального правопорушення, визначає правопорушенням адміністративним [4].

Повноваження поліцейських підрозділів ювенальної превенції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, поряд із Законами України «Про національну поліцію» та «Про запобігання та протидію домашньому насильству», деталізується Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» від 19.12.2017 №1044 [7].

Однак, незважаючи на наявність досить розвиненої системи правового забезпечення охорони та захисту прав дітей, в тому числі на низку законодавчих заборон на застосування насильства по відношенню до дітей, насильство продовжує бути присутнім в українському суспільстві, перетворившись чи не у звичне явище.

При цьому уповноважені посадові особи Національної поліції зустрічаються з істотними проблемами при застосуванні ювенального законодавства.

1. Посадові особи Національної поліції України не уповноважені вирішувати питання про відібрання дитини від батьків. Відповідно до ч.2 ст.170 Сімейного кодексу України, рішення про відібрання дитини від батьків може прийняти лише суд. Навіть у виняткових випадках, при

безпосередній загрозі для життя або здоров'я дитини, таке рішення можуть прийняти орган опіки та піклування або прокурор [8].

2. Діяльність посадових осіб Національної поліції з протидії домашньому насильству ускладнена високою латентністю злочинів на побутовому ґрунті по відношенню до дітей. Існуюча офіційна статистика далека від фактичних цифр, і це підтверджується численними соціальними опитуваннями, що орієнтують нас на 65-70% від загальної кількості дітей, що зазнавали хоча б одного виду насильства [9] та те, що лише 10% дітей звертаються до правоохоронців або повідомляють про насильство іншим шляхом [10].

3. Відсутність в органів Національної поліції повноважень на ініціювання процесу позбавлення батьківських прав, оскільки ці питання вирішується судом (ст. 164 Сімейного кодексу України) [8].

4. Негативним фактором є і те, що відповідальність за неповідомлення про вчинений злочин щодо неповнолітнього в сім'ї, відсутній у законодавстві України. Хоча такий склад існує у кримінальному законодавстві багатьох країн [11].

Ускладнює захисне правозастосування приписи ч.2 ст.39 КК України, яка виключає кримінальну відповідальність за заздальгідь не обіцяне приховування злочину члена сім'ї чи близького родича особи, яка вчинила злочин, коло яких визначається законом [12]. Таким чином, певна кількість питань поліцейського захисту прав неповнолітніх від домашнього насильства залишаються невирішеними, низка інших питань вирішені неоднозначно, що зумовлює подальше наукове та дослідження зазначеного інституту.

Література

1. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства, - Юлія Соколовська. <https://www.msp.gov.ua/news/18311.html>
2. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р. : Міжнародний документ. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Конституція України : Закон України ; Конституція. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Про охорону дитинства : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
6. Костенко Я.В. Злочини проти дитини: зміст та класифікація // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2017. Вип. 30(2). С.72-75.
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ МВС України від 19.12.2017 №1044. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
8. Сімейний кодекс України : Закон України ; Кодекс. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
9. Результати опитування громадської думки з питань насильства стосовно дітей. Інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства». URL : https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/statistika_dl/doslidzhenya_nasilstvo.pdf
10. Домашнє насильство: жахлива статистика та алгоритм дії. Маяк медіа. URL : <https://mayak.media/read/card/53287/domashne-nasilstvo-zhahлива-statistika-ta-algoritm-dii>.
11. Snyman C. Criminal Law. Fifth Edition. Durban: LexisNexis, 2008. 625 p.
12. Кримінальний кодекс України : Закон України ; Кодекс. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

ТЕРОРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВЕЛИКИХ МІСТАХ ЯК ЗАГРОЗА СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ

Стукаліна О.В., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Терористична діяльність у великих містах є найвищою загрозою сучасному державотворенню в Україні. В процесі стратегічного вирішення поставлених перед державою задач, забезпечення системного реформування органів державної влади, місцевого самоврядування, адекватної модернізації та інтеграції України до європейського економічного, соціального, культурного та інформаційного простору нагальним залишається подолання перешкод, які заважають цьому процесу, однією із яких є терористичні акти.

Починаючи з 2014 року до теперішнього часу на частині території східної України ведеться масштабний збройний конфлікт, в якому стороною-агресором було вчинено неабияку кількість терористичних актів, внаслідок яких похитаний апарат безпеки незалежної України. Протягом останніх шести років зона дії терористичної діяльності зростає, хвиля нещадних вибухів та замахів поширює небезпеку в Україні у цілому, а у її великих містах зокрема, тим самим посилюючи загрозу державній цілісності, незалежності та суверенітету країни, що в свою чергу, перешкоджає розвитку та державному будівництву України.

Періодично із засобів масової інформації доносяться відомості, що відбиваються у офіційній статистиці Генеральної прокуратури України та МВС України, про те, що у містах України того чи іншого регіону, безпосередньо у великих, здійснено серію вибухів, спалахів, підпалів, погроз, мінувань, тобто дій, які кваліфікуються як терористичний акт, ці терористичні дії в основному спрямовані на центральну інфраструктуру.

Беручи до уваги, за приклад, такі великі міста України, як: Київ, Одеса, Харків, Донецьк, Луганськ та Львів. Ми виявили загострення та розповсюдження терористичної діяльності, так, у місті Львові на будинок міського голови було здійснено, у різний період часу, два терористичні напади із застосуванням зброї. У місті Харкові терористами був здійснений напад на інфраструктуру, що підтримує військові зусилля України на південному сході країни. У місті Києві на членів парламенту було здійснено терористичний напад із застосуванням світло шумових гранат. У місті Одесі на залізничну інфраструктуру, центр допомоги українським солдатам та магазин з продажу проукраїнської атрибутики були здійсненні терористичні акти, не враховуючи, численні погрози мінування тих чи інших будівель та споруд, в основному суду, з метою припинення його діяльності. Щодо Луганську та Донецьку, то терористичні акти вчиненні на цих територіях, пов'язані з окупацією, а також тим, що в умовах збройного конфлікту сторона-агресор застосовує терористичні акти та збройні виступи сепаратистів для досягнення своєї мети [1]. Тому ми вважаємо, що терористична діяльність у великих містах різних регіонів України здійснюється з метою виведення з рівноваги діяльність органів державної влади та демонстрації населенню країни та світовому товариству, того, що уряд та компетентні органи являються слабкими та не здатними для протидії цьому явищу та захисту свого населення.

Як вважає вчений С.А. Буткевич, національне антитерористичне законодавство не можна визнати досконалим та адекватним небезпеці, яку несе тероризм, воно має бути послідовним і цілісним, потребує систематизації, повинно прийматися з урахуванням передового зарубіжного досвіду та рекомендацій міжнародних організацій [2, с.60].

Аналізуючи сучасний стан терористичних актів в Україні в цілому, а у великих містах зокрема, слід відзначити, що є потреба акцентувати увагу на підготовку фахівців у сфері протидії цьому явищу. В рамках антитерористичної діяльності, держава повинна спрямовувати усі свої зусилля та засоби на формування у майбутніх фахівців глибинних знань, достатніх навичок, які будуть реалізовані у практичній діяльності та здатності самостійно вирішувати покладенні на них завдання [3].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що серед великої кількості загроз в Україні у цілому, а процесі державного будівництва зокрема, терористична діяльність залишається найбільш непередбаченою, неконтролюючою та небезпечною загрозою, яка ставить під удар усі сфери життєдіяльності суспільства, систему реалізації державою своїх функцій, що в свою чергу, вимагає якісних, ефективних та вдосконалених заходів протидії з досконалим втіленням їх на практиці.

Література

1. Терористична загроза в Україні – щоденна реальність чи перебільшення? [Електронний ресурс]. – 2020. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/27385586.html>. - Назва з екрана.

2. Актуальні питання боротьби з тероризмом [Електронний ресурс] / С.А. Буткевич // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2009. – Вип.21. – С. 51-60. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2009_21_7. – Назва з екрана.

3. Фінансово-економічний механізм формування та реалізації державної політики протидії тероризму. [Електронний ресурс]. – 2018. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/4988ffd4-8590-48b3-a11c-18307ab02f53.pdf>. – Назва з екрана.

КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК НЕВІДВОРОТНИЙ ФАКТОР СТРИМУВАННЯ КОРУПЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Щербак М.Ю., аспірант (Харківський національний університет внутрішніх справ, м.Харків)

Корупція тривалий час залишається проблемою яка непокоїть українське суспільство. Більша частина громадян України переконана, що поширення корупції відбувається в органах державної влади й органах місцевого самоврядування та посадові особи які в них працюють не бажають вирішувати цю проблему.

Починаючи з 2014 року в Україні було прийнято дві Антикорупційні стратегії (2014-2017 років та 2018-2020 років) завдяки чому було певною мірою удосконалене і наближене до міжнародних стандартів національне законодавство. Створене інституційну систему протидії корупції до якої увійшли Національне антикорупційне бюро, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань виявлення розшуку та управління активами, одержаних від корупційних та інших злочинів, Державне бюро розслідувань та інші.

З метою підвищення рівня антикорупційного законодавства України, недопущення створення корупційних правопорушень, здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства Верховною Радою України 14 жовтня 2014 року прийнято основний закон "Про запобігання корупції" № 1700-VII, 2 жовтня 2019 року прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції" № 140-IX яким вносяться зміни до Закону № 1700-VII та інші нормативно правові акти які стоять на шляху зменшення рівня корупції в Україні та подальше просування антикорупційних ініціатив у державі [2,3].

Законом № 1700-VII Національне агентство уповноважено затвердити Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) [3]. Так, починаючи з 02.10.2019 року на законодавчому рівні було визначено статус, функції та основні завдання уповноважених підрозділів (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в органах влади, що мало на меті забезпечення їхньої достатньої незалежності як з боку Національного агентства запобігання корупції, так і від керівництва органів, в яких діють такі підрозділи (уповноважені особи).

Уповноважений підрозділ (особа) з питань запобігання та виявлення корупції відіграє головну роль у системі нагляду та контролю за дотриманням вимог антикорупційного законодавства. Відповідно до норм антикорупційного законодавства одними з завдань, покладених на уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції, є забезпечення нагляду та контролю за здійсненням заходів щодо запобігання корупції, контролю за дотриманням антикорупційного законодавства [1].

Відповідно до норм Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції основними формами нагляду та контролю є:

розгляд і реагування на повідомлення про порушення вимог антикорупційної програми, вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

здійснення планових і позапланових перевірок діяльності працівників юридичної особи щодо виконання (реалізації) антикорупційної програми;

проведення експертизи організаційно-розпорядчих, юридичних, виробничих і фінансових документів, а також їх проєктів [1].

Також, доцільно виділити принципами на яких ґрунтується діяльність уповноважених підрозділів (особа) з питань запобігання та виявлення корупції якими є відкритість та прозорість діяльності державних органів, участь громадськості в заходах із запобігання та виявлення корупції.

Станом на сьогодні при здійсненні нагляду та контролю уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції в судах України все більше обліковується справ з корупційними злочинами і кількість осіб, яким повідомляється про підозру.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку [3].

Значна кількість осіб відповідно до Закону № 1700-VII звільняється від покарання за корупційні злочини, серед них більшість засуджується відносно до невеликих штрафів, а реальне позбавлення волі вкрай рідко. Також, присутні випадки позбавлення права обіймати певні посади щодо осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією кримінальні та адміністративні правопорушення і практично відсутні випадки застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, для здійснення уповноваженими підрозділами (уповноваженою особою) з питань запобігання та виявлення корупції нагляду та контролю потрібно, що найменше здійснити першочергові заходи, які удосконалять та наближують до міжнародних стандартів національне законодавство здійснюючи протидію корупційним проявам, а саме:

прийняти і розробити Дисциплінарні статuti або внести зміни до інших законів, згідно з якими вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, незалежно від настання за них кримінальної чи адміністративної відповідальності, невідворотно тягнутиме накладення дисциплінарного стягнення;

з метою виявлення якомога більше корупційних факторів, провести експертизу положень Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України, що передбачають адміністративну відповідальність та усунути їх через внесення змін до цих законів;

внести до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України зміни, згідно з якими збільшити строки давності притягнення до відповідальності за всі корупційні адміністративні, кримінальні правопорушення вдвічі із призупиненням відліку строку на той час, коли особа користується імунітетом від переслідувань.

Література

1. Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджене наказом Національного агентства з питань запобігання корупції 17 березня 2020 року № 102/20. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0361-20>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції: Закон України від 02.10.2019 № 140-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-20>

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ

Тригуб С.М., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Забезпечення безпеки та публічного порядку, вирішення проблеми профілактики правопорушень вимагає посилення активізації діяльності суспільства, оскільки ці завдання неможливо вирішити силами лише органів поліції.

Громадськість має потужний антикриміногенний потенціал, використання якого є вкрай актуальним для сучасної України. Тому на тлі обмежених фінансових, кадрових, матеріально-технічних та інших можливостей правоохоронних органів у запобіганні правопорушень ініціювання активізації процесу залучення громадськості до профілактики правопорушень розглядається як вчасний та обґрунтований крок.

Різні аспекти взаємодії поліції та громадськості в своїх дослідженнях розглядали такі науковці, як: В.В.Аброськін, О.М.Бандурка, А.М.Волошук, В.Л.Грохольський, Є.В.Додін, Д.П.Калаянов, О.В. Ковальова, О.М.Коропатов, С.О.Кузніченко, О.М. Музичук, О.П.Рябченко, Х.П.Ярмакі та ін..

Незаконний обіг наркотиків – це багатогранне явище, яке набирає достатньо швидкого поширення в суспільстві. Масштаб незаконного обігу та немедичного вживання наркотичних засобів та психотропних речовин зростає до ступеня серйозної загрози здоров'ю кожної нації, соціальної, політичної та економічної стабільності і зокрема безпеки кожної розвинутої держави.

За даними МВС України, за 10 місяців 2020 року на обліку осіб схильних до незаконного вживання наркотичних засобів та психотропних речовин перебувало понад 172 тисяч осіб з тенденцією збільшення цього числа на 10% щорічно.

Наркоіндустрія з обігом, приблизно 8 % світової торгівлі, неухильно вдосконалюється, підвищуючи технічний, фінансовий потенціал, адаптуючи новітні досягнення науково-технічного прогресу до своїх потреб [1, с.64].

Поліцейські здійснюють превентивні заходи щодо осіб, схильних до вчинення правопорушень, та які перебувають на обліку в органах поліції, для попередження вчинення ними правопорушень можливо залучення до цієї роботи представників громадськості, зокрема:

- населення (громади), яке мешкає на відповідній території;
- членів громадських формувань з охорони громадського порядку;
- органів житлово-комунального господарства, організацій, підприємств, незалежно від форм власності, трудових колективів;
- громадських організацій тощо.

З метою залучання громадськості до профілактики наркоманії поліцейські організовують роботу за такими напрямками:

- 1) інформування населення про стан правопорушень на відповідній території;
- 2) проведення сумісних заходів (зустрічі, рейди, бесіди з різними категоріями осіб, навчання та ін.);
- 3) обмін інформацією для подальшого її використання під час виконання службових обов'язків;
- 4) ознайомлення з формами та методами протидії злочинності.

Для виконання передбачених законодавством завдань в галузі запобігання наркоманії поліцейські проводять відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування областей, районів, міст та селищ з метою налагодження ефективної співпраці; інформують про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони публічного порядку та результати діяльності на відповідній території. Поліцейські постійно проводять серед населення роз'яснювальну роботу з метою формування у населення правової культури, негативного ставлення до наркоманії.

Зокрема, з 2018 року, в Україні діє програма ПОЛіС від міжнародної організації IREX. На базі бібліотек або інших організацій проводяться тематичні зустрічі поліцейських із членами громади, одним із питань є протидія наркоманії.

Серед успішних прикладів спільної профілактичної роботи поліцейських та представників громади можна навести спільні вуличні рейди з метою зафарбовування на стінах оголошень щодо продажу наркотичних засобів та психотропних речовин; проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення з питань неприпустимості наркоманії та наданням контактів місцевих служб реабілітації осіб, що вживають наркотичні засоби та психотропні речовини тощо.

Крім того, поліцейські формують пропозиції щодо: усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів та прекурсорів; залучання представників громадських формувань з охорони громадського порядку до проведення перевірки обмежень щодо осіб, за якими встановлено адміністративний нагляд; проведення профілактичних заходів з різними категоріями осіб- потенційними правопорушниками, влаштування спортивних та патріотичних майданчиків для молоді та ін.

Підсумовуючи викладене необхідно підкреслити, що профілактика наркоманії справа не тільки правоохоронних органів, але й інших органів державної влади, місцевого самоврядування та населення. Профілактичні заходи щодо протидії наркоманії повинні бути спрямовані на пропаганду здорового способу життя, роз'яснення та демонстрації шкідливих наслідків зловживання наркотичних засобів, усунення причин та умов вчинення правопорушень.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Гаврилюк А. В., студентка (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1]. Виходячи з даної норми, можемо сказати, що правова держава не може існувати без судової системи, яка має захищати Конституцію та законодавство країни. Судову систему утворюють суди загальної юрисдикції та суд конституційної юрисдикції. Саме на судову владу покладається така важлива функція як захист та поновлення законних прав та інтересі громадян, а також правопорядок та законність держави.

Правова держава містить у собі безліч ознак, однією з яких є право на доступ до правосуддя та справедливий суд. Маємо зазначити, що відповідно до статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [2].

Адміністративне судочинство посідає провідне місце в механізмі адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян. Адміністративний суд у сучасній Україні, як відзначає М. Смокович, став вагомим політичним чинником, причому не тільки у справах за позовами до вищих органів влади, а й в інших, які через постійне зростання їх кількості свідчать про катастрофічне незадоволення громадян іншими суб'єктами владних повноважень [3, с. 24].

Однією із проблем слід вважати кадрові проблеми адміністративних судів у зв'язку із несвоєчасним призначенням суддів, у яких закінчилися повноваження, Верховною радою України, а пізніше – із зміною порядку самого призначення. 30.09.2016 набрали чинності закони України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» порядок призначення на посаду судді змінився – тепер воно здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя.

Було створено ситуацію, коли значна кількість суддів не мають повноважень здійснювати судочинство, внаслідок чого набагато збільшилася кількість справ, які повинні розглянути діючі судді.

Найяскравішим прикладом для ілюстрації цієї ситуації є Київський окружний адміністративний суд. Станом на березень 2017 р. у ньому було 49 суддів за штатом, і лише 12 із них мали повноваження.

Неукомплектованість суддівського корпусу адміністративних судів нерідко є причиною порушення строків розгляду справ. Все частіше громадяни звертаються до Європейського суду з прав людини на підставі порушення судами ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у якій ідеться, зокрема, про право на розумний строк судового розгляду. Проте у цьому випадку заручниками ситуації стали як сторони у адміністративних справах, так і самі судді, тому залишається лише очікувати та сподіватися, що проблема вирішиться у найближчому майбутньому, а новостворена Вища рада правосуддя спрямує всі зусилля на подолання кадрової кризи [4].

Серед проблем, з якими стикається правосуддя, Г. Жилін виділяє такий фактор, що негативно впливає на його доступність, – те, що з кожним роком надходження справ у суди збільшується, зростає їхня складність. Причому це відбувається на тлі масової свідомості, в якій переважають негативні оцінки можливості судового захисту, а саме звернення до суду не схвалюється. У такій ситуації зміцнення авторитету суду, підвищення ефективності його роботи може спричинити лише ще більше навантаження на суди [5]. Іншою причиною, через яку істотно знижується доступність судового захисту, є та обставина, що надмірне навантаження судів негативно впливає на строки розгляду справ та якість судочинства, оскільки відбувається невинуватене спрощення та недотримання процедури. Численні скарги на порушення прав людини часто вчасно не розглядаються у зв'язку з перевантаженістю судів різних інстанцій і, особливо, судів на місцях [8].

На заваді доступності правосуддя в адміністративних справах також стали труднощі у визначенні належної юрисдикції. До запровадження адміністративного судочинства справи, що виникали з публічно-правових відносин, вирішувалися загальними та господарськими судами. Після набрання чинності КАСУ такі справи перейшли з цивільної та господарської юрисдикції до адміністративної юрисдикції. Часто в позивачів ще при зверненні до суду виникають труднощі з визначенням належної юрисдикції через недостатність розуміння того є вони публічними чи приватними.

На думку А.К. Соловйової, доступність правосуддя в судах загальної юрисдикції ускладнена через дорожнечу, повільність і формалізм процесу [7, с. 67].

На даних прикладах можемо побачити, що доступ до правосуддя в Україні містить багато аспектів, які на сьогодні є значною перешкодою доступності адміністративного правосуддя.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що головними перешкодами доступності адміністративного судочинства можуть стати такі, як велика завантаженість суддів адміністративних судів, віддаленість адміністративних судів від населення, формалізм і дорожнеча. З іншого боку, забезпеченню доступності адміністративного судочинства, на думку вчених-адміністративістів, слугує таке:

- 1) право на звернення до суду для відкриття провадження в адміністративній справі та порядок реалізації цього права;
- 2) територіальне розташування адміністративних судів;
- 3) відсутність матеріальних перешкод (судові витрати, надання правової допомоги та платних послуг);
- 4) встановлення такого порядку судового розгляду адміністративної справи, що забезпечує можливість безпосереднього здійснення особами, які беруть участь у справі, процесуальних прав у всіх інстанціях (особиста участь, мова, перекладач) [8, с. 175].

Отже, незважаючи на всі недоліки, що містяться у адміністративному судочинстві адміністративні суди користуються високим рівнем довіри серед суспільства, а проблеми, з яких виникають недоліки у даному судочинстві є загальними і розповсюджені на всю судову систему. Однак можна виділити такі проблеми адміністративного судочинства, як: недосконалість територіальна підзвітність адміністративних судів; неукомплектованість суддівського корпусу; недосконалість визначення належної юрисдикції судів; повільність і формалізм процесу. Забезпечення осіб якісним і результативним вирішенням питання щодо захисту прав і свобод у вирішенні публічно-правового спору одночасно підвищить рівень законності та відповідальності

органів публічної адміністрації за свою діяльність. А саме подолання вказаних проблем і внесення даних змін до чинного законодавства підвищить рівень доступності фізичних та юридичних осіб до судового захисту.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
3. Смокович М. Адміністративне судочинство як елемент конституційного ладу / М. Смокович // Юридична Україна. – 2011. – № 9. – С. 23–28.
4. Інтернет посилання: <https://radako.com.ua/news/aktualni-problemi-administrativnogo-sudochinstva>.
5. Жилин Г.А. Защита прав человека в гражданском судопроизводстве. Рос. юстиция. 1998. № 1. С. 5–7.
6. Горшкова С.А. Европейская защита прав человека и реформирование российской судебной правовой системы. Журн. рос. права. 2002. № 7. С. 99–112.
7. Соловьева А.К. Перспективы развития административной юстиции: Организационный и формальный подход. Правоведение. 1999. № 1. С. 66–72.
8. Руденко А.В. Адміністративне судочинство: становлення та здійснення: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Нац. юрид. академія України ім. Я. Мудрого. Харків, 2006. 209 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Говорова Г.В., курсант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Науковий керівник: Ізбаиш К.С., к.ю.н, доцент, старший науковий співробітник ВОНР (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Чинне національне законодавство України передбачає заходи щодо запобігання корупції, а саме: заборона використання службових повноважень чи посадового становища; обмеження щодо одержання подарунків; заборони щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; заборона використовувати інформацію, яка стала відома особі у зв'язку із виконанням нею функцій держави або місцевого самоврядування після залишення посади; недопущення спільної роботи близьких осіб; проведення фінансового контролю, спеціальних перевірок стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком; вжиття заходів щодо недопущення та врегулювання конфлікту інтересів; проведення антикорупційної експертизи проектів та чинних нормативно-правових заходів тощо [1].

Адміністративному праву відведена важлива роль у запобіганні корупції та в належній організації діяльності посадових осіб у цій сфері, оскільки адміністративне право має свій метод правового регулювання, систему адміністративних нормативно-правових актів, апарат державної адміністрації, положеннями адміністративного права визначається адміністративний процес і адміністративний примус, адміністративно-правові режими та адміністративно-правові засоби впливу [3, с. 47]. Тобто можемо зробити висновок, що заходи запобігання корупції мають адміністративно-правовий аспект.

Систему заходів запобігання корупції як складовий елемент адміністративно-правового механізму запобігання корупції варто розглядати через теорію механізму адміністративно-правового регулювання. В юридичній літературі дуже часто механізм адміністративно – правового регулювання розглядається, як система адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюються правове регулювання суспільних відносин у сфері дії норм адміністративного права, організовуючи їх у відповідності до функцій держави і суспільства [5, с. 189].

Тому, прирівнюючи механізм адміністративно-правового регулювання та адміністративно-правовий механізм запобігання корупції, можна говорити про те, що адміністративно-правовий механізм запобігання корупції характеризується наявністю таких елементів, як: норми права, нормативно-правові акти, юридичні факти, правовідносини, акти застосування права й акти реалізації права [7, с. 97]. Зазначимо, що кожен окремий елемент наділений власними функціями спрямованими на досягнення мети всього механізму. Зокрема: 1) норми права визначають загальнообов'язкові правила поведінки учасників суспільних відносин у сфері запобігання корупції, визначають правовий статус спеціальних суб'єктів, встановлюють обмеження та заборони; 2) нормативно-правові акти, здійснюють регулюючий вплив на суспільні відносини у сфері запобігання корупції, визначаючи перспективні напрямки антикорупційної політики країни; 3) юридичні факти є передумовою виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері запобігання корупції, такі як, наприклад, подання декларації особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування або порушення умов щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 4) правовідносини є формою зовнішнього вираження реалізації норм антикорупційного законодавства; 5) акти застосування та реалізації права є результатом здійснення прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин, що виникають у сфері запобігання корупції.

С.М. Алфьоров зазначає, що ефективна протидія можлива виключно за умови застосування комплексного підходу, який реалізується через адміністративно-правовий механізм протидії корупції, однією зі складових якого є організаційно-правові заходи [4, с.39]. Визначаючи механізм протидії корупції, М.І. Мельник виділяє такі його складові елементи як: ідеологія і стратегія антикорупційних заходів; мета та завдання антикорупційної політики, об'єкти та суб'єкти протидії корупції, принципи та заходи протидії корупції [6, с. 254].

Узагальнюючи зміст запропонованих визначень адміністративно-правового механізму запобігання корупції, зазначимо, що: 1) адміністративно-правовий механізм запобігання корупції є системою адміністративно-правових засобів – сукупністю дій, за допомогою яких досягається мета антикорупційної політики країни; 2) дія механізму спрямована на упорядкування суспільних відносин у процесі здійснення діяльності щодо запобігання корупції, відповідно, запобігання корупції являє собою застосування антикорупційних заходів з метою недопущення вчинення корупційних правопорушень, виявлення, припинення та притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією осіб до юридичної відповідальності; 3) представляє собою процес, який характеризується чітко визначеними стадіями реалізації. Що на сьогоднішній день являється чи не найважливішою умовою ефективної виконання антикорупційної діяльності уповноваженими суб'єктами; 4) складається з таких елементів як: норми антикорупційного законодавства; публічна адміністрація, в особі суб'єктів, уповноважених на реалізацію антикорупційних заходів; заходи запобігання корупції; принципи, форми та методи реалізації антикорупційних заходів; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини у сфері запобігання корупції. Із наведеного переліку елементів адміністративно-правового механізму запобігання корупції основними вважаємо відповідні заходи та засоби антикорупційної спрямованості. Стосовно змісту заходів і засобів запобігання корупції варто зазначити, що часто науковцями ці два поняття ототожнюються.

Однак, у системі заходів запобігання корупції відсутні виховні та просвітницькі заходи, які б сприяли формуванню у свідомості посадових осіб морально-етичних установок та переконань, спрямованих на сумлінне, компетентне, результативне і відповідальне виконання посадових обов'язків; забезпечення довіри суспільства до публічних службовців; зміцнення авторитету публічної служби, формування високої культури спілкування та поваги до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, які на сьогоднішній день є рідкістю [2]. Запровадження таких заходів сприятиме зниженню рівня корупції, оскільки в Законі забагато самостійних дій та суб'єктивних вимог, які залежать виключно від бажання та виховання особи.

Крім того, основною умовою досягнення мети антикорупційної політики має також стати запровадження стимулів та належних умов публічної служби. Запровадження зазначених заходів вважається необхідним з огляду на те, що вирішальний вплив на виникнення та поширення корупції здійснюється через: недостатній рівень доброчесності та низький рівень професійної

підготовки публічних службовців; уникнення значною частиною посадових осіб відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; недосконалість адміністративних процедур; через формальність та відсутність визначених механізмів реалізації та застосування заходів запобігання корупції, що призводить до низької ефективності антикорупційної діяльності; непослідовність здійснення реформ; відсутність механізму дієвого контролю за виконанням прийнятих рішень, постанов і законів; значну поширеність дозвільних процедур у державному управлінні; та найзгубнішою причиною є байдужість й толерантність громадськості, відсутність критичного ставлення до поширення корупції. Вирішення цих проблем має стояти на меті антикорупційної політики країни, яка здійснюватиметься комплексно та скоординовано.

Література

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 13.10.2020).
2. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 31 серп. 2016 р. № 1203/29333. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16> (дата звернення 13.10.2020).
3. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.
4. Алфьоров С. М. Заходи організаційно-правового характеру в адміністративно-правовому механізмі протидії корупції в ОВС. *Правова позиція*. 2011. № 1. С. 39-43.
5. Марчук М. П. Проблеми впровадження та застосування окремих положень нового антикорупційного законодавства в Україні. *Університетські наукові записки*. 2015. № 1 (53). С. 188-195.
6. Мельник М. І., Редька А. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Закону України «Про боротьбу з корупцією». Київ : Атіка, 2003. 320 с.
7. Хабарова Т. В. Механизм противодействия коррупции в Украине, его административно-правовая природа. *Leges et Viata*. 2016. № 1/3. С. 95-98.

ЦЕНТР НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК ОСНОВНИЙ СУБ'ЄКТ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Михайленко Є. О., магістрант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Науковий керівник: Баранов С. О., к.ю.н, доцент, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Актуальність даної теми зумовлена тим, що Центри надання адміністративних послуг як орган публічної адміністрації є новим провідником між громадянами та органами публічної влади.

Саме оцінюючи якість та ефективність роботи даного органу пересічний громадянин формує свою думку про рівень опіки своєї держави над ним. Завдяки цьому органу людина реалізує свої можливості на отримання певних соціальних та економічних благ.

Центри надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» розпочали свою роботу з 01.01.2014 р. [1]. Передвісником ЦНАП були Єдині дозвільні центри, але їх діяльність була спрямована на реалізацію своїх прав суб'єктами господарювання (отримання дозвільних, реєстраційних документів, подання декларацій тощо).

ЦНАПи безумовно є позитивним управлінським елементом нашої держави. Порівнюючи з процедурою отримання адміністративної послуги в минулому можна впевнено сказати, що ЦПАП зробив процес отримання адміністративних послуг значно комфортнішим, ніж це було у минулому та значно скоротив рівень бюрократії та корупції. Адже з виникненням ЦНАПів приватні особи не контактують на пряму з органами публічної адміністрації, а цей фактор набагато знижує ризик виникнення корупційних схем.

На даному етапі становлення Україна активно реформує територіальний устрій та питання бюджету, а саме впровадження місцевих бюджетів. Це питання може бути актуальним і для місцевих ЦНАПів, тому що при зверненні громадян або суб'єктів господарювання наприклад з

питань нерухомості (видачу витягів та інформації з реєстрів Мінюсту) всю роботу беруть на себе районні державні адміністрації чи органи місцевого самоврядування, а всі кошти йдуть до державного бюджету. Рівень матеріального забезпечення ЦНАПів залишає бажати кращого, а для ефективної їх роботи це може бути ключовим моментом.

Також проблемним питанням залишається доступність ЦНАПів для всіх громадян України. Оскільки ще далеко не у всіх населених пунктах є власні ЦНАПи. Чималій кількості громадян доводиться їхати в інші населені пункти, які знаходяться на достатньо великій відстані для задоволення своїх соціальних і економічних потреб. На наш погляд, ЦНАПи повинні розміщуватися на розумній відстані для всіх адміністративно-територіальних одиниць, а доступ до них повинен бути рівним для всіх [2].

Питання недосконалої законодавчої бази з питання надання адміністративної послуги все ще є актуальною темою для обговорення. В даний момент в Україні є Законі «Про адміністративні послуги», але він не врегульовує багатьох моментів в діяльності ЦНАПів (наприклад питання відмови в послугі, чи більш докладніше прописати в правових нормах відповідальність за неправомірну відмову в її наданні).

На даний момент існує проект Адміністративно-процедурного кодексу України, який так і не був прийнятий. Питання щодо діяльності та функціонування ЦНАПу було би доречно закріпити в окремому розділі цього кодексу та як найшвидше прийняти цей кодифікований акт.

Також має сенс розширення переліку адміністративних послуг, які ЦНАП може надати населенню шляхом внесення змін до розпорядження КМУ №523-р від 16.05.2014 р. «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг» [3].

Прикладом можуть слугувати питання транспортної сфери, а саме вирішення питання видачі або обміну посвідчень водія чи реєстрації транспортних засобів на місцевому рівні органами публічної влади [4, с.45].

Підводячи підсумки можна дійти висновку, що впровадження такого державного органу як Центр надання адміністративних послуг приніс для громадян України позитивні зміни з приводу реалізації їх прав та свобод. Але владі над питанням реалізації цих прав потрібно постійно наполегливо працювати.

Адміністративні послуги є невід'ємною частиною діяльності будь-якої держави, а своєчасне та доступне надання цих послуг є одним з елементів реальної легітимності влади. Сучасний прогрес стрімко йде вперед, тому постійне оновлення як законодавчої, так і матеріально-технічної бази повинно стати нормою для нашої держави на її шляху до реалізації міжнародних стандартів.

Література

1. Про адміністративні послуги / Закон України від ВВР від 06.09.2012 р № 5203.– VI зі змінами та доповненнями URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
2. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження КМУ від 15.02.2006 р. № 90-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
3. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: Розпорядження КМУ №523-р від 16.05.2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
4. Буханевич О. М. Адміністративні послуги в Україні: теорія та практика реалізації : монографія. Ін-т законодавства Верховної Ради України. – Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2015. 385 с.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СТАТТІ 172⁴ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Назарук Я.С., курсант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Науковий керівник: Коропатов О.М., к.ю.н, доцент, професор кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м.Одеса, Україна)

Стаття 172⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі- КУпАП) «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» [1]

передбачає відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, що визначені статтею 25 Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Об'єктом правопорушення, передбаченого статтею 172⁴ КУпАП є суспільні відносини, пов'язані із заборобою отримання особами, зазначеними у п 1. Ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», інших доходів, не пов'язаних зі здійсненням їх владних повноважень.

Предметом даного правопорушення виступають *доход* від забороненої діяльності (загальна сума доходу від усіх видів забороненої діяльності, отриманого в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній морській економічній зоні, так і за їх межами) чи *винагорода* від роботи за сумісництвом (будь-яка одноразова, періодична або щомісячна матеріальна (грошова чи натуральна) виплата).

З *об'єктивної сторони* ці правопорушення характеризуються активними протиправними діями, а саме:

- 1) заняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (ч. 1 ст 172⁴).

Відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України підприємництво— це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3].

Заняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю - це виконання посадовою особою, крім основної, ще й іншої оплачуваної роботи, незалежно від укладення трудового договору. Проте такі особи можуть займатися викладацькою, науковою та творчою діяльністю, медичною та суддівською практикою, інструкторською практикою із спорту.

Викладацька діяльність – це процес надання знань, формування вмінь і навичок з різних напрямів освіти, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей відповідно до задатків та запитів осіб – учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів тощо; діяльність щодо отримання ними професії, підвищенню їх виробничої кваліфікації, забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, спеціальної практичної підготовки і перепідготовки [4, с.286].

Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Творча діяльність – це індивідуальна чи колективна творчість професійних творчих працівників, результатом якої є твір чи його інтерпретація, що мають культурно-мистецьку цінність.

Медична практика – діяльність, пов'язана з комплексом спеціальних заходів, спрямованих на сприяння поліпшення здоров'я, підвищення санітарної культури, запобігання захворюванням та інвалідності, на діагностику, допомогу особам з гострими і хронічними захворюваннями й реабілітацію хворих та інвалідів, що здійснюється особами, які мають спеціальну освіту.

В статті 172⁴ КУпАП, зазначений такий вид діяльності як суддівська практика, Під нею, з урахуванням положень статті 25 Закону України «Про запобігання корупції» [1], розуміється суддівська практика зі спорту. Судді по спорту перебувають на обліку в органах управління фізичною культурою і спортом, а суддівство змагань відмічається у заліковій картці, яка ведеться колегією суддів за місцем обліку судді.

Інструкторська робота зі спорту полягає у проведенні фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи, навчально-тренувальної роботи у фізкультурно-оздоровчих групах і спортивних секціях тощо.

2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або Законами України. (ч. 2). Для кваліфікації діяння за цією частиною важливим є встановлення того, що:

- суб'єкт входить до складу саме органу правління, інших виконавчих чи контрольних

органів або наглядової ради підприємства або організації;

- ці підприємства чи організації створені з метою одержання прибутку (зокрема, здійснюють підприємницьку діяльність);

- суб'єкт не здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі, та не представляє інтереси держави в раді товариства (спостережній раді) або ревізійній комісії господарської організації.

Участь у складі правління чи інших виконавчих органів підприємств і організацій, які не здійснюють підприємницьку діяльність, не дає підстав для визнання діяльності особи, уповноваженої на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, адміністративним правопорушенням, що містить ознаки корупції так само як входження особи до складу редакційних колегій періодичних видань (газет, журналів), різного роду журі, консилиумів, навіть за умови одержання нею винагороди за виконану роботу, оскільки зазначені органи створюються з метою розвитку науки, культури, мистецтва, вдосконалення медичної практики тощо.

Склад правопорушення є формальним і вважається закінченим з моменту отримання доходу від діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом. В той же час, для закінчення деяких з перелічених вище діянь достатньо вчинення лише дій, передбачених статтею (формальний склад), наприклад, сам факт входження особи до складу органу правління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, є закінченим правопорушенням.

Із суб'єктивної сторони правопорушення характеризується умисною формою вини – прагненням отримати прибуток або винагороду за здійснення заборонених законом для суб'єктів владних повноважень видів діяльності.

Унормування порядку отримання подарунків є одним із важливих запобіжних заходів у сфері попередження умов виникнення корупційних ризиків у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, оскільки дозволяє врегулювати конфлікт інтересів, а саме, суперечності між приватними інтересами публічного службовця та його службовими обов'язками, наявність яких може вплинути на об'єктивність та неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій в процесі його службової діяльності.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. 80731-X. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 07.10.2020).
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 13.10.2020).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436- IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 13.10.2020).
4. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. – К. : Ваіте, 2018. – 472 с.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Чуприна Ю.П., курсант (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Науковий керівник: Кузьменко Ю.В., д.п.н., професор кафедри (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Правопорушення проти довкілля – це суспільно небезпечні діяння передбачені законодавством, що шкодять чи посягають на навколишнє природне середовище чи його окремі сфери. Актуальною проблемою сьогодення постає проблема забруднення промисловими та побутовими відходами: нафтою, хімічною промисловістю, виготовлення фарби і лаків та багато інших галузей. Сучасні технології дозволяють отримати після утилізації вторинну сировину, але

більшість відходів залишається не переробленою і, на жаль, планета Земля поступово перетворюється на смітник. Також поки суспільство не може взяти на опрацювання та перероблення всіх шкідливих для організму людини, флори та фауни небезпечних відходів.

Екологічні правопорушення залежно від об'єкта посягань поділяють на такі види [2]:

- 1) у галузі використання природних ресурсів (природноресурсові);
- 2) у галузі охорони навколишнього середовища (природоохоронні);
- 3) у галузі екологічної безпеки (екологонебезпечні).

Розповсюдження шкоди, що має негативні наслідки для досягнення та дотримання сприятливого стану збереження ареалу або біологічних видів у порівнянні зі станом збереження на час, коли була завдана шкода, послуг, наданих за отриманими ними дозволами та до їх здатності природного відновлення. Належало б визначити значні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних, таких як:

- кількість індивідів, їх густота або охоплена поверхня,
- роль окремих індивідів або враженого ареалу по відношенню до збереження біологічного виду або ареалу, рідкість біологічного виду або ареалу розповсюдження (оцінених на місцевому, регіональному та найвищому рівні, враховуючи рівень Спільноти),
- здатність біологічного виду до розмноження (відповідно до динаміки, властивій цьому біологічному виду або цій популяції), її життєздатність або здатність до природного відновлення ареалу (відповідно до динаміки, властивій біологічним видам, що характеризують останній або їх популяціям),
- здатність біологічного виду або ареалу розповсюдження до відновлення протягом обмеженого часу після неочікуваного завдання шкоди без іншого втручання, ніж посилені заходи захисту, до стану, що приводить виключно за допомогою динаміки біологічного виду або ареалу розповсюдження до стану, що вважається рівнозначним або вищим за вихідний.

Як значна обов'язково кваліфікується шкода, що має доведений вплив на здоров'я людини.

Відповідальність у галузі екології – це особливий стан суспільних екологічних правовідносин, при якому правовими засобами забезпечується виконання відповідальними особами спеціальних обов'язкових вимог законодавства в галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки. З метою попередження та протидії забрудненню навколишнього середовища в Україні створено відповідне нормативно-правове поле, зокрема у призмі нашого дослідження це закони «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про відходи», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми поводження із твердими побутовими відходами», розпорядження Уряду України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами».

Згідно ст.42 Закону України «Про відходи» «порушення встановленого порядку поводження з відходами, що призвело або може призвести до забруднення навколишнього природного середовища, прямого чи опосередкованого шкідливого впливу на здоров'я людини та економічних збитків» [3].

Юридична відповідальність щодо порушення екологічного права у сфері поводження з відходами прописана у Кодексі України про адміністративні правопорушення, Цивільному кодексі України, Кримінальному кодексі України. У колі нашого дослідження зроблено аналіз адміністративної відповідальності.

Аналіз Кодексу України про адміністративні правопорушення показав, що адміністративна відповідальність настає у таких випадках [1]:

- порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення (стаття 82);
- порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення (стаття 82);

- порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами або неподання чи подання звітності щодо утворення, використання, знешкодження та видалення відходів (стаття 82-1);
- порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами або неподання чи подання звітності щодо утворення, використання, знешкодження та видалення відходів з порушенням встановлених строків, а так само порядку подання такої звітності (стаття 82-1);
- виробництво продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку (стаття 82-2);
- приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки (стаття 82-3);
- змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища (стаття 82-3);
- передача відходів з порушенням установлених правил на зберігання, оброблення або видалення підприємствам чи організаціям, що не мають відповідного дозволу на проведення цих операцій (стаття 82-5);
- порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золовідвалів тощо) (стаття 82-6);
- порушення порядку обліку придбання та експлуатації хімічних джерел струму або порядку обліку обсягів накопичення відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію (стаття 82-7);
- ненадання в установленому порядку інформації або надання неправдивої інформації щодо обсягів придбання та експлуатації нових хімічних джерел струму, обсягів накопичення відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію (стаття 82-7);
- непередача в установленому порядку відпрацьованих небезпечних хімічних джерел струму ємністю 7 А/год та більше на утилізацію підприємствам, що здійснюють діяльність із заготівлі та утилізації відпрацьованих хімічних джерел струму (стаття 82-7);
- захоронення неперероблених (необроблених) побутових відходів (стаття 82-8);
- порушення правил застосування, зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації та захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів (стаття 83).

Отже, державою створено нормативно-правову базу щодо протидії та боротьби з екологічними правопорушеннями, зокрема й у сфері поводження з відходами. Кожна конкретна людина як біологічна істота також є частиною екосистеми – складового елементу довкілля, тому злочини проти довкілля – це злочини проти нас самих. З огляду на незворотність екологічних змін та їх вплив на майбутнє всього людства, особливого значення набуває дієвість державної політики України щодо збереження екосистеми.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 р. 80731-X. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 07.10.2020).
2. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 5.05.1998 р. № 188/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр#Text> (дата звернення: 07.09.2020).

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕОКУПАЦІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Гданов І.Р., аспірант (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

20 лютого 2014 року внаслідок збройної агресії Російської Федерації почалася тимчасова окупація Автономної Республіки Крим (далі – ТОТ АР Крим). В процесі окупації на ТОТ АР Крим був проведений незаконний та не визнаний Україною та світовою спільнотою т.з. «референдум» за результатами якого 18 березня 2014 року представниками самопроголошеної т.з. «Республіки Крим» та Російської Федерації був підписаний т.з. «договір про прийняття Криму до складу Росії». Таким чином країною-агресором здійснено саме спробу незаконної анексії, тобто насильницького приєднання частини території України до території Російської Федерації, що супроводжувалось примусовим поширенням юрисдикції на окуповану територію шляхом створення системи адміністративного управління та контролю.

Офіційною позицією України, закріпленню в національному законодавстві та світової спільноти, закріпленої зокрема в резолюціях ООН є не визнання спроби незаконної анексії Кримського півострову Російською Федерацією. Однак протягом всього періоду тимчасової окупації низка представників засобів масової інформації, державних діячів, дипломатів, навіть представників експертного середовища дозволяють собі вживати некоректні формулювання по відношенню до статусу ТОТ АР Крим користуючись виразами «анексований Крим», «анексія Автономної Республіки Крим», «на території анексованого Криму», «Україна втратила Крим після анексії...» тощо. Такі формулювання шкодять інтересам України та процесам деокупації, оскільки йдуть в розріз з офіційною позицією України та світової спільноти, формують неправильне суспільне бачення статусу Криму та можуть використовуватися країною-окупантом для просування ідеї зміни правового статусу Кримського півострова.

За необхідне вбачається проведення широкої просвітницької компанії щодо статусу ТОТ АР Крим серед населення, навчання державних службовців, своєчасна дипломатична реакція на публічні заяви іноземних політиків та некоректні формулювання, зображення, інші текстові та графічні зображення ТОТ АР Крим, що не відповідають офіційній позиції та фактичному статусу АР Крим в іноземному інформаційному просторі тощо.

Після початку тимчасової окупації Автономної Республіки Крим Україна була змушена почати правове врегулювання статусу ТОТ АР Крим та встановлення правового режиму на окупованій території. Основні нормативно-правові акти прийняті навесні та влітку 2014 р. Сумнівним кроком виглядає створення Вільної економічної зони «Крим» (далі – ВЕЗ «Крим») шляхом прийняття Закону України «Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України». Вказаним законом зокрема врегульовано економічні відносини на ТОТ АР Крим і створено умови для провадження економічної діяльності суб'єктів господарювання-резидентів України та ТОТ АР Крим, що в період одразу після окупації та потреби евакуації та переформатування господарської діяльності було необхідним, але наразі, в умовах триваючої тимчасової окупації втратило актуальність.

Комплексне правове врегулювання процесів з деокупації та реінтеграції ТОТ АР Крим в чинному національному законодавстві відсутнє.

Загалом, з 2014 р. «ревізія» нормативно-правових актів, що регулюють правові відносини на ТОТ АР Крим не здійснювалось.

Існує реальна та невідкладна потреба в перегляді та актуалізації нормативно-правових актів, перегляд підходів до реалізації державної політики щодо ТОТ АР Крим, закріплення правових засад деокупації ТОТ АР Крим та подальшої реінтеграції під загальну юрисдикцію України.

Низка законодавчих ініціатив про скасування Закону України «Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» перебуває на розгляді у Верховній Раді України, але є ознаки відсутності «політичної волі» для скасування вказаного закону.

Значна обмеженість або повна неможливість здійснювати владні управлінські функції через тимчасову окупації та агресивні дії країни-окупанта стали наслідком неможливості функціонування представницьких органів, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Низка державних органів, юрисдикція яких поширюється на ТОТ АР Крим відновила свою роботу на материковій частині України (переважно територіально віддалені один від одного, консолідація відсутня), але виконання ними своїх функціональних обов'язків у повному обсязі в умовах триваючої окупації не може бути реалізовано. Принцип координації спільної діяльності не реалізовано.

Відповідальним за реалізацію державної політики відносно тимчасово окупованих територій покладено на центральний орган виконавчої влади, який з 2014 року неодноразово зазнавав трансформації (об'єднання, роз'єднання, реорганізацію, зміну керівництва). Державні субвенції виділяються здебільшого на забезпечення власного функціонування цього органу та на програми соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та осіб, які зазнали переслідування (були позбавлені свободи) на тимчасово окупованих територіях.

Державні субвенції на забезпечення заходів стримування російської агресії, звільнення окупованих територій та подальшої після звільнення реінтеграції тимчасово окупованих територій практично не виділяються.

Зі свого боку країна-окупант нарощує свою військову присутність в чорноморсько-азовському басейні, проводить репресивні дії відносно громадян України на ТОТ АР Крим та проводить штучну асиміляцію населення Кримського півострову поглиблюючи окупацію та створюючи умови для можливої ескалації конфлікту.

В таких умовах Україна повинна вибудовувати чітку стратегію протидії агресії, поступової деескалації конфлікту та повернення окупованих територій під загальну юрисдикцію України шляхом забезпечення внутрішнього адміністрування державних механізмів та залучення підтримки й всебічної допомоги з боку міжнародних партнерів.

Наразі в Україні відсутні представлені громадськості у відкритому доступі та відомості про існування готових повністю або частково загрифованих (з обмеженим доступом) стратегічних програм, стратегій або інших системних напрацювань щодо впровадження заходів деокупації та реінтеграції в Україну тимчасово окупованої території та, як зазначалося вище, чинних нормативно-правових актів щодо встановлення правових засад деокупації ТОТ АР Крим та подальшої реінтеграції під загальну юрисдикцію України.

За необхідне вбачається забезпечення послідовної реалізації органами державної влади заходів направлених на деокупацію та реінтеграцію ТОТ АР Крим шляхом правового врегулювання впровадження відповідних функцій для державних органів та встановлення відповідальності за невиконання цього функціоналу. Також можливе запровадження принципу координації дій інституцій, які залічені до реалізації заходів направлених на деокупацію та реінтеграцію ТОТ АР Крим, встановлення конкретних строків реалізації певних етапів, визначення механізму комунікування та звітування. При провадженні відповідних програм корисно враховувати позитивний досвід інших країн в подоланні наслідків збройного конфлікту.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГОМ РОЗВИВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Іванюк У.В., к.е. н., в.о.завідувача кафедри (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Закалик Г. М., старший викладач (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Левченко Ю.І., студентка (Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м.Львів, Україна)

Діяльність дошкільної установи базується на роботі всього колективу з дітьми від трьох до шести років. Основним напрямом їхньої роботи є забезпечення всебічного розвитку дитини як творчої особистості. Цей період характеризується рядом позитивних змін як зі сторони її фізіологічних, так і психічних процесів. Зокрема, підвищується працездатність нервової системи дитини, удосконалюється психомоторика, що збільшує витривалість у діяльності, точність виконуваних рухів, посидючість і терплячість до засвоєння нових знань, навичок та набуття умінь. Дитина здатна фіксувати увагу на виконуваному завданні, вона менше відволікається, займаючись однією справою. Отримання знань про щось нове – у неї супроводжується цікавими враженнями, а достатнє розвинення мови – дає можливість ставити питання, розповідати казки і вірші, переказувати прочитані з батьками чи вихователями оповідання. Це породжує фантазування, міркування, мислення.

У віці п'яти-шести років дитина, зосереджуючи увагу, про щось мислить, щось сприймає і запам'ятовує, а щось уявляє. Так вона активно пізнає світ і себе саму. Вона розвивається і вчиться, готуючись до школи. Тому цей період називають дошкільним віком.

Сучасні умови розвитку суспільства сприяють пришвидшенню процесу розвитку дитини як особистості і від дослідника вимагається з'ясування факторів, що можуть забезпечувати цей розвиток або гальмувати його.

Нинішня система дошкільної освіти передбачає активну участь психолога як працівника установи, який може виявити психологічні особливості дитини і можливості удосконалення роботи працівників закладу, спрямованої на подальший всебічний розвиток маленької особистості.

Вище зазначене вказує на актуальність обраної тематики дослідження – особливості реалізації психологом розвивальної функції у дошкільників.

Мета дослідження – вивчення психологом особливостей розвивальної функції дітей у системі дошкільної освіти.

Ще Ян Амос Коменський (1592–1670) визначав, що для дитини важливою є єдина структура освіти, яка має носити розвивальний характер. Освіта повинна починатися в материнській школі, продовжуватися у народній, латинській і в університеті. Підтримуючи такі ідеї можна вказати, що навчання дитини має сприяти її розвитку, що вже є самою суттю розвивальної функції, розкривати притаманні природі дитини духовні та фізичні сили [3].

Окрім цього, виховання має бути спорідненим з природою та відповідати нативному розвитку дитини. Основною метою при цьому буде – розбудити її розум до активної діяльності, розвинути пізнавальні здібності та логічне мислення. Л. С. Виготський вказує на те, що одним із важливих законів психології є навчання, яке веде до розвитку, несе у собі змістовність освіти, яка є діяльнісним процесом, а розвиток особистості відбувається саме в діяльності.

Сучасне суспільство привнесло деякі зміни у структуру освіти, оскільки значна частина дітей перебуває у дошкільних установах, де процес розвивальної функції має бути безперервним і обов'язково включеним в загальну освітню систему. Освітній процес, психолого-педагогічна діяльність включає декілька функцій, зокрема, навчання, виховання і розвивання. На сьогодні розвивальна функція найбільш успішно реалізується у системі освіти школи, де використовуються спеціальні технології та методичні системи, що забезпечують мету розвитку особистості. У вітчизняній дидактиці для цього запроваджено термін – «розвивальне навчання».

У практиці роботи дошкільних установ цей акцент більше наголошувався у діяльності вихователів і обминався у роботі психолога. Адже його діяльність у дошкільних закладах набула популярності значно пізніше, порівняно зі школами. І лише за останнє десятиліття психологічна служба в дошкільних установах стала розвиватися і займати досить стійкі позиції [4].

Поява психолога в дошкільній установі пов'язана із зміною парадигми освіти та проголошенням її статусу як особистісно-орієнтованої. За участю психолога створюються і оптимізуються умови, що сприяють охороні фізичного і психічного здоров'я дітей, їх вільному і гармонійному розвитку як особистостей, водночас забезпечуючи емоційне благополуччя кожної дитини. Психолог покликаний допомагати – повноцінний розвиток дитини. Діяльність психолога має будуватися саме з опорою на знання вікових особливостей розвитку дитини [2].

Наше дослідження проводилося в дошкільній установі «Сонечко», м. Броди Львівської області. Кількість досліджуваних дітей – 20 осіб, віком 5-6 років. Активне втручання психолога у творчий процес дитини проводили за допомогою тесту «Дивергентне (творче) мислення» (модифікація Є. Є. Тунік, адаптація Т. Яценко) [1].

Отримані результати свідчать про те, що постійна робота психолога з дітьми сприяла їх творчому розвитку: вони легко доповнювали зображення, подані їм як частини малюнків. Це свідчило про те, що у них розвинені такі когнітивні показники мисленнєвого процесу як: швидкість (рухливість, вправність) – високу продуктивність виявили 55% дітей, водночас у 30% – високий рівень креативності, що є показником гнучкості та оригінальності мислення.

Дана методика дозволила з'ясувати також розробленість теми малюнка дитини та оригінальність його назви. 60% дітей обирали різноманітну тематику малюнків та придумували їм оригінальні назви, що у подальшому цілком може визначатиметься як основний компонент їх творчих здібностей [13].

Отже, активне втручання психолога у творчий процес дошкільників може сприяти не лише виявленню обдарованих дітей, але й забезпечить їх розвиток як творчих особистостей.

Література

1. Яценко Т. В. Діагностика психічного розвитку дітей дошкільного віку. Методичний посібник. – Кременчук, 2011. – 84 с.
2. Задачи и функции психолога в дошкольном учреждении: Руководство для практического психолога. – М.: МП «Новая школа» 1993.
3. Никонова Н. О., Талызина М. И. Предметно-развивающая среда и ее роль в самостоятельном познании природы детьми дошкольного возраста // Воспитываем дошкольников самостоятельными: Сборник статей. — СПб.: Детствопресс, 2000. С. 72–80.
4. Кайріс О. Д. Специфіка роботи психолога в дошкільних установах / Збірник наукових праць Інституту людини. — 2010.— С. 168-170.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1337/1/O_Kayris_APPP_1_IPSP.pdf

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МОТОРНОГО ТРАНСПОРТНОГО СТРАХОВОГО БЮРО УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Карпенко К.К., к.ю.н. (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Денисова А.В., д.ю.н, доцент, завідувач кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Моторне (транспортне) страхове бюро України (далі – МТСБУ) є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам. Участь страховиків у МТСБУ є умовою здійснення діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Доцільно виділяти такі функції Моторно (транспортного) страхового бюро України: нормотворча, регулятивна, управлінська, контрольна, превентивна та інформаційна.

Доцільно класифікувати функції за ознакою напрямку управлінського впливу МТСБУ: внутрішні та зовнішні. До внутрішніх функцій варто віднести: планування, організацію, координацію, функцію забезпечення, обліку та контролю. Внутрішні функції за складом характерні для будь-якого органу чи об'єднання. Різниця визначається лише предметом управлінської діяльності конкретного органу чи об'єднання. Зовнішні функції являють собою групи дій, за допомогою яких МТСБУ упорядковує конкурентні відносини відповідно до визначеного чинним законодавством призначенням його діяльності. Конкретно до зовнішніх функцій МТСБУ віднесені: нормотворча, організаційна (управлінська), регулятивна, контрольна, превентивна, інформаційна.

Компетенція Моторно (транспортного) страхового бюро України – це сукупність юридично встановлених повноважень (прав і обов'язків), які визначають його місце в системі органів управління державою, та суспільні відносини, у яких МТСБУ юридично компетентний.

Предмет адміністративно-правового регулювання відносин щодо формування та реалізації політики обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів України складають зовнішні суспільні відносини, пов'язані із застосуванням заходів по відшкодуванню збитків з метою захисту потерпілих. Ці відносини поділяються на позитивні (регулятивні) та юрисдикційні (охоронні).

Повноваження Моторно (транспортного) страхового бюро України залежно від мети та функцій діяльності поділяються на: організаційно-регулятивні; контрольні; превентивні. У свою чергу, превентивні повноваження поділено на: попереджувальні; виявлення та припинення порушень законодавства про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; повноваження щодо розслідування порушень законодавства про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Застосування певних форм взаємодії між Моторно (транспортним) страховим бюро України та іншими державними органами визначається: по-перше, завданнями, які повинні бути вирішені внаслідок здійснення діяльності щодо дотримання законодавства про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; по-друге, повноваженнями, які покладаються чинним законодавством на конкретний державний орган або його підрозділ.

МТСБУ взаємодіє з багатьма органами і основними формами такої взаємодії є розробка спільних планів, програм стосовно вжиття заходів контролю за дотриманням законодавства, підготовка спільних нормативних документів, обмін інформацією, взаємні консультації.

Доцільно зазначити, що при здійсненні своїх повноважень МТСБУ та його регіональні відділення зацікавлені в тісній взаємодії із центральними і місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Рівень демократичного розвитку суспільства й розбудови правової держави прямо пов'язані з ефективністю функціонування фахових саморегулювальних і самоврядних об'єднань, що сприяють формуванню конкурентних ринкових відносин, гармонізації відносин між суб'єктами підприємництва і владою. При цьому слід враховувати двоїстий характер впливу саморегулювання на страховий ринок. З одного боку саморегулювання здатне забезпечити максимальну гнучкість щодо учасників ринку та їх інтересів і мінімізувати державні витрати на регулювання. З іншого боку, саморегулюючі організації мінімально враховують інтереси аутсайдерів ринку та створюють певні додаткові обмеження для входу на ринок.

Для ефективного функціонування страхового ринку та його розвитку, важливим є наявність розвиненої системи взаємодії інститутів саморегулювання й державного регулювання в цілому.

Література

1. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004 р. // *Голос України*. 2004. № 165. С. 572.
2. Непран А. В. Проблеми розвитку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та шляхи їх розв'язання // *Фінанси України*. 2014. № 7. С. 75–86.
3. Аркуша Л.І. 2003 Проблеми взаємодії та інформаційного забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з економічною організованою злочинною діяльністю // *Одеса: Фенікс*. 2003. С. 109-117.

ЗМІСТ

<i>Аброськін В.В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО	3
<i>Денисова А.В.</i> ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	4
<i>Ярмакі Х.П.</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ	5
<i>Галунько В.М., Бездольний М.Ю.,</i> ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНЕ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ, ЩО МОЖУТЬ ПОРУШУВАТИ ПРАВА ОСОБИ, ЯКА ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	8
<i>Гарашук В.М.</i> ДО ПИТАНЬ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ	10
<i>Корнієнко М.В.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД	12
<i>Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С.</i> СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	14
<i>Баранов С.О., Рибаченко С.П.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ЩОДО ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	16
<i>Бондар В., Красіловська О., Козловська В.</i> ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	18
<i>Божок С.Г., Шевченко Д.Д.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	20
<i>Волокітенко О.М.</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬЄВРОПЕЙСЬКОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ МОДЕЛІ	22
<i>Дручек О.В.</i> ОСНОВНІ МОДЕЛІ (СТРАТЕГІЇ) ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	24

<i>Ігнатченко І.Г.</i> ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ	26
<i>Карагіоз Р.С., Наумкіна С.М.</i> THE SELF-GOVERNMENT IN THE CONTENT OF THE PHENOMENON OF SELF-RESTRICTION OF STATE POWER AND MOVEMENT TO THE RULE OF LAW	27
<i>Коропатов О.М.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	28
<i>Косаревська О.В.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	30
<i>Крижановська О. В.</i> СОЦІАЛЬНІ МЕДІЙНІ ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА	33
<i>Крижановська О. В., Уткіна К.С.</i> ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	36
<i>Кубаєнко А.В.</i> МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ	37
<i>Маковій В.П.</i> ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ	39
<i>Мирза С.С.</i> ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДОМІНІУМІВ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	42
<i>Мозоль В. В.</i> ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОВІДНИХ КРАЇН ЄВРОПИ	44
<i>Мукоїда Р.В., Берендєєва А.І.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS» В ДІЯЛЬНІСТЬ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	46
<i>Пастух І. Д.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ	48
<i>Пашковська М.В., Федоровська Н.В.</i> ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ	49

<i>Плешко Е.А.</i> ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ: ПРОБЛЕМА ТА ПЕРСПЕКТИВА СТВОРЕННЯ	51
<i>Сірко В.С.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ДІТЕЙ	53
<i>Середницька І.А., Церковна О.В.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ ЗА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ	54
<i>Тулінов В.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОТИДІІ КОРРУПЦІЇ	57
<i>Шевченко Н.Л.</i> АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	60
<i>Шувар Н. М., Закалик Г. М. , Корман Н. П.</i> ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ І СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ СТОСОВНО ПРИРОДИ	62
<i>Ярмакі В.Х.</i> ЩОДО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОБУДОВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ	64
<i>Болгар О.В., Боксгорн А.В.</i> РЕЄСТРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	67
<i>Вдовиченко О.М.</i> ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ	68
<i>Драпалюк К.І., Бубнова І.І.</i> ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	71
<i>Закалик Г. М. , Жентичка М. Я.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА МЕДИЧНОЇ СФЕРИ	74
<i>Мартинюк О.М.</i> СУБ'ЄКТИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	76
<i>Моїсеєнко О.Г.</i> ЛУДОМАНІЯ АБО ІГРОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ	78
<i>Петринич О. Г. , Санопал М. І.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ	80

<i>Солошенко Ю.В.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ВІДНОСИН НОТАРІАТУ ІЗ ДЕРЖАВОЮ, КЛІЄНТАМИ ТА НОТАРІАЛЬНИМИ ПАЛАТАМИ (ЗГІДНО ТИПОВОГО КОДЕКСУ НОТАРІАТУ)	82
<i>Бабчук А.</i> ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В СУДАХ	83
<i>Білоконь Д.С.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	85
<i>Боднарук В.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ	87
<i>Довбуш О.</i> АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ	89
<i>Кіпчарський О. М.</i> ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ	91
<i>Киян Д.В.</i> АНАЛІЗ ЗМІН ВВЕДЕНИХ В ДІЮ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ ВІД 19.09.2019 №114- ІХ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ» В РОЗРІЗІ УДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ	93
<i>Кремова Д.С.</i> РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИСЯГИ В СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	95
<i>Міхальський Я.В., Пишна А.Г.</i> ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ, ЯК НОВА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА	96
<i>Нікітін В.С.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ	98
<i>Нечитайло Б.В.</i> ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	100
<i>Позігун І.О.</i> ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ	102
<i>Продан А.А.</i> ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	105

<i>Сарнацький М.А.</i> ВИДАННЯ ПРАВОВИХ АКТІВ УПРАВЛІННЯ ЯК ПРАВОВА ФОРМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ	107
<i>Слаблюк Н.С.</i> ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	108
<i>Стариченко А.О.</i> ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХИСТ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	110
<i>Стукаліна О.В.</i> ТЕРОРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВЕЛИКИХ МІСТАХ ЯК ЗАГРОЗА СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ	111
<i>Щербак М.Ю.</i> КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК НЕВІДВОРОТНИЙ ФАКТОР СТРИМУВАННЯ КОРУПЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	113
<i>Тригуб С.М.,</i> ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ	115
<i>Гаврилюк А. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	116
<i>Говорова Г.В., Ізбащ К.С.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	118
<i>Михайленко Є. О., Баранов С.О.</i> ЦЕНТР НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК ОСНОВНИЙ СУБ'ЄКТ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	120
<i>Назарук Я.С., Коропатов О.М.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СТАТТІ 172 ⁴ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	121
<i>Чуприна Ю.П., Кузьменко Ю.В.</i> АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ	123
<i>Гданов І.Р.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕОКУПАЦІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ	126

Іванюк У.В., Закалик Г.М., Левченко Ю.І.

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГОМ РОЗВИВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ У
ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ**

127

Карпенко К.К., Денисова А.В.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МОТОРНОГО ТРАНСПОРТНОГО
СТРАХОВОГО БЮРО УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-
ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ
ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ**

129

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Матеріали

VII міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

06 листопада 2020 року

Підписано до друку 06.12.2020. Формат 60х90/8. Папір офсетний.

Гарн. «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 4.

Наклад 30 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.

тел. 0487024884; 0949547884 email – ndrvv1@gmail.com